ГОСУДАРСТВЕННЫЕ И МУНИЦИПАЛЬНЫЕ СИМВОЛЫ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ СИМВОЛЛАРЫ

STATE AND MUNICIPAL SYMBOLS OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN

УДК 342.4
ББК 67.400(2Рос=Тат)
Г72

Редакционный совет: И.А.Гилязов (председатель), А.Р.Зарипов, Р.А.Ратникова, И.К.Сагдатшин, А.А.Сафаров, И.Р.Тагиров, Р.Р.Хайрутдинов, Р.В.Шайдуллин, Ф.Г.Ялалов

Редакция советы: И.А.Гыйләҗев (рәис), А.Р.Зарипов, Р.А.Ратникова, И.К.Сәгъдәтшин, Ә.Ә.Сәфәров, И.Р.Таһиров, Р.Р.Хәйретдинов, Р.В.Шәйдуллин, Ф.Г.Ялалов

Editorial board: I.Guilyazov (chairman), A.Zaripov, R.Ratnikova, I.Sagdatshin, A.Safarov, I.Taguirov, R.Khairutdinov, R.Shaydullin, F.Yalalov

Авторы-составители: Л.М.Айнутдинова, И.Р.Валиуллин, Б.Л.Хамидуллин, Р.В.Шайдуллин

Төзүче-авторлар: Л.М.Айнетдинова, И.Р.Вәлиуллин, Б.Л.Хәмидуллин, Р.В.Шәйдуллин

Authors: L.Aynutdinova, I.Valiullin, B.Khamidullin, R.Shaydullin

Государственные и муниципальные символы Республики Татарстан = Татарстан Республикасы дәүләт һәм муниципаль символлары =
Г72 **State and municipal symbols of the Republic of Tatarstan**. – Казань: Татар. кн. изд-во, 2017. – 248 с., ил.

Книга приурочена к 25-летию принятия Конституции и Государственного герба Республики Татарстан.
Издание посвящено государственным и муниципальным символам Татарстана. В нём представлена иллюстрированная справочная информация о Республике Татарстан и её муниципальных образованиях, Конституции и документах конституционного значения, государственных символах и официальной символике муниципальных районов.
Книга адресована органам государственной власти и местного самоуправления, культурно-образовательным учреждениям, а также широкому кругу читателей.

Китап Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Дәүләт гербын кабул итүнең 25 еллыгы уңаеннан чыгарыла.
Басма Татарстанның дәүләт һәм муниципаль символларына багышлана. Анда Татарстан Республикасы һәм аның муниципаль берәмлекләре, Конституция һәм конституцион әһәмияткә ия документлар, дәүләт билгеләре һәм муниципаль районнарның рәсми символлары хакында рәсемле белешмә мәгълүмат туплап бирелә.
Китап дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнарына, мәдәни белем бирү учреждениеләренә, шулай ук киң катлау укучыларга атап чыгарыла.

The book is issued to mark the 25th anniversary of the adoption of the Constitution and the State emblem of the Republic of Tatarstan.
The edition is devoted to the state and municipal symbols of Tatarstan. It contains illustrative reference information about the Republic of Tatarstan and its municipalities, the Constitution and documents of the constitutional importance, state symbols and official symbols of the municipal areas.
The book is addressed to the bodies of the state power and local governance, organizations of culture and education as well as to the wide range of the audience.

ISBN 978-5-902375-15-9
ISBN 978-5-298-03524-8

© ОП «Институт татарской энциклопедии и регионоведения АН РТ», 2017
© ГУП РТ «Татарское книжное издательство», 2017

Государственные и муниципальные символы Республики Татарстан

Татарстан Республикасы дәүләт һәм муниципаль символлары

State and municipal symbols of the Republic of Tatarstan

Институт татарской энциклопедии и регионоведения Академии наук Республики Татарстан

ГУП РТ «Татарское книжное издательство»

Казань–2017

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең Татар энциклопедиясе һәм төбәкне өйрәнү институты

«Татарстан китап нәшрияты» ДУП

Казан–2017

Institute of the Tatar Encyclopaedia and Regional Studies of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan

Tatarstan Book House

Kazan–2017

Уважаемые друзья!

В XXI век Татарстан вступил с обновлённой государственной символикой. Наши новые и старые символы – это неразрывная часть истории республики, то, чем гордится и дорожит населяющий её народ. Принятие новой Конституции и государственных символов Республики Татарстан в 1992 году – важнейшая веха в развитии татарстанской государственности и одновременно знаковый показатель высокого уровня развития федерализма в Российской Федерации.

Представленная книга, приуроченная к 25-летию Конституции и Государственного герба Республики Татарстан, является оригинальным в своём роде изданием, освещающим развитие татарской национальной государственности через призму конституций и других актов конституционного значения, государственных символов и официальной символики муниципальных образований, закрепляющих национально-государственный статус Татарстана.

Уверен, что выход в свет этого юбилейного издания станет заметным событием в общественно-политической жизни Татарстана, а знакомство с ним позволит читателю сформировать более полное представление о нашей республике.

Президент Республики Татарстан
Рустам Минниханов

Кадерле дуслар!

XXI гасырга Татарстан яңартылган дәүләт символикасы белән керде. Безнең яңа һәм элекке символларыбыз – республика тарихының халкыбыз горурлыгы булган һәм аның тарафыннан югары бәяләнгән аерылгысыз бер өлеше. 1992 елда Татарстан Республикасының яңа Конституциясен һәм дәүләт символларын кабул итү Татарстан дәүләтчелеге үсешенең мөһим этабын билгеләде һәм бер үк вакытта Россия Федерациясендә федерализмның югары үсеш күрсәткече булып тора.

Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Дәүләт гербын кабул итүнең 25 еллыгы уңаеннан тәкъдим ителгән әлеге китап – татар милли дәүләтчелеге үсешен конституцияләр һәм конституция дәрәҗәсендәге башка актлар, республиканың дәүләт символлары һәм аның муниципаль берәмлекләренең рәсми символикасы яссылыгында яктыртучы үзенчәлекле тәүге басма.

Әлеге юбилей басмасы дөнья күрү Татарстанның иҗтимагый-сәяси тормышында күренекле вакыйга булыр, ә аның белән танышу укучыга республикабызны тулырак күзалларга ярдәм итәр дип ышанам.

Татарстан Республикасы Президенты
Рөстәм Миңнеханов

Dear friends!

Tatarstan entered the 21th century with renewed state symbols. Our new and former symbols make an integral part of the history of the republic which is a subject of pride and care of the people living here. Adopting new Constitution and state symbols of the Republic of Tatarstan in 1992 is a key milestone of the development of the Tatarstan statehood and at the same time a significant indication of a high level of federalism in the Russian Federation.

The present book that is issued to mark the 25th anniversary of the Constitution and the State emblem of the Republic of Tatarstan is to some extent an original edition that enlightens development of the Tatar national statehood via the prism of its constitutions and other acts of constitutional importance, its state symbols and official symbols of its municipalities that fix a national state status of the Republic of Tatarstan.

I am sure that issue of this jubilee edition will become a prominent event in social and political life of Tatarstan and it will give a chance to readers to form a complete image of our republic.

President of the Republic of Tatarstan
Rustam Minnikhanov

Предисловие

Государственные символы Республики Татарстан являются важнейшей составляющей истории национальной государственности татарского народа и зримым воплощением традиций, дошедших до нас из глубины веков. За прошедшее с момента образования Татарской АССР столетие в Татарстане произошли значительные изменения, что нашло отражение в государственной символике республики. В современный перечень государственных символов Республики Татарстан входят государственные герб, флаг и гимн. Основным законом, закрепляющим государственную символику республики, является Конституция Республики Татарстан.

Предлагаемое иллюстрированное издание приурочено к 25-летию Конституции и Государственного герба Республики Татарстан, в нём в хронологической последовательности представлены сведения о конституциях, законодательных актах конституционного значения, государственных гербах, флагах и гимне, а также о муниципальной символике Татарстана.

Надеемся, что содержащаяся в данном издании информация будет полезна читателям, интересующимся историей Республики Татарстан.

Кереш сүз

Татарстан Республикасы дәүләт билгеләре татар халкының милли дәүләтчелеге тарихының мөһим өлеше һәм безгә гасырлар төпкеленнән килеп җиткән традицияләрнең сизелерлек гәүдәләнеше булып тора. Татарстан АССР төзелгәннән соңгы гасыр эчендә Татарстанда шактый үзгәрешләр булды, алар республиканың дәүләт билгеләрендә дә чагылыш тапты. Татарстан Республикасы дәүләт билгеләренә Дәүләт гербы, Дәүләт флагы һәм Дәүләт гимны керә. Республиканың дәүләт билгеләрен беркетүче Төп закон булып Татарстан Республикасы Конституциясе тора.

Тәкъдим ителә торган рәсемле басма Татарстан Республикасы Конституциясен һәм Дәүләт гербын кабул итүнең 25 еллыгына багышлана, анда хронологик тәртиптә конституцияләр, конституцион әһәмияткә ия закон актлары, дәүләт гербларе, флаглары һәм гимны, һәм шулай ук Татарстанның муниципаль символикасы турында белешмәләр туплап бирелә.

Әлеге басмада урын алган мәгълүматлар Татарстан Республикасы тарихы белән кызыксынучыларга файдалы булыр дигән өметтә калабыз.

Foreword

State symbols of the Republic of Tatarstan constitute the most important part of the national statehood of the Tatar people and visual representation of the centuries-old traditions. A century that has passed since the establishment of the Tatar ASSR brought Tatarstan through substantial changes and this was reflected in the national symbols of the republic. The contemporary list of the state symbols of the Republic of Tatarstan comprises the emblem, standard and anthem. The principle law that fixes the state symbols of the republic is the Constitution of the Republic of Tatarstan.

The present illustrative edition is issued to mark the 25th anniversary of the Constitution and the State emblem of the Republic of Tatarstan. It contains chronologically arranged information about constitutions, legislative acts of the constitutional importance, state emblems, standards and anthem, about municipal symbols of Tatarstan as well.

We hope that information that is comprised in this edition will be helpful to the readers that are interested in the history of the Republic of Tatarstan.

РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

REPUBLIC OF TATARSTAN

Республика Татарстан, субъект Российской Федерации. Столица — г. Казань. Образована в составе РСФСР в соответствии с Декретом ВЦИК и СНК РСФСР от 27 мая 1920 г. «Об образовании Автономной Татарской Социалистической Советской Республики». С 1920 г. — Татарская Автономная Советская Социалистическая Республика (ТАССР), с 30 августа 1990 г. — Татарская Советская Социалистическая Республика (ТССР), с 7 февраля 1992 г. — Республика Татарстан (РТ). Расположена в восточной части Восточно-Европейской равнины, в среднем течении р. Волга и нижнем течении р. Кама. Площадь — 67,8 тыс. км². Численность населения на начало 2017 г. — 3885253 чел. (по переписи 2002 г., татар — 52,9%, русских — 39,5%, чувашей — 3,4%). В административном отношении РТ делится на 43 района и 2 городских округа.

Статус Республики Татарстан определяется Конституциями РФ (1993) и РТ (1992), Договорами между РФ и РТ «О разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан» (1994, 2007). Высшее должностное лицо РТ — Президент — возглавляет систему органов исполнительной власти (первый Президент — М.Ш.Шаймиев (1991–2010 гг.); с марта 2010 г. — Р.Н.Минниханов). Высший представительный и законодательный орган — Государственный Совет РТ. Исполнительную власть осуществляет правительство — Кабинет Министров РТ. Судебную систему составляют Конституционный суд РТ, Верховный суд РТ, Арбитражный суд РТ, районные и мировые суды. Официальные символы: Государственный герб РТ, Государственный флаг РТ, Государственный гимн РТ. Государственные языки — татарский и русский.

Татарстан Республикасы, Россия Федерациясе субъекты. Башкаласы — Казан шәһәре. РСФСР составында БҮБК һәм РСФСР ХКС ның «Автономияле Татарстан Социалистик Совет Республикасын төзү турында» 1920 ел 27 май Декреты нигезендә барлыкка килә. 1920 елдан — Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы (ТАССР), 1990 елның 30 августыннан — Татарстан Совет Социалистик Республикасы (ТССР), 1992 елның 7 февраленнән — Татарстан Республикасы (ТР). Көнчыгыш Европа тигезлегенең көнчыгыш өлешендә, Идел елгасының урта агымында һәм Кама елгасының түбән агымында урнашкан. Мәйданы — 67,8 мең км². 2017 ел башына халык саны — 3885253 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча, татарлар 52,9%, руслар — 39,5%, чуашлар — 3,4%). Административ яктан ТР 43 районга һәм 2 шәһәр округына бүленә.

Татарстан Республикасының статусы РФ (1993) һәм ТР (1992) Конституцияләре, РФ һәм ТР арасында «Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары белән Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр алмашу турында» Шартнамәләр (1994, 2007) белән билгеләнә. ТР да иң югары вазифаи зат — Президент — башкарма хакимият органнары системасына җитәкчелек итә (беренче Президент — М.Ш.Шәймиев (1991–2010 еллар); 2010 елның мартыннан — Р.Н.Миңнеханов). Иң югары вәкиллекле һәм закон чыгаручы орган — ТР Дәүләт Советы. Башкарма хакимиятне хөкүмәт — ТР Министрлар Кабинеты гамәлгә ашыра. Суд системасын ТР Югары суды, ТР Арбитраж суды, район һәм җәмәгать судлары тәшкил итә. Рәсми билгеләр: ТР Дәүләт гербы, ТР Дәүләт флагы, ТР Дәүләт гимны. Дәүләт телләре — татар һәм рус телләре.

The Republic of Tatarstan is a subject of the Russian Federation. Capital — city of Kazan. The republic is established as a part of the RSFSR according to the Decree of All-Russian Central Executive Committee and Sovnarkom of the RSFSR ‘On Autonomous Tatar Socialist Soviet Republic’ of May 27th 1920. Starting from 1920 it had the name Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic (TASSR), since August 30th 1990 — Tatar Soviet Socialist Republic (TSSR), since February 7th 1992 — the Republic of Tatarstan (RT). The republic is situated in the eastern part of the East European plain in the middle reach of the Volga river and in the lower reaches of the Kama river. Area — 67,8 thousand km². Population in the beginning of 2017 — 3885253 people (according to the record of 2002 Tatar — 52,9%, Russian — 39,5%, Chuvash — 3,4%). According to its administrative division the Republic of Tatarstan consists of 43 areas and two urban districts.

The status of the Republic of Tatarstan is determined by Constitutions of the Russian Federation (1993) and the Republic of Tatarstan (1992), Treaties ‘On division of jurisdiction and authority between the state power bodies of the Russian Federation and the state power bodies of the Republic of Tatarstan’ (1994, 2007).

The highest official authority of the Republic of Tatarstan is President who is the head of the system of executive power bodies (the first President — Mintimer Shaimiev (1991–2010); since March 2010 — Rustam Minnikhanov). The highest executive and legislative body — State Council of the Republic of Tatarstan. Executive power is effected by the government — Cabinet of Ministers of the Republic of Tatarstan. Judicial system is represented by the Constitutional Court of the Republic of Tatarstan, Supreme Court of the Republic of Tatarstan, Arbitrary Court of the Republic of Tatarstan, district and magis-

РТ относится к числу наиболее развитых в экономическом отношении субъектов РФ, обладает природными нефтегазовыми и строительными ресурсами, мощной диверсифицированной производственной базой, развитой промышленной, сельскохозяйственной и социально-культурной инфраструктурой, высоким научным, культурным и технологическим потенциалом, квалифицированной рабочей силой. Основу промышленности составляет нефтегазохимический комплекс; развиты транспортное машиностроение, самолётостроение, вертолётостроение, судостроение, приборостроение, производство промышленного оборудования, пищевая промышленность; работает ряд крупных предприятий лёгкой, целлюлозно-бумажной и деревообрабатывающей отраслей, по производству строительных материалов. Важнейшей отраслью экономики республики является сельское хозяйство, которое базируется на таких производствах, как зерновое хозяйство, картофелеводство, овощеводство, свекловодство, кормопроизводство. Основу животноводства составляют мясомолочное скотоводство и птицеводство; развиты также коневодство, овцеводство, свиноводство, пчеловодство, звероводство, рыбоводство.

Экономика Татарстана интегрирована в систему мировых хозяйственных связей. Около половины промышленной продукции республики идёт на экспорт. Руководство РТ проводит активную политику в сфере установления партнёрских связей с различными странами мира, предприятиями и организациями. Начиная с 1991 г. правительством республики заключено более 50 международных договоров, соглашений и протоколов. Прямые договорные отношения, предметом которых, в первую очередь, является область торгово-экономической деятельности, установлены с 70 регионами РФ, 8 странами СНГ, 17 странами дальнего зарубежья.

ТР РФдә икътисади яктан югары үсешкә ирешкән субъектлардан исәпләнә, табигый нефть һәм төзелеш ресурсларына, куәтле диверсификацияләштерелгән җитештерү базасына, үсештәге сәнәгать, авыл хуҗалыгы һәм социаль-мәдәни инфраструктурага, югары фәнни, мәдәни һәм технологик потенциалга, квалификацияле эшче көчкә ия. Сәнәгатьнең нигезе нефть-газ-химия комплексыннан гыйбарәт; транспорт машиналары төзү, самолётлар төзү, вертолётлар төзү, суднолар төзү, приборлар төзү, сәнәгать өчен җиһазлар җитештерү, азык-төлек сәнәгате нык үсеш алган; җиңел сәнәгать, целлюлоза-кәгазь һәм агач эшкәртү өлкәләрендә, төзелеш материаллары җитештерү буенча күп кенә эре предприятиеләр эшләп килә. Республика икътисадының иң мөһим өлкәсен авыл хуҗалыгы тәшкил итә, ул бөртекле ашлык хуҗалыгына, бәрәңге үстерүгә, яшелчәчелеккә, чөгендер игүгә, терлек азыгы җитештерүгә нигезләнә. Терлекчелекнең нигезе ит һәм сөт җитештерү өчен терлекләр асрауга һәм кошчылыкка корылган, шулай ук атлар үрчетү, сарыкчылык, дуңгызчылык, умартачылык, җәнлек үрчетү, балыкчылык алга киткән.

Татарстан икътисады дөньяның хуҗалык элемтәләре системасына интеграцияләнгән. Республикада җитештерелгән сәнәгать продукциясенең яртысы диярлек чит илләргә чыгарыла. ТР җитәкчелеге дөньядагы төрле илләр, предприятие һәм оешмалар белән партнёрлык бәйләнешләре урнаштыру юнәлешендә актив сәясәт алып бара. 1991 елдан башлап республика хөкүмәте тарафыннан 50 дән артык халыкара шартнамә, үзара килешүләр һәм беркетмәләр төзелгән. РФ дәге 70 төбәк, БДБ дагы 8 ил, ерак чит илләрдәге 17 дәүләт белән, беренче чиратта, сәүдә-икътисад эшчәнлеге өлкәсенә караган турыдан-туры килешү мөнәсәбәтләре урнаштырылган.

trates courts. Official symbols: State emblem of the Republic of Tatarstan, State standard of the Republic of Tatarstan, State anthem of the Republic of Tatarstan. State languages — Tatar and Russian.

The Republic of Tatarstan is one of the most economically developed subjects of the Russian Federation. It possesses natural oil and gas resources, construction resources, powerful diverse production base, developed industrial, agricultural, social and cultural infrastructure, high scientific, cultural and technological potential, qualified labour reserves.

The basis of the industry is oil-and-gas complex; transportation means building, aircraft production, helicopter production, river vessels production, machinery and equipment production, food production are developed. Here a number of huge enterprises function for light industry production, paper production and timber processing, construction materials production. The most important branch of the economy of the republic is agriculture that is based on crop production, potatoes, sugar beet and other vegetables production, fodder cropping. Basic branches of cattle breeding are meat and dairy production, poultry breeding. Horse breeding, sheep and pig farming, beekeeping, fur-farming, fish husbandry are developed here.

The economy of Tatarstan is an integral part of international economic relations. About half of the industrial production of the republic is exported. Administration of the Republic of Tatarstan carries out active policy in the sphere of establishing partnership relations with various countries of the world, enterprises and organizations. Beginning from 1991 the government of the republic concluded more than 50 international contracts, agreements and protocols. Direct agreement relations are established with 70 regions of the Russian Federation, 8 countries of the CIS, 17 foreign countries.

КОНСТИТУЦИЯ ТАТАРСТАНА, ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ АКТЫ КОНСТИТУЦИОННОГО ЗНАЧЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН КОНСТИТУЦИЯСЕ, РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕНЕҢ ҺӘМ ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИОН ӘҺӘМИЯТКӘ ИЯ ЗАКОН АКТЛАРЫ

CONSTITUTION OF TATARSTAN, LEGISLATIVE ACTS OF CONSTITUTIONAL IMPORTANCE OF THE RUSSIAN FEDERATION AND THE REPUBLIC OF TATARSTAN

Конституция Татарстана

Татарстан Конституциясе

Constitution of Tatarstan

Конституция Республики Татарстан — основной закон, определяющий общественное и государственное устройство, избирательную систему, порядок и принципы образования представительных органов власти, права и обязанности граждан республики.

Проект первой Конституции ТАССР был разработан и принят 25 июня 1925 г. на 2-й сессии Центрального Исполнительного Комитета ТАССР, одобрен 13 марта 1926 г. на 6-м съезде Советов ТАССР. В 1926 г. Конституция ТАССР была рассмотрена Всероссийским Центральным Исполнительным Комитетом и Всероссийским съездом Советов рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов (отложена до принятия особого решения). Несмотря на это, проект Конституции оказал большое влияние на процессы становления татарской национальной государственности.

Во 2-й половине 1930-х гг. на основе Конституций СССР (1936 г.) и РСФСР (1937 г.) была разработана и всенародно

Татарстан Республикасы Конституциясе — республиканың җәмгыять һәм дәүләт төзелешен, сайлау системасын, хакимиятнең вәкиллекле органнарын төзү тәртибен һәм принципларын, гражданнарның хокукларын һәм бурычларын билгеләүче төп закон.

ТАССРның беренче Конституциясе проекты 1925 елның 25 июнендә ТАССР Үзәк Башкарма Комитетының 2 нче сессиясендә эшләнә һәм кабул ителә, 1926 елның 13 мартында ТАССР Советларының 6 нчы съездында хуплана. 1926 елда ТАССР Конституциясе Бөтенроссия Үзәк Башкарма Комитеты һәм Бөтенроссия Эшче, крестьян һәм кызылармияче депутатлар советлары съезды тарафыннан карала (аерым карар кабул иткәнгә кадәр кичектерелә). Шуңа карамастан, Конституция проекты татар милли дәүләтчелеге формалашу процессларына зур йогынты ясый.

1930 елларның 2 нче яртысында СССР (1936 ел) һәм РСФСР (1937 ел) Конституцияләре нигезендә ТАССР

Constitution of the Republic of Tatarstan is the principal law that determines the structure of the society and the state, election system, the order and principles of establishing representative bodies of power, rights and duties of citizens of the republic.

The project of the first Constitution of the TASSR was developed and adopted on June 25th 1925 at the 2nd session of the Central Executive Committee of the TASSR, it was approved on March 13th 1926 at the 6th Congress of the Soviets of the TASSR. In 1926 the Constitution of the TASSR was rendered by the All-Russian Central Executive Committee and All-Russian Congress of workers, peasants and Red army deputies (it was suspended until a special decision). Nevertheless the project of the Constitution had great influence on the processes of establishing Tatar national statehood.

In the second half of the 1930ies on the basis of the Constitution of the USSR (1936) and the RSFSR (1937) the Consti-

обсуждена Конституция ТАССР. Принята 25 июня 1937 г. на 11-м Чрезвычайном съезде Советов ТАССР и в том же году утверждена Верховным Советом РСФСР.

В 1977–1978 гг. в соответствии с Конституциями СССР (1977 г.) и РСФСР (1978 г.) была разработана новая редакция Конституции ТАССР и принята 31 мая 1978 г. на 9-й сессии Верховного Совета ТАССР 9-го созыва.

Заметным историческим событием в развитии государственности Татарстана стало принятие 30 августа 1990 г. Декларации о государственном суверенитете Татарской Советской Социалистической Республики. Произошедшие в основах государственности и общественного строя республики перемены привели к тому, что 6 ноября 1992 г. Верховным Советом РТ 12-го созыва на 12-й сессии была принята новая Конституция РТ, а Законом РТ от 19 апреля 2002 г. в неё были внесены существенные изменения и дополнения.

Все конституции содержали официальное описание символики республики (герб, флаг, гимн).

Конституциясе эшләнә һәм бөтен халык фикер алышуына чыгарыла. 1937 елның 25 июнендә ТАССР Советларының 11 нче гадәттән тыш съездында кабул ителә һәм шул ук елда РСФСР Югары Советы тарафыннан раслана.

1977–1978 елларда СССР (1977 ел) һәм РСФСР (1978 ел) Конституцияләренә туры китереп ТАССР Конституциясенең яңа редакциясе эшләнә һәм 1978 елның 31 маенда 9 нчы чакырылыш ТАССР Югары Советының 9 нчы сессиясендә кабул ителә.

1990 елның 30 августында Татарстан Совет Социалистик Республикасының дәүләт суверенитеты турында Декларация кабул ителү Татарстанның дәүләтчелеге үсешендә күренекле тарихи вакыйга булды. Республика дәүләтчелеге һәм иҗтимагый строе нигезләрендә барган үзгәрешләр 1992 елның 6 ноябрендә 12 нче чакырылыш ТР Югары Советының 12 нче сессиясендә ТР ның яңа Конституциясе кабул ителүгә, ә 2002 елның 19 апреле ТР Законы белән аңа тиешле үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертелүгә китерә.

Барлык конституцияләр республика символикасының (герб, флаг, гимн) рәсми тасвирламасын эченә ала.

tution of the TASSR was developed and publically discussed. It was adopted on June 25th 1937 at the 11th special Congress of the TASSR and approved the same year by the Supreme Soviet of the RSFSR.

In 1977–1978 in accordance with the Constitutions of the USSR (1977) and the RSFSR (1978) a new version of the Constitution of the TASSR was developed and adopted on May 31st 1978 at the 9th session of the Supreme Soviet of the TASSR of the 9th calling.

Adoption of the Declaration of the state sovereignty of the Tatar Soviet Socialist Republic on August 30th 1990 became a prominent historical event for the development of Tatarstan statehood. Changes that took place in the basic elements of the statehood and social system of the republic led to adoption of a new constitution of the Republic of Tatarstan by the Supreme Soviet of the Republic of Tatarstan at the 12th session of the 12th calling on November 6th 1992. On April 19th 2002 substantial amendments and additions were introduced into the Constitution.

All the constitutions comprised official description of the symbols of the republic (emblem, standard, anthem).

Конституция Татарской Социалистической Советской Республики 1926 г. (проект)

Татарстан Социалистик Совет Республикасы Конституциясе, 1926 ел (проект)

Constitution of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1926 (project)

Разработана в соответствии с основными положениями Декларации прав трудящихся и эксплуатируемого народа, принятой на 3-м Всероссийском съезде Советов (1918 г.), Декрета ВЦИК и Совнаркома РСФСР «Об Автономной Татарской Социалистической Советской Республике» (1920 г.) и Конституции РСФСР (1925 г.). Состояла из 5 разделов, 8 глав и 103 статей. Конституция закрепляла тип и форму национальной государственности татарского народа как автономное социалистическое государство рабочих и крестьян, входившее на началах федерации в состав РСФСР. В вопросах территориальной организации, осуществления публичной власти и налоговой политики ТАССР была ограничена законами СССР и РСФСР. Она гарантировала диктатуру пролетариата в целях подавления буржуазии,

Советларның 3 нче Бөтенроссия съездында (1918 ел) кабул ителгән Хезмәт ияләре һәм эксплуатацияләнүче халык хокуклары декларациясенең, БҮБК һәм РСФСР Халык Комиссарлары Советының «Автономияле Татарстан Социалистик Совет Республикасы турында» Декретының (1920 ел) һәм РСФСР Конституциясенең (1925 ел) төп нигезләмәләренә туры китереп эшләнгән. 5 кисәк, 8 бүлек һәм 103 маддәдән тора. Конституция татар халкының милли дәүләтчелеге тибын һәм формасын эшчеләр һәм крестьяннарның РСФСР составына федерация башлангычында керә торган автономияле социалистик дәүләте буларак ныгыта. Территориаль төзелеш, халык хакимиятен гамәлгә ашыру һәм салым сәясәте мәсьәләләрендә ТАССР СССР һәм РСФСР законнары белән чикләнгән була. Ул буржуазияне бастырып то-

The project was developed according to principle positions of the Declaration of rights of the working and exploited classes at the 3d All-Russian Congress of the Soviets (1918), Decree of All-Russian Central Executive Committee and Sovnarkom of the RSFSR 'On Autonomous Tatar Socia - list Soviet Republic' (1920) and the Constitution of the RSFSR (1925). The constitution consisted of 5 parts, 8 chapters and 103 articles. It fixed the type and form of the national statehood of the Tatar people as an autonomous socialist state of workers and peasants that was a part of the RSFSR on federation principles. The TASSR was limited by the legislation of the USSR and the RSFSR in the matters of territory organization, public power and tax policy of the TASSR. It guaranteed dictatorship of the proletariat for the aims of suppressing bourgeoisie, the church was

церковь отделялась от государства и школа — от церкви, провозглашались свобода печати, свобода собраний, право всех трудящихся на бесплатное образование. Труд признавался обязанностью всех граждан республики. Конституция 1926 г. подтверждала всеобщую воинскую обязанность.

Центральное место в проекте Конституции занимал раздел об устройстве советской власти. Избирательная система носила ограничительный характер: «эксплуататоры и их пособники» были лишены избирательных прав (статья 87). В целях обеспечения в Советах руководящей роли рабочего класса проект в полном соответствии с Конституциями СССР (1924 г.) и РСФСР давал в избирательных нормах преимущества рабочему классу по сравнению с крестьянством.

В Конституции содержался пункт, определяющий в ТАССР два официальных языка — татарский и русский.

Глава 8-я определяла государственную символику — герб и флаг республики.

Проект был принят на 2-й сессии ЦИК ТАССР 26 июня 1925 г., 13 марта 1926 г. принят на 6-м Всетатарском съезде Советов как Основной закон республики. Не был утверждён на уровне высших органов РСФСР.

ту максатында пролетариат диктатурасын гарантияли, чиркәү дәүләттән һәм мәктәп чиркәүдән аерыла, матбугат ирege, җыелышлар ирege, барлык хезмәт ияләренең түләүсез белем алуга хокукы игълан ителә. Хезмәт республиканың барлык гражданнарының бурычы дип таныла. 1926 елгы Конституция гомуми хәрби бурычны раслый.

Конституция проектында үзәк урынны совет хакимияте төзелеше турындагы бүлек алып тора. Сайлау системасы чикләүле характерда була: «эксплуататорлар һәм алар яклылар» сайлау хокукыннан мәхрүм ителә (87 маддә). Советларда эшчеләр сыйныфының җитәкчелек ролен тәэмин итү максатларында проект, СССР (1924 ел) һәм РСФСР Конституцияләренә тулысынча туры китереп, сайлау нормаларында эшчеләр сыйныфына крестьяннарга караганда өстенлекләр бирә.

Конституция ТАССРда ике рәсми тел — татар һәм рус телләре булуын билгеләүче пунктны эченә ала.

8 нче бүлек дәүләт символикасын — республика гербын һәм флагын билгели.

Проект ТАССР ҮБКның 2 нче сессиясендә 1925 елның 26 июнендә кабул ителә, 1926 елның 13 мартында Советларның 6 нчы бөтентатар съездында Республиканың Төп законы сыйфатында кабул ителә. РСФСР югары органнары дәрәҗәсендә расланмый.

separated from the state and the school was separated from the church, freedom of press, freedom of meetings, freedom of free education for all the working people were declared. Labour was announced a duty for all the citizens of the republic. The Constitution of 1926 confirmed general universal military service.

The central place in the project of the Constitution was occupied by the chapter on structure of the Soviet power. Election system had a limiting character: 'exploiters and their allies' were deprived of election rights (article 87). For the aims of providing the leading role of the working class in the Soviets the project gave election advantages to the working class in comparison to peasants and that was done in full conformity with the Constitutions of the USSR (1924) and the RSFSR.

The Constitution comprised the point that determined two official languages in the TASSR — Tatar and Russian.

Chapter 8 determined the state symbols — emblem and standard of the republic.

The project was adopted by the 2nd session of the Central Executive Committee of the TASSR on June 26th 1925, on March 13th 1926 it was adopted by the 6th All-Tatar Congress of Soviets like the principal law of the republic. It was not adopted by the highest power bodies of the RSFSR.

Конституция Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1937 г.

Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Конституциясе, 1937 ел

Constitution of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1937

Разработана на основе Конституций СССР (1936 г.) и РСФСР (1937 г.). Состояла из 11 глав, 114 статей. В соответствии с Конституцией: ТАССР — социалистическое государство рабочих и крестьян, вся власть в республике принадлежит трудящимся города и деревни в лице Советов депутатов трудящихся, представляющих политическую основу республики.

В Конституции были закреплены определяющие черты общественного строя: социалистическая система хозяйства и социальная собственность на средства производства в форме государственной (всенародной) и кооперативно-колхозной собственности. Труд как обязанность и дело чести каждого работоспособного гражданина; осуществление принципов: «кто не работает, тот не ест», «от каждого — по его способностям, каждому — по его труду».

Глава 2-я, устанавливая государственное устройство ТАССР, определила,

СССР (1936 ел) һәм РСФСР (1937 ел) Конституцияләре нигезендә эшләнә. 11 бүлектән, 114 маддәдән тора. Конституция буенча: ТАССР — эшчеләр һәм крестьяннарның социалистик дәүләте, республикада барлык хакимият республиканың сәяси нигезен күрсәтүче Хезмәт ияләре депутатлары советы йөзендә шәһәрләр һәм авыллар хезмәт ияләренә карый.

Конституциядә иҗтимагый стройны билгеләүче сыйфатлар беркетелә: социалистик хуҗалык системасы һәм житештерү чараларына дәүләт (бөтенхалык) һәм кооператив-колхоз милке формасында иҗтимагый милек.

Хезмәт эшкә яраклы һәр гражданның бурычы һәм намус эше; «кем эшләми — шул ашамый», «һәркемнән сәләтенчә — һәркемгә хезмәтенчә» принципларын гамәлгә ашыру.

2 нче бүлек, ТАССРның дәүләт төзелешен урнаштырып, ТАССРның РСФСР составына автономияле республика хо-

The Constitution was developed on the basis of the Constitution of the USSR (1936) and the RSFSR (1937). It consisted of 11 chapters, 114 articles. According to the Constitution: the TASSR is a socialist state of the working class and peasants, all the power belongs to the working people of the town and village represented by the Soviets of working deputies who formed the political basis of the republic.

The Constitution fixed determinant characteristics of the social order: socialist system of the economy and socialist property for the factors of production in the form of the state (national), cooperative and collective farm property. Labour as duty and matter of honour of every working citizen; implementation of the principles: 'he does not eat who does not work', 'from each according to his abilities, to each according to his work.'

Chapter 2 determined the state system of the TASSR by fixing that the TASSR is a part of the RSFSR on the rights of an

что ТАССР входит в состав РСФСР на правах автономной республики. На территории ТАССР законы СССР и РСФСР были обязательны, а каждый гражданин ТАССР являлся гражданином РСФСР и СССР. Определены принципы организации и деятельности высших и местных органов государственной власти и управления, органов суда и прокуратуры.

Провозглашалось равноправие граждан независимо от национальности, расы, пола; политические свободы: совести, слова, печати, собраний и митингов, уличных шествий и демонстраций, объединения в общественной организации, неприкосновенность личности, жилища, тайна переписки. Определялась избирательная система ТАССР на основе всеобщего, равного, прямого избирательного права при тайном голосовании. Конституция подтвердила всеобщую воинскую обязанность.

Глава 10-я определила государственную символику — герб, флаг, а также столицу Татарской АССР — Казань.

Принята 25 июня 1937 г. на 11-м Чрезвычайном съезде Советов ТАССР и в том же году утверждена Верховным Советом РСФСР.

кукларында керүен билгели. ТАССР территориясендә СССР һәм РСФСР законнары мәҗбүри, ә ТАССРның һәр гражданы РСФСР һәм СССР гражданы булып тора. Югары һәм җирле дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнарының, суд һәм прокуратура органнарының оештыру һәм эшчәнлеге принциплары билгеләнә.

Гражданнарның милләткә, расага, җенескә карамыйча тигезлеге; сәяси ирекләр: вөҗдан, сүз, матбугат, җыелышлар һәм митинглар, урам тантаналары һәм демонстрацияләре, җәмәгать оешмаларына берләшү, шәхеснең, торакның кагылгысызлыгы, хат язышу сере игълан ителә. ТАССРның сайлау системасы яшерен тавыш бирү юлы белән гомуми, тигез, туры сайлау хокукы нигезендә билгеләнә. Конституция гомуми хәрби бурычны раслый.

10 нчы бүлек дәүләт символикасын — гербны, флагны, шулай ук Татарстан АССР башкаласын — Казанны билгели.

1937 елның 25 июнендә ТАССР Советларының 11 нче гадәттән тыш съездында кабул ителә һәм шул ук елда РСФСР Югары Советы тарафыннан раслана.

autonomous republic. Laws of the USSR and the RSFSR were obligatory on the territory of the TASSR and every citizen of the TASSR was a citizen of the RSFSR and the USSR. The principles were determined of organization and functioning of higher and local bodies of the state power and control, judicial and public prosecution offices.

Declared were: equal rights of citizens irrespective of their nationality, race and gender; political freedom of conscience, speech, press, meetings, street marches and demonstrations, participation in public organizations, personal immunity, home security and privacy of correspondence. The election system of the TASSR was determined on the basis of universal, equal, straight election right under secret voting. The Constitution confirmed general universal military service.

Chapter 10 determined the state symbols — emblem, standard and also the capital of the Tatar ASSR — Kazan.

The Constitution was adopted on June 25th 1937 at the 11th Special congress of the Soviets of the TASSR and was approved by the Supreme Soviet of the RSFSR the same year.

Конституция Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1978 г.

Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Конституциясе, 1978 ел

Constitution of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1978

Разработана на основе Конституций СССР (1977 г.) и РСФСР (1978 г.). Состояла из 10 разделов, 16 глав и 161 статьи. В соответствии с Конституцией: ТАССР — социалистическое общенародное государство, выражающее волю и интересы рабочих, крестьян и интеллигенции, трудящихся республики всех национальностей. Народ осуществляет государственную власть через Советы народных депутатов, составляющих политическую основу ТАССР. Основным принципом организации и деятельности Советского государства признавался демократический централизм, т. е. выборность всех органов государственной власти снизу доверху, подотчётность их народу, обязательность решений вышестоящих органов для нижестоящих. Конституция устанавливала, что Коммунистическая партия является руководящей и направляющей силой советского общества, ядром его политической системы,

СССР (1977 ел) һәм РСФСР (1978 ел) Конституцияләре нигезендә эшләнә. 10 кисәктән, 16 бүлектән һәм 161 маддәдән тора. Конституция буенча: ТАССР — эшчеләр, крестьяннар һәм интеллигенция, республикадагы барлык милләт хезмәт ияләре ихтыярын һәм мәнфәгатьләрен чагылдыручы социалистик гомумхалык дәүләте. Халык дәүләт хакимиятен ТАССРның сәяси нигезен төзүче Халык депутатлары советы аша гамәлгә ашыра. Совет дәүләтен оештыруның һәм эшчәнлегенең төп принцибы булып демократик централизм, ягъни барлык дәүләт хакимияте органнарының түбәннән югарыга кадәр сайланып куелуы, аларның халык алдында хисап бирүе, югары органнар чыгарган карарларның түбәндәгеләр өчен мәҗбүри булуы танылa. Конституция Коммунистлар партиясенең совет җәмгыяте өчен җитәкчелек итүче һәм юнәлеш бирүче көч, аның сәяси системасы,

The Constitution was developed on the basis of the Constitution of the USSR (1977) and the RSFSR (1978). It consisted of 10 parts, 16 chapters, 161 articles. According to the Constitution: the TASSR is a socialist nationwide state that expresses will and interests of workers, peasants and intelligentsia, of working people of the republic of all the nationalities. The people implement the state power via the Soviets of the peoples, deputies that constitute the political basis of the TASSR. Democratic centralism was admitted the main principle of organization and functioning of the Soviet state, i.e. election of all the bodies of the state power from the bottom to the top, public integrity, obligation of decisions of the upper bodies to the lower ones. The Constitution determined the Communist party as leading and governing power of the Soviet society, the essence of its political system, state and public organizations.

государственных и общественных организаций.

Основой экономической системы ТАССР являлась социалистическая собственность на средства производства, которая включала собственность государственных (общенародных); колхозно-кооперативных; профсоюзных и иных общественных организаций. Экономика ТАССР признавалась составной частью экономики РСФСР, а руководство ею осуществлялось на основе государственных планов социально-экономического развития. Государство декларировало, что в стране будет осуществлён принцип: «От каждого — по способностям, каждому — по труду».

Конституция содержала широкий перечень прав советских граждан, устанавливая единое союзное гражданство. Гражданам гарантировались свободы: совести, слова, печати, собраний, митингов, уличных шествий и демонстраций, творчества, объединения в общественные организации, а также неприкосновенность личности, жилища, тайна переписки, телефонных переговоров и телеграфных сообщений.

В Конституции подчёркивалось, что ТАССР является советским социалистическим государством в составе РСФСР. Законы СССР и РСФСР были обязательными на её территории. Были определены принципы организации и деятельности высших и местных органов государственной власти и управления, органов суда и прокуратуры.

9-й раздел Конституции определял государственную символику — герб и флаг.

Принята 31 мая 1978 г. Верховным Советом ТАССР 9-го созыва.

дәүләт һәм иҗтимагый оешмалар үзәге булып торуын гамәлгә кертә.

ТАССРның икътисади системасы нигезен җитештерү чараларына дәүләт (гомумхалык); колхоз-кооператив; профсоюз һәм башка җәмәгать оешмалары милкен эченә алучы социалистик милек тәшкил итә. ТАССР икътисады РСФСР икътисадының состав өлеше буларак таныла, ә аның белән җитәкчелек итү социаль-икътисади үсеш буенча дәүләт планнары нигезендә гамәлгә ашырыла. Дәүләт илдә «Һәркемнән — сәләтенчә, һәркемгә — хезмәтенчә» принцибы тормышка ашырылуын игълан итә.

Конституция, бердәм союз гражданлыгын гамәлгә кертеп, совет гражданнары хокукларының киң исемлеген үз эченә ала. Гражданнарга вөҗдан, сүз, матбугат, җыелышлар, урам тантаналары һәм демонстрацияләре, иҗат, җәмәгать оешмаларына берләшү, һәм шулай ук шәхеснең, торакның кагылгысызлыгы, хат язышу, телефоннан сөйләшүләр һәм телеграф хәбәрләре сере ирекләре гарантияләнә.

Конституциядә ТАССРның РСФСР составындагы совет социалистик дәүләте булуы ассызыклана. Аның территориясендә СССР һәм РСФСР законнары мәҗбүри санала. Югары һәм җирле дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнарының, суд һәм прокуратура органнарының оештыру һәм эшчәнлеге принциплары билгеләнә.

Конституциянең 9 нчы кисәге дәүләт символикасын — герб һәм флагны билгели.

1978 елның 31 маенда 9 нчы чакырылыш ТАССР Югары Советы тарафыннан кабул ителә.

Socialist property for the factors of production was the basis of the economic system of the TASSR and comprised property of state (nationwide) bodies, collective farms and cooperatives, trade unions and other public organizations. The economy of the TASSR was admitted an integral part of the economy of the RSFSR, its control was effected on the basis of the state plans of social and economic development. The state declared that the principal ‘from each according to his abilities, to each according to his work’ is to be implemented in the country.

The constitution comprised a substantial list of rights of the Soviet citizens establishing the unified citizenship of the USSR. The citizens were guaranteed to have freedoms: of conscience, speech, press, meetings, street marches and demonstrations, creativity, participation in public organizations as well as personal immunity, home security, privacy of correspondence, telephone calls and telegraph messages.

It was stressed in the Constitution that the TASSR is a soviet socialist state that is an integral part of the RSFSR. Laws of the USSR and the RSFSR were obligatory on the territory of the TASSR. The principles were determined of organization and functioning of higher and local bodies of the state power and control, judicial and public prosecution offices.

Part 9 of the Constitution determined the state symbols — emblem and standard.

The Constitution was adopted by the Supreme Soviet of the TASSR of the 9th calling on May 31st 1978.

Конституция Республики Татарстан 1992 г.

Татарстан Республикасы Конституциясе, 1992 ел

Constitution of the Republic of Tatarstan of 1992

Разработана на основе Декларации о государственном суверенитете Татарской Советской Социалистической Республики и других законодательных актов РФ и РТ. Состоит из 7 разделов, 4 глав и 124 статей.

Согласно Конституции: Республика Татарстан — демократическое правовое государство, объединённое с Российской Федерацией Конституцией РФ, Конституцией РТ и Договором РФ и РТ «О разграничении предметов ведения и взаимном делегировании полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан» (1994, 2007 гг.) и являющееся субъектом РФ. В пределах своих полномочий РТ самостоятельно участвует в международных и внешнеэкономических связях. В пределах своего ведения РТ принимает республиканскую Конституцию и поправки к ней, республиканские законы и иные нормативные акты; вступает в международные и внешнеэкономические связи с иностранными государ-

Татарстан Совет Социалистик Республикасының дәүләт суверенитеты турында Декларация һәм РФнең һәм ТРның башка закон актлары нигезендә эшләнә. 7 кисәк, 4 бүлек һәм 124 маддәдән гыйбарәт.

Конституция буенча: Татарстан Республикасы — Россия Федерациясе белән РФ Конституциясе, ТР Конституциясе һәм РФ белән ТР арасында «Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары белән Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр турында» Шартнамә (1994, 2007 еллар) белән берләшкән һәм РФ субъекты булган демократик хокукый дәүләт. Үз вәкаләтләре чикләрендә ТР халыкара һәм тышкы икътисади элемтәләрдә мөстәкыйль рәвештә катнаша. Үз карамагындагы эшләр чикләрендә ТР республика Конституциясен һәм аңа төзәтмәләрне, республика законнарын һәм башка норматив актларны кабул итә; чит дәүләтләр, аларның субъектлары һәм административ-территориаль берләшмәләре

The Constitution was developed on the basis of the Declaration of state sovereignty of the Tatar Soviet Socialist Republic and other legislative acts of the Russian Federation and the Republic of Tatarstan. It consists of 7 parts, 4 chapters, 124 articles.

According to the Constitution: the Republic of Tatarstan is a legal democratic state integrated with the Russian Federation by the Constitution of the Russian Federation, Constitution of the Republic of Tatarstan and the Treaty between the Russian Federation and the Republic of Tatarstan ‘On division of jurisdiction and mutual delegation of authority between the state power bodies of the Russian Federation and the state power bodies of the Republic of Tatarstan’ (1994, 2007) and it is subject to the Russian Federation.

Within the sphere of its authority the Republic of Tatarstan participates in the international and foreign economic relations all by itself. Within the limits of its jurisdiction the Republic of Tatarstan adopts the republican Constitution and amendments thereto, republican laws and

ствами, их субъектами и административно-территориальными образованиями; заключает международные соглашения, обменивается представителями, участвует в деятельности международных организаций; вступает в отношения с субъектами РФ; регулирует развитие экономики посредством социально-экономических программ; имеет свои государственные награды и др.

Конституция закрепляет собственность народа на природные богатства, равенство форм собственности перед законом, рыночную экономику, принципы социальной справедливости, полновластия народа, приоритет и гарантированность прав личности, национальное и расовое равноправие граждан.

Конституция утвердила разделение государственной власти на законодательную, исполнительную и судебную; гарантировала местное самоуправление. В ней утверждается идеологическое многообразие и право общественных объединений участвовать в управлении государственными делами.

Конституция закрепляет равноправие граждан перед законом и судом независимо от происхождения, социального и имущественного положения, расовой и национальной принадлежности, пола, образования, языка, взглядов и убеждений, отношения к религии, рода и характера занятий, места жительства. Гражданин РТ одновременно является гражданином РФ. Согласно Конституции, к личным правам граждан относятся: право на жизнь; достоинство; свободу и неприкосновенность личности; определение и указание своей национальной принадлежности; пользование родным языком, свободный выбор языка общения, воспитания, обучения и творчества; юридическая помощь. Гражданам гарантированы: неприкосновенность жилища,

белән халыкара һәм тышкы икътисади элемтәләргә керә; халыкара килешүләр төзи, вәкилләр алмаша, халыкара оешмалар эшчәнлегендә катнаша; РФ субъектлары белән бәйләнешкә керә; социаль-икътисади программалар ярдәмендә икътисад үсешен җайга сала; үз дәүләт бүләкләренә ия һ. б.

Конституция табигый байлыкларга халык милкен, закон каршында милек формаларының тигезлеген, базар икътисадын, социаль гаделлек принципларын, халыкның тулы хакимиятен, шәхес хокукларының өстенлеген һәм гарантияләнүен, гражданнарның милләте һәм расасы буенча тигез хокуклылыгын беркетә.

Конституция дәүләт хакимиятенең закон чыгаручы, башкарма һәм суд хакимиятләренә бүленүен раслый; җирле үзидарәне гарантияли. Анда җәмәгать оешмаларының идеологик күптөрлелеге һәм дәүләт эшләре белән идарә итүдә катнашуы раслана.

Конституция чыгышына, социаль һәм мөлкәти хәленә, нинди расадан һәм милләттән булуына, җенесенә, белеменә, теленә, карашлары һәм инануларына, дингә мөнәсәбәтенә, шөгыльләренең төренә һәм характерына, тору урынына бәйсез рәвештә гражданнарның закон һәм суд каршында тигез хокуклылыгын беркетә. ТР гражданы бер үк вакытта РФ гражданы булып тора. Конституция буенча гражданнарның шәхси хокукларына: яшәүгә хокук; абруй; шәхес иреге һәм кагылгысызлыгы; үзенең нинди милләткә каравын билгеләү һәм күрсәтү; туган теленнән файдалану, аралашу, тәрбияләү, укыту һәм иҗат итү телен ирекле сайлау; юридик ярдәм керә. Гражданнарга торак, шәхси тормыш кагылгысызлыгы, шәхси һәм гаилә сере, намусын һәм абруйлы исемен яклау, хат язышу, телефоннан сөйләшүләр, телеграф һәм

other legislative acts; it enters international and foreign economic relations with foreign states, their subjects and administrative territorial units; it concludes international agreements, practices representatives exchange, participates in international organizations activity; it enters relationships with the Russian Federation subjects; controls economy development by means of social and economic programs; it possesses its own state awards etc.

The constitution fixes national property for natural resources, legal equality of property forms, market economy, principles of social justice, full power of the people, priority and guarantees of personal rights, national and racial equality of citizen rights.

The Constitution adopted division of the state power into legislative, executive and judicial; it guaranteed local governance. It determined ideological variety and the right of non-governmental organizations to participate in controlling state matters.

The Constitution fixed equality of legal and judicial rights of citizens irrespective of their origin, social and property status, race and nationality, gender, education, language, views and convictions, confession, type and character of occupation, place of residence. A citizen of the Republic of Tatarstan is a citizen of the Russian Federation. According to the Constitution personal rights of citizens include: the right to life, dignity, personal freedom and immunity; determination and indication of nationality; using mother tongue, freedom to choose a language of communication, upbringing, education and creation; judicial assistance. Citizens enjoy guarantees of personal immunity, home and family security, honour and reputation protection, privacy of correspondence, telephone calls, mail, telegraph and other messages.

The Constitution confirmed freedoms

частной жизни, личной и семейной тайны, защита чести и доброго имени, тайна переписки, телефонных переговоров, почтовых, телеграфных и иных сообщений. Конституция подтвердила свободы: слова, печати, творчества, мнений и убеждений, собраний, митингов и демонстраций, объединения в профсоюзные и иные общественные организации, участия в управлении государственными и общественными делами; а также — совести, вероисповедания, передвижения, выбора местожительства и местопребывания. Кроме того, граждане имеют право избирать и быть избранными в органы государственной власти и местного самоуправления, обращаться в них лично и направлять индивидуальные и коллективные обращения, на судебную защиту, равное право доступа к государственной и муниципальной службе.

В Конституции особо подчёркивается, что Республика Татарстан — светское и социальное государство, которое отвергает насилие и войну, оказывает содействие в развитии национальной культуры, языка и самобытности татарского народа. Татарский и русский языки признаются государственными на территории республики. 6-й раздел Конституции посвящён государственным символам РТ (гербу, флагу и гимну) и её столице.

Принята 6 ноября 1992 г. Верховным Советом РТ 12-го созыва.

Законом РТ от 19 апреля 2002 г. в неё были внесены существенные изменения и дополнения. С учётом внесённых поправок ныне действующая Конституция РТ служит нормотворческой базой текущего законодательства и содержит условия для укрепления демократии, для социально-экономического развития Татарстана, сохранения единства народов РФ на принципах федерализма.

башка хәбәрләшүләр яшеренлеге гарантияләнә. Конституция сүз, матбугат, иҗат, карашлар һәм инанулар, җыелышлар, митинглар һәм демонстрацияләр, профсоюз һәм башка җәмәгать оешмаларына берләшү, дәүләт һәм җәмәгать эшләре белән идарә итүдә катнашу; шулай ук — вөҗдан иреген, дин тоту, күченү, яшәү урынын һәм булу урынын сайлау ирекләрен беркетә. Моннан тыш, гражданнар дәүләт хакимияте һәм җирле үзидарә органнарына сайлау һәм сайлану хокукына, аларга шәхсән мөрәҗәгать итү һәм индивидуаль һәм коллектив мөрәҗәгатьләр җибәрүгә, суд яклавына, дәүләт һәм муниципаль хезмәткә керүгә тигез хокукка ия.

Конституциядә Татарстан Республикасының көч куллану һәм сугышны кире кагучы, татар халкының милли мәдәнияте, теле һәм үзенчәлекләлеге үсешенә булышлык итүче дөньяви һәм социаль дәүләт булуы аерым ассызыклана.

Конституциянең 6 нчы кисәге ТР дәүләт символларына (герб, флаг һәм гимн) һәм аның башкаласына багышлана.

1992 елның 6 ноябрендә 12 нче чакырылыш ТР Югары Советы тарафыннан кабул ителә.

ТРның 2002 елның 19 апреле Законы белән аңа мөһим үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертелә. ТР ның кертелгән төзәтмәләр исәпкә алынган гамәлдәге Конституциясе агымдагы законнар чыгаруда нормалар базасы сыйфатында хезмәт итә һәм демократияне ныгыту, Татарстанның социаль-икътисади үсеше, федерализм принципларында РФ халыклары бердәмлеген саклау шартларын билгели.

of speech, press, creativity, opinions and convictions, meetings and demonstrations, participation in trade unions and public organizations, participation in controlling state and public matters; as well as freedom of conscience, confession, movements, choice of the place of residence and location.

Besides, citizens enjoy the right to elect and be elected to the state power bodies and local governance, address them personally and send them individual and collective applications; the right for juridical protection, equal rights for entering state and municipal service.

The Constitution underlined that the Republic of Tatarstan is a secular and social state that rejects violence and war, assists development of national culture, language and identity of the Tatar people. Tatar and Russian languages are admitted state languages on the territory of the republic.

Part 6 of the Constitution is devoted to the state symbols of the Republic of Tatarstan (emblem, standard and anthem) and its capital.

The Constitution was adopted on November 6th 1992 by the Supreme Soviet of the Republic of Tatarstan of the 12th calling.

On April 19th 2002 the law of the Republic of Tatarstan put substantial amendments and additions to the Constitution. From now on the present Constitution of the Republic of Tatarstan forms norm-setting basis of the present legislation and contains provisions for strengthening democracy, for social and economic development of Tatarstan, for preservation of the unity of the nations of the Russian Federation on the principles of federalism.

Декрет, декларация и договоры

Декрет, декларация һәм шартнамәләр

Decree, Declaration and Treaties

Декрет ВЦИК и Совнаркома РСФСР «Об Автономной Татарской Социалистической Советской Республике (ТАССР)»

В соответствии с декретом в составе РСФСР создавалась Автономная Татарская Социалистическая Советская Республика. В её состав включались: из Казанской губернии — Казанский, Лаишевский, Мамадышский, Свияжский, Чистопольский, Тетюшский, Спасский (за исключением Жидяевской и Юркульской волостей) уезды, Черкасовская и Салаушская волости Елабужского уезда, Куллекиминская и Кшкловская волости Краснококшайского уезда; из Уфимской губернии — Мензелинский уезд; из Самарской губернии — Азнакаевская, Александровская, Алькеевская, Альметьевская, Бавлинская, Богоявленская, Варваринская, Верхне-Кармальская, Каратаевская, Кузайкинская, Ивановская, Масягутовская, Микулинская, Мордовско-Афонкинская, Мордовско-Ивановская, Мордовско-Кармальская, Нижне-Чершилинская, Ново-Письмянская, Салиховская, Спасская, Спиридоновская, Стерлитамакская, Сумароковская, Тумутуковская, Урсалинская и Чеканская волости Бугульминского уезда; из Вятской губернии — Кошкинская, Нослинская, Арборовская, Янгуловская, Сардыбашевская, Нижне-Читаевская и Шудинская волости Малмыжского уезда; из Симбирской губернии — Сюндюковская, Больше-Тархановская и Больше-Цильнинская волости Симбирского уезда, Старо-Студенецкая, Эктугановская, Шихирданская, Ново-Какерлинская, Дрожжановская, Мочалеевская, Бурундуковская, Рунгимская, Тимбаевская, Убеевская и Городищенская волости Буинского уезда.

БҮБКның һәм РСФСР Халык Комиссарлары Советының «Татарстан Автономияле Социалистик Совет Республикасы (ТАССР) турында» Декреты

Декретка туры китереп РСФСР составында Автономияле Татарстан Социалистик Совет Республикасы төзелә. Аның составына Казан губернасыннан — Казан, Лаеш, Мамадыш, Зөя, Чистай, Тәтеш, Спас (Жедяевка һәм Йорткүл волостьларыннан тыш) өязләре, Алабуга өязенең Чиркәс һәм Салагыш волостьлары, Краснококшайск өязенең Күлле Киме һәм Кышлау волостьлары; Уфа губернасыннан — Минзәлә өязе; Самара губернасыннан — Азнакай, Александровский, Әлки, Әлмәт, Баулы, Богоявленский, Варварино, Югары Карамалы, Каратай, Кузайкино, Ивановка, Мәсәгут, Микулин, Мордва Афонькәсе, Мордва Ивановкасы, Мордва Кармалкасы, Түбән Чыршылы, Яңа Писмән, Салих, Спас, Спиридоновка, Эстәрлетамак, Сумароково, Тымытык, Урсалы волостьлары һәм Бөгелмә өязенең Чәкән волосте; Вятка губернасыннан — Кошки, Нолинск, Арбор, Яңгул, Сәрдебаш, Түбән Чыты волостьлары һәм Малмыж өязенең Шода волосте; Сембер губернасыннан — Сөендек, Олы Тархан волостьлары һәм Сембер өязенең Зур Чынлы волосте, Буа өязенең Иске Суыксу, Янтуган, Шыгырдан, Яңа Кәкерле, Чүпрәле, Мөчәли, Борындык, Ырынгы, Тимбай, Үби һәм Городище волостьлары кертелә.

Декрет буенча республикада дәүләт хакимиятен җирле Эшче, крестьян һәм кызылармияче депутатлар советлары, ТАССР ҮБК һәм ХКС гамәлгә ашыра. Эчке эшләр, юстиция, мәгариф, сәламәтлек саклау, социаль тәэминат, иген-

Decree of All-Russian Central Executive Committee and Sovnarkom of the RSFSR 'On Autonomous Tatar Socialist Soviet Republic (TASSR)'

The Decree is a legal political act of the constitutional importance that marked the start of the Tatar national statehood. It was developed by the Sovnarkom of the RSFSR on the basis of the decision of the Political Bureau of the Central Committee of the Russian Communist Party (of Bolsheviks) with the assistance of representatives of the central executive committee, commissariat for Muslim matters of the Inner Russia etc.

According to the decree the Autonomous Tatar Socialist Soviet Republic was established as a part of the RSFSR. It comprised: from Kazan governorship — Kazan, Laishevo, Mamadysh, Svyazhsk, Chistopol, Tetyushy, Spassky counties (excluded were Zhidyaevsky and Yurkulsky districts), Cherkasovsky and Salaushsky districts of Elabuga county, Kullekiminsky and Kshklovsky districts of Krasnokokshaysky county; from Ufa governorship — Menzelinsk county; from Samara governorship — Aznakaevo, Alexandrov, Alkeevo, Almetyevsk, Bavly, Bogoyavlensky, Varvarinsky, Verkhne-Karmalsky, Karatayevsky, Kuzaykinsky, Ivanovsky, Masyagutovsky, Mikulinsky, Mordovsko-Afonkinsky, Mordovsko-Ivanovsky, Mordovsko-Karmalsky, Nizhne-Chershilinsky, Novo-Pismyansky, Salikhovsky, Spassky, Spiridonovsky, Sterlitamaksky, Sumarokovsky, Tumutukovsky, Ursalinsky and Chekansky districts of Bugulma county; from Vyatsky governorship — Koshkinsky, Noslinsky, Arborovsky, Yangulovsky, Sardybashevsky, Nizhne-Chitaevsky and Shudinsky districts of Malmyzh county; from Simbirsky governorship — Syundyukovsky, Bolshe-Tar-

По декрету государственную власть в республике осуществляли местные Советы рабочих, крестьянских и красноармейских депутатов, ЦИК и Совнарком ТАССР. Были созданы наркоматы: внутренних дел, юстиции, просвещения, здравоохранения, социального обеспечения, земледелия (автономные в своих действиях и ответственные непосредственно перед ЦИК ТАССР), продовольствия, финансов, рабоче-крестьянские инспекции, а также СНХ с отделами труда и путей сообщения, Управление почт и телеграфов (оставались в непосредственном подчинении соответствующих наркоматов РСФСР с обязательным исполнением их распоряжений и инструкций). Военными делами в республике ведал Татарский военный комиссариат с подчинением окружному военному комиссариату; борьбой с контрреволюцией занимались местные органы Всероссийской Чрезвычайной Комиссии по борьбе с контрреволюцией, спекуляцией и саботажем. Иностранные дела и внешняя торговля, финансовые и технические вопросы оставались в ведении центральных органов РСФСР. Вся полнота власти до созыва Первого (Учредительного) съезда Советов ТАССР передавалась Временному революционному комитету. Была образована комиссия для решения вопроса о детальном установлении границ республики.

Подписан 27 мая 1920 г. председателем ВЦИК М.И.Калининым, председателем Совнаркома РСФСР В.И.Лениным, секретарём ВЦИК А.С.Енукидзе.

челек (үзидарәле һәм ТАССР ҮБК каршында турыдан-туры җаваплылар), азык-төлек, финанс, эшче-крестьян инспекцияләре халык комиссариатлары, һәм шулай ук хезмәт һәм юл хәрәкәте бүлекләре белән ХХС, Почталар һәм телеграфлар идарәсе (РСФСРның шундый ук халык комиссариатларына турыдан-туры буйсынуда калалар, аларның боерыкларын һәм күрсәтмәләрен мәҗбүри үтиләр) оештырыла. Республикада хәрби эшләр белән округ хәрби комиссариатына буйсынган Татарстан хәрби комиссариаты идарә итә; контрреволюциягә каршы көрәш белән Контрреволюция, спекуляция һәм аяк чалуга каршы көрәш буенча Бөтенроссия Гадәттән тыш Комиссиясенең җирле органнары шөгыльләнә. Тышкы эшләр һәм тышкы сәүдә, финанс һәм техник мәсьәләләр РСФСР үзәк органнары карамагында кала. ТАССР Советларының Беренче (Оештыру) съезды чакырылышына кадәр хакимият тулысынча Вакытлы революцион комитетка тапшырыла. Республика чикләрен төгәл билгеләү мәсьәләсен хәл итү өчен комиссия төзелә.

1920 елның 27 маенда БҮБК рәисе М.И.Калинин, РСФСР ХКС рәисе В.И.Ленин, БҮБК секретаре А.С.Енукидзе тарафыннан имзалана.

khanovsky and Bolshe-Tsilninsky districts of Simbirsky county, Staro-Studenetsky, Ektuganovsky, Shikhirdansky, Novo-Kakerlinsky, Drozhanovsky, Mochaleevsky, Burundukovsky, Rungimsky, Timbayevsky, Ubeevsky and Gorodishensky districts of Buinsk county.

According to the decree the state power in the republic was exercised by the local Soviets of workers, peasants and Red-army deputies, Central executive committee and Sovnarkom of the TASSR. Naromats were established: of home affairs, justice, education, health protection, social support, agriculture (autonomous in their activity and accountable to the Central executive committee of the TASSR), food, finance, workers-and-peasants inspections as well as Sovnarkhozes with departments of labour and ways of communication, the Board of post and telegraph (directly subordinate to the relevant Narkomats of the RSFSR with obligation to follow their directions and instructions). Military matters in the republic were under supervision of the Tatar military commissariat subordinate to the military district commissariat; counterrevolution activity was held by the local bodies of All-Russian Special Committee for counterrevolution struggle, speculation and sabotage. Foreign affairs and international trade, finance and technical matters were still under control of the central bodies of the RSFSR. All the power was given to the Temporary revolutionary committee up to calling of the First (Establishing) congress of Soviets of the TASSR. To solve the matter of establishing detailed borders of the republic a commission was organized.

The decree was signed on May 27th 1920 by the chairman of All-Russian executive committee M.Kalinin, chairman of Sovnarkom of the RSFSR V.Lenin, secretary of Sovnarkom of the RSFSR A.Enukidze.

Декларация о государственном суверенитете Татарской Советской Социалистической Республики

Политико-правовой акт конституционного значения, положивший начало новому этапу в истории Татарстана. Состоит из 6 статей. Декларацией был провозглашён государственный суверенитет республики, и Татарская Автономная Советская Социалистическая Республика (ТАССР) была преобразована в Татарскую Советскую Социалистическую Республику (ТССР). Согласно документу, земля, её недра, природные богатства и другие ресурсы — исключительная собственность народов республики. Декларация гарантировала равные права и свободы всем гражданам, проживающим на территории Татарстана, независимо от их национальности, социального происхождения, вероисповедания, политических убеждений и других различий, а также равноправное функционирование татарского и русского языков в качестве государственных, сохранение и развитие языков других народов республики.

Принята Верховным Советом ТАССР 30 августа 1990 г.

Положения Декларации легли в основу Конституции Республики Татарстан 1992 г. и текущего законодательства РТ. День её принятия объявлен Днём Республики Татарстан и является праздничным.

Татарстан Совет Социалистик Республикасы дәүләт суверенитеты турында Декларация

Татарстан тарихында яңа этапка башлангыч биргән, конституцион әһәмияткә ия сәяси-хокукый акт. 6 маддәдән тора. Декларация белән республиканың дәүләт суверенитеты игълан ителә, һәм Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы (ТАССР) Татарстан Совет Социалистик Республикасы (ТССР) итеп үзгәртелә. Документ нигезендә җир, җир асты, табигый байлыклар һәм башка ресурслар фәкать республика халыклары милке санала. Декларация Татарстан территориясендә яшәүче барлык гражданнарга, милләтенә, социаль чыгышына, диненә, сәяси карашларына һәм башка аерымлыкларына карамастан, тигез хокуклар һәм ирекләр, һәм шулай ук дәүләт телләре буларак, татар һәм рус телләренең тигез хокуклы кулланылышын, республиканың башка халыклары телләрен саклау һәм үстерүне гарантияли.

1990 елның 30 августында ТАССР Югары Советы тарафыннан кабул ителә.

Декларациядәге нигезләмәләр Татарстан Республикасының 1992 елгы Конституциясенең һәм ТР ның гамәлдә булган законнарының нигезен тәшкил итә. Декларация кабул ителгән көн Татарстан Республикасы көне дип игълан ителә һәм бәйрәм көне булып исәпләнә.

Declaration of state sovereignty of the Tatar Soviet Socialist Republic

This is a legal political act of the constitutional importance that marked the start of a new stage of the history of Tatarstan. It consists of 6 articles.

The Declaration proclaimed state sovereignty of the republic and reorganized the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic (TASSR) to the Tatar Soviet Socialist Republic (TSSR). According to the document the land, natural reserves and other resources were admitted exclusive property of the people of the republic. The declaration guarantees equal rights and freedoms to all citizens that reside on the territory of Tatarstan irrespective of their nationality, social origin, confession, political convictions and other differences as well as equal functioning of Tatar and Russian languages as state ones, preservation and development of languages of other people of the republic.

The Declaration is adopted by the Supreme Soviet of the TASSR on August 30th 1990.

Positions of the Declaration were put into the basis of the Constitution of the Republic of Tatarstan of 1992 and present legislation of the Republic of Tatarstan. The day of its adoption is declared the Day of the Republic of Tatarstan and is regarded a holiday.

Договоры «О разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан»

Политико-правовые акты конституционного значения, положившие начало строительству новых федеративных отношений между Российской Федерацией и Республикой Татарстан, определившие перечень государственных полномочий, находящихся в татарстанском и федеральном ведении.

Первый договор подписан 15 февраля 1994 г. Президентом РФ Б.Н.Ельциным, Председателем Правительства РФ В.С.Черномырдиным, Президентом РТ М.Ш.Шаймиевым и Премьер-министром РТ М.Г.Сабировым. Договор состоял из преамбулы и 9 статей. В нём указывалось, что при заключении договора стороны исходили из общепризнанного права народов на самоопределение, принципов равноправия, добровольности, свободы волеизъявления и обязывались: гарантировать сохранение территориальной целостности и единства экономического пространства; способствовать сохранению и развитию исторических и национальных традиций, культур, языков; заботиться об обеспечении гражданского мира, межнационального согласия и безопасности народов; реализовывать приоритет основных прав и свобод человека и гражданина независимо от национальной принадлежности, вероисповедания, места жительства и иных различий. В договоре был определён перечень полномочий, осуществляемых совместно, и вопросов, находящихся в ведении РФ.

«Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары белән Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр алмашу турында» шартнамәләр

Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы арасында яңа федератив мөнәсәбәтләр төзүгә башлангыч биргән, Татарстан карамагындагы һәм федераль карамактагы дәүләт вәкаләтләре исемлеген билгеләгән, конституцион әһәмияткә ия сәяси-хокукый актлар.

Беренче шартнамә 1994 елның 15 февралендә РФ Президенты Б.Н.Ельцин, РФ Хөкүмәте Рәисе В.С.Черномырдин, ТР Президенты М.Ш.Шәймиев һәм ТР Премьер-министры М.Г.Сабиров тарафыннан имзалана. Шартнамә кереш өлештән һәм 9 маддәдән тора. Анда шартнамәне төзегәндә якларның халыкларның гомумтанылган үзбилгеләнү хокукыннан, тигез хокуклылык, үзирекле-лек, ихтыяр белдерү иреге принципларыннан торып эш итүләре күрсәтелә һәм алар территориаль бөтенлекне һәм икътисади пространство бердәмлеген саклауны гарантияләү; тарихи һәм милли традицияләрне, мәдәниятләрне һәм телләрне саклауга һәм үстерүгә ярдәм итү, гражданнарның тынычлыгын, милләт - ара татулыкны һәм халыклар иминлеген тәэмин итү турында кайгырту; нинди милләттән булуга, нинди дин тотуга, яшәү урынына һәм башка үзенчәлекләргә бәйсез рәвештә кешенең һәм гражданның төп хокуклары һәм ирекләре өстенлеген гамәлгә ашыру йөкләмәләрен алалар. Шартнамәдә берлектә гамәлгә ашырыла ала торган вәкаләтләр һәм РФ карамагына тапшырылган мәсьәләләр исемлеге бирелә.

Treaties 'On division of jurisdiction and delegation of authority between the state power bodies of the Russian Federation and the state power bodies of the Republic of Tatarstan'

The treaties are legal political acts of the constitutional importance that marked the start of construction of new federative relations between the Russian Federation and the Republic of Tatarstan and determined the list of state authorities under Tatarstan and federal jurisdiction.

The first treaty was signed on February 15th 1994 by President of the Russian Federation B.Eltsin, President of the Republic of Tatarstan M.Shaimiev and Prime minister of the Republic of Tatarstan M.Sabyrov. The treaty consisted of a preamble and 9 articles. It was indicated therein that at the conclusion of the treaty the parties had as its basics a generally accepted right of nations for self-determination, principles of equal rights, free will, freedom of will expression and are obliged to guarantee preservation of territory integrity and entity of the economic space, to assist preservation and development of historical and national traditions, cultures and languages, to take care of providing civil peace, international accord and security of the peoples; implementation of priority of basic human and citizen rights and freedoms irrespective of nationality, confession, place of residence and other differences.

The treaty determined the list of authorities that are executed jointly and matters of the authority of the Russian Federation.

Второй договор подписан 26 июня 2007 г. Президентом РФ В.В.Путиным, Президентом РТ М.Ш.Шаймиевым и 24 июля 2007 г. утверждён в качестве Федерального закона РФ. Договор состоит из преамбулы и 6 статей. В договоре отмечается, что Республика Татарстан является субъектом РФ и обладает всей полнотой государственной власти вне пределов ведения РФ и полномочий РФ по предметам совместного ведения РФ и его субъектов. В пределах своих полномочий Татарстан осуществляет международные и внешнеэкономические связи с субъектами и административно-территориальными образованиями иностранных государств, участвует в деятельности органов международных организаций, а также заключает соглашения о реализации международных и внешнеэкономических связей, осуществляет такие связи с органами государственной власти других стран (по согласованию с Министерством иностранных дел РФ); оказывает государственную поддержку и содействие татарам, проживающим за пределами РТ, в сохранении самобытности, развитии национальной культуры и языка (по согласованию с Правительством РФ).

Договор констатирует, что государственными языками в РТ являются татарский и русский.

Порядок продления его действия, порядок и основания досрочного прекращения его действия (расторжения) определяются федеральным законом.

Срок действия договоров — 10 лет.

Икенче шартнамә 2007 елның 26 июнендә РФ Президенты В.В.Путин, ТР Президенты М.Ш.Шәймиев тарафыннан имзалана һәм 2007 елның 24 июлендә РФнең Федераль законы сыйфатында раслана. Шартнамә кереш өлештән һәм 6 маддәдән тора. Шартнамәдә Татарстан Республикасының Россия Федерациясе субъекты булып торуы, РФ карамагындагы эшләр һәм РФнең РФ һәм аның субъектларының уртак карамагындагы эшләр буенча вәкаләтләреннән тыш дәүләт хакимиятенең бөтен тулылыгына ия булуы билгеләп үтелә. Үз вәкаләтләре чикләрендә Татарстан чит илләрнең субъектлары һәм административ-территориаль берәмлекләре белән халыкара һәм тышкы икътисади элемтәләрне гамәлгә ашыра, халыкара оешмалар органнары эшчәнлегендә катнаша, һәм шулай ук халыкара һәм тышкы икътисади элемтәләрне тормышка ашыру турында килешүләр төзи, башка илләрнең дәүләт хакимияте органнары белән шундый элемтәләрне гамәлгә куя (РФ Тышкы эшләр министрлыгы белән килешенеп); ТРнан читтә яшәүче татарларга үзенчәлекләрен саклауда, милли мәдәниятне һәм телне үстерүдә дәүләт ярдәмен һәм булышлыгын күрсәтә (РФ Хөкүмәте белән килешенеп).

Шартнамә ТРда татар һәм рус телләренең дәүләт телләре булуын икърар итә.

Аның гамәлдә булуын озайту тәртибе, аның гамәлдә булуын срогыннан алда туктату (шартнамәне өзү) тәртибе һәм нигезләре федераль закон белән билгеләнә.

Шартнамәләрнең гамәлдә булу срогы — 10 ел.

The second treaty was signed on June 26th 2007 by President of the Russian Federation V.Putin, President of the Republic of Tatarstan M.Shaimiev and on July 24th 2007 it was adopted as Federal law of the Russian Federation. The treaty consists of a preamble and 6 articles. It is marked in the treaty that the Republic of Tatarstan is a subject of the Russian Federation and enjoys the full state power outside the limits of authority of the Russian Federation and authority of the Russian Federation on joint jurisdiction of the Russian Federation and its subjects. In the limits of its authority Tatarstan executes international and foreign economic relations with subjects and administrative-territorial units of foreign states, participates in the activity of international organizations bodies and concludes agreements on implementation of international and foreign economic relations, carries out such relations with state bodies of other countries (under the approval of the Ministry of foreign affairs of the Russian Federation); on the state level supports and assists Tatars outside the Republic of Tatarstan to preserve their identity, develop national culture and language (under the approval of the Government of the Russian Federation).

The Treaty declares that state languages of the Republic of Tatarstan are Tatar and Russian.

The order of prolongation, order and grounds for the advance cancellation of the Treaty is determined by the federal law.

Effective period of the Treaty — 10 years.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СИМВОЛЛАРЫ

STATE SYMBOLS OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN

Закон Республики Татарстан «О государственных символах Республики Татарстан»

Принят Государственным Советом Республики Татарстан 14 июля 1999 г. Состоит из 5 глав и 34 статей.

В законе указывается, что в соответствии с Конституцией Республики Татарстан государственными символами, выражающими суверенитет Республики Татарстан, самобытность и традиции народа Татарстана, являются Государственный герб, Государственный флаг и Государственный гимн Республики Татарстан. Устанавливается описание государственных символов республики и порядок их официального использования. В приложениях к Закону содержатся изображения герба и флага, музыкальная редакция и текст гимна Республики Татарстан.

Единую государственную политику в области геральдики, содействие геральдическому обеспечению работ по созданию и использованию официальных символов Республики Татарстан, государственных органов и органов местного самоуправления, ведомственных и иных наград и знаков отличия обеспечивает Геральдический совет при Президенте Республики Татарстан, созданный на основании Указа Президента Республики Татарстан от 10 января 2002 г.

«Татарстан Республикасы дәүләт символлары турында» Татарстан Республикасы Законы

Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан 1999 елның 14 июлендә кабул ителә. 5 бүлектән һәм 34 маддәдән гыйбарәт.

Законда Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә Татарстан Республикасы суверенитетын, Татарстан халкының үзенчәлеген һәм традицияләрен чагылдыручы дәүләт символлары булып Татарстан Республикасы Дәүләт гербы, Дәүләт флагы һәм Дәүләт гимны торуы күрсәтелә. Республика дәүләт символларының тасвирламасы һәм аларны рәсми куллану тәртибе билгеләнә. Законга кушымталарда герб һәм флаг сурәтләре, Татарстан Республикасы гимны тексты һәм музыкаль редакциясе китерелә.

Геральдика өлкәсендә бердәм дәүләт сәясәтен, Татарстан Республикасы, дәүләт органнары һәм җирле үзидарә органнары рәсми символларын, ведомстволарга караган һәм башка бүләкләрне һәм аерымлык билгеләрен булдыру һәм куллану буенча эшләрне геральдик яктан тәэмин итүгә булышлыкны Татарстан Республикасы Президентының 2002 ел 10 гыйнвар Указы нигезендә төзелгән Татарстан Республикасы Президенты каршындагы Геральдика советы гамәлгә ашыра.

The Law of the Republic of Tatarstan 'On state symbols of the Republic of Tatarstan'

The law is adopted by the State Council of the Republic of Tatarstan on July 14th 1999. It consists of 5 chapters and 34 articles.

The law indicates that according to the Constitution of the Republic of Tatarstan the state symbols that express sovereignty of the Republic of Tatarstan, identity and traditions of the people of Tatarstan are the State emblem, State standard and State anthem of the Republic of Tatarstan. Description of the state symbols and the order of their official use are fixed herein. The appendicitis to the law comprise images of the emblem and standard as well as music and text of the anthem of the Republic of Tatarstan.

The Heraldic Council of the President of the Republic of Tatarstan that was established on January 10th 2002 by the Decree of the President of the Republic of Tatarstan ensures uniform state policy in the sphere of heraldic, assistance to heraldic works for creating and use of the official symbols of the Republic of Tatarstan, state bodies and local governance bodies as well as corporate and other awards and honorable distinctions.

Государственный герб Республики Татарстан

Татарстан Республикасы Дәүләт гербы

State emblem of the Republic of Tatarstan

Государственный герб Республики Татарстан — официальная эмблема государственной власти РТ, наряду с Государственным флагом Республики Татарстан и Государственным гимном Республики Татарстан. Первым геральдическим символом ТАССР был рисунок герба, выполненный художником Б.Урманче в 1920 г. Он был представлен общественности 25 июня 1920 г. в Казани в день торжественного провозглашения образования ТАССР. Однако этот герб не имел официального статуса. Официальное положение о гербе ТАССР было закреплено в Конституциях республики 1926 г. (проект), 1937 г., 1978 г. Герб ТАССР, в основном повторяя герб РСФСР, был дополнен надписями на татарском языке.

Герб является государственным символом, выражающим суверенитет Республики Татарстан, самобытность и традиции народа Татарстана. Изображение герба РТ помещается на зданиях, в залах заседаний органов государственной власти, в служебных кабинетах высших должностных лиц и постоянных представителей РТ, в помещениях государственной регистрации рождений и заключения браков, на официальных печатях и бланках документов, на официальных изданиях РТ.

Татарстан Республикасы Дәүләт гербы — Татарстан Республикасы Дәүләт флагы һәм Татарстан Республикасы Дәүләт гимны белән беррәттән, ТР дәүләт хакимиятенең рәсми билгесе. ТАССРның беренче геральдик билгесе 1920 елда рәссам Б.Урманче тарафыннан эшләнгән герб рәсеме була. Ул җәмәгатьчелеккә Казанда 1920 елның 25 июнендә, ТАССР төзелү рәсми рәвештә иглан ителгән көндә күрсәтелә. Әмма бу гербның рәсми статусы булмый. ТАССРның башлыча РСФСР гербын кабатлаган гербы турындагы рәсми нигезләмә республиканың 1926 (проект), 1937, 1978 елгы Конституцияләрендә беркетелә, татар телендәге язу белән тулыландырыла.

Герб — Татарстан Республикасы суверенитетын, Татарстан халкының үзенчәлеген һәм традицияләрен чагылдыручы дәүләт билгесе. ТР гербы сурәте, дәүләт хакимияте органнары биналарында, утырышлар залларында, ТР югары вазифаи затларының һәм даими вәкилләренең эш кабинетларында, тууларны һәм никахларны дәүләт теркәве башкарылган биналарда, ТРның рәсми мөһерләрендә һәм документлар бланкларында, рәсми басмаларында урнаштырыла.

State emblem of the Republic of Tatarstan is an official emblem of the state power of the Republic of Tatarstan along with the State standard of the Republic of Tatarstan and the State anthem of the Republic of Tatarstan. The first heraldic symbol of the TASSR was a sketch of the emblem made by artist B.Urmanche in 1920. It was presented to the public in Kazan on June 25th 1920 on the day of the official manifestation of the establishment of the TASSR. Nevertherless the emblem had no official status. Official statute of the emblem of the TASSR was fixed in the constitutions of the republic of 1926 (a project), 1937, 1978. The emblem of the TASSR that mainly replicates the emblem of the RSFSR was supplemented by inscriptions in the Tatar language.

The emblem is a state symbol that expresses sovereignty of the Republic of Tatarstan, identity and traditions of the people of Tatarstan. Images of the emblem of the Republic of Tatarstan are placed on buildings, in meting rooms of state power bodies, in offices of chief executives and permanent representatives of the Republic of Tatarstan, in premises for official registration of birth and marriages, on official stamps and blank forms of documents, on official editions of the Republic of Tatarstan.

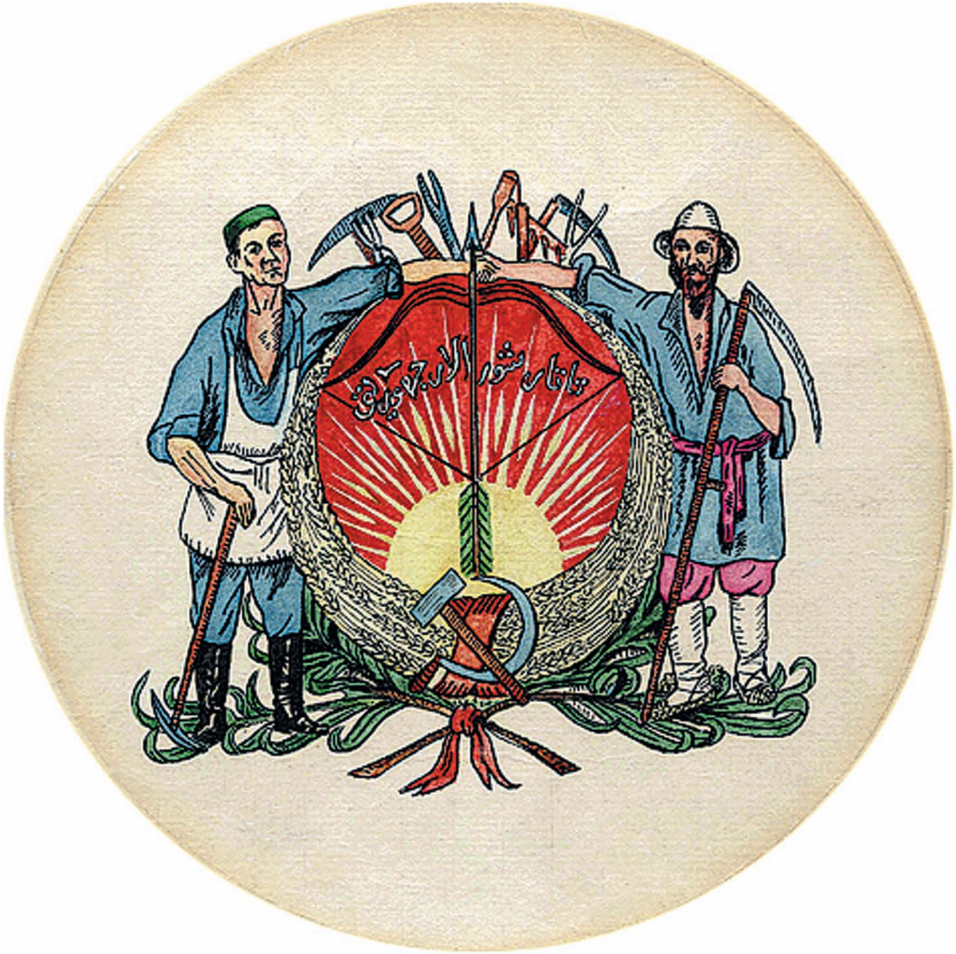
تاتار شور الار

Герб Татарской Советской Социалистической Республики 1920 г.

Татарстан Совет Социалистик Республикасы гербы, 1920 ел

Emblem of the Tatar Soviet Socialist Republic of 1920

Описание герба: «Стрела с луком, молот и серп, посередине восходящее солнце новой жизни и по сторонам татары — крестьянин и рабочий».

Не имел официального статуса.

Автор — Б.Урманче.

Герб тасвирламасы: «Ук белән җәя, чүкеч һәм урак, уртада күтәрелеп килүче яңа тормыш кояшы һәм як-якта татарлар — крестьян һәм эшче».

Рәсми статусы булмый.

Авторы — Б.Урманче.

Emblem description: 'An arrow with a bow, hammer and hook, in the middle there is a rising sun of a new life and at sides there are Tatars — a peasant and a worker.'

The emblem had no official status.

Author — B.Urmanche.

* Герб РСФСР (утвержден Конституцией РСФСР 1925 г.), на основе которого разработан проект герба ТССР 1926 г.
РСФСР гербы (1925 елгы РСФСР Конституциясе тарафыннан расланган) нигезендә 1926 елгы ТССР гербы проекты эшләнгән.
The emblem of the RSFSR (adopted by the Constitution of the RSFSR of 1925) was taken as basis for the project of the TSSR emblem of 1926.

Герб Татарской Социалистической Советской Республики 1926 г.

Татарстан Социалистик Совет Республикасы гербы, 1926 ел

Emblem of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1926

Описание герба: По проекту Конституции ТССР 1926 г. «Герб Татарской Социалистической Советской Республики общий с гербом Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, но вместо надписей, предусмотренных пунктами А и Б ст. 87 Конституции РСФСР, имеет на татарском и русском языках: а) Татарская Социалистическая Советская Республика Российской Федерации и б) Пролетарии всех стран, соединяйтесь!».

Проект не утверждён.

Герб тасвирламасы: ТССРның 1926 елгы Конституциясе проекты буенча, «Татарстан Социалистик Совет Республикасы гербы Россия Социалистик Федератив Совет Республикасы гербы белән бертөрле, әмма РСФСР Конституциясе 87 нче маддәсенең А һәм Б пунктларында каралган язулар урынына татар һәм рус телләрендә: а) Россия Федерациясенең Татарстан Социалистик Совет Республикасы һәм б) Барлык илләрнең пролетарийлары, берләшегез! сүзләре урнаштырылган».

Проект расланмый.

Emblem description: According to the project of the Constitution of the TSSR of 1926 'The emblem of the Tatar Socialist Soviet Republic is common with the emblem of the Russian Socialist Federative Soviet Republic but instead of the inscriptions fixed by positions A and B of art. 87 of the Constitution of the RSFSR it has inscriptions in the Tatar and Russian languages: a) Tatar Socialist Soviet Republic of the Russian Federation and b) Proletarians of all countries, unite!'

The project was not adopted.

Р. С. Ф. С. Р.
R. S. F. S. R.
ТАТАРСКАЯ АССР
TATARSTAN ASSR
ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ
СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!
BARLЬQ ILLƏRNEN PRO-
LETARILARЬ, BERLƏSEGEZ!

Государственный герб Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1937 г.

Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт гербы, 1937 ел

State emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1937

Описание герба: По Конституции ТАССР 1937 г. «Государственным гербом Татарской Автономной Советской Социалистической Республики является государственный герб РСФСР, который состоит из изображения золотых серпа и молота, помещённых крест на крест, рукоятками книзу, на красном фоне в лучах солнца и в обрамлении колосьев, с надписью «РСФСР» и «Пролетарии всех стран, соединяйтесь!» на русском и татарском языках, с добавлением под надписью «РСФСР» буквами меньшего размера надписи «Татарская АССР» на русском и татарском языках».

Утверждён 4 октября 1937 г.

Герб тасвирламасы: ТАССРның 1937 елгы Конституциясе буенча «Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт гербы башаклар белән каймаланган кызыл җирлектәге кояш нурлары өстендә сапларын түбәнгә каратып аркылы-торкылы куелган алтын урак һәм чүкеч сурәтләреннән, «РСФСР» сүзеннән, рус һәм татар телләрендә «Барлык илләрнең пролетарийлары, берләшегез!» язуыннан торган, «РСФСР» язуы астына кечерәк хәрефләр белән татар һәм рус телләрендә «Татарстан АССР» язуы өстәлгән РСФСР Дәүләт гербыннан гыйбарәт».

1937 елның 4 октябрендә раслана.

Emblem description: According to the Constitution of the TASSR of 1937 ‘State emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic is represented by the state emblem of the RSFSR that consists of golden images of a hook and a hammer put crosswise with their handles down on the red background in the rays of the sun surrounded by wheat ears with inscription “RSFSR” and “Proletarians of all countries, unite!” in the Russian and Tatar languages with extra inscription “Tatar ASSR” of the smaller size put under “RSFSR” in the Russian and Tatar languages.’

The emblem is adopted on October 4th 1937.

РСФСР
ТАТАРСТАН АССР
ПРОЛЕТАРИИ ВСЕХ
СТРАН, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!
БАРЛЫК ИЛЛӘРНЕҢ
ПРОЛЕТАРИЙЛАРЫ, БЕРЛӘШЕГЕЗ!

Государственный герб Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1978 г.

Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт гербы, 1978 ел

State emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1978

Описание герба: По Конституции ТАССР 1978 г. «Государственным гербом Татарской Автономной Советской Социалистической Республики является Государственный герб РСФСР, представляющий собой изображение серпа и молота на красном фоне, в лучах солнца и в обрамлении колосьев, с надписью: «РСФСР» на русском языке и «Пролетарии всех стран, соединяйтесь!» на русском и татарском языках с добавлением под надписью «РСФСР» буквами меньшего размера надписи «Татарстан АССР». В верхней части герба — пятиконечная звезда».

Утверждён 1 июня 1981 г.

Герб тасвирламасы: ТАССРның 1978 елгы Конституциясе буенча «Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт гербы башаклар белән каймаланган кызыл җирлектәге кояш нурлары өстендә урак һәм чүкеч сурәте, «РСФСР» сүзе, рус һәм татар телләрендә «Барлык илләрнең пролетарийлары, берләшегез!» язуы урнаштырылган, «РСФСР» язуы астында кечерәк хәрефләр белән «Татарстан АССР» язуы өстәлгән РСФСР Дәүләт гербыннан гыйбарәт. Гербның өске өлешендә — бишпочмаклы йолдыз».

1981 елның 1 июнендә раслана.

Emblem description: According to the Constitution of the TASSR of 1978 'State emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic is represented by the state emblem of the RSFSR that consists of golden images of a hook and a hammer on the red background in the rays of the sun surrounded by wheat ears with inscription "RSFSR" in the Russian language and "Proletarians of all countries, unite!" in the Russian and Tatar languages with extra inscription "Tatarstan ASSR" with letters of smaller size put under "RSFSR". In the upper part of the emblem there is a red five-point star.'

The emblem is adopted on June 1st 1981.

ТАТАРСТАН

Государственный герб Республики Татарстан 1992 г.

Татарстан Республикасы Дәүләт гербы, 1992 ел

State emblem of the Republic of Tatarstan of 1992

Описание герба: «Государственный герб Республики Татарстан представляет собой изображение крылатого барса с круглым щитом на боку, с приподнятой правой передней лапой на фоне диска солнца, помещённого в обрамление из татарского народного орнамента, в основании которого надпись «Татарстан», крылья состоят из семи перьев, розетка на щите состоит из восьми лепестков.

В цветном изображении Государственного герба Республики Татарстан солнце — красного (кадмий красный светлый), барс, его крылья и розетка на щите — белого, обрамление — зелёного (кобальт зелёный светлый), щит, орнамент на обрамлении и надпись «Татарстан» — золотистого цвета».

Утверждён 7 февраля 1992 г. Верховным Советом РТ.

Авторы: Н.Ханзафаров, Р.Фахрутдинов.

Герб тасвирламасы: «Татарстан Республикасы Дәүләт гербы аскы өлешендә «Татарстан» язуы булган татар милли бизәкләре белән уратып алынган каймага урнаштырылган кояш дискы җирлегендә бер ягында түгәрәк калканлы, алгы уң тәпиен бераз күтәргән канатлы барс сурәтеннән гыйбарәт, канатлар җиде каурыйдан, калкандагы розетка сигез аерчадан тора.

Татарстан Республикасы Дәүләт гербының төсле сурәтендә кояш — кызыл (ачык кызыл кадмий), барс, аның канатлары һәм калкандагы розетка — ак, тышкы кыса — яшел (ачык яшел кобальт), калкан, тышкы каймадагы бизәк һәм «Татарстан» язуы — алтынсу төстә».

1992 елның 7 февралендә ТР Югары Советы тарафыннан раслана.

Авторлары: Н.Ханзафаров, Р.Фәхретдинов.

Emblem description: 'State emblem of the Republic of Tatarstan is represented by an image of a winged leopard with a round shield on the side, with right forepaw lifted on the background of a sun disc put inside the Tatar national ornamental pattern with inscription "Tatarstan" in the bottom, the wings consist of seven feathers, rosette on the shield consists of eight petals.

In the colour image of the State emblem of the Republic of Tatarstan there is a red sun (cadmium red, light), leopard, its wings and rosette on the shield are white, fringe is green (shamrock green, light), the shield, ornamental pattern on the fringe and inscription "Tatarstan" are of golden colour.'

The emblem is adopted on February 7th 1992 by the Supreme Soviet of the Republic of Tatarstan.

Authors: N.Khanzafarov, R.Fakhrutdinov.

Государственный флаг Республики Татарстан

Татарстан Республикасы Дәүләт флагы

State standard of the Republic of Tatarstan

Государственный флаг Республики Татарстан — официальный символ государственной власти, наряду с Государственным гербом Республики Татарстан и Государственным гимном Республики Татарстан. До 1937 г. у ТАССР не было официально утверждённого флага. Один из первых известных флагов ТАССР был разработан на основе флага СССР в редакции 1923 г. В проекте Конституции ТАССР 1926 г. содержалось первое официальное описание флага республики, разработанного на основе флага РСФСР. Согласно Конституциям ТАССР 1937 и 1978 гг., Государственным флагом ТАССР являлся Государственный флаг РСФСР с добавлением надписи «Татарская АССР» на русском и татарском языках. Первое Положение о Государственном флаге ТАССР было принято 13 февраля 1956 г. 29 ноября 1991 г. Верховный Совет ТССР утвердил новый Государственный флаг Татарстана (автор — Т.Хазиахметов, руководитель творческого коллектива — Р.Харисов). Его описание зафиксировала Конституция РТ 1992 г.

Флаг является государственным символом, выражающим суверенитет Республики Татарстан, самобытность и традиции народа Татарстана. Поднимается на зданиях органов государственной власти и управлений (постоянно), зданиях общественных организаций, предприятий, учреждений, а также на жилых домах, судах речного флота и других средствах передвижения, при церемониях — в праздничные дни и на торжественных мероприятиях.

Татарстан Республикасы Дәүләт флагы — Татарстан Республикасы Дәүләт гербы һәм Татарстан Республикасы Дәүләт гимны белән бергәттән ТР дәүләт хакимиятенең рәсми билгесе. 1937 елга кадәр ТАССРның рәсми расланган флагы булмый. ТАССРның мәгълүм тәүге флаглары берсе СССРның 1923 ел редакциясендәге флагы нигезендә эшләнә. ТАССРның 1926 елгы Конституциясе проектында республиканың РСФСР флагы нигезендә эшләнгән флагының беренче рәсми тасвирламасы бирелә. ТАССРның 1937 һәм 1978 еллардагы Конституцияләре буенча, ТАССРның Дәүләт флагын татар һәм рус телләрендәге «Татарстан АССР» сүзләре өстәлгән РСФСР Дәүләт флагы тәшкил итә. ТАССРның Дәүләт флагы турындагы беренче нигезләмә 1956 елның 13 февралендә кабул ителә. 1991 елның 29 ноябрендә ТССР Югары Советы Татарстанның яңа Дәүләт флагын раслый (авторы — Т.Хаҗиәхмәтов, иҗат коллективы җитәкчесе — Р.Харисов). Аның тасвирламасы ТРның 1992 елгы Конституциясендә теркәлә.

Флаг Татарстан Республикасының суверенитетын, Татарстан халыкларының үзенчәлекләрен һәм традицияләрен чагылдыручы дәүләт билгесе булып тора. Дәүләт хакимияте һәм идарәсе органнары биналарында (даими рәвештә), җәмәгать оешмалары, предприятиеләр, учреждениеләр биналарында һәм шулай ук торак йортлар өстендә, елга флоты суднолары һәм башка юл йөрү чараларында, тантаналарда һәм бәйрәм көннәрендә урнаштырыла.

State Standard of the Republic of Tatarstan is an official symbol of state power alongside with the State emblem of the Republic of Tatarstan and the State anthem of the Republic of Tatarstan. Before 1937 the TASSR had no officially adopted standard. One of the first known standards of the TASSR was developed on the basis of the standard of the USSR in the version of year 1923. Project of the Constitution of 1926 comprised the first official description of the standard of the republic developed on the basis of the standard of the RSFSR. According to Constitutions of the TASSR of 1937 и 1978 the state Standard of the TASSR was the State standard of the RSFSR with extra inscription "Tatar ASSR" in the Russian and Tatar languages. The first statute of the State standard of the TASSR was adopted on February 13th 1956. On November 29th 1991 the Supreme Soviet of the TSSR adopted a new standard of Tatarstan (author — T.Khaziakhmetov, head of the creative team — R.Kharisov) The description was fixed in the Constitution of 1992.

The standard is a state symbol that expresses sovereignty of the Republic of Tatarstan, identity and traditions of the people of Tatarstan. It is hoisted over buildings of state power bodies and departments (permanently), buildings of public organizations, enterprises, establishments as well as residential houses, river fleet vessels and other transportation means, at ceremonies on holidays and official events.

تاتارستان
1920

Флаг Татарской Социалистической Советской Республики 1923 г.

Татарстан Социалистик Совет Республикасы флагы, 1923 ел

Standard of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1923

Описание флага: В основе — Государственный флаг Союза Советских Социалистических Республик, установленный Конституцией СССР (редакция, принятая Центральным Исполнительным Комитетом СССР 6 июля 1923 г.): полотнище красного или алого цвета с изображением государственного герба. На нём арабским шрифтом на татарском языке ниже герба СССР расположена надпись: «Пролетарии всех стран, соединяйтесь! Татарская Социалистическая Советская Республика. Образована в 1920 году».

Флаг тасвирламасы: Нигезендә — Совет Социалистик Республикалар Союзының СССР Конституциясе белән рәсмиләштерелгән Дәүләт флагы (1923 елның 6 июлендә СССР Үзәк Башкарма Комитеты тарафыннан кабул ителгән редакция): дәүләт гербы сурәтләнгән кызыл яки ал төстәге тукыма. Аның өслегендә СССР гербы астында гарәп хәрефләре белән татар телендә: «Барлык илләрнең пролетарийлары, берләшегез! Татарстан Социалистик Совет Республикасы. 1920 елда төзелде» дигән язу урнаштырылган.

Standard description: Its basis is the standard of the Union of the Soviet Socialist Republics that was fixed by the Constitution of the USSR (edition of July 6th, 1923 adopted by the Central Executive Committee of the USSR): red or scarlet panel with an image of the state emblem. There is an inscription in the Arabic letters in the Tatar language under the emblem of the USSR: 'Proletarians of all countries, unite! Tatar Socialist Soviet Republic. Established in 1920.'

* Изображение флага воспроизведено согласно описанию в проекте Конституции ТССР 1926 г.
Флаг сурәте 1926 елгы ТССР Конституциясе проекты тасвирламасына ярашлы рәвештә эшләнгән.
The image of the standard corresponds with its description in the project of the Constitution of the TSSR of 1926.

Флаг Татарской Социалистической Советской Республики 1926 г.

Татарстан Социалистик Совет Республикасы флагы, 1926 ел

Standard of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1926

Описание флага: По проекту Конституции ТССР 1926 г. «Флаг Татарской Социалистической Советской Республики общий с Российской Социалистической Федеративной Советской Республикой, но вместо надписи «РСФСР» имеет на татарском и русском языках надпись «ТССР».
Не утверждён.

Флаг тасвирламасы: ТССРның 1926 елгы Конституциясе проекты буенча «Татарстан Социалистик Совет Республикасы флагы Россия Социалистик Федератив Совет Республикасы флагыннан гыйбарәт, әмма «РСФСР» язуы урынына татар һәм рус телләрендә «ТССР» язуы урнаштырылган».
Расланмый.

Standard description: According to the project of the Constitution of the TSSR of 1926 'Standard of the Tatar Socialist Soviet Republic is common with that of the Russian Socialist Federative Soviet Republic, but instead of the inscription "RSFSR" it has the inscription "TSSR" in the Tatar and Russian languages.'
The standard was not approved.

РСФСР
RSFSR
ТАТАРСКАЯ АССР
TATARSTAN ASSR

Государственный флаг Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1937 г.

Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт флагы, 1937 ел

State standard of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1937

Описание флага: По Конституции ТАССР 1937 г. «Государственным флагом Татарской Автономной Советской Социалистической Республики является государственный флаг РСФСР, состоящий из красного полотнища, в левом углу которого, у древка наверху, помещены золотые буквы «РСФСР» на русском и татарском языках, с добавлением под надписью «РСФСР» буквами меньшего размера надписи «Татарская АССР» на русском и татарском языках».

Флаг тасвирламасы: ТАССРның 1937 елгы Конституциясе буенча «Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт флагы сул як почмагында, флаг сабының өске кырыенда, алтын хәрефләр белән рус һәм татар телләрендә язылган «РСФСР» сүзе астына кечерәк хәрефләр белән рус һәм татар телләрендә «Татарстан АССР» язуы өстәлгән кызыл тукымадан торган РСФСР Дәүләт флагыннан гыйбарәт».

Standard description: According to the Constitution of the TASSR of 1937 'State standard of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic is the state standard of the RSFSR that consists of a red panel that has in its upper left corner close to the pole golden letters "RSFSR" in the Russian and Tatar languages with additional inscription "Tatar ASSR" made with smaller letters in the Russian and Tatar languages under the inscription "RSFSR".'

Татарская
АССР

Государственный флаг Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1978 г.

Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт флагы, 1978 ел

State standard of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1978

Описание флага: По Конституции ТАССР 1978 г. «Государственным флагом Татарской Автономной Советской Социалистической Республики является государственный флаг РСФСР, представляющий собой красное прямоугольное полотнище со светло-синей полосой у древка во всю ширину флага, которая составляет одну восьмую длины флага. В левом верхнем углу красного полотнища изображены золотые серп и молот и над ними красная пятиконечная звезда, обрамлённая золотой каймой, а под ними золотыми буквами помещается надпись «Татарская АССР». Отношение ширины флага к его длине — 1:2».

Утверждён 23 июня 1954 г. (13 февраля 1956 г. принято первое Положение о Государственном флаге ТАССР).

Флаг тасвирламасы: ТАССРның 1978 елгы Конституциясе буенча «Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт флагы сабы кырыенда флаг озынлыгының сигездән бер өлешен тәшкил иткән, киңлеге буенча сузылган ачык зәңгәр буй урнашкан кызыл тукыма рәвешендәге РСФСР Дәүләт флагыннан гыйбарәт. Кызыл тукыманың сул яктагы өске почмагында алтын урак һәм чүкеч, алар өстендә алтын кайма белән чикләнгән бишпочмаклы йолдыз, алар астында алтын хәрефләрдән җыелган «Татарская АССР» язуы урын алган. Флагның киңлеге аның озынлыгына карата 1:2 нисбәтендә».

1954 елның 23 июнендә раслана (1956 елның 13 февралендә ТАССР Дәүләт флагы турындагы беренче Нигезләмә кабул ителә).

Standard description: According to the Constitution of the TASSR of 1978 ‘State standard of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic is the state standard of the RSFSR represented by a red rectangular panel with a light blue stripe along the pole for the whole width of the standard that makes 1/8 of the panel length. In the upper left corner of the red panel there is an image of golden hook and hammer and a five-point red star fringed gold, golden letters of the inscription “Tatar ASSR” are put under them. Proportion of the width of the standard to its length makes 1:2.’

The standard was adopted on June 23d 1954 (on February 13th 1956 the first Statute of the State standard of the TASSR was adopted).

Государственный флаг Республики Татарстан 1992 г.

Татарстан Республикасы Дәүләт флагы, 1992 ел

State standard of the Republic of Tatarstan of 1992

Описание флага: По Конституции РТ 1992 г. «Государственный флаг Республики Татарстан состоит из прямоугольного полотнища с горизонтальными полосами зелёного, белого и красного цветов. Белая полоса составляет 1/15 ширины флага и расположена между равными по ширине полосами зелёного и красного цветов. Зелёная полоса наверху. Отношение ширины флага к его длине — 1:2».
Утверждён 29 ноября 1991 г. Верховным Советом ТССР.
Автор — Т.Хазиахметов.

Флаг тасвирламасы: ТРның 1992 елгы Конституциясе буенча «Татарстан Республикасы Дәүләт флагы горизонталь яшел, ак һәм кызыл төсләрдәге буйлардан торган турыпочмаклы тукымадан гыйбарәт. Ак буй флаг киңлегенең 1/15 өлешен тәшкил итә, тигез киңлектәге яшел һәм кызыл төсләрдәге буйлар арасында урнашкан. Яшел буй — өстә. Флагның киңлеге аның озынлыгына карата 1:2 нисбәтендә».
1991 елның 29 ноябрендә ТССР Югары Советы тарафыннан раслана.
Авторы — Т. Хаҗиәхмәтов.

Standard description: According to the Constitution of the Republic of Tatarstan of 1992 'State standard of the Republic of Tatarstan consists of a rectangular panel with horizontal stripes of green, white and red colours. The white stripe makes 1/15 of the standard width and is situated between the stripes of equal width of green and red colours. The green stripe is positioned above. Proportion of the width of the standard to its length makes 1:2.'
The standard is adopted on November 29th 1991 by the Supreme Soviet of the TSSR.
Author — T.Khaziakhmetov.

Штандарт (флаг) Президента Республики Татарстан

Татарстан Республикасы Президенты Штандарты (флагы)

Standard of the President of the Republic of Tatarstan

Описание: «Штандарт (флаг) Президента Республики Татарстан представляет собой квадратное полотнище с горизонтальными полосами зелёного, белого и красного цветов (цвета Государственного флага Республики Татарстан). Белая полоса составляет 1/15 ширины полотнища и расположена между равными по ширине полосами зелёного и красного цветов. При этом зелёная полоса находится наверху, красная — внизу.

В центре полотнища воспроизводится цветное изображение Государственного герба Республики Татарстан. Полотнище окаймлено бахромой золотого цвета. Рисунок лицевой и оборотной сторон полотнища идентичен.

К древку Штандарта (флага) Президента Республики Татарстан крепится скоба золотого цвета с выгравированными фамилией, именем и отчеством Президента Республики Татарстан и датами его пребывания на этом посту.

При вступлении в должность вновь избранного Президента Республики Татарстан скоба подлежит замене на аналогичную с выгравированными фамилией, именем и отчеством вновь избранного Президента Республики Татарстан и датами его пребывания на этом посту.

Древко Штандарта (флага) Президента Республики Татарстан увенчано металлическим навершием серебряного цвета в виде копья, внутри которого изображён трёхлепестковый тюльпан золотого цвета».

Утверждён 11 мая 2002 г. Указом Президента Республики Татарстан.

Тасвирлама: «Татарстан Республикасы Президенты Штандарты (флагы) горизонталь яшел, ак һәм кызыл төсләрдәге (Татарстан Республикасы Дәүләт флагы төсләре) буйлардан торган квадрат рәвешендәге тукымадан гыйбарәт. Ак буй тукыма киңлегенең 1/15 өлешен тәшкил итә һәм тигез киңлектәге яшел һәм кызыл төстәге буйлар арасында урнашкан. Шуның белән бергә яшел буй — өстә, кызылы аста була.

Тукыманың үзәгендә Татарстан Республикасы Дәүләт гербының төсле сурәте урын алган. Тукыма алтын төсендәге чуклар белән каймаланган. Тукыманың уң һәм тискәре яклары тәңгәл.

Татарстан Президенты Штандарты (флагы) сабына Татарстан Республикасы Президентының фамилиясе, исеме һәм әтисенең исеме, аның әлеге эш урынында тору даталары уеп язылган алтын төсендәге атлама беркетелә.

Татарстан Республикасының яңадан сайланган Президенты вазифага керешкәндә атлама Татарстан Республикасының яңадан сайланган Президентының фамилиясе, исеме һәм әтисенең исеме, аның әлеге эш урынында тору даталары уеп язылган тиңдәшенә алмаштырыла.

Татарстан Республикасы Президенты Штандарты (флагы) сабы эчендә алтын төсендәге өч аерчалы лалә сурәтләнгән, көмеш төсендәге сөңге рәвешендәге металл очлык белән тәгәлләнә».

2002 елның 11 маенда Татарстан Республикасы Указы белән раслана.

Description: ‘Standard of the President of the Republic of Tatarstan is represented by a square panel with horizontal stripes of green, white and red colours (colours of the State standard of the Republic of Tatarstan). The white stripe makes 1/15 of the panel width and is situated between the stripes of equal width of green and red colours. The green stripe is positioned above, the red one — in the bottom part.

In the center of the panel there is a colour image of the State emblem of the Republic of Tatarstan. The panel is golden fringed. The front and reverse sides of the panel are identical.

To the pole of the standard of the President of the Republic of Tatarstan a golden clamp is fixed with engraved surname, name and father name of the President of the Republic of Tatarstan and dates of his being in power.

Should a newly elected President of the Republic of Tatarstan take up the post the clamp is to be changed for the analogous one with engraved surname, name and father name of the newly elected President of the Republic of Tatarstan and dates of his being in power.

The pole of the standard of the President of the Republic of Tatarstan is crowned by a metal topper of silver colour in the form of a spear inside which there is an image of a golden tulip with three petals.’

The standard is adopted on May 11th 2002 by the Decree of the President of the Republic of Tatarstan.

Государственный гимн Республики Татарстан

Татарстан Республикасы Дәүләт гимны

State anthem of the Republic of Tatarstan

Государственный гимн Республики Татарстан — официальный символ государственной власти РТ, наряду с Государственным гербом Республики Татарстан и Государственным флагом Республики Татарстан. Установлен Конституцией РТ в 1992 г. Мелодия гимна — музыка композитора Р.Яхина к песне «Туган ягым» («Родимый край»), написанной в соавторстве с поэтом Р.Байтимеровым. Текст гимна основан на стихотворении Р.Байтимерова «Туган ягым» в литературной обработке поэта Г.Рахима; состоит из 8 строк на татарском и 8 строк на русском языках.

Гимн является государственным символом, выражающим суверенитет Республики Татарстан, самобытность и традиции народа Татарстана. Исполняется в торжественных случаях — на официальных церемониях, праздничных мероприятиях.

Татарстан Республикасы Дәүләт гимны — Татарстан Республикасы Дәүләт гербы һәм Татарстан Республикасы Дәүләт флагы белән беррәттән ТР дәүләт хакимиятенең рәсми билгесе. ТР Конституциясе белән 1992 елда гамәлгә кертелә. Гимнның көе — шагыйрь Р.Байтимеров белән автордашлыкта язылган «Туган ягым» җырына композитор Р.Яхин музыкасы, Гимн тексты Р.Байтимеровның «Туган ягым» шигыренә нигезләнгән (шагыйрь Г.Рәхимнең әдәби эшкәртүендә); татар телендәге 8 юлдан һәм рус телендәге 8 юлдан тора.

Гимн Татарстан Республикасының суверенитетын, Татарстан халкының үзенчәлекләрен һәм традицияләрен чагылдыручы дәүләт билгесе булып тора. Тантаналы очракларда — рәсми тантаналарда, бәйрәм чараларында башкарыла.

State anthem of the Republic of Tatarstan is an official symbol of state power of the Republic of Tatarstan alongside with State emblem of the Republic of Tatarstan and State standard of the Republic of Tatarstan. The anthem is fixed by the Constitution of the Republic of Tatarstan in 1992. The melody of the anthem is composer's R.Yakhin music to the song 'Native land' that was written in cooperation with poet R.Baytimerov. The text of the anthem is based on R.Baytimerov's verse 'Native land' literally edited by poet G.Rakhim. It consists of 8 lines in Tatar and 8 lines in Russian.

The anthem is a state symbol that expresses sovereignty of the Republic of Tatarstan, identity and traditions of the people of Tatarstan. The anthem is played on festive occasions: official ceremonies, special events.

Государственный гимн
Республики Татарстан

Цвети, священная земля моя,
Да будет мирным твой небосвод!
Единый дом у нас, одна семья,
Живёт в согласии наш народ.
Богатый мудростью седых веков,
Надеждой, верою ты нам стал,
И пусть хранит тебя моя любовь,
Моя Республика, мой Татарстан!

Автор музыки: Р.Яхин.
Автор слов: Р.Байтимеров.
Автор перевода текста гимна на русский язык: Ф.Пираев.

Музыкальная редакция гимна утверждена 14 июля 1993 г. Верховным Советом РТ.

Текст гимна на татарском и русском языках утверждён Законом РТ от 21 февраля 2013 г.

Татарстан Республикасы
Дәүләт гимны

Мәңге яшә, газиз Ватаныбыз,
Халкым тели изге теләкләр!
Гомерлеккә якын туган булып
Яши бездә төрле милләтләр.
Күп гасырлар кичкән чал тарихлы
Данлы илем, үзең бер дастан!
Синдә генә безнең язмышыбыз,
Республикам минем, Татарстан!

Музыка авторы: Р. Яхин.
Сүзләр авторы: Р. Байтимеров.
Гимн текстының рус теленә тәрҗемәсе авторы: Ф. Пираев.

Гимнның музыкаль редакциясе 1993 елның 14 июлендә ТР Югары Советы тарафыннан раслана.

Гимнның татар һәм рус телләрендәге тексты ТРның 2013 ел 21 февраль Законы белән раслана.

State anthem
of the Republic of Tatarstan

Forever flourish you, my native land,
Let skies upon you be forever calm!
My land — my family, my helping hand,
We live in harmony with no harm.
Your wisdom is for people's good,
Since olden time so much is done,
And all my love will be with you
My trust and hope, my Tatarstan!

Composer: R.Yakhin
Verse: R.Baytimerov
Russian translation: F.Piraev

Music of the anthem is adopted on July 14th 1993 by the Supreme Soviet of the Republic of Tatarstan

Tatar and Russian text of the anthem is adopted by the law of the Republic of Tatarstan on February 21st 2013.

Государственный гимн
Республики Татарстан

Р.Яхин
Обработка для симфонического оркестра Р.Абдуллина

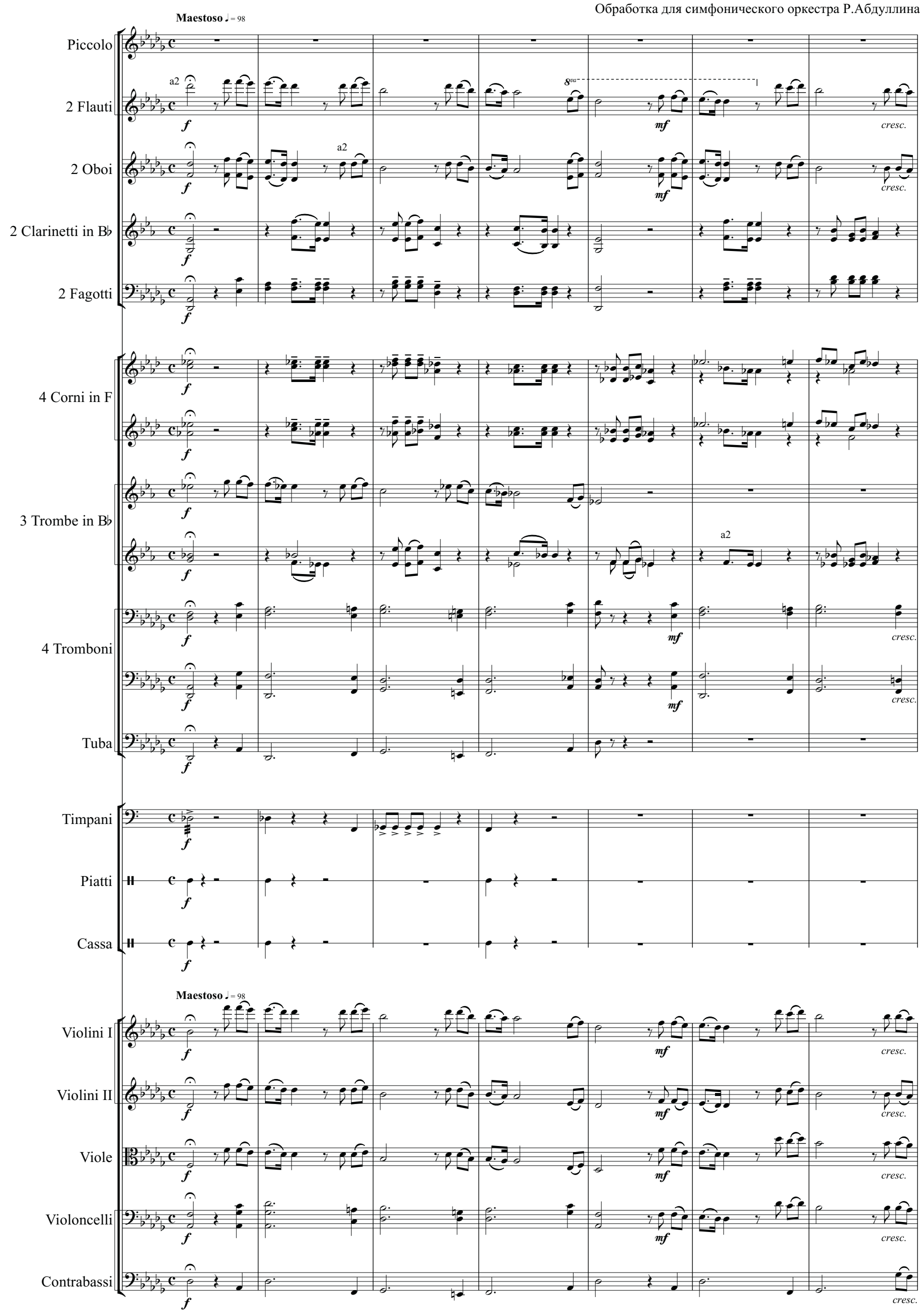

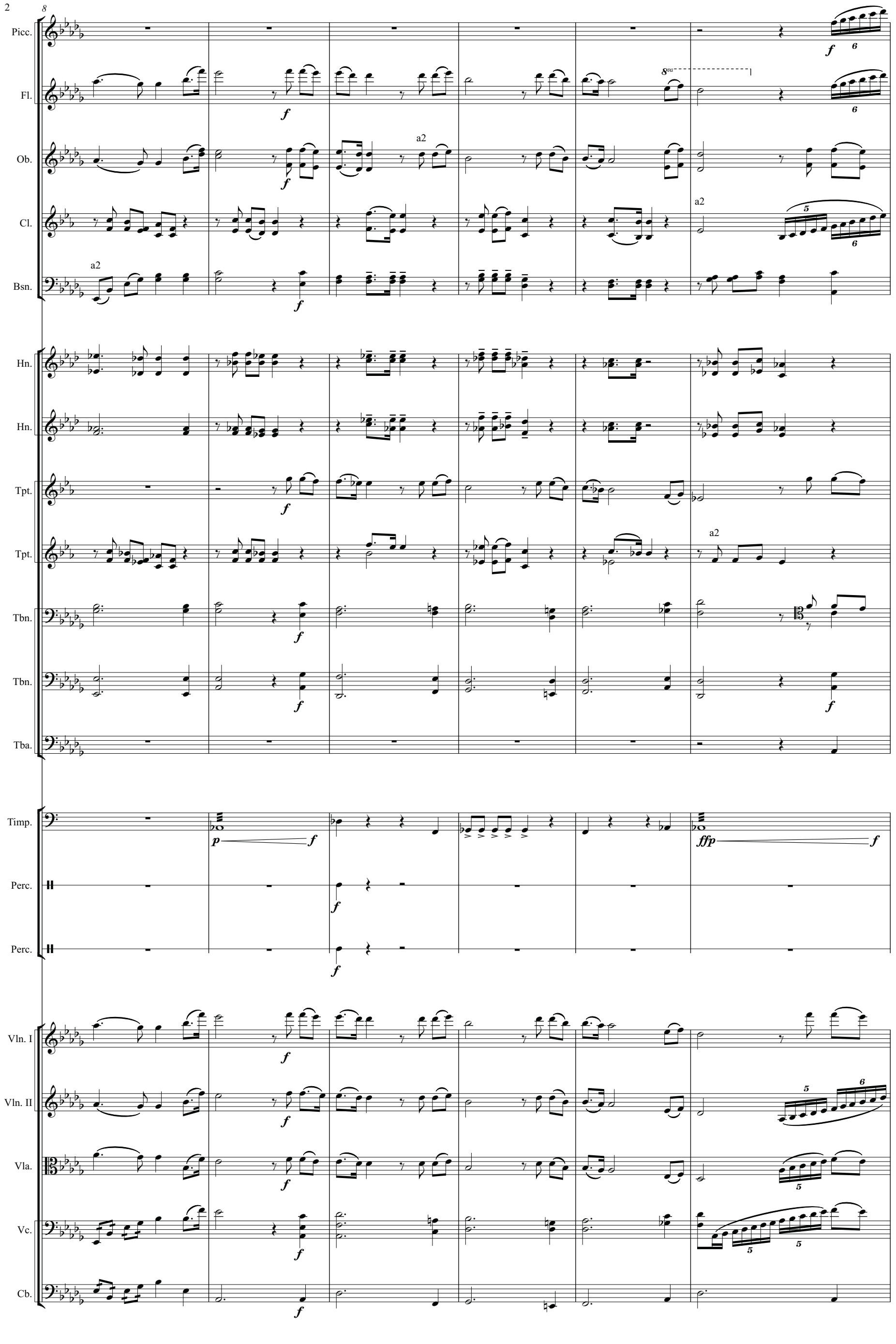
2
Picc.
Fl.
Ob.
Cl.
Bsn.
a2
Hn.
Hn.
Tpt.
Tpt.
Tbn.
Tbn.
Tba.
Timp.
Perc.
Perc.
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.

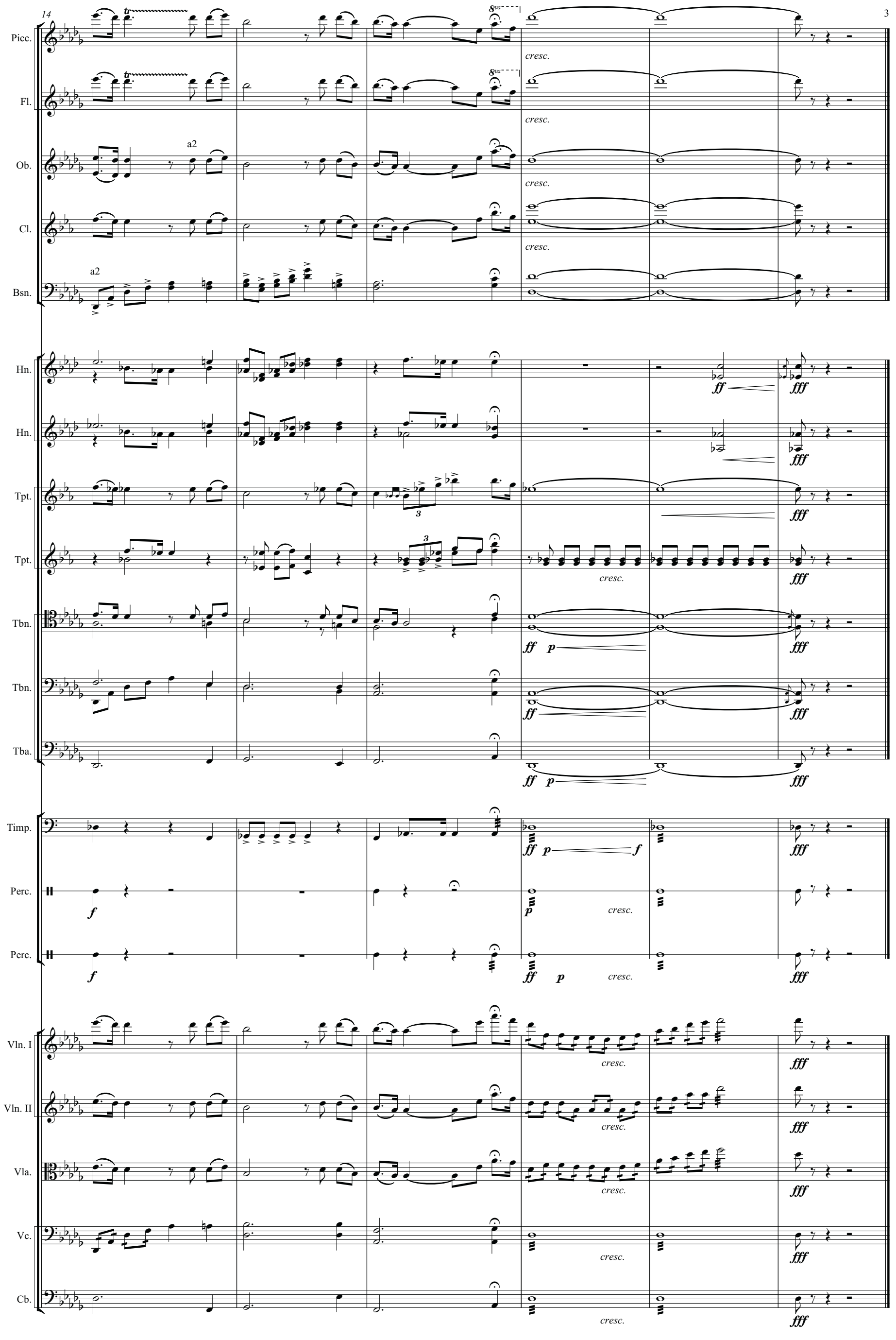
14
3
Picc.
Fl.
Ob.
a2
Cl.
Bsn.
Hn.
Hn.
Tpt.
Tpt.
Tbn.
Tbn.
Tba.
Timp.
Perc.
Perc.
Vln. I
Vln. II
Vla.
Vc.
Cb.
cresc.
ff p
fff

Балтасинский
Балтаси
Атнинский
Бол. Атня
Арский
АРСК
Кукмор
Высокогорский
Высокая Гора
Сабинский
Богатые Сабы
Кукморский
Агрыз
Агрызский
Менделеевский
МЕНДЕЛЕЕВСК
ЗЕЛЕНОДОЛЬСК
КАЗАНЬ
Тюлячи
Тюлячинский
Пестречинский
Пестрецы
Верх. Услон
Мамадышский
МАМАДЫШ
Елабужский
ЕЛАБУГА
НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ
МЕНЗЕЛИНСК
Актаныш
Актанышский
Зеленодольский
Верхнеуслонский
Лаишевский
Рыбно-Слободский
Рыбная Слобода
НИЖНЕКАМСК
Тукаевский
Мензелинский
Кайбицкий
Бол. Кайбицы
ЛАИШЕВО
Нижнекамский
Заинский
ЗАИНСК
Сармановский
Сарманово
Муслюмовский
Муслюмово
ЧИСТОПОЛЬ
Апастовский
Апастово
Камско-Устьинский
Камское Устье
Алексеевское
Чистопольский
Алексеевский
Новошешминский
Новошешминск
Буинский
БУИНСК
Тетюшский
ТЕТЮШИ
БОЛГАР
Спасский
Альметьевский
АЛЬМЕТЬЕВСК
Азнакаевский
АЗНАКАЕВО
Дрожжановский
Стар. Дрожжаное
Базарные Матаки
Алькеевский
Аксубаевский
Аксубаево
Черемшанский
Черемшан
Лениногорский
ЛЕНИНОГОРСК
Ютазинский
Уруссу
Нурлатский
НУРЛАТ
БУГУЛЬМА
Бугульминский
БАВЛЫ
Бавлинский

СИМВОЛЫ МУНИЦИПАЛЬНЫХ РАЙОНОВ И ГОРОДОВ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОННАРЫ ҺӘМ ШӘҺӘРЛӘРЕ СИМВОЛЛАРЫ

SYMBOLS OF THE MUNICIPAL AREAS AND CITIES OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN

Административно-территориальное деление Республики Татарстан

После образования Татарской АССР в 1920 г. территория республики была разделена на 10 кантонов (к 1923 г. их общее количество достигло 13). Районирование ТАССР началось в 1926–1927 гг.: на базе трёх упразднённых кантонов было образовано 8 районов. В 1930 г. оставшиеся кантоны были ликвидированы и на их территории образованы 38 новых районов (всего 46). В 1930–1940-е гг. путём разукрупнения районов были образованы новые (к 1944 г. их число достигло 70). В 1952–1953 гг. ТАССР была разделена на 3 области: Казанскую (в составе 37 районов), Чистопольскую (33) и Бугульминскую (18); все ликвидированы в апреле 1953 г. В 1954–1963 гг. в период активных ад-

Татарстан Республикасының административ-территориаль бүленеше

1920 елда Татарстан АССР төзелгәннән соң, республиканың территориясе 10 кантонга бүленә (1923 елга аларның гомуми саны 13 кә җитә). 1926–1927 елларда ТАССРны районнарга бүлү башлана: таркатылган 3 кантон җирлегендә 8 район төзелә. 1930 елда калган кантоннар бетерелә һәм аларның территориясендә 38 яңа район оештырыла (барлыгы 46). 1930–1940 елларда районнарны кечерәйтү юлы белән яңалары барлыкка килә (1944 елга аларның саны 70 кә җитә). 1952–1953 елларда ТАССР 3 өлкәгә бүленә: Казан өлкәсе (37 районны берләштерә), Чистай өлкәсе (33) һәм Бөгелмә өлкәсе (18); 1953 елның апрелендә өлкәләрнең барысы да гамәлдән чыгарыла. 1954–1963 елларда, идарә итү-

Administrative division of the territory of the Republic of Tatarstan

After the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic was established in 1920 its territory was divided into 10 cantons (by 1923 its total number reached 13). In 1926–1927 the division of the TASSR to the areas started: instead of the former three cantons eight areas were established. In 1930 the rest of the cantons were liquidated and 38 new areas were established on this territory. Total of 46 areas.

In 1930–1940 new areas were established by means of downsizing (by 1944 they became 70 in number). In 1952–1953 the TASSR was divided into 3 regions: Kazan region that consisted of 37 areas, Chistopol region of 33 areas and Bugulma region of 18 areas. All of them were liquidated in April 1953. During the period of

министративно-территориальных реорганизаций административно-хозяйственной системы управления (создание советов народного хозяйства) количество районов в ТАССР сократилось до 18 (17 укрупнённых сельских и 1 промышленный). В 1964 г. создано 3 новых сельских района. В 1965 г. с ликвидацией совнархозов было образовано 15 новых районов; промышленный район упразднён. Рост числа районов в Татарстане завершился в середине 1990-х гг., достигнув 43.

Современное муниципальное устройство РТ установлено в соответствии со статьёй 65 Конституции РТ (1992) и Федеральным законом «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации» (2003). Татарстан включает 43 муниципальных района и 2 городских округа (Казань и Набережные Челны), которые образуют самостоятельные городские муниципальные образования. Остальные города республиканского значения входят в состав соответствующих муниципальных районов в статусе городского поселения.

Все муниципальные образования Татарстана имеют официальную символику — герб и флаг, утверждённые на муниципальном уровне и зарегистрированные в Государственном геральдическом регистре РФ и Геральдическом реестре РТ.

нең административ-хуҗалык системасында һәм административ-территориаль бүленештә актив рәвештә үзгәрешләр кертелү чорында, ТАССРда районнар саны 18 гә калдырыла (17 эреләндерелгән авыл районы һәм 1 сәнәгать районы). 1964 елда тагын 3 авыл районы оештырыла. 1965 елда, совнархозлар гамәлдән чыгарылу белән бәйле рәвештә, 15 яңа район барлыкка килә; сәнәгать районы бетерелә. Татарстанда районнар санын арттыру 1990 еллар уртасында 43 кә җиткерелеп туктала.

ТРның хәзерге муниципаль төзелеше ТР Конституциясенең 65нче маддәсе (1992) һәм «Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законы (2003) нигезендә билгеләнә. Татарстан 43 муниципаль районны һәм мөстәкыйль шәһәр муниципаль берәмлекләрен тәшкил итүче 2 шәһәр округын (Казан һәм Чаллы) берләштерә. Республика карамагындагы шәһәрләрнең башкалары шәһәр җирлеге статусында үзләре урнашкан муниципаль районнар составына кертелә.

Татарстандагы барлык муниципаль берәмлекләрнең үз рәсми символикасы — муниципаль дәрәҗәдә расланган һәм РФнең Дәүләт геральдика регистрында һәм ТРның Геральдика реестрында теркәлү узган гербы һәм флагы бар.

active administrative changes of the territory and control system in 1954–1963 when national economy councils were established the number of areas was reduced to 18 (17 integrated rural areas and an industrial area). In 1964 three more rural areas appeared.

In 1965 when national economy councils were liquidated 15 new areas were established and an industrial area was eliminated. The growth of the number of the regions in Tatarstan was stopped in the mid 1990-ies and reached 43 regions.

The contemporary municipal structure of the Republic of Tatarstan is fixed in accordance with article 65 of the Constitution of the Republic of Tatarstan (1992) and the Federal Law 'On general principles of the municipal governance in the Russian Federation' (2003). Tatarstan comprises 43 municipal areas and 2 independent urban municipalities — Kazan and Naberezhnye Chelny. The rest of the towns of the republic act as a part of the relevant municipal areas with a status of an urban settlement.

All municipal areas of Tatarstan have their official symbols — emblems and standards that are approved on the municipality level and registered by the State heraldic register of the Russian Federation and by the Heraldic registry of the Republic of Tatarstan.

Агрызский муниципальный район

Әгерҗе муниципаль районы

Agryz municipal area

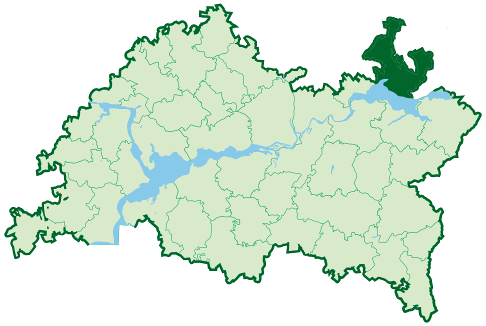

Агрызский район

Образован 14 февраля 1927 г.
Находится на северо-востоке Республики Татарстан, граничит с Удмуртской Республикой.
Центр — г. Агрыз.
Площадь — 1796,6 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 35574 чел. (по переписи 2002 г., татар — 58,9%, русских — 24%, марийцев — 8,2%, удмуртов — 6,6%).
В состав района входят 72 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 1 августа 2006 г.

Әгерҗе районы

1927 елның 14 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында урнашкан. Удмурт Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Әгерҗе шәһәре.
Мәйданы — 1796,6 км^2.
Халкы 2017 елда — 35574 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 58,9%, руслар — 24%, марилар — 8,2%, удмуртлар — 6,6%).
Район 72 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 1 августында раслана.

Agryz area

Established on February 14th 1927.
The area is situated to the north-east of the Republic of Tatarstan and borders the Udmurt Republic.
Administrative center — Agryz town.
Area — 1796,6 km^2.
Population in 2017 — 35574 people (according to the record of 2002 Tatar — 58,9%, Russian — 24%, Mari — 8,2%, Udmurt — 6,6%).
The area comprises 72 settlements.
Emblem and standard are approved on August 1st 2006.

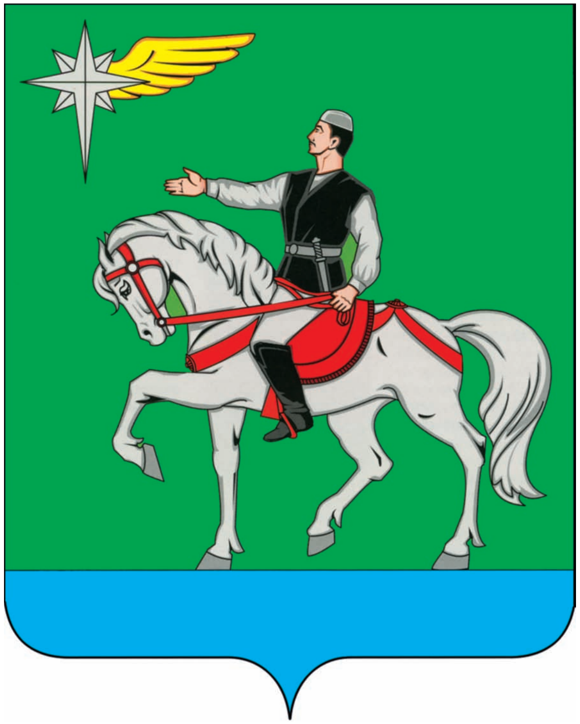

Герб Агрызского района

Описание герба: «В зелёном поле на узкой лазоревой оконечности — всадник в серебряной шапочке (каляпуше), в рубашке, штанах того же металла, в чёрных безрукавке и сапогах, едущий на серебряном коне в червлёном уборе, левой рукой держащий поводья, а правой показывающий вперёд; справа вверху всадник сопровождён серебряной звездой о восьми лучах, косвенные лучи которой короче, а нижний луч длиннее прочих; вправо от звезды отходит золотое крыло».

Әгерже районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр очлык өстендәге яшел җирлектә — көмеш баш киеме (кәләпүш), шундый ук металл күлмәк, чалбар, кара җиңсез өс киеме (кәзәки) һәм итекләр кигән, җете кызыл дирбияле көмеш атка атланган, сул кулы белән тезген тоткан, уң кулын алга сузган җайдак; аның уң ягында өстә — сигез нурлы көмеш йолдыз, йолдызның кыек нурлары кыскарак, түбәнге нурлары башкаларыннан озынрак; йолдыздан уңга таба алтын канат җәелгән».

Emblem of Agryz area

Emblem description: 'A horse rider at the blue edge of the green field wearing a silver cap, shirt and trousers, black waistcoat and high boots, riding a silver horse decorated dark red with his left hand holding bridle rains and his right hand pointing forward. In the left upper corner the rider is accompanied by a silver star of eight points, the lower one of them being longer then the others. On the right side of the star there is a golden wing.'

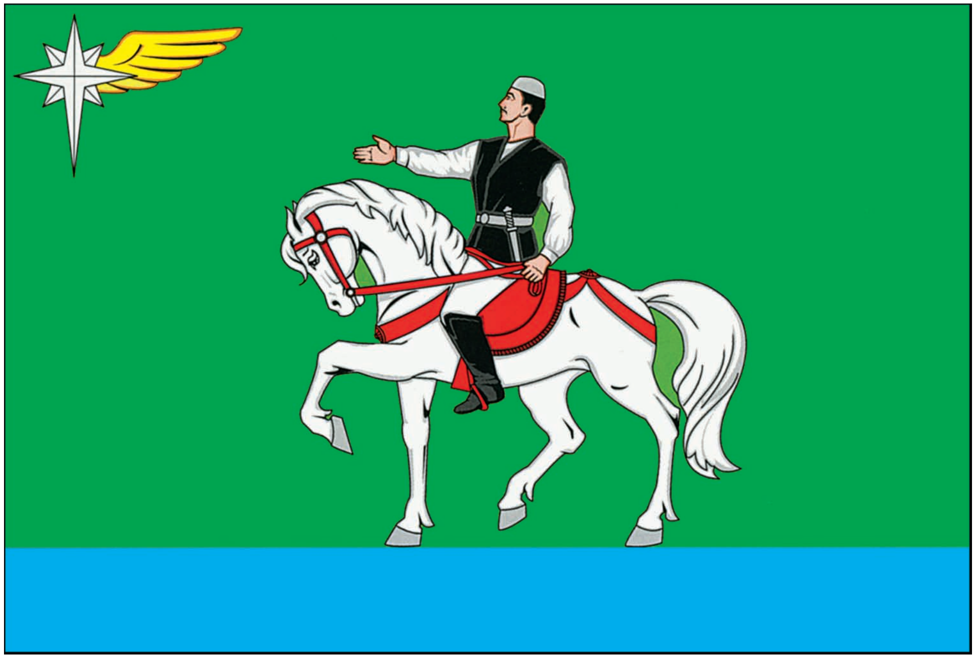

Флаг Агрызского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, по нижнему краю которо - го — голубая полоса шириной 1/6 ширины полотнища; в середине полотнища на голубой полосе фигура всадника из герба района, выполненная белыми, серыми, чёрными и красными цветами; в крыже — серебряная восьмилучевая звезда с золотым крылом, распростёртым от древка».

Әгерҗе районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге туры почмаклы яшел тукыма, аскы чиге тукыма киңлегенең 1/6 өлеше киңлегендәге күк буйга тоташа; тукыма уртасында — күк буйга баскан, район гербындагы ак, соры, кара һәм кызыл төсләр белән башкарылган җайдак сыны; өстәге сул почмакта — флаг сабы кырыеннан җәелеп киткән алтын канатлы, сигез нурлы көмеш йолдыз».

Standard of Agryz area

Standard description: ‘Rectangular green panel with proportions of 2:3 of the width to the length, lower edge is a blue stripe of 1/6 of the panel width. In the middle of the panel there is a replica of a horse rider from the area emblem on a blue stripe that is painted white, grey, black and red colours. There is a silver star of eight points on the canton with a golden wing spreading from the pole.’

Агрызский район

Обоснование символики: Главная фигура герба — сидящий на коне всадник в национальной татарской одежде — символически отражает легенду об основателе этого поселения по имени Агрыз (Эгерже). Устремлённая вперёд рука всадника символизирует стремление жителей Агрызского района к светлому будущему, а расположенная вверху щита восьмилучевая звезда («роза ветров») — объединение усилий всех населяющих район народов в достижении общих целей. Золотое крыло является символом железнодорожного транспорта (станция Агрыз — крупнейший железнодорожный узел Республики Татарстан). Агрызский район с юга омывают воды Нижнекамского водохранилища, которое представлено в гербе лазурной оконечностью.

В районе развито сельское хозяйство: выращиваются зерновые культуры (яровая пшеница, озимая рожь), возделываются картофель, сахарная свёкла; развито мясомолочное производство. Все это символически отражено в гербе зелёным полем щита. Серебро — символ ясности, открытости, примирения, невинности; золото — урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Чёрный цвет символизирует вечность, мудрость, скромность; зелёный — весну, здоровье, природу, плодородие; красный — мужество, силу и красоту, праздник; лазурь — возвышенные устремления, честь, славу, преданность, бессмертие.

Авторский коллектив: К.Мухаметшин (Агрыз), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов и В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Москва).

Әгерҗе районы

Символика нигезләмәсе: Гербның төп фигурасы — татар милли киемнәре кигән җайдак — символик рәвештә элеге төбәккә нигез салган Әгерҗе турындагы риваять каһарманын гәүдәләндерә. Җайдакның алга сузылган кулы Әгерҗе районы халкының якты киләчәккә омтылышына, ә калканның югары өлешендәге сигез почмаклы йолдыз — «җилләр розасы» — районда яшәүче барлык халыкларның уртак максатка ирешү өчен көчләрен берләштерүенә ишарә. Алтын канат — тимер юл транспорты символы (Әгерҗе станциясе — Татарстан Республикасының иң эре тимер юл төйнәлеше). Әгерҗе районының көньяктан Түбән Кама сусаклагычы сулары белән юылуы герб очлыгындагы сыек зәңгәр җирлек белән күрсәтелә.

Районда авыл хуҗалыгы тармагы алга киткән: бөртекле культуралар (сабан бодае, уҗым арышы) игелә, бәрәңге, шикәр чөгендере үстерелә; ит-сөт терлекчелеге яхшы үскән. Болар һәммәсе символик рәвештә герб калканының яшел җирлегендә чагыла. Көмеш төс — яктылык, ачык күңеллелек, татулык, сафлык; алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, абруй һәм акыл билгесе; кара — чиксезлек, зирәклек, тыйнаклык; яшел — яз, сәламәтлек, табигать, уңдырышлылык; кызыл — кыюлык, көч һәм матурлык, бәйрәм; сыек зәңгәр — күтәренке омтылышлар, намус, дан, тугрылык, үлемсезлек символы.

Авторлар коллективы: К.Мөхәммәтшин (Әгерҗе), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов һәм В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү).

Agryz area

Symbols explanation: The principle character of the emblem is a rider on a horse dressed in national Tatar clothes. It reflects in a symbolic way a legend about the founder of the settlement named Agryz (Agergy). The hand that is aiming forth symbolizes a strive of residents of Agryz area to the bright future, a star of eight points (wind rose) that is situated on top of the shield means united efforts of the people on the way to common aims. A golden wing is a symbol of the railway transport (Agryz railway station is the biggest railway hub of the Republic of Tatarstan). In its south part Agryz area is situated next to Nizhnekamsk water reserve that is presented by the blue colour in the emblem.

The area is agricultural: cereal crops are cultivated here (spring weat, winter rye), potatoes, sugar beet; meat and dairy production is developed. All this is depicted in a symbolic way by the green colour of the shield. Silver is a symbol of brightness, openness, reconciliation and innocence. Gold means harvest, wealth, stability, respect and understanding. The black colour symbolizes eternity, wisdom and modesty. The green one — spring, health, nature and fertility, the red colour — courage, strength and beauty, the blue — noble aims, honour, fame, devotion and immortality.

Authors: K.Mukhametshin (Agryz), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov and V.Mishin (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow).

Азнакаевский муниципальный район

Азнакай муниципаль районы

Aznakaevo municipal area

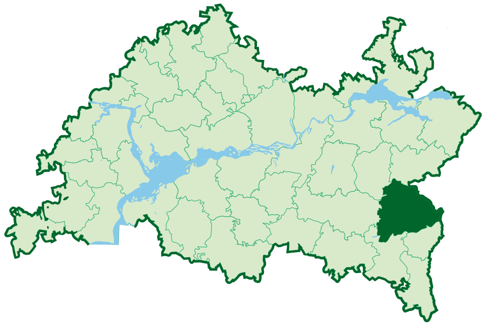

Азнакаевский район

Образован 30 октября 1931 г.
Находится на востоке Республики Татарстан, граничит с Республикой Башкортостан.
Центр — г. Азнакаево.
Площадь — 2141 км².
Численность населения на 2017 г. — 62602 чел. (по переписи 2002 г., татар — 80,8%, русских — 14,9%).
В состав района входят 78 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 19 мая 2006 г.

Азнакай районы

1931 елның 30 октябрендә оештырыла.
Татарстан Республикасының көнчыгышында урнашкан. Башкортстан Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Азнакай шәһәре.
Мәйданы — 2141 км².
Халкы 2017 елда — 62602 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 80,8%, руслар — 14,9%).
Район 78 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 19 маенда раслана.

Aznakaevo area

Established on October 30th 1931.
The area is situated to the east of the Republic of Tatarstan on the border of the Republic of Bashkortostan.
Administrative center — Aznakaevo town.
Area — 2141 km².
Population in 2017 — 62602 people (according to the record of 2002 Tatar — 80,8%, Russian — 14,9%).
The area comprises 78 settlements.
Emblem and standard are approved on May 19th 2006.

Герб Азнакаевского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле над тонко окаймлённым золотом зелёным холмом серебряный сокол, летящий вправо со сложенными лапами и с воздетыми крыльями, чёрными на концах».

Азнакай районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл җирлектә алтын белән каймаланган яшел калкулык өстеннән аякларын җыеп һәм очлары кара канатларын җәеп уң якка очучы көмеш лачын».

Emblem of Aznakaevo area

Emblem description: 'There is a silver falcon flying over the green hill with golden edges in the dark red field with his legs pulled up and wings with black tips lifted up.'

Флаг Азнакаевского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на 3 неравных полосы: красную, жёлтую и зелёную (34/1/10), с расположенным посередине красной полосы белым изображением летящего сокола».

Азнакай районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча киңлекләре тигез булмаган өч — кызыл, сары һәм яшел буйларга бүленгән (34/1/10), кызыл буй уртасында очып баручы ак лачын сурәте урнаштырылган туры почмаклы тукыма».

Emblem of Aznakaevo area

Standard description: ‘Rectangular green panel with proportions of 2:3 of the width to the length is divided into 3 unequal stripes of red, yellow and green colours (34/1/10). A white image of a flying falcon is put in the middle of the red stripe.’

Азнакаевский район

Обоснование символики: Азнакаевская земля имеет интересную историю и богатые традиции. Районный центр — г. Азнакаево — известен с 1762 г. В гербе района отражены его исторические и хозяйственные особенности. Главная фигура герба — сокол, символ энергии, полёта, целеустремлённости, свободы, — олицетворяет сам район и его жителей; чёрный силуэт, высоко поднятые крылья птицы, напоминающие стремительно бьющий фонтан, символизируют экономическую основу района — нефтедобычу, его динамическое развитие, устремлённость в будущее, уверенность в завтрашнем дне. При этом летящая птица подчёркивает сохранность культурных традиций и духовную преемственность многих поколений местных жителей. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания.

На территории района развито сельское хозяйство: здесь выращивают зерновые, подсолнечник, сахарную свёклу; разводят крупный рогатый скот, овец. Аграрная составляющая экономики показана золотой полосой. Зелёный цвет — символ природы, здоровья, экологии, жизненного роста. Красный цвет символизирует труд, силу, мужество, красоту и праздник, характеризует Азнакаевский район как один из наиболее развитых промышленных регионов республики.

Авторский коллектив: Р.А.Тимкин (Азнакаево), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Азнакай районы

Символика нигезләмәсе: Азнакай — кызыклы һәм бай традицияләре булган төбәк. Район үзәге — Азнакай шәһәре, 1762 елдан билгеле. Районның гербында аның тарихи һәм хуҗалык эшчәнлеге үзенчәлекләре күрсәтелә. Гербның төп фигурасы — лачын, куәт, очыш, максатка омтылыш, ирек символы — районның үзен һәм анда яшәүчеләрне чагылдыра; кара силуэт, кошның ыргылып атылган фонтанны хәтерләтеп югары күтәрелгән канатлары районның икътисади нигезен тәшкил итүче нефть тармагына ишарә, хәрәкәт, үсеш, киләчәккә омтылыш, алдагы көнгә ышаныч билгесе. Очыштагы кош шул ук вакытта мәдәни традицияләрнең тотрыклылыгын, рухи хәзинәләрнең буыннан буынга күчүен ассызыклый. Көмеш төс — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу символы.

Районда авыл хуҗалыгы тармагы алга киткән: бөртекле культуралар, көнбагыш, шикәр чөгендере игелә; мөгезле эре терлек, сарык асрала. Алтын төстәге буй икътисадның аграр тармакларын күрсәтә. Яшел төс — табигать, сәламәтлек, экология, үсеш; кызыл — хезмәт, көч, кыюлык, матурлык һәм бәйрәм символы, Азнакай районын республиканың аеруча алга киткән төбәге буларак сыйфатлаучы билге.

Авторлар коллективы: Р.Тимкин (Азнакай), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Aznakaevo area

Symbols explanation: The land of Aznakaevo has an interesting history and rich traditions. The administrative center of the area, town of Aznakaevo is known since 1762. The emblem of the area depicts its historical and economic characters. The principle figure of the emblem is a falcon that is a symbol of energy, flight, ambitions and freedom. It embodies the area itself and its population. The black outline of the bird with wings lifted high and reminding of a fountain symbolizes the economic foundation of the area — oil extracting. It symbolizes dynamic development of the area, its aiming to the future and confidence in the future. The flying bird makes a focus on the preservation of cultural traditions and spiritual consistency of many generations of the local people. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and understanding.

The area is characterized by developed agriculture: here they grow cereals, sunflower, sugar beet. Here they raise beef cattle and ship. Rural character of the area is depicted by the golden stripe. The green colour is a symbol of nature, health, ecology and life growth. The red one symbolizes labour, courage, strength, beauty and celebration, it characterizes Aznakaevo area as one of the most developed industrial areas of the republic.

Authors: R.Timkin (Aznakaevo), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Аксубаевский муниципальный район

Аксубай муниципаль районы

Aksubaevo municipal area

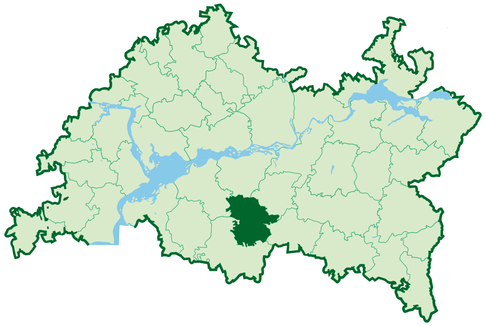

Аксубаевский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юге Республики Татарстан.
Центр — пгт Аксубаево.
Площадь — 1439,2 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 29371 чел. (по переписи 2002 г., чувашей — 44,3%, татар — 38,5%, русских — 16,6%).
В состав района входят 79 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 20 декабря 2005 г.

Аксубай районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньягында урнашкан.
Үзәге — шәһәр тибындагы Аксубай посёлогы.
Мәйданы — 1439,2 км^2.
Халкы 2017 елда — 29371 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча чуашлар — 44,3%, татарлар — 38,5%, руслар — 16,6%).
Район 79 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 20 декабрендә раслана.

Aksubaevo area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Aksubaevo settlement.
Area — 1439,2 km^2.
Population in 2017 — 29371 people (according to the record of 2002 there live Chuvash — 44,3%, Tatar — 38,5%, Russian — 16,6%).
The area comprises 79 settlements.
Emblem and standard are approved on December 20th 2005.

Герб Аксубаевского района

Описание герба: «В поле, вилообразно разбитом лазурью (синим, голубым), зеленью и червленью (красным), — золотое сияющее солнце (без изображения лица), окружённое тремя летящими к нему, видимыми со спины и соприкасающимися концами крыльев серебряными голубями (один и два)».

Аксубай районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сәнәксыман рәвештә зәңгәрсу (күк), яшел һәм җете кызыл (кызыл) өлешләргә бүленгән җирлектә аңа каршы очучы, арка якларыннан сурәтләнгән һәм канат очлары белән бер-берсенә орынган өч (бер һәм ике) көмеш күгәрчен белән чолгап алынган яктыртучы алтын кояш».

Emblem of Aksubaevo area

Emblem description: 'In the field of blue, green and red colours there is golden shining sun without painted face that is surrounded by three silver doves flying towards the sun and seen from the back with their wing touching each other.'

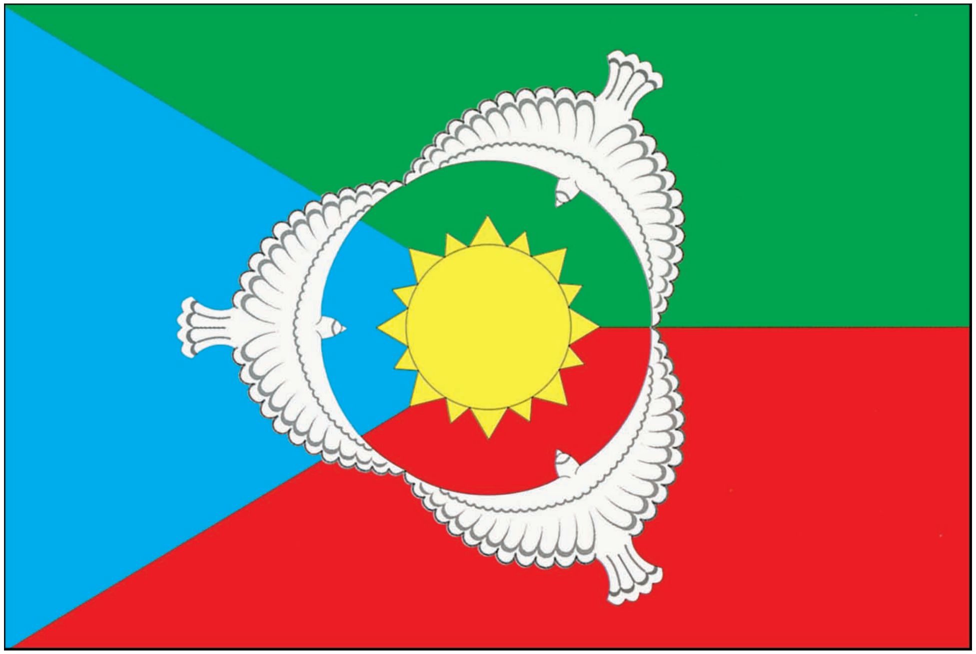

Флаг Аксубаевского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две равные полосы — зелёную и красную, с голубым треугольником у древка, занимающим (1/4) площади полотнища, с изображением жёлтого стилизованного солнца и трёх летящих к нему белых голубей».

Аксубай районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тигез ике — яшел һәм кызыл буйларга бүленгән, флаг сабы ягыннан тукыманың 1/4 мәйданын биләгән күк өчпочмак кушылган, стильләштерелгән сары кояш һәм аңа каршы очучы өч ак күгәрчен сурәте урнаштырылган туры почмаклы тукыма».

Standard of Aksubaevo area

Standard description: 'Rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length horizontally divided into two equal stripes of green and red with a blue triangle at the pole that occupies 1/4 of the panel area and depicts yellow stylized sun and three white doves flying to the sun.'

Аксубаевский район

Обоснование символики: Герб языком символов и аллегорий отражает культурные, исторические и экономические особенности района. Три серебряных голубя, соприкасающихся крыльями и окружающих солнце, символизируют мирное и гармоничное сосуществование трёх народов на территории района: чувашей, татар и русских. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания. Золотое солнце характеризует Аксубаевский район как самобытную землю, богатую традициями, жители которой сохраняют память о своих предках и заботятся о потомках. Солнце — традиционный символ плодородия, истины, бескорыстия, славы.

Три поля герба символизируют направления экономики района: нефтедобычу, хлеборобство, животноводство; а также смену времён года и основанный на ней земледельческий годовой цикл, таким образом подчёркивая сельскохозяйственную направленность районного производства. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Червлень (красный цвет) символизирует мужество, силу, труд, красоту; лазурь (синий, голубой цвет) — честь, благородство, духовность; зелёный — природу, здоровье, жизненный рост, возрождение.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Аксубай районы

Символика нигезләмәсе: Герб символлар һәм аллегорияләр теле белән районның мәдәни, тарихи һәм икътисади үзенчәлекләрен тасвирлый. Бер-берсенә канат очлары белән кагылып, кояшны әйләндереп алган көмеш төстәге өч кош — район территориясендә өч милләт халкы: чуашлар, татарлар һәм русларның тату һәм килешеп яшәүләре билгесе. Көмеш — сафлык, камиллек һәм үзара аңлашу символы. Алтын кояш Аксубай районын борынгы бабалар ядкарен саклап, киләчәк буыннарны кайгыртып яшәүче, бай традицияле төбәк буларак сурәтли. Кояш — уңдырышлылык, хакыйкать, ихласлык, дан билгесе.

Гербның өчкелт җирлеге район икътисадының өч юнәлешен күрсәтә: нефть чыгару, игенчелек, терлекчелек; бу шулай ук ел фасыллары алмашынуга һәм шуңа нигезләнгән еллык игенчелек циклына, шул рәвешле районда авыл хуҗалыгы җитештерүенең өстенлегенә ишарә. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, абруй һәм акыл билгесе; җете кызыл — кыюлык, көч, хезмәт, матурлык; сыек зәңгәр — намус, зыялылык, рухи байлык; яшел — табигать, сәламәтлек, үсеш, яңарыш символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Aksubaevo area

Symbols explanation: The emblem represents cultural, historical and economic characteristics of the area by use of symbols and allegories. Three silver doves with the wings touching each other and surrounding the sun symbolize peaceful and harmonious coexistence of three nations on the territory of the area: Chuvash, Tatar and Russian. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and understanding. The golden sun characterizes Aksubaevo area as authentic land of rich traditions where the residents keep memories of their predecessors and take care of their descendants. The sun is a traditional symbol of fertility, truth, unselfishness and fame.

Three fields of the emblem symbolize the economy of the area: oil extracting, agriculture and cattle farming. They also symbolize the change of the seasons and the annual agricultural cycle that is based on it. Thus the agricultural character of the area is stressed. Gold is a symbol of harvest, richness, stability, respect and power of mind. The red colour means courage, strength, labour, beauty. The blue one is a symbol of honour, nobility, spirituality, the green colour means nature, health, life growth and revival.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Актанышский муниципальный район

Актаныш муниципаль районы

Aktanysh municipal area

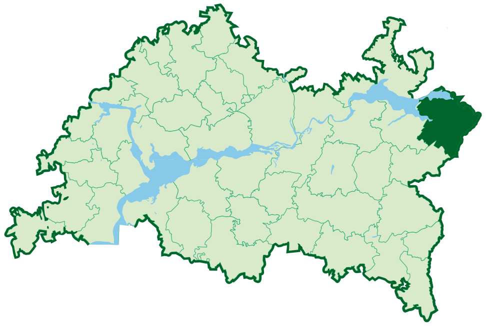

Актанышский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на крайнем востоке Республики Татарстан, граничит с Республикой Башкортостан.
Центр — с. Актаныш.
Площадь — 2037,8 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 30575 чел. (по переписи 2002 г., татар — 96,7%, марийцев — 1,7%).
В состав района входят 87 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 10 декабря 2005 г.

Актаныш районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көнчыгышында урнашкан. Башкортстан Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Актаныш авылы.
Мәйданы — 2037,8 км^2.
Халкы 2017 елда — 30575 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 96,6%, марилар — 1,7%).
Район 87 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 10 декабрендә раслана.

Aktanysh area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the most eastern part of the Republic of Tatarstan next to the Republic of Bashkortostan.
Administrative center is Aktanysh settlement.
Area — 2037,8 km^2.
Population in 2017 — 30575 people (according to the record of 2002 Tatar — 96,7%, Mari — 1,7%).
The area comprises 87 settlements.
Emblem and standard are approved on December 10th 2005.

Герб Актанышского района

Описание герба: «В зелёном поле золотой, перевязанный таковой же лентой сноп; в лазоревой (синей, голубой), окаймлённой серебром чешуйчатой широкой главе — сияющее выходящее солнце (без изображения лица) с расширяющимися вписанными лучами, сопровождаемое по сторонам серебряными чайками, летящими к нему с воздетыми и распростёртыми крыльями».

Актаныш районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел җирлектә алтын, шундый ук тасма белән бәйләнгән көлтә; киң өске, тәңкәсыман көмеш тасма белән кайммаланган сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) өлештә ике ягында күтәрелгән канатларын җәеп аңа каршы очучы көмеш акчарлаклар урнаштырылган, эченнән чыккан нурлары киңәеп киткән күтәрелеп килүче яктыртучы кояш».

Emblem of Aktanysh area

Emblem description: 'There is a golden gerbe tired by a ribbon of the same colour in the green field. Brightly shining sun without a face image is situated in a wide flaked cupola fringed with silver, with rays inscribed and accompanied by silver gulls that approach the sun with widely spread lifted wings.'

Флаг Актанышского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали линиями, изогнутыми в виде чешуи, на три полосы — голубую (габаритная ширина — 5/16 ширины полотнища), белую (ширина 1/9 ширины полотнища) и зелёную; на голубой полосе воспроизведено жёлтое солнце между двух белых чаек, на зелёной полосе — жёлтый сноп колосьев».

Актаныш районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тәңкәсыман бөгелгән сызыклар белән өч — күк (тукыма киңлегенең 5/16 өлеше киңлегендә), ак (тукыма киңлегенең 1/9 өлеше киңлегендә) һәм яшел буйларга бүленгән туры почмаклы тукыма; күк буйда — ике акчарлак арасында сары кояш, яшел буйда сары башаклар көлтәсе сурәтләнгән».

Standard of Aktanysh area

Standard description: 'Rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length, divided horizontally by curved scale-like lines to three stripes — a blue one (scale width — 5/16 of the panel length), a white one (of 1/9 panel width) and a green. There is a yellow sun between two white gulls on the blue stripe and a yellow spike gerbe.'

Актанышский район

Обоснование символики: Герб Актанышского района языком символов и аллегорий отражает географические и экономические особенности региона. Восходящее солнце символизирует местоположение района — он занимает восточную оконечность Республики Татарстан. Местные жители первыми встречают рассвет. Солнце — традиционный символ долголетия, активности, силы, трудолюбия. Две чайки и серебряная волнистая полоса указывают на особую роль водных ресурсов — большая часть границ района проходит по течению рек Белой, Ик, Сюнь, Нижнекамского водохранилища. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания.

Сельскохозяйственное производство, являющееся основой экономики района, отражено в гербе снопом из двенадцати колосьев. Здесь не только выращивают многочисленные виды пищевых и технических культур, но и развивают перерабатывающие предприятия. Двенадцать колосьев — 12 месяцев года, — аллегорически указывают на полный годовой сельскохозяйственный цикл. Колосья также представляют сельские округа, объединённые территорией одного района. Сноп — традиционный символ плодородия, дружбы, общности интересов, стойкости. Золото символизирует урожай, богатство, стабильность, уважение; зелёный цвет — здоровье, природу, жизненный рост; лазоревый (синий, голубой) — честь, благородство, духовность.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва); при участии Э.Фаттахова и Ф.Камаева (Актаныш).

Актаныш районы

Символика нигезләмәсе: Актаныш районы гербы символлар һәм аллегорияләр теле белән төбәкнең географик һәм икътисади үзенчәлекләрен тасвирлый. Чыгып килүче кояш районның урнашкан җиренә ишарә: ул Татарстан Республикасының көнчыгыш чигендә, җирле халык туачак көнне беренче булып каршылый. Кояш — традицион рәвештә озын гомер, активлык, көч, хезмәт сөю символы. Пар акчарлак һәм көмеш төсендәге дулкынлы буй су ресурсларының аерым әһәмияткә ия булуы турында сөйли: район чикләренең байтак өлеше Агыйдел, Ык, Сөн елгалары буйлап, Түбән Кама сусаклагычы аша уза. Көмеш — сафлык, камиллек, тынычлык һәм аңлашып яшәү билгесе.

Район икътисадының нигезен тәшкил итүче авыл хуҗалыгы җитештерүе гербта унике башаклы көлтә сурәтендә чагыла. Төбәктә бөртекле һәм техник культуралар игү белән беррәттән, аларны эшкәртү белән дә шөгыльләнәләр. Унике башак, аллегорик рәвештә, унике айны — еллык авыл хуҗалыгы циклын күрсәтә. Башаклар шулай ук бер район территориясенә берләшкән авыл округлары санын белдерә. Көлтә традицион рәвештә уңдырышлылык, дуслык, максатлар уртаклыгы, ныклыкны чагылдыра. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, абруй; яшел — сәламәтлек, табигать, үсеш; сыек зәңгәр — намус, зыялылык, рухи байлык символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү); Э.Фәттахов һәм Ф.Камаев (Актаныш) катнашында.

Aktanysh area

Symbols explanation: The emblem of Aktanysh area reflects geographic and economic peculiarities of the region by the language of symbols and allegories. The rising sun symbolizes the location of the area in the eastern part of the Republic of Tatarstan. The local people are the first to see the sunrise. The sun is a traditional symbol of a long and active life, strength and hard working nature. Two gulls and a silver curly stripe indicate a special role of water reserves — the majov part of the area is situated along the rivers Belaya, Ik, Syun and Nizhnekamsk water reserve. Silver symbolizes purity, perfection, peace and mutual understanding.

Agriculture that constitutes the basis of the area economy is represented by a gerbe of twelve spikes. Here they grow numerous food and industrial crops, develop crop processing companies. Twelve spikes — twelve months indicate the full annual agricultural cycle in an allegoric way. The spikes also represent rural districts united by the territory of the area. A gerbe is a traditional symbol of fertility, friendship, common interests and consistency. Gold means harvest, wealth, stability, respect. The green colour is a symbol of health, nature, life growth, the blue one means destiny, nobility and spirituality.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow) with participation of E.Fattakhov and F.Kamaev (Aktanysh).

Алексеевский муниципальный район

Алексеевск муниципаль районы

Alekseevsky municipal area

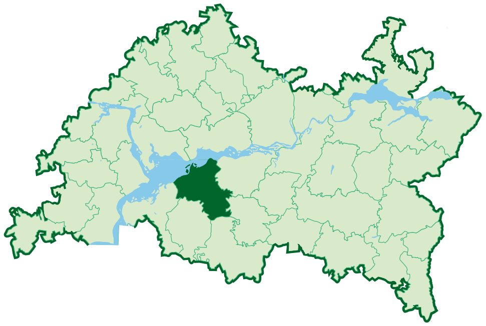

Алексеевский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан, на левом берегу р. Кама.
Центр — пгт Алексеевское.
Площадь — 2074,4 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 25763 чел. (по переписи 2002 г., русских — 57,5%, татар — 30,9%, чувашей — 6,5%, мордвы — 3,6%).
В состав района входят 59 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 10 мая 2006 г.

Алексеевск районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — шәһәр тибындагы Алексеевск посёлогы.
Мәйданы — 2074,4 км^2.
Халкы 2017 елда — 25763 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 57,5%, татарлар — 30,9%, чуашлар — 6,5%, мордвалар — 3,6%,).
Район 59 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 10 маенда раслана.

Alekseevsky area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan, on the left bank of Kama river.
Administrative center is Alekseevskoye settlement.
Area — 2074,4 km^2.
Population in 2017 — 25763 people. (according to the record of 2002 Russian — 57,5%, Tatar — 30,9%, Chuvash — 6,5%, Mordva — 3,6%).
The area comprises 59 settlements.
Emblem and standard are approved on May 10th 2006.

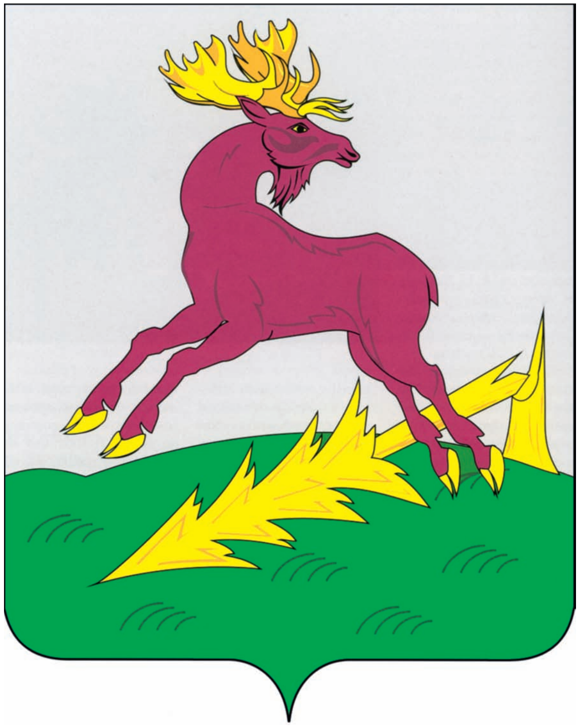

Герб Алексеевского района

Описание герба: «В серебряном поле на зелёной земле — золотая, сломленная у основания ель, растущая слева и упавшая косвенно вправо; и скачущий через эту ель пурпурный, с золотыми глазами, копытами и рогами, обернувшийся лось».

Алексеевск районы гербы

Герб тасвирламасы: «Көмеш җирлектә яшел җирдә — сулда үскән, төбеннән үк сындырылган һәм уңга ауган алтын чыршы һәм шул чыршы аркылы сикерүче, башын артка борган алтын күзле, тояклы һәм мөгезле куе кызыл төстәге поши».

Emblem of Alekseevsky area

Emblem description: 'A golden fir tree broken at the base and fallen to the right side from the left one is placed in a silver field on the green land. A purple moose with golden eyes, buckets and horns is jumping over this fir tree and looking back.'

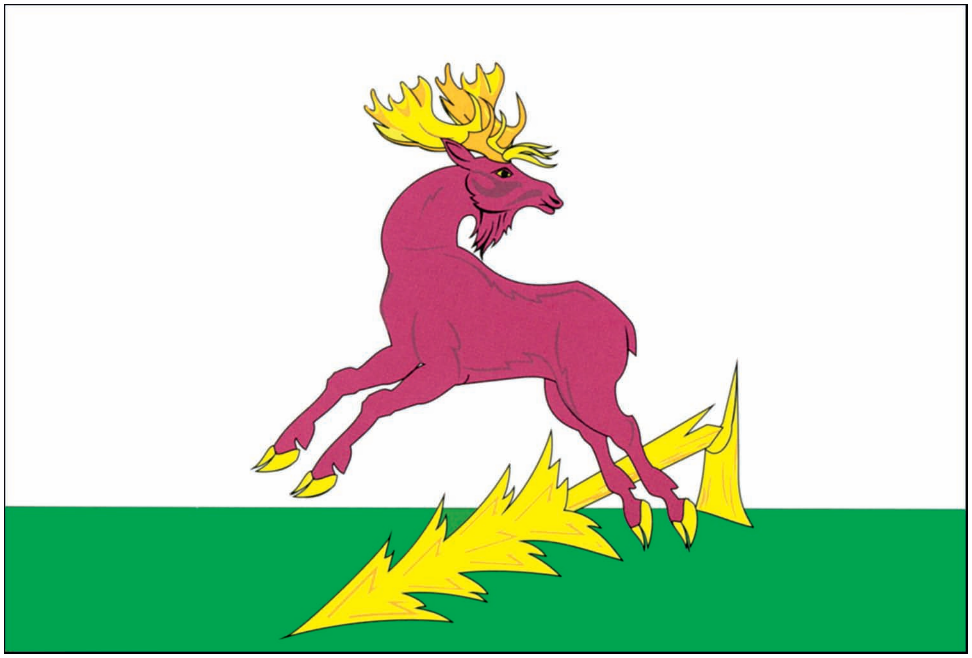

Флаг Алексеевского района

Описание флага: «Прямоугольное белое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее у нижнего края зелёную полосу в 1/5 ширины полотнища; посередине полотнища воспроизведены фигуры герба района: фиолетовая с жёлтыми деталями фигура лося, а под лосем — жёлтое изображение сломанной ели; изображения лося и ели пересекают границу зелёной полосы».

Алексеевск районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге тукыма киңлегенең 1/5 өлеше киңлегендәге яшел буйга тоташкан ак тукыма; тукыма уртасында район гербы фигуралары сурәтләнгән: сары детальләре булган шәмәхә поши сыны, поши астында — сынган сары чыршы сурәте; поши һәм чыршы сурәтләре яшел буй чиген кисеп чыга».

Standard of Alekseevsky area

Standard description: 'White rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length with a green stripe at the bottom edge of 1/5 panel width. In the middle of the panel there are images from the area emblem: a violet moose with yellow details and a yellow broken fir tree under the moose. Images of the moose and fir tree cross the border of the green stripe.'

Алексеевский район

Обоснование символики: За основу герба Алексеевского района взят полковой герб Билярского ландмилицкого полка, утверждённый 8 апреля 1747 г. (по старому стилю), описание которого гласит: «В белом поле, на зелёной земле, скачущий лось и переломленная ель». На территории района располагался один из древнейших городов Волжской Болгарии, второй после г. Болгар военно-политический центр страны — Биляр, названный в летописях XII столетия «Великим городом». В знак этого в гербе помещено изображение пурпурного лося. Пурпур — символ власти, благородства, величия, славы, лось — свободы, независимости и достоинства. Переломленная ель (засека) символизирует нахождение на территории современного района в XVII столетии Закамской засечной черты, в которую входило село Билярск, основанное в 1654 г., как крепость. Золото — символ урожая, богатства, стабильности и уважения; серебро — чистоты, совершенства, мира и благополучия. Зелёный цвет символизирует природу, здоровье, экологию, жизненный рост.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов, И.Миннуллин и Г.Бушканец (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Москва), О.Фефелова (Балашиха).

Алексеевск районы

Символика нигезләмәсе: Алексеевск районы гербына 1747 елның 8 апрелендә (иске стиль белән) расланган, тасвирламасында: «Ак җирлектә, яшел җир өстендә йөгереп баручы поши һәм сынган чыршы агачы», — дип язылган Биләр ландмилиция полкы гербы нигез итеп алына. Район территориясендә Идел буе Болгар дәүләтенең иң борынгы шәһәрләреннән берсе, илнең Болгардан соң икенче хәрби-сәяси үзәге, XII гасыр елъязмаларында «Бөек кала» дип аталган Биләр шәһәре урнашкан. Шуңа нисбәтле рәвештә гербка куе кызыл поши сурәте төшерелгән. Кызыл төс — хакимлек, зыялылык, бөеклек, дан, ә поши — ирек, бәйсезлек һәм дәрәҗә билгесе. Сынган чыршы (русча «засека») хәзерге район территориясендә XVII гасырда составына 1654 елда кирмән буларак нигез салынган Биләр шәһәре дә кергән Кама аръягы чик сызыгы (русча «засечная черта») урнашкан булуга ишарә. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык һәм абруй; көмеш — сафлык, камиллек, татулык һәм иминлек; яшел — табигать, сәламәтлек, экология, үсеш символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов, И.Миңнуллин һәм Г.Бушканец (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Мәскәү), О.Фефелова (Балашиха).

Alekseevsky area

Symbols explanation: The basis of the emblem of Alekseevsky area is the emblem of Bylyarsk land militia regiment that was adopted on April 8th 1747 (old style). The description was such: ‘On the white field, on the green ground there is a running moose and a broken fir tree.’ Bylyar, one of the oldest cities of the Volga Bulgaria was situated on the territory of the area. It was the second military and political center of the country after Bolgar city and it was called ‘The great city’ in the records of the 12th century. To mark this fact the emblem contains an image of a purple moose. Purple colour is a symbol of power, nobility, grandeur and fame. Moose symbolizes freedom, independence and destiny. The broken fur tree reminds of Zakamsk abatis line of the 17th century that was situated on this territory and comprised Bilyarsk settlement that was established in 1654 as a fortress. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability and respect. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and understanding. The green colour symbolizes health, nature, ecology and life growth.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), I.Minnulin and G.Bush - kanets (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), G.Rusanova (Moscow) O.Fefyolova (Balashikha).

Алькеевский муниципальный район

Әлки муниципаль районы

Alkeevsky municipal area

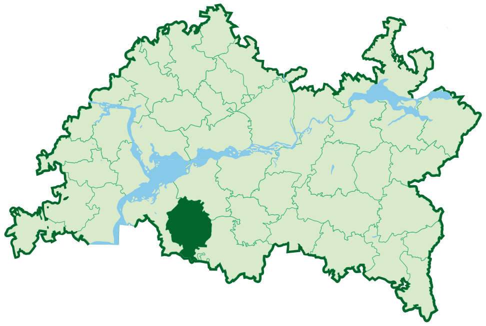

Алькеевский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юге Республики Татарстан, граничит с Самарской и Ульяновской областями.
Центр — с. Базарные Матаки.
Площадь — 1726,8 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 19291 чел. (по переписи 2002 г., татар — 64,1%, чувашей — 19,7%, русских — 15,4%).
В состав района входят 70 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 1 июня 2006 г.

Әлки районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньягында урнашкан. Самара һәм Ульяновск өлкәләре белән чиктәш.
Үзәге — Базарлы Матак авылы.
Мәйданы — 1726,8 км^2.
Халкы 2017 елда — 19291 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 64,1%, чуашлар — 19,7%, руслар — 15,4%).
Район 70 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 1июнендә раслана.

Alkeevsky area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south of the Republic of Tatarstan next to Samara and Ulyanovsk regions.
Administrative center is Bazarnye Mataky settlement.
Area — 1726,8 km^2.
Population in 2017 — 19291 people (according to the record of 2002 Tatar — 64,1%, Chuvash — 19,7%, Russian — 15,4%).
The area comprises 70 settlements.
Emblem and standard are approved on June 1st 2006.

Герб Алькеевского района

Описание герба: «В лазоревом поле, облачённом начетверо золотом, серебром, зеленью и червленью, — скачущий на серебряном коне татарский всадник в шлеме, кольчуге и одеянии того же металла и в чёрных сапогах, имеющий слева у седла золотые колчан, украшенный серебром и полный стрел, и круглый щит, а за спиной золотой лук; в правой руке всадник держит в перевязь золотое копьё, концом выходящее в золото, с зелёным значком-яловцем о двух косицах; конь имеет червлёное, с золотыми украшениями убранство; седло червлёное, попона — пурпурная с золотой бахромой; стремена золотые на чёрных ремнях».

Әлки районы гербы

Герб тасвирламасы: «Дүрт яклап алтын, көмеш, яшеллек һәм җете кызыл төс белән төрелгән сыек зәңгәр җирлектә — көмеш атка атланып чаптырып баручы, шул ук металл шлем, көбә һәм кием, кара итекләр кигән, сул ягында ияр янында көмеш белән бизәлгән һәм уклар тулы алтын садак, һәм түгәрәк алтын калкан, ә җилкәсе артында алтын җәя булган татар җайдагы; җайдак уң кулына очы алтынга (җирлеккә) чыгучы, ике толымлы яшел туглы алтын сөңге йомып тоткан; атның дирбиясе җете кызыл, алтын белән бизәлгән, ат япмасы — алтын чуклы куе кызыл, кара каешка тагылган алтын өзәңгеләр».

Emblem of Alkeevsky area

Emblem description: 'The blue field is divided into four parts of gold, silver, green and red colours where on a silver horse a Tatar rider gallops dressed in helmet, coat of mail and garment of the same metal and wearing black high boots. There is a golden quiver decorated with silver and full of arrows attached to the left of his saddle, a round shield and a golden bow at his back. In his right hand the horse rider has a golden spear that aims at gold with a green flag with two plaits. The horse is dressed in red and gold, the saddle is red, the horse rug is purple with golden fringes, stirrups are golden on black straps.'

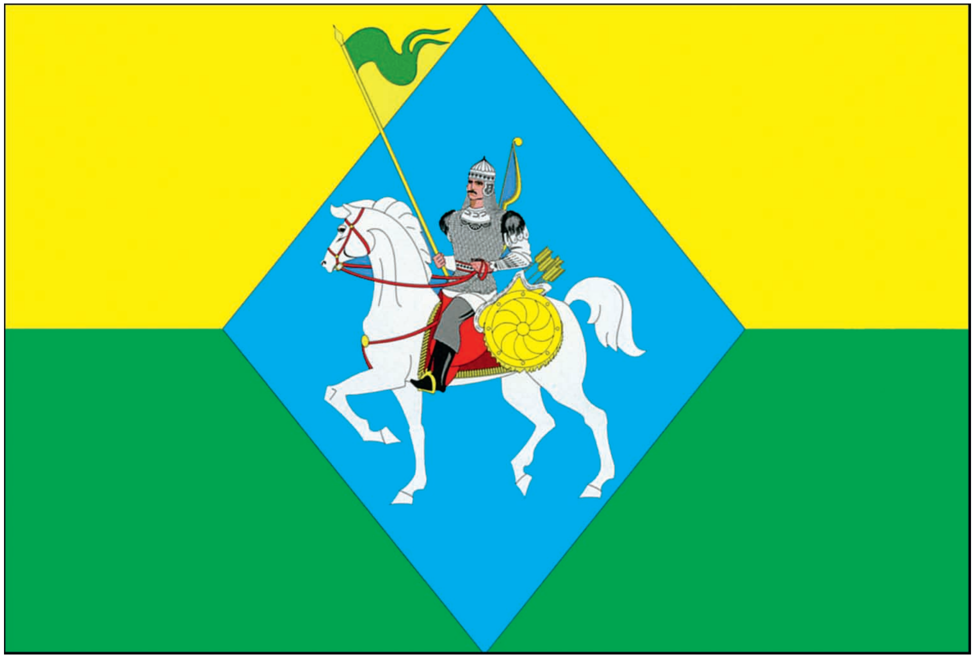

Флаг Алькеевского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две равные полосы — жёлтую и зелёную и несущее посередине голубой ромб, достигающий верхним и нижним углами краёв полотнища; в ромбе белым, чёрным, жёлтым, красным и малиновым цветами изображён всадник из герба района; его копьё с зелёным значком выходит за пределы ромба».

Әлки районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тигез ике — сары һәм яшел буйларга бүленгән, уртасында өске һәм аскы почмаклары белән тукыма читләренә орынган күк ромб урнаштырылган туры почмаклы тукыма; ромбта ак, кара, сары, кызыл һәм куе алсу төсләр белән район гербындагы җайдак сурәтләнгән; аның яшел туглы сөңгесе ромб читләреннән чыгып тора».

Standard of Alkeevsky area

Standard description: 'Rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided horizontally into two equal stripes — green and yellow. There is a blue diamond in the middle that reaches the edges of the panel by the upper and bottom corners. Inside the diamond a horse rider from the area emblem is drawn in white, black, yellow, red and crimson. His spear with a green badge gets outside the diamond.'

Алькеевский район

Обоснование символики: Древняя Алькеевская земля богата историческими традициями. Её территория являлась одним из центров государства волжских булгар — предков современных татар. По народному преданию, своё название край получил от булгарского Алып-батыра, о чём говорит изображение всадника в гербе. Алькеевская земля традиционно является аграрным районом. Четыре поля герба — зелёное, золотое, красное и серебряное — аллегорически показывают сельскохозяйственный цикл, основанный на смене времён года. Золото — символ урожая, изобилия, стабильности, уважения и интеллекта; серебро — чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания. Червлёный (красный) цвет символизирует труд, силу, мужество, красоту; лазурь (синий цвет) — честь, благородство, духовность; зелёный — природу, здоровье, жизненный рост; пурпур — славу, почёт и величие; чёрный — мудрость, скромность, вечность бытия.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Москва); при участии Ф.Давлетшина и Ю.Зарипова (Алькеевский район), Р.Мингазова (Чистополь).

Әлки районы

Символика нигезләмәсе: Борынгы Әлки төбәге тарихи традицияләргә бай. Аның территориясе хәзерге татарларның бабалары — Идел буе болгарлары — дәүләтендәге үзәкләрнең берсен тәшкил итә. Риваятьләр буенча төбәкнең атамасы Болгарда яшәгән Алып батырга барып тоташа, гербтагы җайдак риваять каһарманын сурәтли. Әлки төбәге — элек-электән аграр район. Гербның яшел, алтын, кызыл һәм көмеш төсләрдәге дүрткел җирлеге аллегорик рәвештә ел фасыллары алмашынуга нигезләнгән авыл хуҗалыгы циклын күрсәтә. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, абруй һәм акыл; көмеш — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; җете кызыл — хезмәт, көч, кыюлык, матурлык; сыек зәңгәр — намус, зыялылык, рухи байлык; яшел — табигать, сәламәтлек, үсеш; куе кызыл — дан, хөрмәт һәм бөеклек; кара — зирәклек, тыйнаклык, мәңгелек тормыш символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Мәскәү), Ф.Дәүләтшина һәм Ю.Зарипова (Әлки районы), Р.Минһаҗева (Чистай).

Alkeevsky area

Symbols explanation: The ancient land of Alkeevsky area has rich historic traditions. Its territory was one of the centers of the state of Volga Bulgars — predecessors of the contemporary Tatars. According to the national legend the area was called after Alyp Batyr of Bulgar and this is the meaning of a horse rider in the emblem. Alkeevsky land is a traditionally rural area. Four fields of the emblem — green, golden, red and silver — indicate the agricultural cycle based on the seasons change in an allegoric way. Gold is a symbol of harvest, fertility, stability, respect and work of mind. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding. The read colour means labour, power, courage and beauty. The blue one means honour, nobility, spirituality. The green color symbolizes nature, health, life growth, the purple — fame, respect and grandeur, the black one — wisdom, modesty and eternal existence.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnulin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), G.Rusanova (Moscow) with participation of F.Davletshin and Y.Zaripov (Alkeevsky area), R.Mingazov (Chistopol)

Альметьевский муниципальный район

Әлмәт муниципаль районы

Almetyevsk municipal area

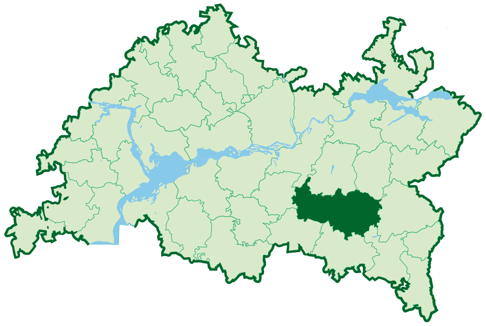

Альметьевский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юго-востоке Республики Татарстан.
Центр — г. Альметьевск.
Площадь — 2500,2 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 205592 чел. (по переписи 2002 г., татар — 57,3%, русских — 30,8%, чувашей — 6,8%, мордвы — 2,2%).
В состав района входят 99 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 26 декабря 2006 г.

Әлмәт районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгышында урнашкан. Чуаш Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Әлмәт шәһәре.
Мәйданы — 2500,2 км^2.
Халкы 2017 елда — 205592 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 57,3%, руслар — 30,8%, чуашлар — 6,8%, мордвалар — 2,2%).
Район 99 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 26 декабрендә раслана.

Almetyevsk area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south-east of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Almetyevsk city.
Area — 2500,2 km^2.
Population in 2017 — 205592 people (according to the record of 2002 Tatar — 57,3%, Russian — 30,8%, Chuvash — 6,8%, Mordva — 2,2%).
The area comprises 99 settlements.
Emblem and standard are approved on December 26th 2006.

Герб Альметьевского района

Описание герба: «На зелёном поле с червлёной оконечностью, поверх всего — золотой сквозной цветок тюльпана, внутри которого поставленная на оконечности золотая приставная лестница и поверх неё — бьющий из оконечности чёрный о двух струях фонтан».

Әлмәт районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл очлыклы яшел җирлектә, алар өстендә — үтәли күренмәле лалә чәчәге, аның эчендә очлык кырыена алтын сөялмә баскыч куелган һәм аның өстенә очлыктан ике агынты беләң бәреп чыккан кара фонтан урнаштырылган».

Emblem of Almetyevsk area

Emblem description: 'A transparent tulip flower over the green field with a red border, inside the field there is a golden stair case and a black fountain of two springs.'

Флаг Альметьевского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края красную полосу в 1/4 ширины полотнища и воспроизводящее посередине фигуры герба: жёлтый сквозной цветок тюльпана высотой в 4/5 высоты полотнища, внутри которого вплотную к красной полосе — жёлтая приставная лестница и чёрный фонтан».

Әлмәт районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге тукыма киңлегенең 1/4 өлеше киңлегендәге кызыл буйга тоташкан, уртасында герб фигуралары: тукыма киңлегенең 4/5 өлеше киңлегендәге биеклектә үтәли күренмәле сары лалә чәчәге, аның эчендә кызыл буй кырыена терәп куелган сары сөялмә баскыч һәм кара фонтан урнаштырылган туры почмаклы яшел тукыма».

Standard of Almetyevsk area

Standard description: 'Rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length with a red stripe in the bottom of 1/4 of the panel width and presenting the figures of the emblem in the middle: a yellow transparent tulip flower of 4/5 hight of the panel inside which there is a yellow staircase and a black fountain adjacent to the red stripe.'

Альметьевский район

Обоснование символики: Роль района как центра нефтедобычи отражена в гербе изображениями золотой лестницы и чёрного фонтана. Золотая лестница — аллегорическое изображение нефтяной вышки. Сочетание золота и чёрного цвета подчёркивает символическое определение нефти как «чёрного золота». Золото — символ урожая, богатства, интеллекта и уважения; чёрный цвет — благоразумия, мудрости, скромности, честности. Золотой тюльпан указывает на расцвет, величие и славу Альметьевского района. Кроме того, цветок, как один из главных растительных орнаментов в искусстве тюркских народов, аллегорически отражает историю этой земли. Цветовая гамма щита олицетворяет сочетание природы и промышленного производства. Зелёное поле герба подчёркивает географические особенности района, природную красоту здешних мест. Зелёный цвет — символ природы, здоровья, молодости, жизни. Красная оконечность указывает на развитое промышленное производство Альметьевского района — мощного индустриального центра юго-восточного региона республики. Красный цвет — символ мужества, силы, трудолюбия, красоты и праздника.

Авторский коллектив: Р.Курамшин и М.Исламов (Альметьевск), Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Москва).

Әлмәт районы

Символика нигезләмәсе: Районның нефть чыгару үзәге булуы гербта алтын баскыч һәм кара фонтан белән күрсәтелә. Алтын баскыч — нефть вышкасының аллегорик сурәте. Алтын һәм кара төсләр янәшәлеге нефтьнең символик рәвештә «кара алтын» дип аталуын ассызыклый. Алтын төс — уңыш, муллык, зыялылык һәм абруй; кара — төпле акыл, зирәклек, тыйнаклык, намус символы. Алтын лалә Әлмәт районының чәчәк атуы һәм даны билгесе. Моннан тыш, төрки халыклар сәнгатендәге төп үсемлек орнаменты буларак, чәчәк аллегорик рәвештә әлеге төбәкнең тарихына ишарә итә. Калканның төсләр гаммасы табигать һәм сәнәгать җитештерүе бергәлеген чагылдыра. Гербның яшел җирлеге районның географик үзенчәлекләрен, әлеге төбәк табигатенең гүзәллеген тасвирлый. Яшел төс — табигать, сәламәтлек, яшьлек, тормыш билгесе. Кызыл очлык республиканың көньяк-көнчыгыш төбәгендәге куәтле индустриаль үзәкне тәшкил итүче Әлмәт районында сәнәгать җитештерүенең алга китүен күрсәтә. Кызыл төс — кыюлык, көч, хезмәт сөю, матурлык һәм бәйрәм символы.

Авторлар коллективы: Р.Курамшин һәм М.Исламов (Әлмәт), Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Мәскәү).

Almetyevsk area

Symbols explanation: The role of the area as an oil production center is represented in the emblem by images of the golden staircase and black fountain. Golden staircase is an allegoric presentation of an oil derrick. A combination of gold and black colour stresses symbolic definition of oil — black gold. Gold is a symbol of harvest, wealth, work of mind and respect. The black colour means reason, wisdom, modesty, honesty. The golden tulip indicates flourishing, fame and glory of Almetyevsk area. Besides, the flower as one of the principle herbal patterns in the Turkic art is an allegoric image of the history of this land. The color scope of the shield means coexistence of nature and industrial potential. The green field of the emblem stresses geographical peculiarities of the area and natural beauty of the place. Green colour is a symbol of nature, health, youth and life. The red means developed industry of Almetyevsk area that is a huge industrial center of the south-eastern part of the republic. Red colour is a symbol of courage, strength, painstaking work, beauty and celebration.

Authors: R.Kuramshin and M.Islamov (Almetyevsk), R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), G.Rusanova (Moscow).

Апастовский муниципальный район

Апас муниципаль районы

Apastovo municipal area

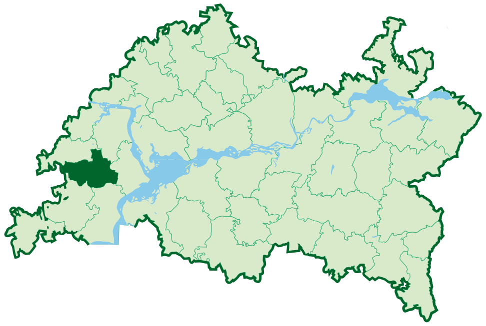

Апастовский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юго-западе Республики Татарстан, граничит с Чувашской Республикой.
Центр — пгт Апастово.
Площадь — 1047,5 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 20172 чел. (по переписи 2002 г., татар — 90,7%, русских — 4,8%, чувашей — 3,9%).
В состав района входят 73 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 30 сентября 2006 г.

Апас районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында урнашкан. Чуаш Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — шәһәр тибындагы Апас посёлогы.
Мәйданы — 1047,5 км^2.
Халкы 2017 елда — 20172 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 90,7%, руслар — 4,8%, чуашлар — 3,9%).
Район 73 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 30 сентябрендә раслана.

Apastovo area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the south-east part of the Republic of Tatarstan, next to Chuvash Republic.
Administrative center is Apastovo settlement.
Area — 1047,5 km^2.
Population in 2017 — 20172 people (according to the record of 2002 Tatars — 90,7%, Russian — 4,8%, Chuvash — 3,9%).
The area comprises 73 settlements.
Emblem and standard are adopted on September 30th 2006.

Герб Апастовского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле зелёная гора, вверху ограниченная вписанной золотой гирляндой из хлебных колосьев, уложенных слева направо, и объятая золотым венком из полевых цветов, перевязанным серебряной лентой, волнообразно спускающейся до нижнего края щита. Во главе — золотое сияющее солнце (без изображения лица), сопровождённое по сторонам двумя сообращёнными летящими с воздетыми крыльями иволгами того же металла».

Апас районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл (кызыл) җирлектә өстеннән сулдан уңга каратып салынган алтын икмәк башаклары үреме белән камап чикләнгән һәм калканның аскы кырыена кадәр дулкынсыман төшеп торган көмеш тасма белән бәйләнгән алтын кыр чәчәкләре бәйләме чолгаган яшел тау. Өске өлештә — яктыртучы алтын кояш, ике ягында да аңа карап очучы, күтәрелгән канатлы шундый ук металл шәүлегәннәр».

Emblem of Apastovo area

Emblem description: 'There is a green hill in the red field that is limited by a plait of crop ears aiming from the left to the right and surrounded by a golden circle of field flowers bounded by a silver ribbon that is descending by waves to the bottom edge of the shield. There is a golden shining sun without a face that is accompanied from both sides by two golden orioles facing each other with their wings up.'

Флаг Апастовского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали извивающейся жёлто-оранжевой гирляндой из хлебных колосьев на две неравные части — красную и зелёную; зелёная часть образует стилизованную гору среди равнины, на которую (поверх гирлянды) надет жёлто-оранжевый венок из цветов, перевязанный лентой, вьющейся и уходящей к нижнему краю полотнища».

Апас районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча бормаланган сары–кызгылт-сары икмәк башаклары үреме белән тигез булмаган ике — кызыл һәм яшел өлешләргә бүленгән туры почмаклы тукыма; яшел өлеш бормаланган һәм тукыманың аскы читенә юнәлгән тасма белән бәйләнгән сары–кызгылт-сары чәчәк бәйләме тагылган (үрем өстеннән) тигезлек уртасындагы стильләштерелгән тау хасил итә».

Standard of Apastovo area

Standard description: 'Rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided horizontally to two unequal parts of red and green colour by a yellow-orange plait of crop ears. The green part makes a styled circle of flowers bounded by a ribbon that waves to the lower edge of the panel.'

Апастовский район

Обоснование символики: Огромное влияние на формирование рельефа Апастовского района оказала р. Свияга, правый берег старого русла которой известен крутыми оврагами. Многочисленные овраги и холмистая местность определили название этого региона Татарстана на правом берегу реки Волги — Горная сторона. Изображение в гербе горы, окружённой колосьями и венком, символизирует общие особенности ландшафта района и то, что он в основе своей является сельскохозяйственным. Колосья и венок выложены в форме, напоминающей букву «А» — заглавную в названии района. Серебряная лента образно показывает реку Свиягу, которая протекает через Апастовский район и является одним из его уникальных природных богатств. Солнце — символ жизненного тепла, достатка, стабильности — аллегорически указывет на экономическую развитость Апастовского района. Изображение птицы символизирует природное богатство района, разнообразная флора и фауна которого являются предметом гордости жителей. Иволга — очень трудолюбивая певчая птица. Её изображение в гербе символизирует одновременно трудолюбие и богатую духовную культуру населения района. Символику герба дополняет его цветовая гамма: золото — символ урожая, богатства, интеллекта и уважения; серебро — чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; красный цвет — мужества, силы, трудолюбия, красоты и праздника; зелёный — природы, здоровья, молодости, жизненного роста.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково); при участии Р.Загидуллина и Ф.Галеева (Апастово), А.Вахитовой (Камское Устье).

Апас районы

Символика нигезләмәсе: Төбәкнең рельефы формалашуда иске елга юлының уң як яры тирән ерымнар белән ергаланган Зөя елгасының йогынтысы зур. Күпсанлы ерымнар һәм калкулыклар Татарстанның Идел елгасының уңъяк ярында урнашкан бу төбәгенә уртак исем биргән — Тау ягы. Гербтагы башаклар һәм такыя белән уратылган тау сурәте район ландшафтының гомуми үзенчәлекләрен һәм Апас районының нигездә авыл хуҗалыгы районы булуын күрсәтә. Башаклар һәм такыя район исеменең беренче хәрефенә охшатып урнаштырылган. Көмеш тасма Апас районы аркылы ага һәм аның кабатланмас табигый байлыгы булган Зөя елгасын сурәтли. Кояш — яшәү җылысы, житешле тормыш, тотрыклылык символы — аллегорик рәвештә Апас районының икътисади яктан алга киткәнлеген раслый. Гербтагы кош сурәте районның күптөрле үсемлекләр һәм хайваннар дөньясын чагылдыручы табигый байлыкларын аңлата. Шәүлегән — тынгысыз җырчы кош сурәтләнү район халкының хезмәт сөючәнлеген һәм бай рухи мәдәниятен күрсәтә. Гербның символикасы төсләр гаммасы белән тулыландырыла: алтын төс — уңыш, муллык, акыл һәм абруй; көмеш — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; кызыл — кыюлык, көч, хезмәт сөю, матурлык һәм бәйрәм; яшел — табигать, сәламәтлек, яшьлек, үсеш билгесе.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково); Р.Заһидуллин һәм Ф.Галиев (Апас), А.Вахитова (Кама Тамагы) катнашында.

Apastovo area

Symbols explanation: River Svyaga has influenced much the formation of the topography of the area, the right bank of its former bed is famous for deep ravines. Numerous ravines and hills determined the name of this region of Tatarstan on the right bank of the Volga river — Hills valley. The hill in the emblem surrounded by the ears and a circle symbolizes common peculiarities of the area landscape and its agricultural basis. The ears and a circle are arranged in the shape of the letter 'A' that is the initial letter in the name of the area. The silver ribbon is an image of Svyaga river that flows across Apastovo area and makes one of its unique natural resources. The sun is a symbol of the warmth of life, welfare and stability and it shows the economic development of Apastovo area in an allegoric way. The image of a bird symbolizes natural welfare of the area where rich flora and fauna are a proud of the local people. An oriole is a painstaking singing bird. Its presence in the emblem means painstaking work and rich spiritual culture of the people of the area. The symbols of the emblem are complete with rich colours: gold — a symbol of harvest, welfare, mental power and respect, silver symbolizes purity, perfection, peace and mutual understanding, red colour is for courage, power, painstaking work, youth and life growth.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I. Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyieva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo) with participation of R.Zaguidullin and F.Galeev (Apastovo), A.Vakhitova (Kamskoye Ustye).

Арский муниципальный район

Арча муниципаль районы

Arsk municipal area

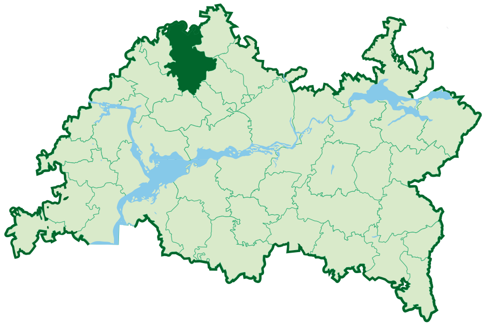

Арский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на севере Республики Татарстан, граничит с Республикой Марий Эл.
Центр — г. Арск.
Площадь — 1843,7 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 52617 чел. (по переписи 2002 г., татар — 92,2%, русских — 6,6%).
В состав района входят 128 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 17 марта 2006 г.

Арча районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньягында урнашкан. Мари Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Арча шәһәре.
Мәйданы — 1843,7 км^2.
Халкы 2017 елда — 52617 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 92,2%, руслар — 6,6%).
Район 128 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 17 мартында раслана.

Arsk area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north of the Republic of Tatarstan, next to Mari El Republic.
Administrative center is a city of Arsk.
Area — 1843,7 km^2.
Population in 2017 — 52617 people (according to the record of 2002 Tatar — 92,2%, Russian — 6,6%).
The area comprises 128 settlements.
Emblem and standard are adopted on March 17th 2006.

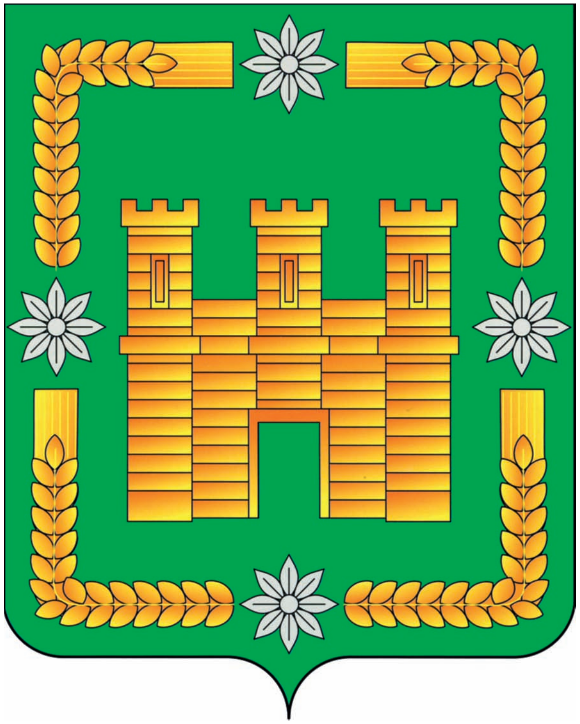

Герб Арского района

Описание герба: «В зелёном поле — золотая, с тремя зубчатыми башнями и со сквозною, без порога, аркой ворот, бревенчатая крепость, сопровождаемая в кайму попеременно четырьмя видимыми сверху цветами астры в крест и столькими же золотыми колосьями без стеблей в углах».

Арча районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел җирлектә — почмакларда өстән күренүле дүрт кашкарый чәчәге белән чиратлашкан, сабаксыз алтын башаклар белән каймаланган тешле өч манаралы һәм үтәли ачык, бусагасыз, капка а́ркалы бүрәнәләрдән салынган алтын кирмән».

Emblem of Arsk area

Emblem description: 'There is a golden fortress made of wood with three embattled towers and a gate arch with no steps in the green field accompanied by four aster flowers seen from the top and positioned in the form of a cross with the same number of golden ears with no stems in the corners.'

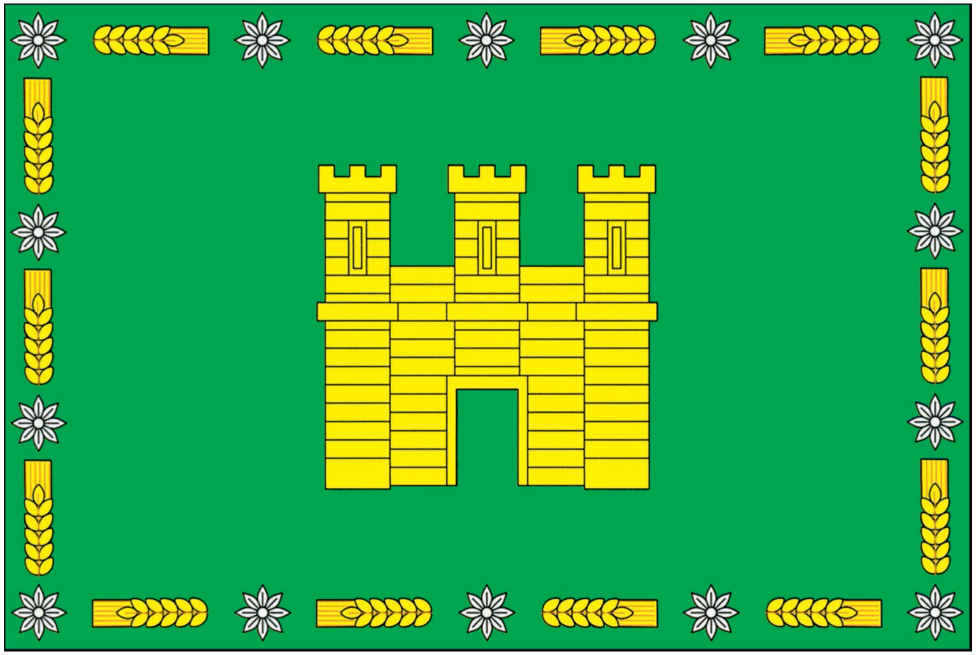

Флаг Арского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее посередине жёлтое изображение бревенчатой крепости, а вдоль края — 14 жёлтых колосьев и 14 белых цветов астры попеременно».

Арча районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттә, уртасына сары бүрәнәле кальга, читләре буйлап 14 сары башак һәм 14 ак кашкарый чәчәкләре урнаштырылган туры почмаклы яшел тукыма».

Standard of Arsk area

Standard description: 'Rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length with yellow wooden fortress in the middle and 14 yellow ears and 14 white aster flowers in turn.'

Арский район

Обоснование символики: Арский район — один из древнейших регионов Казанского ханства. Здесь располагались личные владения правителей и знати. Эта земля на протяжении веков была надёжной опорой казанских ханов. Арская история связана с многочисленными событиями, игравшими ключевую роль в становлении государственности татарского народа. Районный центр — г. Арск был основан в Средневековье как пограничная крепость-форпост. Крепость многие годы успешно выполняла свою функцию, оберегая мирных жителей от вражеских набегов. Образ золотой крепости, заимствованный из герба уездного г. Арска, утверждённого 18 октября 1781 г., отражает исторические особенности развития региона. Изображение крепости также подчёркивает взаимосвязь города и района. Кайма, выполненная из хлебных колосьев и цветков астры, обозначает сельское хозяйство — основу современной экономики района. Астра олицетворяет солнце и долголетие. Серебро — символ чистоты, совершенства, благополучия, мира и взаимопонимания; золото — урожая, богатства, стабильности, интеллекта и уважения; зелёный цвет — природы, здоровья, жизненного роста.

Авторский коллектив: А.Султанов (Арск), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Москва).

Арча районы

Символика нигезләмәсе: Арча районы — Казан ханлыгының иң борынгы төбәкләреннән берсе. Биредә идарәчеләрнең һәм аксөякләрнең шәхси биләмәләре урнашкан булган. Бу җирләр гасырлар дәвамында Казан ханнарының ышанычлы таянычын тәшкил иткән. Арча тарихы татар халкының дәүләтчелеккә ирешүендә зур роль уйнаган күпсанлы вакыйгалар белән бәйле. Район үзәге — Арча шәһәре — урта гасырларда чик буе кальга-форпосты буларак нигезләнә. Кальга күп еллар буе үз вазифасын уңышлы башкарып, тыныч халыкны дошман яуларыннан саклап килә. Өяз шәһәре Арчаның 1781 елда расланган гербыннан күчерелгән алтын кальга образы төбәкнең тарихи үзенчәлекләрен чагылдыра. Кальга сурәте шулай ук шәһәр һәм район арасындагы бәйләнешне күрсәтә. Башаклар һәм кашкарыйлардан ясалган кайма район икътисадының хәзерге нигезен тәшкил итүче авыл хуҗалыгын аңлата. Кашкарый — кояш һәм гомер озынлыгы билгесе. Көмеш төс — сафлык, камиллек, иминлек, татулык һәм үзара аңлашу; алтын — уңыш, муллык, тотрыклылык, акыл һәм абруй; яшел — табигать, сәламәтлек, үсеш символы.

Авторлар коллективы: А.Солтанов (Арча), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Мәскәү).

Arsk area

Symbols explanation: Arsk area is one of the oldest regions of the Kazan khanate. Personal estates of rulers and rich people were situated here. This land was a reliable basis for Kazan khans for centuries. The history of Arsk is related to various events that played a key role in establishing the statehood of the Tatar people. The area center — city of Arsk was established in the Middle Ages as a border front fortress. The fortress successfully accomplished its mission for many years and kept peaceful people from the enemy raids. The image of the golden fortress that was taken over from the emblem of Arsk adopted on October 18th 1781 depicts historical peculiarities of the area development. The image of the fortress also underlines the relationship between the city and the area. The edge ribbon made of cereal ears and aster flowers means agriculture that presents a basis of the contemporary economy of the area. Aster is a symbol of sun and long life. Silver is a symbol of purity, perfection, wellbeing, peace and mutual understanding. Gold symbolizes harvest, wealth, stability, work of mind and respect. Green colour is a symbol of nature, health and life growth.

Authors: A.Sultanov (Arsk), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), G.Rusanova (Moscow).

Атнинский муниципальный район

Әтнә муниципаль районы

Atnya municipal area

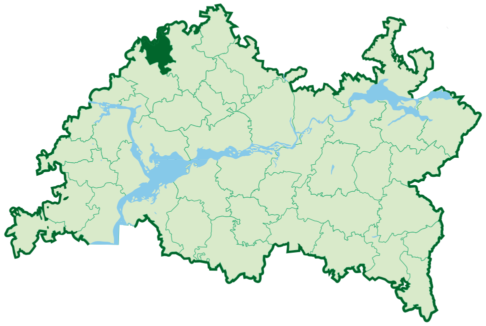

Атнинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на северо-западе Республики Татарстан, граничит с Республикой Марий Эл.
Центр — с. Большая Атня.
Площадь — 681,4 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 13148 чел. (по переписи 2002 г., татар — 98,7%).
В состав района входят 47 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 3 марта 2006 г.

Әтнә районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында урнашкан. Мари Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Олы Әтнә авылы.
Мәйданы — 681,4 км^2.
Халкы 2017 елда — 13148 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 98,7%.
Район 47 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 3 мартында раслана.

Atnya area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north-west of the Republic of Tatarstan, next to Mari El Republic.
Administrative center — Bolshaya Atnya settlement.
Area — 681,4 km^2.
Population in 2017 — 13148 people (according to the record of 2002 Tatar — 98,7%).
The area comprises 47 settlements.
Emblem and standard adopted on March 3^d 2006.

Герб Атнинского района

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле зелёный цветок тюльпана, тонко окаймлённый золотом; поверх всего продольно разделённое злато-серебряное гусиное перо, положенное в левую выгнутую перевязь и упирающееся острым концом внутрь каймы».

Әтнә районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә алтын белән тар гына каймаланган яшел лалә чәчәге; алар өстендә — буйга бүленгән, сулга бөгелгән һәм очланган очы белән кайма эченә орынган алтын-көмеш каз каурые».

Emblem of Atnya area

Emblem description: 'There is a green tulip flower fringed thinly by gold in the blue field. Above all there is a horizontally divided goose feather of gold and silver that is put into a left bend sinister and rests upon the fringe with its sharp edge.'

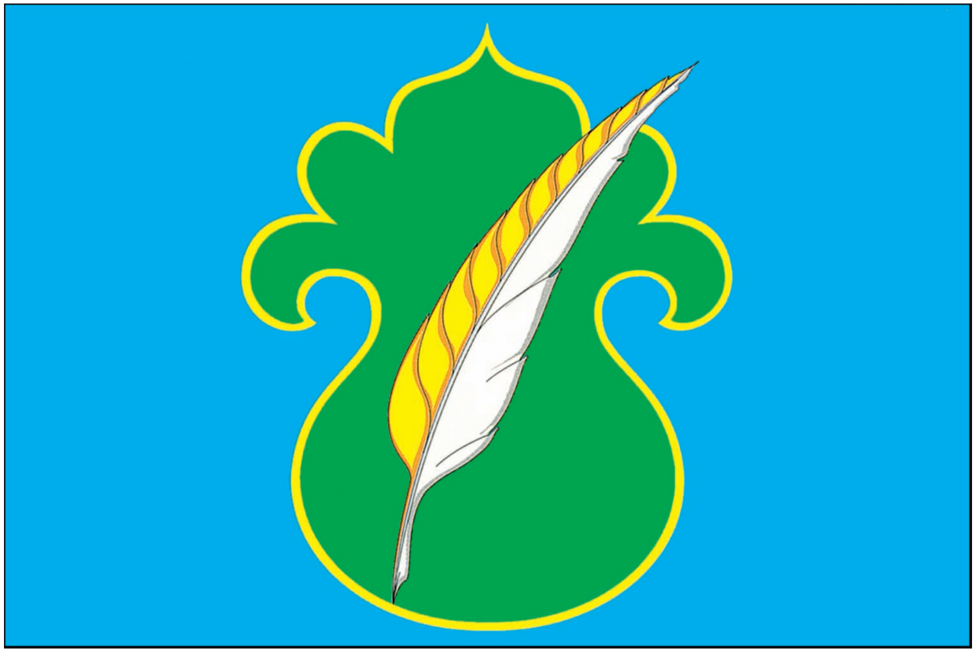

Флаг Атнинского района

Описание флага: «Флаг Атнинского муниципального района представляет собой прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, в ентре которого воспроизведён зелёный с жёлтым контуром цветок тюльпана и на его фоне — жёлто-белое символическое перо (наполовину состоящее из колоса), обводящее цветок жёлтым контуром по периметру».

Әтнә районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, үзәгендә сары контурлы яшел лалә чәчәге сурәтләнгән һәм аның фонында чәчәкне параметры буенча сары контуры белән бүлгән символик сары-ак каурый (яртылаш башактан тора) урнаштырылган туры почмаклы күк тукыма».

Standard of Atnya area

Standard description: ‘Standard of Atnya municipal area presents a rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length. In the center there is a flower of a green tulip with yellow edge. On this background there is a yellow-and-white feather (half of it is represented by a spike) bypassing the flower along the perimeter.’

Атнинский район

Обоснование символики: Герб Атнинского района языком символов и аллегорий отражает уникальность региона. Атнинская земля является одним из центров древней татарской культуры. Здесь в полной мере сохранились народные обряды и традиции, татарский литературный язык. Элемент традиционного национального орнамента — тюльпан — символизирует верность местных жителей традициям народа; указывает на важную роль Атнинского района в сохранении и развитии материальной и духовной культуры татар. Перо, вырисовывающее контур тюльпана, — символ многовековой просвещённости, культуры, духовности Атнинской земли как центра Заказанья, ставшей родиной многих великих людей — просветителей, учёных, поэтов. Здесь родились выдающийся учёный и духовный деятель Шигабутдин Марджани, татарский поэт Сибгат Хаким, крупный учёный-языковед Рашид Рахмати Арат. Золотая часть пера в виде колоса символизирует древние земледельческие традиции и современное высокотехнологичное сельскохозяйственное производство — основу экономики района. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта; серебро — чистоты помыслов и стремлений, совершенства, мира и взаимопонимания. Зелёный цвет символизирует природу, здоровье, жизненный рост. Голубой — честь, благородство, духовность.

Авторский коллектив: М.Хабибуллин (Большая Атня), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Әтнә районы

Символика нигезләмәсе: Әтнә районы гербы символлар һәм аллегорияләр теле белән төбәкнең кабатланмас үзенчәлеген чагылдыра. Әтнә җире борынгы татар мәдәнияте үзәкләренең берсен тәшкил итә. Бу — халыкның гореф-гадәтләре һәм йолалары, татар әдәби теле тулы һәм камил сакланган төбәк. Милли орнамент элементы — лалә чәчәге — җирле халыкның халык традицияләренә тугрылыгын күрсәтә; татар халкының матди һәм рухи мәдәнияте үсешендә Әтнә районы тоткан мөһим урынны билгели. Лаләнең читләрен каймалаган каурый — күп кенә гали затлар: мәгърифәтчеләр, галимнәр, шагыйрьләрнең кече ватаны, Казан артының үзәге булган Әтнә төбәгенең гасырлар тирәнлегеннән килүче мәгърифәтлелеге, мәдәнилеге, рухияте билгесе. Биредә атаклы галим һәм дин эшлеклесе Шиһабетдин Мәрҗани, татар шагыйре Сибгат Хәким, танылган тел галиме Рәшид Рәхмәти Арат туган. Каурыйның башакны хәтерләткән алтын өлеше борынгы игенчелек традицияләрен һәм район икътисадының нигезен тәшкил иткән югары технологияле авыл хуҗалыгы җитештерүен белдерә. Алтын төс — уңыш, тотрыклылык, абруй һәм акыл; көмеш — ниятләр һәм омтылышлар чисталыгы, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; яшел — табигать, сәламәтлек, үсеш; зәңгәр — намус, зыялылык, рух байлыгы символы.

Авторлар коллективы: М.Хәбибуллин (Олы Әтнә), Р.Хәйретдинов, С.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Atnya area

Symbols explanation: The emblem of Atnya area depicts a unique character of the area by the language of symbols and allegories. Atnya land is one of the centers of the unique Tatar culture. Here national customs and traditions, Tatar literary language are preserved on the full scale. A tulip is an element of the national ornament and it symbolizes the faith of the local people to the national traditions. It indicates an important role of Atnya area in preservation and development of the material and spiritual culture of the Tatar people. A feather bypassing a contour of a tulip is a symbol of centuries — old enlightenment, culture, spirituality of Atnya land as a center of Kazan region that is a motherland to many great people — enlighteners, scientists, poets. Eminent scientist and spiritual figure Shigabutdin Mardjany was born here as well as Tatar poet Sibgat Khakim, a great scholar of language Rashid Rakhmaty Arat. The golden part of the feather presented by a wheat ear symbolizes ancient agricultural traditions and contemporary high technologic production, the basis of the area economy.

Gold symbolizes harvest, wealth, stability, work of mind and respect. Silver is a symbol of purity of mind and ambitions, perfection, peace and mutual understanding. Green colour is a symbol of nature, health and life growth. The blue one is a symbol of honesty, nobility and spirituality.

Authors: M.Khabibullin (Bolshaya Atnya), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Бавлинский муниципальный район

Баулы муниципаль районы

Bavly municipal area

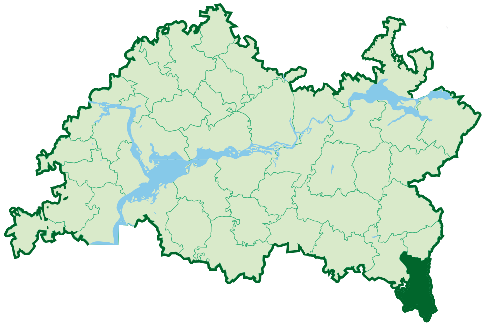

Бавлинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юго-востоке Республики Татарстан, граничит с Республикой Баш - кортостан и Оренбургской областью.
Центр — г. Бавлы.
Площадь — 1214,1 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 35347 чел. (по переписи 2002 г., татар — 57,9%, русских — 17,4%, удмуртов — 11,5%, чувашей — 9,3%,).
В состав района входят 40 населённых пунктов.
Герб утверждён 13 октября 2006 г., флаг — 2 марта 2007 г.

Баулы районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгышында урнашкан. Башкортстан Республикасы һәм Оренбург өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Баулы шәһәре.
Мәйданы — 1214,1 км^2.
Халкы 2017 елда — 35347 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 57,9%, руслар — 17,4%, удмуртлар — 11,5%, чуашлар — 9,3%).
Район 40 торак пунктны берләштерә.
Гербы — 2006 елның 13 октябрендә, флагы 2007 елның 2 мартында раслана.

Bavly area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south-east of the Republic of Tatarstan, next to the Republic of Bashkortostan and Orenburg region.
Administrative center — the town of Bavly.
Area — 1214,1 km^2.
Population in 2017 г. — 35347 people (according to the record of 2002 Tatar — 57,9%, Russian — 17,4%, Udmurt — 11,5%, Chuvash — 9,3%).
The area comprises 40 settlements.
Emblem is adopted on October 13th 2006, standard — on March 2th 2007.

Герб Бавлинского района

Описание герба: «Щит пересечён на зелёное и червлёное (красное) поля узким серебряным поясом, переходящим посередине в заполненное лазурью (синим, голубым) фигурное стропило. В червлёном поле лазоревый цветок тюльпана, окаймлённый золотом, внутри цветка золотой знак — символ бесконечности, завершённый золотой половиной лилии. Из-за тюльпана расходятся вверх и в стороны три золотых колоса и три чёрных фонтана, окаймлённых золотом. Колосья и фонтан наложены на серебряный пояс и зелёные горы, окаймлённые золотом, из-за гор восходит золотое солнце с такими же отвлечёнными прямыми лучами».

Баулы районы гербы

Герб тасвирламасы: «Калкан уртада сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) төстәге фигуралы атламага күчкән тар көмеш пута белән яшел һәм җете кызыл (кызыл) җирлекләргә бүленгән. Җете кызыл җирлектә алтын белән каймаланган сыек зәңгәр лалә чәчәге, чәчәк эчендә яртылаш алтын лилия белән тәгәлләнгән алтын билге — чиксезлек символы. Лалә артыннан өскә таба чыгып, як-якка алтын белән каймаланган өч алтын башак һәм өч кара фонтан таралып киткән. Башаклар һәм фонтан көмеш пута һәм алтын белән каймаланган яшел таулар өстенә урнаштырылган, таулар артыннан туры алтын нурларын сибүче шундый ук кояш чыгып килә».

Emblem of Bavly area

Emblem description: ‘The shield consists of green and red fields and is crossed by a narrow silver belt that transforms into a figured roof timber filled by the blue. There is a gold fringed blue tulip flower in the red field, inside the flower there is a golden sign — a symbol of infinity that ends up with a golden half of a lily. From the backside of the tulip three golden ears and three black fountains fringed with gold aim up and to the sides. The ears and fountains are applied on the silver belt and green hills fringed with gold, the golden sun rises from behind the hills, the golden rays are abstract and direct.’

Флаг Бавлинского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, состоящее из двух равных горизонтальных полос — зелёной и красной, несущее в середине фигуры из герба района, выполненные белыми, чёрными, жёлтыми, зелёными и голубыми цветами».

Баулы районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, ике тигез өлешле горизонталь яшел һәм кызыл буйлардан торган, уртасына район гербындагы ак, кара, сары, яшел һәм күк төсләрдәге фигуралар урнаштырылган туры почмаклы тукыма».

Standard of Bavly area

Standard description: 'A rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length that consists of two equal horizontal stripes — green and red, there are figures from the area emblem in the middle that are painted white, black, yellow, green and blue.'

Бавлинский район

Обоснование символики: Серебряный пояс с фигурным стропилом изображает кокошник — часть женского русского наряда и символизирует славянские народы, проживавшие в районе, совместно с цветком тюльпана — элементом татарского орнамента — олицетворяет единство Татарстана и России. Росток растения внутри тюльпана символизирует жизнь, знак бесконечности — повторение временных циклов: суток, недель, времён года, веков и т.п. Золотые колосья пшеницы и чёрный фонтан нефти — символы богатства района. Зелёные горы указывают на гористый рельеф местности. Восходящее из-за гор солнце отражает принадлежность района к юго-восточной части Республики Татарстан. Зелёный цвет — символ плодородия, здоровья, жизни; красный — активности, мужества, праздника, красоты; голубой — чести, преданности, истины, чистого неба. Золото символизирует богатство, солнечный свет, великодушие; серебро — простоту, мудрость, взаимосотрудничество.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов и В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Москва).

Баулы районы

Символика нигезләмәсе: Герб калканы уртасындагы көмеш билбау рус хатын-кызларының баш киеме — кокошник хасил итә һәм районда яшәүче славян халыкларын; ә инде татар орнаменты элементы — лалә чәчәге белән бергә Татарстан һәм Россиянең бердәмлеген белдерә. Лалә эчендәге үсенте — тормышны, чиксезлек билгесе — вакыт цикллары: тәүлек, атна, ел фасыллары, гасырлар һ.б. кабатлануын аңлата. Алтын бодай башаклары һәм кара нефть фонтаны — районның төп байлыгы символлары. Яшел таулар — төбәкнең таулы рельефын тасвирлый. Таулар артыннан күтәрелүче кояш районның Татарстан Республикасының көньяк-көнбатыш өлешендә урнашкан булуын күрсәтә. Яшел төс — уңдырышлылык, сәламәтлек, яшәү; кызыл — активлык, кыюлык, бәйрәм, матурлык; зәңгәр — намус, тугрылык, хакыйкать, чиста күк йөзе; алтын төс — муллык, кояш яктысы, киң күңеллелек; көмеш — гадилек, зирәклек, үзара хезмәттәшлек символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов һәм В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү).

Bavly area

Symbols explanation: Silver belt with a figured roof timber features a headband — a detail of a Russian woman costume and symbolizes Slavic people that used to live in this area. Together with a flower of tulip — a detail of a Tatar ornament they embody the unity of Tatarstan and Russia. A plant shoot inside the tulip symbolizes life, infinity sign — repeated time cycles: days, weeks, seasons, centuries etc. The golden wheat ears and a black oil fountain are symbols of the area wealth. Green hills remind of the hill topography of the area. The sun rising from behind the hills depicts the position of the area in the south-eastern part of the Republic of Tatarstan. Green colour is a symbol of fertility, health, life and red colour means activity, courage, celebration, beauty. Blue is a symbol of honour, faith, truth, clear sky. Gold is a symbol of wealth, sunlight, generosity and silver means simplicity, wisdom, mutual cooperation.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov, and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov and V.Mishin (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow).

Балтасинский муниципальный район

Балтач муниципаль районы

Baltasy municipal area

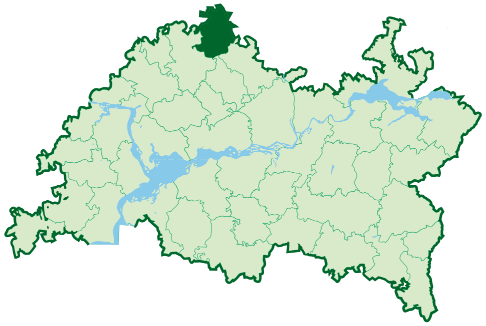

Балтасинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на севере Республики Татарстан, граничит с Республикой Марий Эл и Кировской областью.
Центр — пгт Балтаси.
Площадь — 1094,5 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 33540 чел. (по переписи 2002 г., татар — 84,7%, удмуртов — 12,5%, русских — 1,5%).
В состав района входят 77 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 21 декабря 2006 г.

Балтач районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньягында урнашкан. Мари Республикасы һәм Киров өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — шәһәр тибындагы Балтач посёлогы.
Мәйданы — 1094,5 км^2.
Халкы 2017 елда — 33540 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 84,7%, удмуртлар — 12,5%, руслар — 1,5%).
Район 77 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 21 декабрендә раслана.

Baltasy area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the northern part of the Republic of Tatarstan next to the Republic of Mari El and Kirov region.
Administrative center — Baltasy settlement.
Area — 1094,5 km^2.
Population in 2017 — 33540 people (according to the record of 2002 Tatar — 84,7%, Udmurt — 12,5%, Russian — 1,5%).
The area comprises 77 settlements.
Emblem and standard are adopted on December 21st 2006.

Герб Балтасинского района

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле на зелёной земле золотой с чёрным носом восстающий медведь, держащий передними лапами серебряный топор на золотом топорище, и перед ним на той же земле — золотой выходящий слева угол незавершённого сруба».

Балтач районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә яшел җиргә алгы аяклары белән алтын саплы көмеш балта тоткан кара борынлы алтын аю баскан, аның алдында шул ук җирдә — сул яктан чыгып торган тәгалләнмәгән алтын бура почмагы».

Emblem of Baltasy area

Emblem description: ‘A golden bear with a black nose is rising in the blue field on the green land holding a silver axe with a golden handle in his arms. In front of him on the same land there is a golden corner of an unfinished log construction seen on the left.’

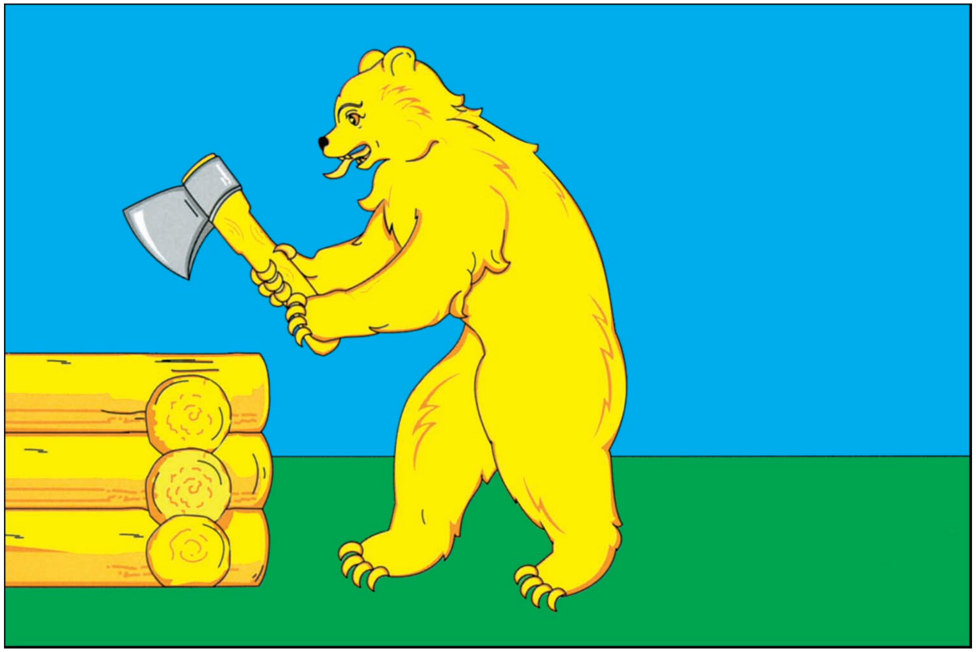

Флаг Балтасинского района

Описание флага: «Прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, воспроизводящее фигуры герба: вдоль нижнего края зелёную полосу в 3/10, над ней посередине полотнища — медведя с топором, а вплотную к древку — сруб в три бревна, воспроизведённые жёлтым, чёрным и белым цветом».

Балтач районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, герб фигуралары: аскы чите буйлап 3/10 өлешендәге яшел буй, аның өстендә тукыма уртасында сары, кара һәм ак төсләр белән башкарылган балталы аю, флаг сабына терәлеп өч ниргәле бура урнаштырылган туры почмаклы күк тукыма».

Standard of Baltasy area

Standard description: 'A rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length depicting the figures of the emblem: along the lower edge there is a green stripe of 3/10, above it in the middle of the panel there is a bear with an axe and adjacent to the pole there is a construction of three logs in yellow, black and white colours.'

Балтасинский район

Обоснование символики: В основе топонима «Балтаси» (тат. «Балтач») присутствует легендарное имя одного из основателей села. Слово «балтач» производно от татарского «балта» — топор (балтачы, балта остасы — человек, владеющий топором; мастер-плотник). Главной фигурой герба является медведь, держащий в лапах топор, что делает герб гласным. Медведь — традиционный символ мощи, силы, уверенности, хозяин леса. В гербе района медведь — аллегория не только рачительного хозяина, но и мастера (плотника), строителя. Медведь в гербе возводит дом, что подчёркивает широко известные традиции и искусность балтасинских мастеров по дереву. Традиционный геральдический приём «вооружение» — изображение когтей, зубов и языка одним цветом с самой фигурой медведя — подчёркивает мирные намерения жителей. Цвет топора — серебро — символизирует чистоту, совершенство, мир и взаимопонимание. Большое значение природных ресурсов в жизни района подчёркнуто цветовой гаммой герба: зелёный цвет — символ природы, здоровья, молодости и жизненных сил; голубой — символ чести, благородства, духовности, олицетворяет природные памятники: р. Шошму и гордость района — оз. Кара-Куль; золото — символ урожая, богатства, стабильности, интеллекта, уважения.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов, И.Миннуллин и Г.Бушканец (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Балтач районы

Символика нигезләмәсе: «Балтач» топонимының нигезендә авылга нигез салучылардан берсенең риваятьләргә кергән Балтач исеме ята. «Балтач» сүзе татар телендәге «балта»дан килеп чыккан дип фаразлана (балтачы, балта остасы — балта эше остасы). Гербның төп фигурасын алгы аяклары белән балта тоткан аю тәшкил итә. Аю — урман хуҗасы — куәт, көч, үз-үзенә ышанганлык символы. Район гербындагы аю аллегорик рәвештә сакчыл, кайгыртучан хуҗаны һәм балта остасын тасвирлый. Гербтагы аюның йорт төзүе бу төбәктә агач эшенең күптәнге традицияләре булуны һәм Балтач осталарының камил хезмәтен чагылдыра. Геральдикадагы гадәти алым — тырнаклар, тешләр һәм телнең аюның фигурасы белән бер төстә сурәтләнүе — халыкның тыныч ниятләрен аңлата. Балтаның көмеш төсе — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу билгесе. Табигый ресурсларның район тормышындагы әһәмияте гербның төсләр гаммасы белән ассызыклана: яшел төс — табигать, сәламәтлек, яшьлек һәм яшәү көче; алтын — уңыш, муллык, тотрыклылык, акыл, абруй; зәңгәр — намус, зыялылык, рухият символы. Зәңгәр төс шулай ук табигать һәйкәлләре — Шушма елгасы һәм төбәкнең горурлыгы булган Каракүлне чагылдыра.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов, И.Миңнуллин һәм Г.Бушканец (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Baltasy area

Symbols explanation: The toponim 'Baltasy' (Baltach in Tatar) has in its basis a legendary name of one of the founders of the settlement. The word 'baltach' is derived from the Tatar word 'balta' that means an axe (baltachy, balta ostasy — is a man that can work with an axe, a carpenter). The principle figure of the emblem is a bear that holds an axe in his arms and that makes the emblem speak. A bear is a traditional symbol of power, strength, confidence, master of the forest. In the area emblem a bear is an allegory of a diligent master as well as of a carpenter and a builder. In the emblem the bear constructs a house and this speaks for the widely known traditions and art of wood masters from Baltasy. Traditional heraldic method of armament means painting claws, teeth and a tongue with the same colour as the whole figure of the bear stresses peaceful intentions of the people.

The colour of the axe — silver — symbolizes purity, perfection, peace and mutual understanding. The range of colours of the emblem stresses the importance of natural resources in the area life: green colour is a symbol of nature, health, youth and life strength, the blue means honour, nobility, spirituality, it embodies the monuments of nature — Shoshma river and Kara-Kul lake. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, work of mind and respect.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov, I.Minnullin anf G.Bushkanets (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Бугульминский муниципальный район

Бөгелмә муниципаль районы

Bugulma municipal area

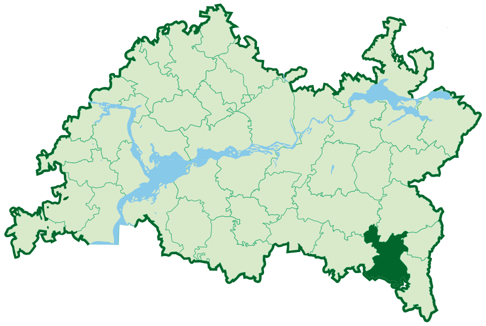

Бугульминский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юго-востоке Республики Татарстан, граничит с Самарской и Оренбургской областями.
Центр — г. Бугульма.
Площадь — 1405,2 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 107015 чел. (по переписи 2002 г., татар — 49,2%, русских — 38,6%, чувашей — 5,5%, мордвы — 3,1%).
В состав района входят 65 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 12 февраля 2007 г.

Бөгелмә районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгышында урнашкан. Самара һәм Оренбург өлкәләре белән чиктәш.
Үзәге — Бөгелмә шәһәре.
Мәйданы — 1405,2 км^2.
Халкы 2017 елда — 107015 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 49,2%, руслар — 38,6%, чуашлар — 5,5%, мордвалар — 3,1%).
Район 65 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2007 елның 12 февралендә раслана.

Bugulma area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south-east of the Republic of Tatarstan next to Samara and Orenburg regions.
Administrative center — city of Bugulma.
Area — 1405,2 km^2.
Population in 2017 — 107015 people (according to the record of 2002 Tatar — 49,2%, Russian — 38,6%, Chuvash — 5,5%, Mordva — 3,1%).
The area comprises 65 settlements.
Emblem and standard are adopted on February 12th 2007.

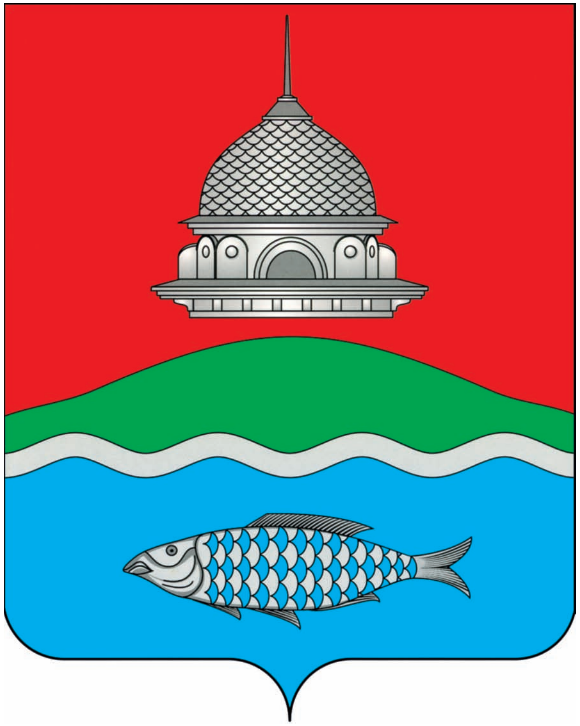

Герб Бугульминского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле с лазоревой (синей, голубой) волнистой оконечностью, завершённой серебром и обременённой серебряной рыбой, покрытой попеременно серебряной и лазоревой чешуёй, — зелёный холм и над ним — отвлечённый серебряный купол, завершённый малым шпилем».

Бөгелмә районы гербы

Герб тасвирламасы: «Көмеш һәм сыек зәңгәр тәңкәләр чиратлашып каплаган көмеш балык урнаштырылган һәм көмеш белән тәгәлләнгән дулкынлы сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) очлыклы җете кызыл (кызыл) җирлектә — яшел калкулык, аның өстендә — кечерәк шпиль белән тәгәлләнгән, аерылган көмеш гөмбәз».

Emblem of Bugulma area

Emblem description: 'In the red field with a blue curved bottom stripe fringed with silver and bearing a silver fish covered with silver and blue scales in turn there is a green hill and an abstract silver cupola over it with a small spire on top.'

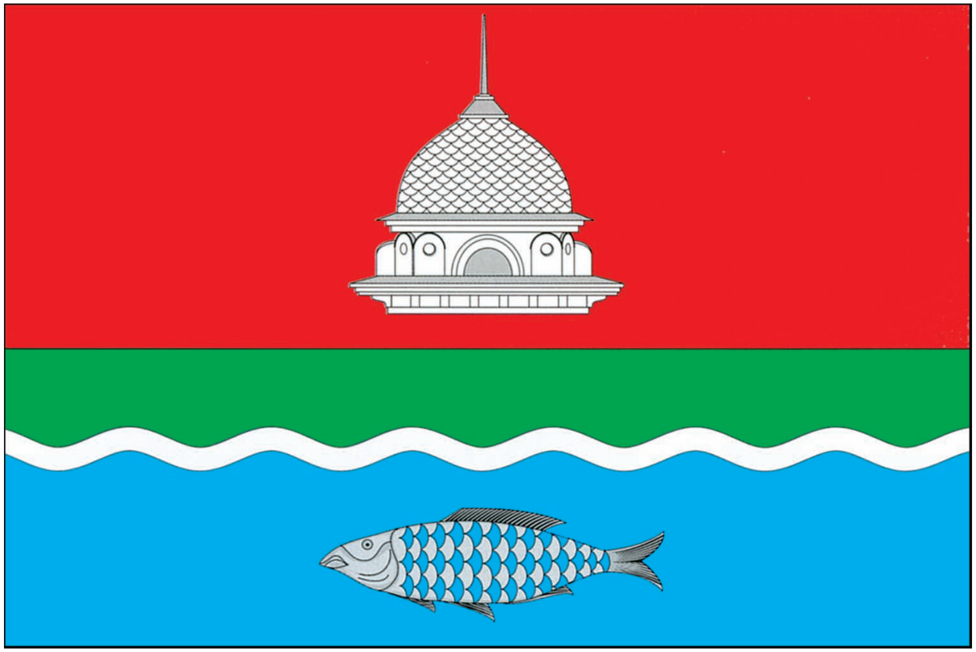

Флаг Бугульминского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края зелёную полосу с габаритной шириной в 1/6 ширины полотнища и под ней голубую полосу с габаритной шириной в 3/10 ширины полотнища, разделённые белой волнистой полосой в 1/30 ширины полотнища; посередине голубой полосы изображена рыба из герба района, а посередине красной части — белый купол со шпилем».

Бөгелмә районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап габарит киңлеге тукыма киңлегенең 1/6 өлеше киңлегендәге яшел буйга тоташкан, аның астында тукыма киңлегенең 1/30 киңлегендәге дулкынлы, ак буй белән бүленгән, габарит киңлеге тукыма киңлегенең 3/10 өлеше киңлегендәге күк буй урнашкан туры почмаклы кызыл тукыма; күк буйның уртасында — район гербындагы балык, кызыл өлеш уртасында шпильле ак гөмбәз сурәтләнгән».

Standard of Bugulma area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length with a green stripe along the bottom edge of 1/6 of the panel width and a blue stripe over it of 3/10 of the panel width that are divided by a white curved stripe of 1/30 of the panel width. In the middle of the blue stripe there is a fish from the area emblem and in the middle of the red stripe there is a white cupola with a spire.'

Бугульминский район

Обоснование символики: Герб языком символов и аллегорий отражает культурные, исторические и природные особенности Бугульминского района. Голубая волнистая оконечность с изображением на ней рыбы-пеструшки символизирует историческую связь района и г. Бугульмы, в историческом гербе которого была изображена рыба в знак изобилия местных рек. Голубой цвет — символ чести, благородства, духовности и возвышенных устремлений. Серебряная волна указывает на извилистую р. Бугульминку и другие речки, протекающие по территории района. Холм подчёркивает природно-географические особенности района, его рельеф: Бугульминский район расположен в наиболее возвышенной части республики — на одноимённом плато. Зелёный цвет дополняет природную составляющую герба, являясь символом природы, сельского хозяйства, здоровья, жизненного роста и развития. Ажурный купол здания символизирует историческое наследие района и г. Бугульмы — одного из красивейших исторических центров Татарстана. Серебро — символ чистоты и совершенства, мира и взаимопонимания. Красный цвет — символ труда, силы, мужества, красоты и праздника.

Авторский коллектив: Н.Магдеев, А.Зартдинов и Р.Юсупов (Бугульма), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Бөгелмә районы

Символика нигезләмәсе: Герб символлар һәм аллегорияләр теле белән Бөгелмә районының мәдәни, тарихи һәм табигый үзенчәлекләрен тасвирлый. Ала балык сурәте төшкән, дулкынлы сызык белән бүленгән зәңгәр җирлекле очлык районның һәм тарихи гербында җирле елгаларның балыкка бай булуын раслап, балык сурәте төшерелгән Бөгелмә шәһәренең тарихи бәйләнешен күрсәтә. Зәңгәр төс — намус, зыялылык, рухият һәм югары омтылышлар символы. Көмеш дулкын район территориясе буйлап агучы бормалы Бөгелмә елгасы һәм башка кечерәк елгаларга ишарә. Калкулык төбәкнең табигый-географик үзенчәлекләрен, аның рельефын ассызыклый: Бөгелмә районы республиканың иң югары өлешендә — шул ук исемдәге платода урнашкан. Табигать, авыл хуҗалыгы, сәламәтлек, үсеш һәм алгарыш символы булган яшел төс гербның табигатькә нисбәтле мәгънәсен баета. Бинаның челтәрле гөмбәзе Татарстанның иң гүзәл тарихи үзәкләренең берсен тәшкил итүче Бөгелмә шәһәре һәм районының тарихи мирасын чагылдыра. Көмеш төс — сафлык һәм камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; кызыл — хезмәт, көч, кыюлык, матурлык һәм бәйрәм символы.

Авторлар коллективы: Н.Мәһдиев, А.Заретдинов һәм Р.Юсупов (Бөгелмә), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Bugulma area

Symbols explanation: The emblem depicts cultural, historical and natural characteristics of Bugulma area by the language of symbols and allegories. The blue curved edge stripe bearing a rainbow trout symbolizes historical relationship between the area and the city of Bugulma which used to have fish in its historical emblem as a sign of fertility of local rivers. The blue colour is a symbol of honour, nobility, spirituality and grand intentions. Silver wave reminds of Bugulminka river and other rivers on the area territory. The hill underlines natural and geographic characteristics of the area and its topography: Bugulma area is situated in the highest part of the republic at the upland bearing the same name. The green colour adds to the natural part of the emblem being a symbol of nature, agriculture, health, life growth and development. Traced cupola of the building symbolizes historical heritage of the area and the city of Bugulma — one of the most beautiful historical centers of Tatarstan. Silver is a symbol of purity and perfection, peace and mutual understanding. The red colour is a symbol of labour, strength, courage, beauty and celebration.

Authors: N.Magdeev, A.Zartdinov and R.Yousupov (Bugulma), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Буинский муниципальный район

Буа муниципаль районы

Buinsk municipal area

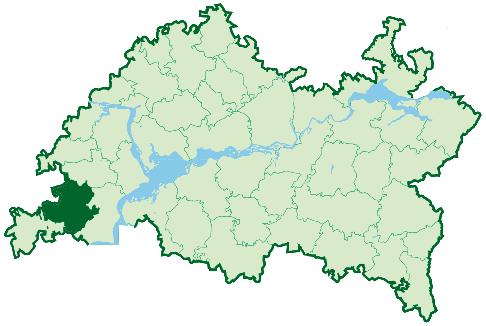

Буинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юго-западе Республики Татарстан, граничит с Чувашской Республикой и Ульяновской областью.
Центр — г. Буинск.
Площадь — 1543,6 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 43537 чел. (по переписи 2002 г., татар — 61,5%, чувашей — 29,1%, русских — 8,8%).
В состав района входят 96 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 27 июня 2006 г.

Буа районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнбатышында урнашкан. Чуаш Республикасы һәм Ульяновск өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Буа шәһәре.
Мәйданы — 1543,6 км^2.
Халкы 2017 елда — 43537 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 61,5%, чуашлар — 29,1%, руслар — 8,8%).
Район 96 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 27июнендә раслана.

Buinsk area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the south-western part of the Republic of Tatarstan next to Chuvash Republic and Ulyanovsk region.
Administrative center — Buinsk city.
Area — 1543,6 km^2.
Population in 2017 — 43537 people (according to the record of 2002 Tatar — 61,5%, Chuvash — 29,1%, Russian — 8,8%).
The area comprises 96 settlements.
Emblem and standard are adopted on June 27th 2006.

Герб Буинского района

Описание герба: «Лазоревое и зелёное поле повышенно пересечено тонким зубчатым серебряным поясом, в лазори — выходящее сияющее золотое солнце (без изображения лица), в зелени — вписанные пук золотых хлебных колосьев, положенный косвенно справа, и за ним положенный косвенно слева серебряный свиток с золотой печатью на шнуре того же металла, выходящем слева вниз».

Буа районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр һәм яшел җирлек уртадан өстәрәк тешле тар көмеш пута белән бүленгән; сыек-зәңгәр җирлектә — чыгып килүче яктыртучы кояш, яшеллектә уңнан авыштырып куелган алтын икмәк башаклары бәйләме, аның артында сулдан авыштырып урнаштырылган, сулдан аска таба асылынган алтын баулы, шундый ук металл мөһерле көмеш төргәк».

Emblem of Buinsk area

Emblem description: 'The blue and green field is crossed by a thin notched silver band, there is a rising shining sun in the blue without a face, a gerbe of golden wheat ears is drawn on the right and on the left there is a silver scroll with a golden stamp on a golden lace coming down from the left.'

Флаг Буинского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две части (габаритная ширина голубой части — 4/9 полотнища, зелёной — 47/90 полотнища) белой линией, изломанной в виде 6 полных и 2 видимых наполовину зубцов (ширина белой линии 1/30 полотнища); верхняя часть несёт жёлтое изображение восходящего солнца; нижняя — изображение положенных накрест пука колосьев и свитка с печатью в жёлтом и белом цветах».

Буа районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча алты тулы һәм ике яртылаш күренүче тешләр рәвешендә сынган ак сызык (киңлеге тукыма киңлегенең 1/30 өлешен били) беләң ике өлешкә (күк өлешнең габарит киңлеге тукыманың 4/9, яшел өлешнеке тукыманың 47/90 өлешен тәшкил итә) бүленгән туры почмаклы тукыма; өске өлештә — чыгып килүче сары кояш, аскы өлештә сары һәм ак төсләрдәге, бер-берсенә аркылы-торкылы салынган башаклар бәйләме һәм мөһерле төргәк урнаштырылган».

Standard of Buinsk area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided horizontally into two parts (the width of the blue part is 4/9 of the panel width and of the green stripe 47/90 of the panel width) by a white line broken to 6 full and 2 half seen merlons (white line width is 1/30 of the panel width); the upper part bearing a yellow image of a rising sun, the lower part — the image of a gerbe of golden wheat ears laid across the scroll with a stamp in yellow and white colours.'

Буинский район

Обоснование символики: На протяжении многих веков территория района являлась юго-западной границей Булгарского государства, а затем Казанского ханства. Карлинская засечная черта аллегорически показана в гербе зубчатой линией деления.

Основой экономики Буинского района является сельское хозяйство, о чём свидетельствуют фигуры и цветовая гамма герба. Золотой колос символизирует развитое сельскохозяйственное производство. Зелёный цвет поля — символ природы, здоровья и жизненного роста. Золото — символ урожая, достатка, стабильности и уважения. Аграрная символика дополняется изображением золотого солнца — символа жизненного тепла и света, необходимого для роста и развития.

Серебряный свиток, являясь символом мудрости и образованности, подчёркивает древность территории Буинского района, ставшего родиной для многих деятелей науки, образования и просвещения, писателей, поэтов, художников. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания. Голубой цвет символизирует честь, достоинство, духовность, а также аллегорически указывает на богатство водных просторов района, по территории которого протекают многочисленные реки: Свияга, Карла, Була, Цильна.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Буа районы

Символика нигезләмәсе: Аның район территориясе озак гасырлар дәвамында Болгар дәүләтенең, соңрак Казан ханлыгының көньяк-көнбатыш чикләре булып тора. Карлы чик буе киртәсе аллегорик рәвештә тешле бүлү сызыгы белән күрсәтелә.

Гербтагы фигуралар һәм төсләр гаммасы Буа районы икътисадының авыл хуҗалыгы җитештерүенә нигезләнүен белдерә. Алтын башак — алга киткән авыл хуҗалыгы; яшел җирлек — табигать, сәламәтлек һәм үсеш билгесе. Алтын төс — уңыш, җитешле тормыш, тотрыклылык һәм абруй символы. Аграр символика алтын кояш сурәте — үсеш һәм алгарыш өчен зарур булган яшәү җылысы һәм яктысы символы белән баетыла.

Көмеш төргәк, зирәклек һәм гыйлем символы буларак, күп кенә мәгърифәт, фән һәм мәгариф эшлеклеләре, язучылар, шагыйрьләр, рәссамнарның туган җире булган Буа төбәгенең борынгылыгын раслый. Көмеш төс — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; зәңгәр — намус, дәрәҗә, рухият символы, шул ук вакытта территориясе буйлап Зөя, Карлы, Бола, Чынлы елгалары ага торган районның су байлыкларына ишарә.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Buinsk area

Symbols explanation: For many centuries its territory was south-western border of the Bulgar khanate and later of the Kazan khanate. Karlinsky line is allegorically drawn like a broken notched deviding line.

The basis of the economy of Buinsk area is constituted by agriculture and this is depicted by the figures and colour scope of the emblem. A golden ear symbolizes developed agricultural production. The green field is a symbol of nature, health and life growth. Gold is a symbol of harvest, wellbeing, stability and respect. Agricultural symbols are added by the golden sun image — a symbol of life warmth and light that is needed to grow and develop.

The silver scroll being a symbol of wisdom and education underlines how ancient the territory of Buinsk area is. It became a motherland for many people of science, education and enlightenment, for writers, poets and artists. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding. The blue color symbolizes honour, dignity, spirituality and also indicates in an allegoric way the wealth of water reserves of the area where numerous rivers flow: Sviyaga, Karla, Bula, Tsilna.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Верхнеуслонский муниципальный район

Югары Ослан муниципаль районы

Verkhniy Uslon municipal area

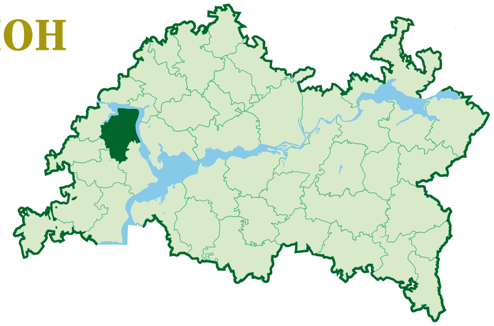

Верхнеуслонский район

Образован 20 октября 1931 г.
Находится на западе Республики Татарстан.
Центр — с. Верхний Услон.
Площадь — 1302,8 км².
Численность населения на 2017 г. — 16457 чел. (по переписи 2002 г., русских — 67,1%, татар — 23,7%, чувашей — 6,8%).
В состав района входят 74 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 14 марта 2006 г.

Югары Ослан районы

1931 елның 20 октябрендә оештырыла.
Татарстан Республикасының көнбатышында урнашкан.
Үзәге — Югары Ослан авылы.
Мәйданы — 1302,8 км².
Халкы 2017 елда — 16457 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 67,1%, татарлар — 23,7%, чуашлар — 6,8%).
Район 74 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 14 мартында раслана.

Verkhniy Uslon area

Established on October 20th 1931.
The area is situated to the west of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Verkhniy Uslon settlement.
Area — 1302,8 km².
Population in 2017 — 16457 people (according to the record of 2002 Russian — 67,1%, Tatar — 23,7%, Chuvash — 6,8%).
The area comprises 74 settlements.
Emblem and standard are adopted on March 14th 2006.

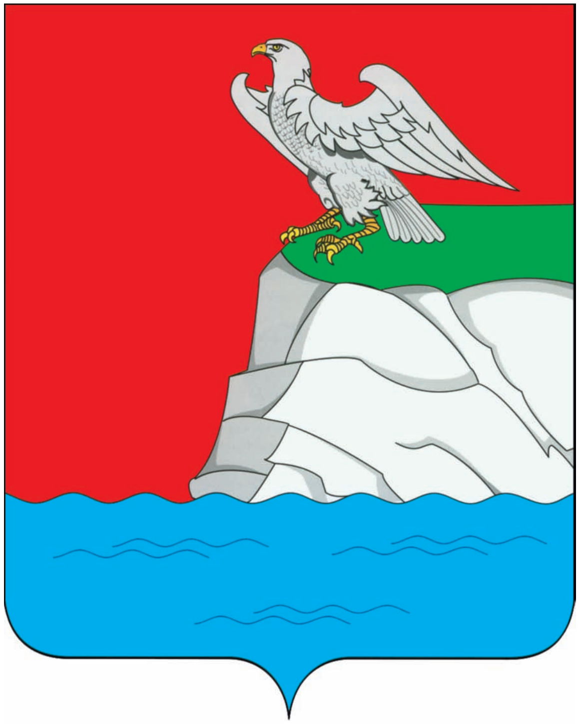

Герб Верхнеуслонского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле над лазоревой (синей, голубой) волнистой оконечностью — выходящий слева берег с серебряным обрывом и зелёным верхом, на котором сидит обращённый вправо серебряный, с золотыми клювом и лапами и с распростёртыми крыльями, сокол».

Югары Ослан районы гербы

Герб тасвирламасы: «Дулкынлы сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) очлык өстендәге җете кызыл (кызыл) җирлектә — сулдан чыгып торучы яшел өслекле көмеш текә яр, аның өстендә уңга карап канатларын җәйгән алтын томшыклы һәм тәпиле көмеш лачын утыра».

Emblem of Verkhniy Uslon area

Emblem description: 'In the red field with a blue curved bottom stripe there is a river bank on the left with a silver steep and green top where a silver falcon sits looking to the right with golden beak and claws and his wings outstretched.'

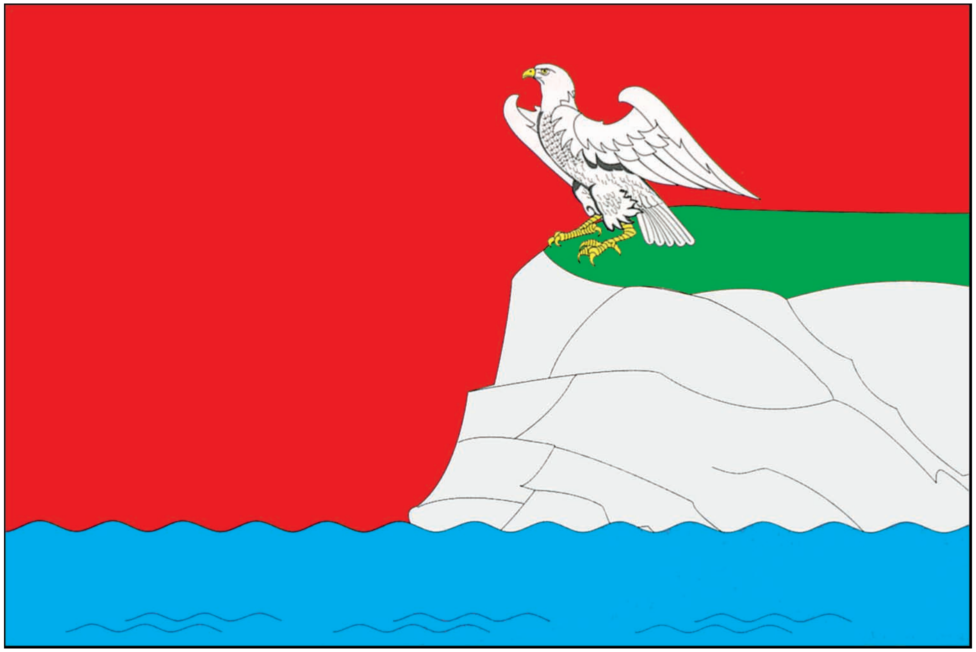

Флаг Верхнеуслонского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края синюю волнистую полосу (в 1/5 ширины полотнища) с графическим обозначением волн; вплотную к полосе изображён отходящий от свободного края белый берег с зелёным верхом (или зелёный с белыми обрывами), на краю которого сидит белый с жёлтым клювом и лапами сокол».

Югары Ослан районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап график рәвештә дулкыннар сурәтләнгән дулкынлы зәңгәр буйга (тукыма киңлегенең 1/5) тоташкан туры почмаклы кызыл тукыма; буйга терәлеп буш яктан чыгып торучы яшел (яки ак текә читле) яр, аның кырыенда канаты җәелгән сары томшыклы һәм тәпиле ак лачын утыра».

Standard of Verkhniy Uslon area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length with a blue curved stripe along the bottom edge (of 1/5 of the panel width) with a graphic waves image. Close to the stripe there is a white river bank image with the green top (or a green river bank with white steeps) where a white falcon sits with yellow beak and claws.'

Верхнеуслонский район

Обоснование символики: Высокий, обрывистый берег — услон (услон — подъём, изволок в гору или под гору, высокое место), изображённый в гербе, указывает на название района. Здесь, на правом берегу Волги, велась добыча белого камня — известняка, из которого возведены Казанский кремль и храмы Свияжска. С вхождением Казанского края в состав Русского государства эти земли входили в состав Дворцового ведомства, принадлежали крупным монастырям, помещикам. И в ханские времена, и в последующем здесь широкое распространение имела соколиная охота, на что указывает фигура сокола. Птица, готовая к полёту, свидетельствует о связи времён, устремлённости жителей в будущее. Сокол — традиционный символ храбрости, разума, красоты, стремительности.

Большая часть границ современного района проходит по течению рек Волги (Куйбышевское водохранилище) и Свияги. На территории района находятся Карстовое озеро и р. Сулица, которые относятся к охраняемым гидрологическим памятникам, отражённым в гербе особой фигурой — голубой волнистой оконечностью. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; золото — богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Красный цвет символизирует мужество, силу, труд, красоту; зелёный — природу, здоровье, плодородие, жизненный рост; синий, голубой — честь, благородство, духовность.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Югары Ослан районы

Символика нигезләмәсе: Гербта тасвирланган биек, текә яр — ослан (ослан — биеклек, югары урын) — районның исеменә ишарә. Биредә, Идел елгасының уңъяк ярында ак таш — Казан кремле һәм Зөя каласы храмнарын төзүгә тотылган известьташ чыгарыла. Казан крае Рус дәүләте составына кертелгәннән соң, бу җирләр Сарай идарәсенә карый һәм эре монастырьлар, алпавытлар милке санала. Ханлык чорында да, соңрак та биредә лачынлы аучылык киң таралган була, гербтагы лачын сурәте шуңа ишарә. Очышка әзер кош заманнар бәйләнеше, биредә яшәүчеләрнең киләчәккә омтылышы турында сөйли. Лачын — традицион рәвештә батырлык, акыл, матурлык, елгырлык символы.

Хәзерге район чикләренең зур өлеше Идел (Куйбышев сусаклагычы) һәм Зөя елгалары юлы буйлап уза. Район территориясендә сакланулы гидрологик табигать һәйкәле булган һәм гербта аерым фигура — дулкынлы зәңгәр очлык белән күрсәтелгән Карст күле һәм Сөлчә елгасы бар. Көмеш төс — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; алтын — муллык, тотрыклылык, абруй һәм акыл; кызыл — кыюлык, көч, хезмәт, матурлык; яшел табигать, сәламәтлек, уңдырышлылык, үсеш; зәңгәр, сыек зәңгәр — намус, зыялылык, рухият символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Verkhniy Uslon area

Symbols explanation: A high steep river bank — uslon, a high place — that is presented in the emblem indicates the name of the area. Here on the right bank of the Volga white stone — limestone was extracted for building the Kazan Kremlin and the temples of Sviyazhsk. Since Kazan lands became a part of the Russian state they became a part of the Palace department and belonged to major monasteries and landlords. Falconry was widely popular here in the khan times and later and a proof to that is a figure of falcon. The bird ready to fly testifies the connection of times and striving of the local people for the future. Falcon is a traditional symbol of courage, sense, beauty and speed.

The major part of the borders of the contemporary area is situated along the rivers Volga (Kuibyshev water reserve) and Svyaga. There are Karst lake and Sulitsa river here that have the status of protected hydrological sites that are represented in the emblem by a special figure — a blue curved stripe in the bottom line. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding, gold — of wealth, stability, respect and work of mind. The red colour symbolizes courage, power, labour and beauty, the green — nature, health, fertility, life growth, the blue — honour, nobility and spirituality.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), G.Rusanova (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Высокогорский муниципальный район

Биектау муниципаль районы

Vysokaya Gora municipal area

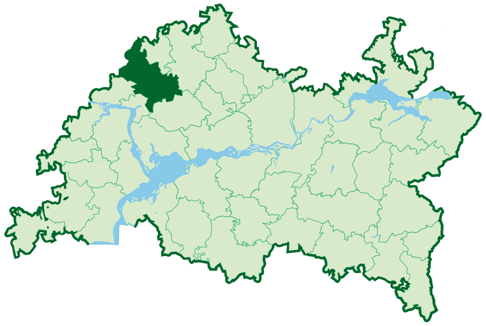

Высокогорский район

Образован 10 февраля 1935 г.
Находится на северо-западе Республики Татарстан, граничит с Республикой Марий Эл.
Центр — пос. ж.-д. ст. Высокая Гора.
Площадь — 1668,2 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 48204 чел. (по переписи 2002 г., татар — 63,6%, русских — 34,2%).
В состав района входят 124 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 6 декабря 2006 г.

Биектау районы

1935 елның 10 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында урнашкан. Мари Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Биектау тимер юл станциясе поселогы.
Мәйданы — 1668,2 км^2.
Халкы 2017 елда — 48204 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 63,6%, руслар — 34,2%).
Район 124 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 6 декабрендә раслана.

Vysokaya Gora area

Established on February 10th 1935.
The area is situated to the north-west of the Republic of Tatarstan next to the Republic of Mari El.
Administrative center — Vysokaya Gora railway settlement.
Area — 1668,2 km^2.
Population in 2017 — 48204 people (according to the record of 2002 Tatar — 63,6%, Russian — 34,2%).
The area comprises 124 settlements.
Emblem and standard are adopted on December 6th 2006.

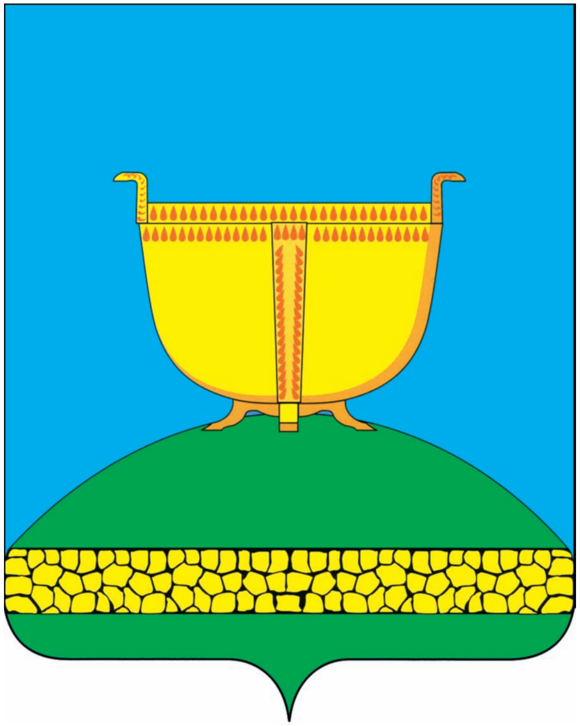

Герб Высокогорского района

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле на зелёном холме, обременённом поясом, сложенным из золотых камней, мурованных чёрным, — золотой котёл с двумя ручками по сторонам на трёхногой подставке такого же металла».

Биектау районы гербы

Герб тасвирламасы: «Кара төс беләнберкетелгән алтын ташлардан җыелган пута белән чолганган яшел калкулык өстендәге сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә — өч аяклы алтын аскуймага урнаштырылган, ике ягында тоткалы шундый ук металл казан».

Emblem of Vysokaya Gora area

Emblem description: 'In the blue field on a green hill bearing a band of golden stones fringed black there is a golden pot with two handles at sides on a golden trivet.'

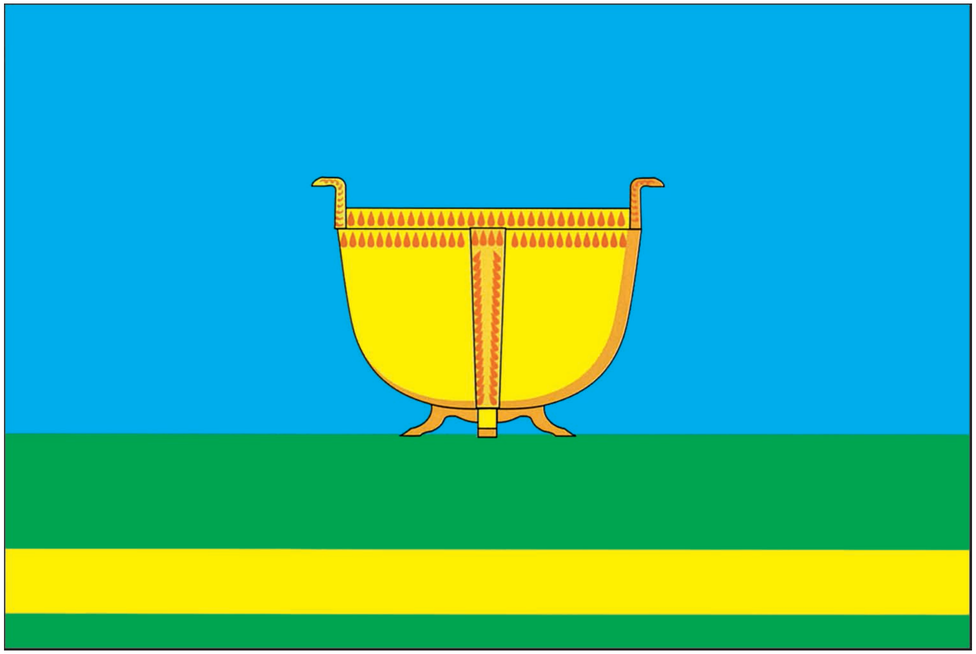

Флаг Высокогорского района

Описание флага: «Прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края три полосы, сверху вниз — зелёную, жёлтую и зелёную (относящиеся к ширине полотнища соответственно как 1/6, 1/10 и 1/18) и вплотную к верхней зелёной полосе — жёлтое изображение котла из герба».

Биектау районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап өстән аска яшел, сары һәм яшел буйларга (тукыма киңлегенең 1/6, 1/10 һәм 1/18 өлешләре киңлегендә) тоташкан һәм өске яшел буйга терәлеп гербтагы сары казан сурәте урнаштырылган туры почмаклы күк тукыма».

Standard of Vysokaya Gora area

Standard description: 'A rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length with three stripes along the bottom edge — green, yellow and green (proportions to the panel width like 1/6, 1/10 and 1/18) and close to the upper green stripe there is a yellow pot from the emblem.'

Высокогорский район

Обоснование символики: В гербе района отражены его исторические, природные и социально-хозяйственные особенности. На территории района сохранилось множество археологических, историко-архитектурных, эпиграфических и этнографических памятников, среди них — уникальные для истории Татарстана остатки одного из средневековых административных, экономических и культурных центров Казанского ханства — Иске Казань. В знак этого в гербе изображён золотой котёл. Котёл символизирует богатую историю земель, входящих в состав современного района, традиции местных жителей, бережно передаваемые из поколения в поколение. Котёл стоит на холме. Холм в гербе аллегорически указывает на название района — Высокогорский (что делает герб района гласным), а сложенный из камня и кирпича пояс — на остатки крепости вокруг г. Иске Казань, символизирует богатое археологическое наследие района. Цветовая гамма герба, включающая голубой и зелёный цвета, олицетворяет уникальные природные объекты и памятники природы Высокогорского района: р. Казанку, озёра Карасиное, Кара-Куль, Мочальное, Эстачинский склон, Семиозёрский лес, природный заказник «Голубые озёра». Голубой цвет в гербе — символ чистого неба и прозрачной воды, духовности, чести и благородства. Зелёный цвет символизирует природу, здоровье, молодость, жизненный рост; золото — богатство, урожай, стабильность, интеллект и уважение.

Авторский коллектив: Н.Мингазова (Высокогорский район РТ), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Биектау районы

Символика нигезләмәсе: Район гербында аның тарихи, табигый һәм социаль-икътисади үзенчәлеге чагыла. Район территориясендә күп кенә археологик, тарихи-архитектура, эпиграфик һәм этнографик истәлекләр сакланган. Алар арасында Татарстан тарихының уникаль истәлеге — Казан ханлыгының урта гасырлардагы административ, икътисади һәм мәдәни үзәге булган Иске Казан археологик калдыклары бар. Шуның билгесе буларак, гербта алтын казан сурәтләнгән. Казан бу районга кергән җирләрнең бай тарихын, җирле халыкның буыннан-буынга күчкән традицияләрен чагылдыра. Казан калкулыкта урнашкан. Гербтагы калкулык Биектау районы исеменә аллегория булып тора, ә таштан, кирпечтән өелгән пута — Иске Казан тирәсендәге кальга калдыклары районның бай мирасын гәүдәләндерә. Гербның төс гаммасы, зәңгәрсу һәм яшел төсләрне кертеп, Биектау районының уникаль табигать объектларын һәм истәлекләрен чагылдыра: Казансу елгасы, «Зәңгәр күлләр» табигать тыюлыгы, Кара күл, Мунчала күле, Кәрәкәле күле, Эстачи (Остачы) сөзәклеге, Семиозёрка урманы. Гербтагы зәңгәр төс — чиста күк йөзе һәм суның үтәкүренмәлелеге, рухилык, намус һәм зыялылык; яшел — табигать, сәламәтлек, яшьлек, үсеш символы; алтын — байлык, уңыш, тотрыклылык, зыялылык һәм хөрмәт билгесе.

Авторлар коллективы: Н.Минһаҗева (Биектау районы), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Vysokaya Gora area

Symbols explanation: The emblem of the area depicts its historical, natural, social and economic characteristics. Many archaeological, historical, architectural, epigraphic and ethnographic monuments are preserved on this territory, among them there are unique remnants of a middle age administrative, economic and cultural centers of the Kazan khanate Iske Kazan. In the emblem this is depicted by a golden pot. The pot symbolizes rich history of the lands that constitute the contemporary area, local traditions that are carefully preserved by generations. The pot is standing on top of the hill. In the emblem the hill indicates the name of the area (Vysokaya Gora means High Hill) and makes the name speak. The band of stones and blocks reminds of the remnants around Iske Kazan town and symbolizes rich architectural heritage of the area. The range of colours includes blue and green that embody unique natural objects and nature reserves of Vysokaya Gora area: Kazanka river, Karasinoye, Kara-Kul, Mochalnoye lakes, Estachy hill, Semiozyorsky forest, the Blue lakes natural reserve. The blue colour in the emblem is a symbol of clear sky and pure water, spirituality, honour and nobility. The green colour symbolizes nature, health, youth, life growth. Gold means wealth, harvest, stability, work of mind and respect.

Authors: N.Mingazova (Vysokaya Gora area), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), G.Rusanova (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Дрожжановский муниципальный район

Чүпрәле муниципаль районы

Drozhanoye municipal area

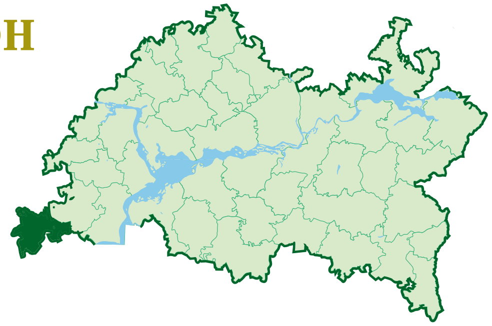

Дрожжановский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на крайнем юго-западе Республики Татарстан, граничит с Чувашской Республикой и Ульяновской областью.
Центр — с. Старое Дрожжаное.
Площадь — 1047 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 22813 чел. (по переписи 2002 г., татар — 57,6%, чувашей — 40,9%).
В состав района входят 52 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 9 марта 2006 г.

Чүпрәле районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнбатышында урнашкан. Чуаш Республикасы һәм Ульяновск өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Иске Чүпрәле авылы.
Мәйданы — 1047 км^2.
Халкы 2017 елда — 22813 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 57,6%, чуашлар — 40,9%).
Район 52 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 9 мартында раслана.

Drozhanoye area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the far south-west of the Republic of Tatarstan next to Chuvash Republic and Ulyanovsk region.
Administrative center — Staroye Drozhanoye settlement.
Area — 1047 km^2.
Population in 2017 — 22813 people (according to the record of 2002 Tatar — 57,6%, Chuvash — 40,9%).
The area comprises 52 settlements.
Emblem and standard are adopted on March 9th 2006.

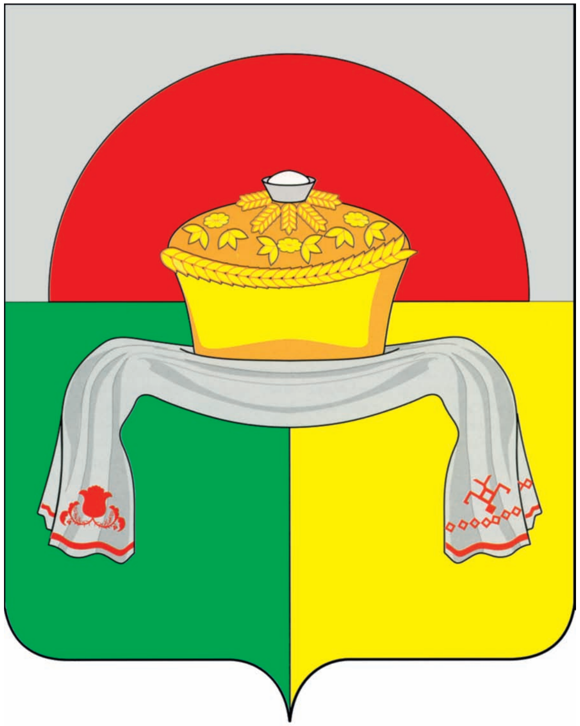

Герб Дрожжановского района

Описание герба: «В серебряном, зелёном и золотом поле, повышенно пересечённом и рассечённом внизу, поверх всего — золотой каравай с серебряной солонкой, поставленный на серебряном рушнике с червлёным (красным) шитьём на концах; позади каравая в серебре — выходящий червлёный шар».

Чүпрәле районы гербы

Герб тасвирламасы: «Өстәрәк аркылы, түбәндә буйга бүленгән көмеш, яшел һәм алтын җирлектә — очлары җете кызыл (кызыл) белән чигүле көмеш сөлге өстенә урнаштырылган алтын икмәк белән көмеш тоз савыты; икмәк артында — күтәрелүче җете кызыл шар».

Emblem of Drozhanoye area

Emblem description: 'There is a round loaf of bread with a silver saltcellar in the top part of silver, green and golden field, the loaf is put onto a silver towel with red patterns on ends, behind the loaf a red sphere is rising on the silver field.'

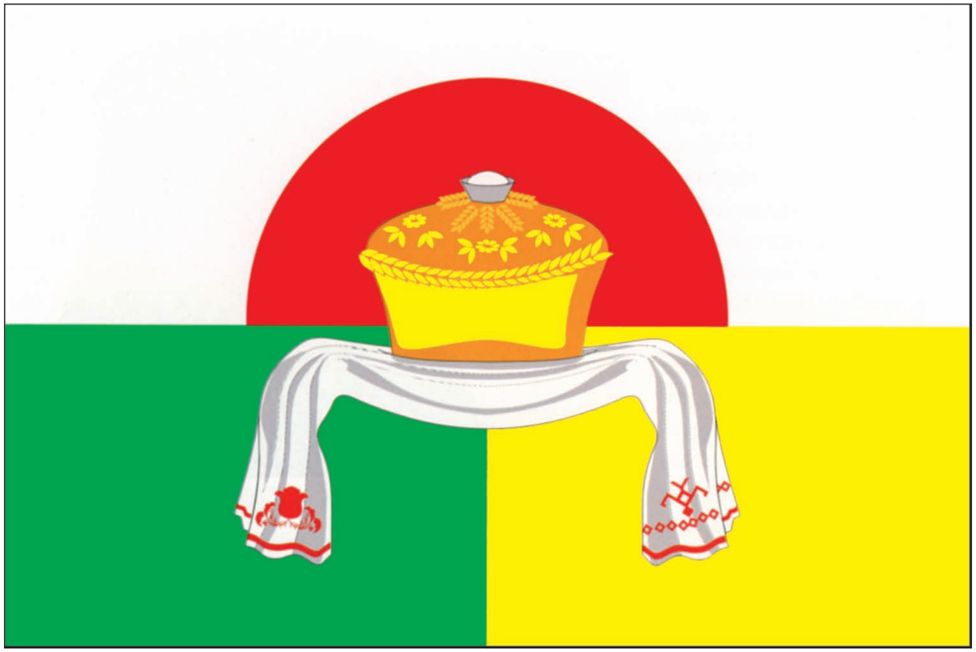

Флаг Дрожжановского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две равные по ширине полосы — верхнюю белую, с красным полукругом вплотную к границе полос, и нижнюю, разделённую по вертикали на две равные части — зелёную и жёлтую. Посередине полотнища — изображение каравая с солонкой, под караваем воспроизведён белый с красным орнаментом рушник».

Чүпрәле районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тигез ике — буйлар чигенә терәлеп урнаштырылган кызыл ярымтүгәрәкле өске ак һәм вертикаль буенча тигез ике — яшел һәм ак өлешләргә аерылган аскы буйларга бүленгән туры почмаклы тукыма. Тукыма уртасында — икмәк белән тоз савыты, икмәк астында кызыл бизәкле ак сөлге сурәтләнгән».

Standard of Drozhanoye area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided into two stripes of equal length — the upper one is white with a red semicircle close to the border line of the stripes and the lower stripe is divided vertically into two equal parts — green and yellow. In the middle of the panel there is a loaf of bread with a saltcellar, under the loaf there is a white towel with red pattern.'

Дрожжановский район

Обоснование символики: Дрожжановский район располагается на западной оконечности Республики Татарстан, что показано в гербе района красным диском-солнцем. Солнце — традиционный символ долголетия, активности, силы, трудолюбия. Символика поля герба, состоящего из зелёной и золотой частей, многозначна: указывает на смешанное население района — здесь компактно проживают татары и чуваши; об этом же говорит изображение узоров на концах рушника. Рушник (полотенце) с национальными узорами также аллегорически символизирует жителей района, внёсших огромный вклад в развитие культуры, науки, искусства и литературы республики.

Полотенце — традиционный символ духовной чистоты и уважения. Зелёный цвет символизирует природу, здоровье, жизненный рост; золото — урожай, богатство, стабильность и уважение. Каравай с солонкой указывают на сельскохозяйственную направленность экономики района. Регион является аграрным и обеспечивает республику такими видами сельхозпродукции и сырья, как зерно, бобовые культуры, сахарная свёкла, мясо, молоко. Рушник, каравай и солонка вместе символизируют радушие и гостеприимство местных жителей. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания. Красный цвет — символ мужества, силы, труда, уверенности и красоты.

Авторский коллектив: Д.Гафуров и А.Субаев (Дрожжановский район), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Чүпрәле районы

Символика нигезләмәсе: Чүпрәле районы Татарстан Республикасының көнбатыш өлешендә урнашкан, район гербында ул кызыл кояш — диск белән күрсәтелгән. Кояш — озын гомерлелек, активлык, көч һәм хезмәт сөю билгесе. Герб күп мәгънәле яшел һәм алтынсыман өлешләрдән тора, ул районның халкы катнаш булуны күрсәтә, анда чуашлар һәм татарлар яши, сөлге башындагы бизәкләр дә шул турыда сөйли. Милли бизәкләр төшерелгән сөлге аллегорик рәвештә район халкының республика мәдәниятенә, фән, сәнгать һәм әдәбиятына зур өлеш кертүен күрсәтә.

Сөлге — рухи пакьлек һәм хөрмәт билгесе. Яшел төс — табигать, сәламәтлек, үсеш символы. Алтын төс — уңыш, байлык, тотрыклылык һәм хөрмәт билгесе. Ипи, тоз район икътисадының авыл хуҗалыгы юнәлешендә булуын күрсәтә. Район республиканы бөртекле ашлык, борчаклы культура, шикәр чөгендере, ит, сөт белән тәэмин итә. Сөлге, ипи һәм тоз бергә, җирле халыкның ачык йөзле булуын тасвирлый. Көмеш — чисталык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу символы. Кызыл төс — батырлык, көч, хезмәт, ышаныч һәм матурлык билгесе.

Авторлар коллективы: Д.Гафуров һәм А.Субаев (Чүпрәле районы), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Drozhanoye area

Symbols explanation: Drozhanoye area is situated in the western part of the Republic of Tatarstan that is depicted by a red disk of the sun in the emblem. The sun is a traditional symbol of long life, activity, strength and painstaking work. The symbols of the emblem that consists of green and golden part is polysemantic: they indicate mixed population of the area — here Tatar and Chuvash people live close to each other; the patterns at the ends of the towel confirm this too. The towel with national ornaments also symbolizes residents of the area who made a substantial contribution to the culture, science, art and literature of the republic.

Green colour symbolizes nature, health, life growth, gold means harvest, wealth, stability and respect. A loaf with a saltcellar depict agricultural focus of the area economy. The area is rural and supplies the republic with such agricultural products as cereals, beans, sugar beet, meat and dairy. Towel, loaf and saltcellar symbolize cordiality and hospitality of the local people. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding. Red colour is a symbol of courage, strength, labour, confidence and beauty.

Authors: D.Gafurov and A.Subayev (Drozhanoye area), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), G.Rusanova (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Елабужский муниципальный район

Алабуга муниципаль районы

Elabuga municipal area

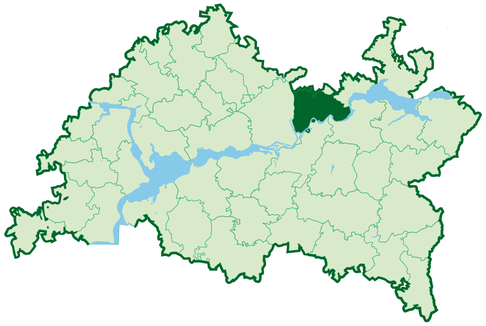

Елабужский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на северо-востоке Республики Татарстан, граничит с Удмуртской Республикой.
Центр — г. Елабуга.
Площадь — 1360,3 км².
Численность населения на 2017 г. — 85596 чел. (по переписи 2002 г., русских — 50,7%, татар — 42,5%, марийцев — 3,7%).
В состав района входят 50 населённых пунктов.
Герб утверждён 8 августа 2006 г., флаг — 29 марта 2007 г.

Алабуга районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында урнашкан. Удмурт Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Алабуга шәһәре.
Мәйданы — 1360,3 км².
Халкы 2017 елда — 85596 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 50,7%, татарлар — 42,5%, марилар — 3,7%).
Район 50 торак пунктны берләштерә.
Гербы — 2006 елның 8 августында, флагы 2007 елның 29 мартында раслана.

Elabuga area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north-east of the Republic of Tatarstan next to Udmurt Republic.
Administrative center — Elabuga city.
Area — 1360,3 km².
Population in 2017 — 85596 people (according to the record of 2002 Russian — 50,7%, Tatar — 42,5%, Mari — 3,7%).
The area comprises 50 settlements.
Emblem adopted on August 8th 2006, standard — on March 29th 2007.

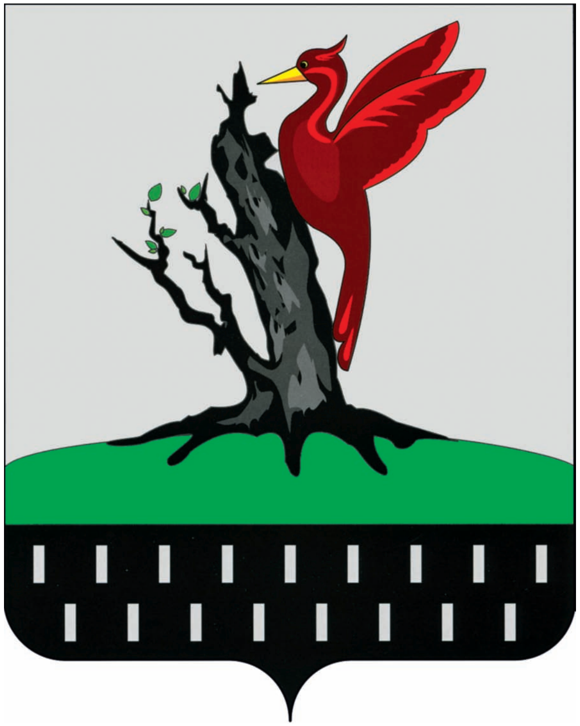

Герб Елабужского района

Описание герба: «В серебряном поле с чёрной оконечностью, усыпанной серебряными гонтами, попеременно, на зелёной земле — чёрный пень, имеющий две отходящие вправо ветви с зелёными листьями, и сидящий на пне с воздетыми крыльями червлёный дятел, имеющий золотые глаза и клюв».

Алабуга районы гербы

Герб тасвирламасы: «Чиратлаштырып көмеш гонтлар сибелгән кара очлыклы көмеш җирлектә, яшел җирдә — яшел яфраклы ике ботагы уңга тармакланган кара агач төбе һәм агач төбендә утыручы күтәрелгән канатлы, алтын күзле һәм томшыклы җете кызыл тукран».

Emblem of Elabuga area

Emblem description: ‘In a silver field with a black bottom edge covered with silver shingles in turn there is a black tree stub in a green field that has two branches with green leaves aiming to the right and a red woodpecker with his wings up and possessing golden eyes and a beak.’

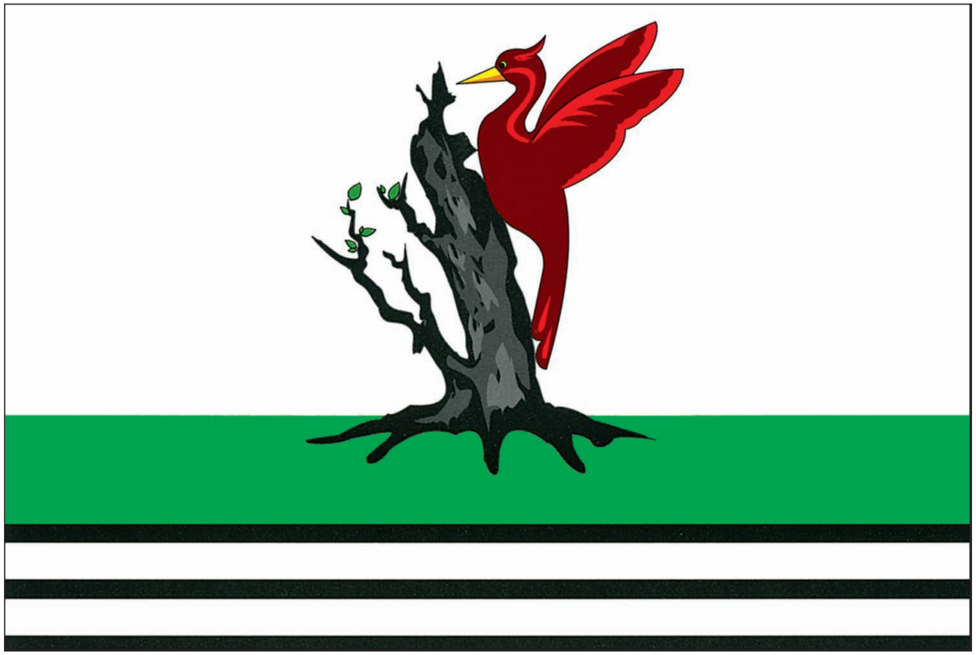

Флаг Елабужского района

Описание флага: «Прямоугольное белое полотнище с отношением сторон 2:3, несущее вдоль нижнего края 6 полос: зелёную в 1/6 полотнища, три чёрных в 1/45 полотнища каждая, перемежаемых двумя белыми в 1/18 полотнища каждая, и поверх зелёной полосы и основной, белой, части полотнища — чёрно-серо-зелёное изображение пня с сидящим на нём красным дятлом с жёлтыми глазами и клювом».

Алабуга районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап 6: тукыманың 1/6 өлешендәге яшел, һәрберсе тукыманың 1/45 өлешендәге, һәрберсе тукыманың 1/18 өлешен тәшкил иткән ике ак буй белән аралашкан өч кара буйга бүленгән, тукыманың яшел һәм төп — ак өлешләре өстендә кара-соры-яшел агач төбе, аның өстендә утырган сары күзле һәм томшыклы кызыл тукран сурәтләнгән туры почмаклы ак тукыма».

Standard of Elabuga area

Standard description: 'A rectangular white panel with proportions of 2:3 of the width to the length having 6 stripes along the lower edge: a green one of 1/6 panel width, three black stripes of 1/45 panel width divided by two white stripes of 1/18 of the panel width and over the green stripe and the principle white part of the panel there is a black, grey and green image of a tree stub with a red woodpecker having yellow eyes and a beak.'

Елабужский район

Обоснование символики: За основу герба Елабужского муниципального района взят исторический герб г. Елабуги Вятского Наместничества, Высочайше утверждённый 28 мая 1781 г., подлинное описание которого гласит: «В верхней части щита герб Вятский: в золотом поле, из облака выходящая рука, держащая натянутый лук со стрелою, а над ней в верхней части щита крест красный. В нижней — в серебряном поле, сидящий на пне дятел, долбящий оный, ибо там множество сего рода птиц». Использование исторического герба подчёркивает древность Елабужской земли, богатство её традиций, взаимосвязь города и района. Главной фигурой герба является дятел — символ трудолюбия, неутомимости, упорства. Чёрная оконечность аллегорически указывает на богатство недр Елабужского района. Чёрный цвет в геральдике символизирует благоразумие, мудрость, скромность, честность. Золото — символ прочности, великодушия, богатства, урожая. Серебро — символ чистоты, благородства, мира, взаимосотрудничества. Красный цвет символизирует труд, мужество, красоту и жизнь; зелёный — весну, радость, надежду, природу, здоровье.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково), Н.Валеев, Р.Саляхов, Г.Руденко и Л.Мифтахов (Елабуга).

Алабуга районы

Символика нигезләмәсе: Алабуга муниципаль районы гербы нигезен Вятка наместниклыгының Алабуга шәһәре тарихи гербы билгели. Ул 1781 елның 28 маенда Югарыда расланган, анда болай диелә: «Калканның өске өлешендә: алтын җирлектә, болытлар арасыннан сузылган, ук белән җәя тоткан кул, аның өстендә көмеш җирлектә төп башында чукып утырган тукран». Тарихи гербны куллану Алабуга җирләренең борынгы булуын, традицияләренең байлыгын, шәһәр белән районның үзара бәйләнешен күрсәтә. Гербның төп фигурасы — тукран, ул хезмәт сөючәнлекне, тынгысызлык, ныклыкны чагылдыра. Кара очлык — Алабуга районы җир асты байлыкларының аллегорик билгесе. Геральдикада кара төс — төпле акыл, байлык, уңыш билгесе. Алтын — ныклык, киң күңеллелек (эчкерсезлек), байлык, уңыш; көмеш — чисталык, намуслылык, тынычлык, үзара ярдәмләшү; кызыл төс — хезмәт, батырлык, матурлык һәм яшәү; яшел төс — яз, шатлык, өмет, табигать, сәламәтлек символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково), Н.Вәлиев, Р.Сәлахов, Г.Руденко һәм Л.Мифтахов (Алабуга).

Elabuga area

Symbols explanation: The basis of the emblem of Elabuga municipal area is the historical emblem of the city of Elabuga of Vyatka province adopted on May 28th 1781, the description thereof is like this: ‘In the upper part of the emblem of Vyatka: in the golden field there is an arm out of clouds holding a strained bow and in the upper part of the shield there is a red cross. In the lower part of the shield there is a woodpecker tapping the stub in the silver field because there are many birds of this kind in this land.’ Using the historical emblem underlines the ancient age of Elabuga land, wealth of its traditions, interrelationship between the city and the area. The principle figure of the emblem is a woodpecker — a symbol of painstaking work, tirelessness, persistence. The black stripe in the lower part allegorically indicates the wealth of the subsoil in Elabuga area. In heraldry the black colour symbolizes reason, wisdom, modesty and honesty. Gold is a symbol of solidness, generosity, wealth and mutual cooperation. The red colour symbolizes labour, courage, beauty and life; green colour is a symbol of spring, joy, hope, nature and health.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo), N.Valeev, R.Salyakhov, G.Rudenko and L.Miftakhov (Elabuga).

Заинский муниципальный район

Зәй муниципаль районы

Zainsk municipal area

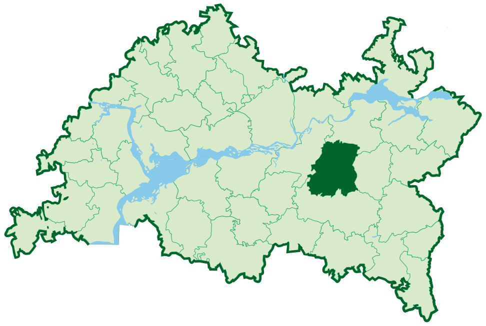

Заинский район

Образован 10 февраля 1935 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан.
Центр — г. Заинск.
Площадь — 1842,4 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 55708 чел. (по переписи 2002 г., татар — 74,6%, русских — 2,4%, чувашей — 2,2%).
В состав района входят 86 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 26 декабря 2006 г.

Зәй районы

1935 елның 10 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — Зәй шәһәре.
Мәйданы — 1842,4 км^2.
Халкы 2017 елда — 55708 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 74,6%, руслар — 2,4%, чуашлар — 2,2%).
Район 86 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 26 декабрендә раслана.

Zainsk area

Established on February 10th 1935.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — city of Zainsk.
Area — 1842,4 km^2.
Population in 2017 — 55708 people (according to the record of 2002 Tatar — 74,6%, Russian — 2,4%, Chuvash — 2,2%).
The area comprises 86 settlements.
Emblem and standard are adopted on December 26th 2006.

Герб Заинского района

Описание герба: «В четверочастном червлёном и зелёном поле — золотое пламенеющее солнце (без изображения лица), с лучами, показанными лишь в червлени и отвлечёнными от диска; в зелени же солнце сопровождено: в верхней четверти — особой золотой фигурой (тамгой), образованной тремя гонтами в столб, соединёнными вверху бруском, с двумя скруглёнными углами вверху, причем боковые гонты внизу гаммированны в стороны, средний же раздвоен; а в нижней четверти — серебряным свитком и поверх него таким же пером, положенным в левую перевязь».

Зәй районы гербы

Герб тасвирламасы: «Дүрт өлешле жәте кызыл һәм яшел җирлектә — нурлары дисктан аерылган һәм жәте кызыл җирлектә генә күрсәтелгән ялкынлы алтын кояш; яшеллектә кояш тирәли урнашкан: өске чиректә — өстә өске почмаклары түгәрәкләнгән борыс белән берләштерелгән өч гонт белән багана хасил ителгән, кырыйлардагы гонтларның төпләре ян-якка борылган, уртадагысының төбе икегә аерылган рәвештәге алтын фигура (тамга); аскы чиректә — көмеш төргәк һәм аның өстендә сулга авыштырып куелган шундый ук каурый».

Emblem of Zainsk area

Emblem description: 'In a red and green field of four parts there is a golden shining sun (without face image) with rays apart of the disk and shown only partially in red. In the red part the sun is accompanied: in the upper quarter — by a special figure (Tamga) that is constituted by three shingles making a pole with a horizontal bar on top, two rounded corners in the upper part, side shingles being bent aside, the one in the middle is devided into two parts; in the lower quarter there is a silver scroll and applied to it is a feather put into a left sling.'

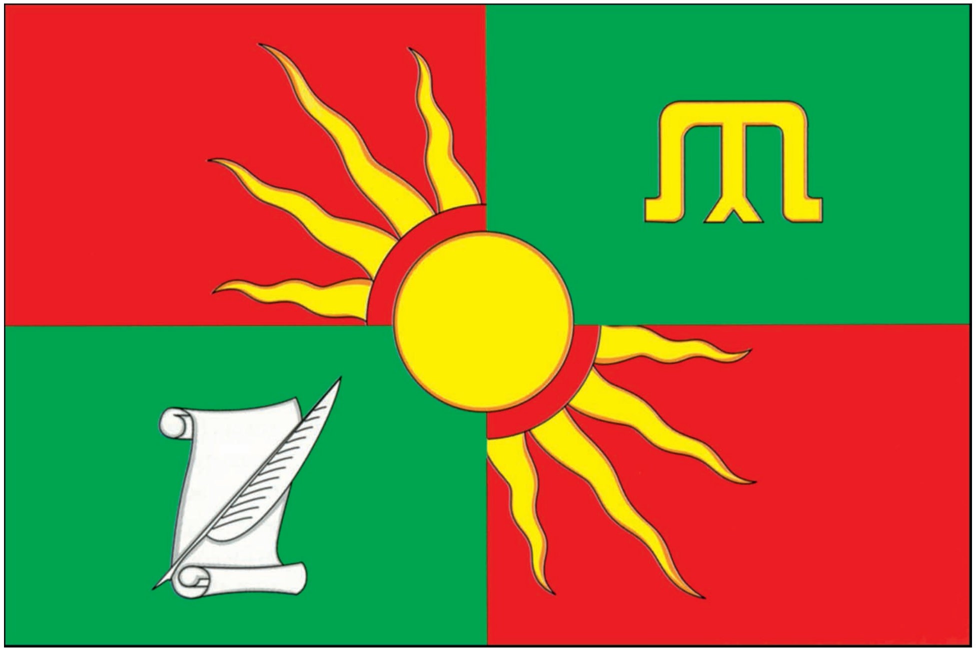

Флаг Заинского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое в виде креста на четыре равные части: 2 красные и 2 зелёные попеременно. Зелёная часть у древка несёт белое изображение свитка с пером, другая зелёная часть — жёлтое изображение тамги, на скрещении — жёлтый диск солнца, лучи которого показаны лишь на красных частях полотнища».

Зәй районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, хач рәвешендәге дүрт тигез — чиратлаштырып ике кызыл һәм ике яшел өлешләргә бүленгән туры почмаклы тукыма. Флаг сабы ягында яшел өлештә ак төргәк һәм каурый урнашкан, икенче яшел өлештә — сары тамга сурәте, кисешкән урында — нурлары тукыманың кызыл өлешләрендә генә күрсәтелгән алтын кояш дискы».

Standard of Zainsk area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided in the form of a cross into four equal parts; two of them are red and two green ones positioned in turn. In the green part near the pole there is a white scroll with a feather, in the other green part there is a yellow image of tamga, there is a yellow disc in the cross with its rays shown only in the red part of the panel.'

Заинский район

Обоснование символики: Герб Заинского района языком символов и аллегорий отражает природные, экономические и историко-культурные особенности края. Центральная фигура щита — солнце (образ света, энергии, тепла) символизирует развитый энергетический комплекс района, стремление к прогрессу и процветанию. Свиток и гусиное перо олицетворяют богатые традиции духовной культуры района, славящегося именами знаменитых писателей, поэтов, просветителей, деятелей науки, образования и искусства. Древний тюркский знак — тамга — представляет собой обобщённый символ преемственности поколений, исторической памяти, патриотизма, заботы об историко-культурном наследии края. Наложенные на солнце зелёные части обозначают природное богатство района, развитое сельскохозяйственное производство. Цветовое решение герба (красный, зелёный) символически отражает многонациональный и поликонфессиональный состав жителей района. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Серебро — чистота родниковой воды, совершенство, благородство, взаимопонимание. Зелёный цвет — символ природы, здоровья и жизненного роста, надежды. Красный цвет — символ мужества, силы и красоты, праздника.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов и В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Москва), Р.Фардиев, Г.Тазетдинов и М.Хузин (Заинск).

Зәй районы

Символика нигезләмәсе: Зәй районының гербы символлар һәм аллегорияләр теле белән төбәкнең табигатен, икътисади һәм тарихи-мәдәни үзенчәлекләрен тасвирлый. Калканның төп фигурасы — кояш (яктылык, энергия, жылылык образы) районда энергетика комплексының алга киткән булуын, аның алгарышка, үсешкә омтылышын күрсәтә. Төргәк һәм каурый районның бай рухи мәдәниятен, күренекле язучылар, шагыйрьләр, мәгърифәтчеләр, фән, мәгариф һәм мәдәният эшлеклеләре исемнәре белән данлануын чагылдыра. Борынгы төрки билге — тамга — буыннан-буынга күчеш, тарихи хәтер, патриотизм, төбәкнең тарихи-мәдәни мирасын саклауның гомумиләштерелгән символы. Кояшка кереп торган яшел җирлек районның табигый байлыкларын, авыл хуҗалыгы җитештерүенең алга киткән леген белдерә. Гербның төсләре (кызыл, яшел) район халкының күпмилләтле булуын һәм төрле конфессияләргә каравын чагылдыра. Алтын төс — уңыш, байлык, тотрыклылык, абруй һәм зыялылык; көмеш — чишмә суы сафлыгы, камиллек, намус, үзара аңлашу; яшел — табигать, сәламәтлек һәм үсеш, өмет; кызыл — кыюлык, көч һәм матурлык, бәйрәм символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов һәм В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), Р.Фәрдиев, Г.Тажетдинов һәм М.Хуҗин (Зәй).

Zainsk area

Symbols explanation: The emblem of Zainsk area depicts natural, economic, historical and cultural peculiarities of the land. The sun is a central figure of the shield (an image of light, energy, warmth) and it symbolizes developed energy complex of the area, striving to the progress and flourishing. The scroll and a goose feather symbolize rich traditions of spiritual culture of the area that is famous for popular writers, poets, scientists, eminent figures of education and art. Tamga, an ancient Turkic sign represents an abstract symbol of generations consistency, historical memory, patriotism, care for historical and cultural heritage of the land. The green parts applied to the sun mean natural resources of the area, developed agricultural industry. The range of colours of the emblem (red and green) symbolically reflects multinational and polyconfessional content of the area population. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect and work of mind. Silver is for the purity of spring waters, perfection, nobility and mutual understanding. Green colour is a symbol of nature, health, life growth and hope. Red color is for courage, strength and beauty, celebration.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov and V.Mishin (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), R.Fardiev, G.Tazetdinov and M.Khuzin (Zainsk).

Зеленодольский муниципальный район

Яшел Үзән муниципаль районы

Zelenodolsk municipal area

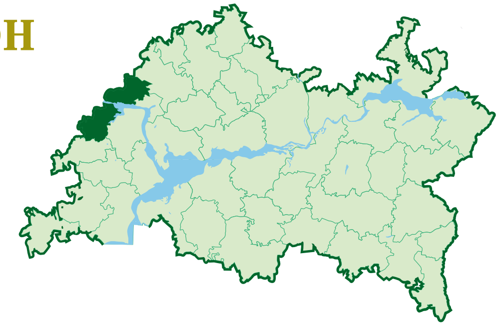

Зеленодольский район

Образован 4 августа 1938 г.
Находится на северо-западе Республики Татарстан, граничит с Чувашской Республикой и Республикой Марий Эл.
Центр — г. Зеленодольск.
Площадь — 1402 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 165283 чел. (по переписи 2002 г., татар — 47,7%, русских — 47,5%, чувашей — 2,2%).
В состав района входят 106 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 15 декабря 2006 г.

Яшел Үзән районы

1938 елның 4 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында урнашкан. Чуаш һәм Мари Республикалары белән чиктәш.
Үзәге — Яшел Үзән шәһәре.
Мәйданы — 1402 км^2.
Халкы 2017 елда — 165283 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 47,7%, руслар — 47,5%, чуашлар — 2,2%).
Район 106 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 15 декабрендә раслана.

Zelenodolsk area

Established on August 4th 1938.
The area is situated to the north-west of the Republic of Tatarstan next to Chuvash Republic and the Republic of Mari El.
Administrative center — city of Zelenodolsk.
Area — 1402 km^2.
Population in 2017 — 165283 people (according to the record of 2002 Tatar — 47,7%, Russian — 47,5%, Chuvash — 2,2%).
The area comprises 106 settlements.
Emblem and standard are adopted on December 15th 2006.

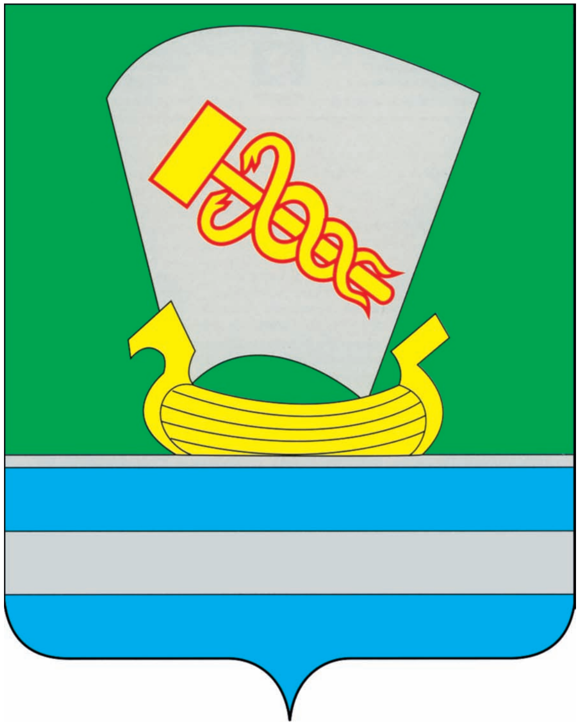

Герб Зеленодольского района

Описание герба: «В зелёном поле на лазоревой оконечности, обременённой серебряным поясом и тонко завершённой тем же металлом, золотая ладья с серебряным парусом, обременённым положенным в перевязь золотым кадуцеем, имеющим вместо жезла молот; все части кадуцея тонко окаймлены червленью».

Яшел Үзән районы гербы

Герб тасвирламасы: «Көмеш пута белән бүленгән һәм шундый ук металл белән нәзек итеп төгәлләнгән сыек зәңгәр очлык өстендәге яшел җирлектә жезл урынына чүкеч куелган чорналган алтын кадуцей урнаштырылган көмеш җилкәнле алтын каек; кадуцейның барлык өлешләре нәзек итеп җете кызыл белән каймаланган».

Emblem of Zelenodolsk area

Emblem description: 'In the green field on the blue bottom stripe with a silver belt and fringed with silver there is a golden boat with a silver sail having a golden caduceus in a bend sinister with a hammer instead of a rod; all parts of the caduceus are fringed red.'

Флаг Зеленодольского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, вдоль нижнего края которого расположены чередующиеся белые и синие полосы в соотношении 1/45:1/9:1/9:1/9 начиная с верхней; в середине зелёной части полотнища вплотную к верхней белой полосе — жёлтая ладья с белым парусом, обременённым наклоненным жёлтым молотом, обвитым двумя змеями подобно кадуцею».

Яшел Үзән районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап өстән аска 1/45:1/9:1/9:1/9 нисбәттә чиратлашкан ак һәм зәңгәр буйлар урнашкан туры почмаклы зәңгәр тукыма; тукыманың яшел өлеше уртасында, өске ак буйга терәлгән, кадуцей рәвешендә ике елан уралган авыш сары чүкеч куелган ак җилкәнле сары каек».

Standard of Zelenodolsk area

Standard description: 'A rectangular green panel with proportions of 2:3 of the width to the length having white and blue stripes in turn along the bottom edge with proportions of 1/45:1/9:1/9:1/9 starting from the upper one. In the center of the green part of the panel close to the upper white stripe there is a yellow boat with a white sail with an image of an inclined hammer winded up by two snakes like a caduceus.'

Зеленодольский район

Обоснование символики: Главная фигура герба — ладья — символически отражает одну из ведущих отраслей экономики района — судостроение. В г. Зеленодольске расположен судостроительный завод им. А.М.Горького. Изображение молота на парусе символизирует одно из ведущих промышленных предприятий района — Производственное объединение «Завод им. Серго» (ПОЗиС). Кадуцей (в данном случае молот, обвитый змеями) является символом успешной торговли. Зелёный цвет щита указывает на название района, делая герб гласным. Кроме того, зелёный цвет — символ природы, здоровья, экологии, жизненного роста. Лазурь (синий цвет) символизирует Волгу, играющую важную роль в хозяйственной жизни района. Серебряный пояс аллегорически показывает федеральную трассу Москва–Казань (М7), пересекающую район. Серебро также является символом чистоты, совершенства, мира и благополучия. Лазурь — символ чести, благородства, духовности. Золото символизирует урожай, богатство, стабильность и уважение; червлёный (красный цвет) — труд, силу, мужество, красоту.

Авторский коллектив: М.Деркунский (Каменск-Шахтинский), С.Когогин (Зеленодольск), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов и В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Яшел Үзән районы

Символика нигезләмәсе: Гербның төп фигурасы — каек — районның алдынгы икътисади тармагы, суднолар төзелешен чагылдыра. Яшел Үзән шәһәрендә А.М.Горький исемендәге суднолар төзү заводы урнашкан. Җилкәндәге чүкеч — районның төп сәнәгать предприятиеләреннән берсе — «Серго исемендәге завод» (ПОЗиС) җитештерү берләшмәсенең символы. Кадуцей (бу очракта еланнар белән уратылган чүкеч) — уңышлы сәүдә билгесе. Калканның яшел төсе район исемен чагылдыра. Аннан кала, яшел төс — табигать, сәламәтлек, экология, үсеш символы. Зәңгәр төс районның эшчәнлегендә әһәмиятле роль уйнаган Иделне гәүдәләндерә. Көмеш пута — район аша узучы Мәскәү–Казан федераль трассасының (М7) аллегорик билгесе. Көмеш — намус, зыялылык, рухилык, алтын — уңыш, байлык, тотрыклылык, хөрмәт символы.

Авторлар коллективы: М.Деркунский (Каменск-Шахтинский), С.Когогин (Яшел Үзән), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов һәм В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Zelenodolsk area

Symbols explanation: The principle figure of the emblem is a boat that symbolically depicts one of the leading industry branches of the area — ship building. Gorky ship building factory is situated in the city of Zelenodolsk. The hammer on the sail symbolizes one of the leading industrial enterprises of the area — Sergo Plant industrial enterprise (POZIS). Caduceus (in this case this is a hammer winded up by snakes) is a symbol of successful trade. Green colour of the shield indicates the name of the area making the emblem speak. Besides, the green colour is a symbol of nature, health, environment protection, life growth. Blue colour symbolizes the Volga that plays an important role in the area economy. The silver band allegorically shows the federal road from Moscow to Kazan (M7) that crosses the area. Silver is also a symbol of purity, perfection, peace and wellbeing. Blue colour is a symbol of honesty and spirituality. Gold symbolizes harvest, wealth, stability and respect, red colour means labour, strength, courage and beauty.

Authors: M.Derkunsky (Kamensk-Shakhtinsky), S.Kogogin (Zelenodolsk), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov and V.Mishin (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Кайбицкий муниципальный район

Кайбыч муниципаль районы

Kaybitsy municipal area

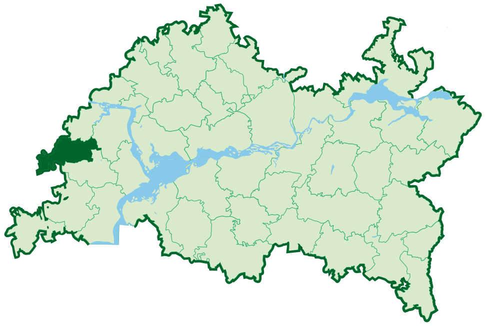

Кайбицкий район

Образован 14 февраля 1927 г.
Находится на западе Республики Татарстан, граничит с Чувашской Республикой.
Центр — с. Большие Кайбицы.
Площадь — 995,4 км².
Численность населения на 2017 г. — 14046 чел. (по переписи 2002 г., татар — 66,5%, русских — 27,4%, чувашей — 5,6%).
В состав района входят 57 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 19 декабря 2005 г.

Кайбыч районы

1927 елның 14 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының көнбатышында урнашкан. Чуаш Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Олы Кайбыч авылы.
Мәйданы — 995,4 км².
Халкы 2017 елда — 14046 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 66,5%, руслар — 27,4%, чуашлар — 5,6%).
Район 57 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 19 декабрендә раслана.

Kaybitsy area

Established on February 14th 1927.
The area is situated to the west of the Republic of Tatarstan next to Chuvash Republic.
Administrative center — Bolshye Kaybitsy settlement.
Area — 995,4 km².
Population in 2017 — 14046 people (according to the record of 2002 Tatar — 66,5%, Russian — 27,4%, Chuvash — 5,6%).
The area comprises 57 settlements.
Emblem and standard adopted on December 19th 2005.

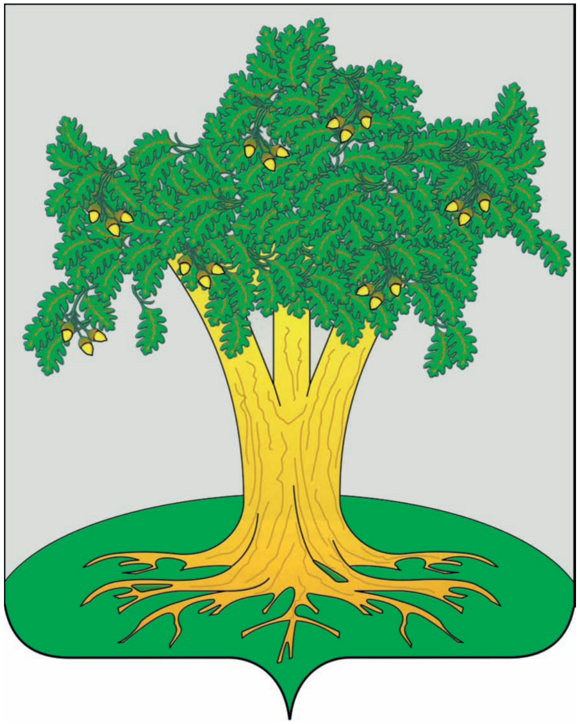

Герб Кайбицкого района

Описание герба: «В серебряном поле на зелёном холме дуб с золотым расходящимся натрое стволом и зелёной листвой с золотыми желудями».

Кайбыч районы гербы

Герб тасвирламасы: «Көмеш җирлектә яшел калкулык өстендә өчкә тармакланган алтын кәүсәле һәм алтын чикләвекләр белән яшел яфраклар сарган имән».

Emblem of Kaybitsy area

Emblem description: ‘In a silver field on a green hill there is an oak with a golden stem divided into three parts and with green leaves and golden acorns.’

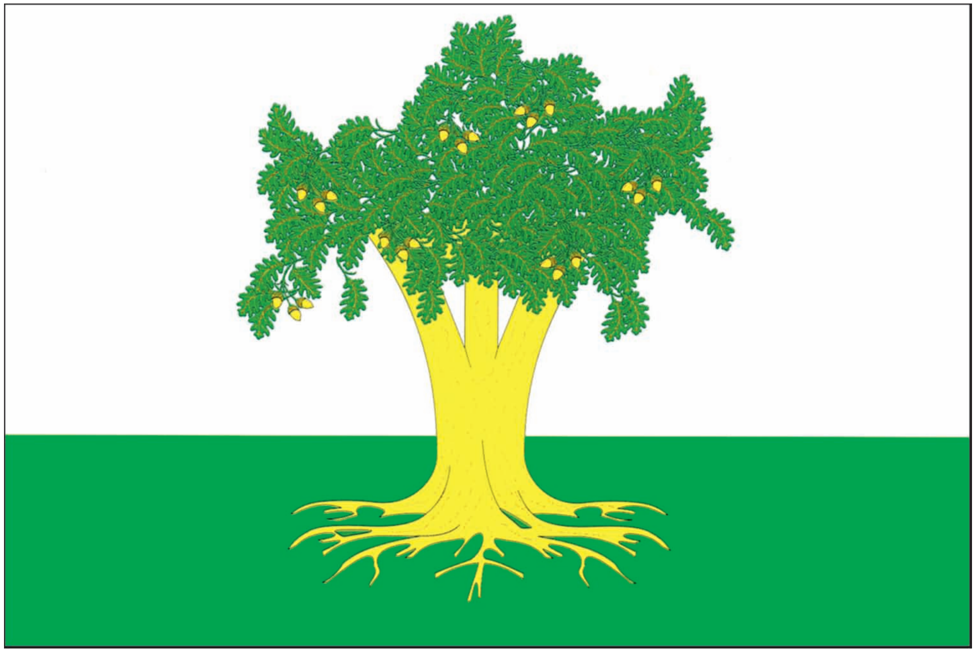

Флаг Кайбицкого района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две неравновеликие полосы — белую и зелёную в соотношении 2:1, с изображением стоящего на зелёной полосе дуба с жёлтым расходящимся натрое стволом и зелёной кроной с жёлтыми желудями».

Кайбыч районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тигез булмаган ике — 2:1 нисбәттәге ак һәм яшел буйларга бүленгән, яшел буйда басып торган, сары кәүсәсе өчкә тармакланган, сары чикләвекләр сарган яшел ябалдашлы имән сурәтләнгән туры почмаклы тукыма».

Standard of Kaybitsy area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided horizontally to two unequal parts — white and green in proportion of 2:1 with an oak tree with a yellow stem divided into three parts on the green stripe having green crone and yellow acorns.'

Кайбицкий район

Обоснование символики: В гербе отражено основное достояние Кайбицкого района — его природа. Кайбицкий район давно известен своими дубравами. Дуб — традиционный символ долголетия, твёрдости, благородства, отваги, стойкости. Символика дуба в гербе многозначна. По преданиям, на месте, где расположена д.Малые Кайбицы, основалась одна семья, главу которой звали Хайбуч (в гербе — могучий ствол дуба). При рождении каждого из трёх сыновей (расходящийся натрое ствол дуба) Хайбуч давал им своё имя, различая сыновей как старший, средний и маленький. Повзрослев, старший сын обосновался на землях с. Большие Кайбицы, а самый маленький остался жить с отцом. Отсюда и название Малые Кайбицы. Изображение дуба с тремя ветвями ствола и одной общей кроной говорит о многонациональном составе местного населения: русские, чуваши и татары мирно живут и плодотворно трудятся на Кайбицкой земле. Кроме того, крона дуба в гербе напоминает своими очертаниями карту района, придавая композиции свой особенный облик. Основой экономики района является сельскохозяйственное производство. В гербе это отражено с помощью цветовой гаммы: зелёным цветом, серебром и золотом. Зелёный цвет — символ природы, здоровья, жизненного роста, возрождения. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Кайбыч районы

Символика нигезләмәсе: Гербта Кайбыч районының төп казанышы — аның табигате чагылыш таба. Кайбыч районы элек-электән имәнлекләре белән билгеле. Имән — традицион озын гомерлелек, ныклык, зыялылык, кыюлык символы. Гербта имән символикасы күп мәгънәгә ия. Риваятьләргә караганда, Кече Кайбыч авылы урнашкан урында бер гаилә килеп төпләнгән була, гаилә башлыгының исеме — Хайбыч (гербта ул — нык имән кәүсәсе). Өч улының (имәннең өчкә тармакланган кәүсәсе) һәркайсы туган саен, Хайбыч аларга үз исемен куштыра һәм аларны олы угыл, уртанчы угыл һәм кече угыл дип аерып йөртә. Үсеп җиткәч, олы угыл Олы Кайбыч җирләрендә төпләнә, иң кечесе атасы белән яшәп кала. Кече Кайбыч исеме дә шуннан килә. Өч тармаклы һәм бер гомуми ябалдашлы имән агачы сурәте җирле халыкның күпмилләтле булуы хакында сөйли: руслар, чуашлар һәм татарлар Кайбыч җирендә дус-тату яшиләр һәм нәтиҗәле эшлиләр. Аннан тыш гербта имән ябалдашы урнашу рәвеше белән район картасын хәтерләтә һәм композициягә үзенчәлек бирә. Авыл хуҗалыгы җитештерүе район икътисадының нигезен тәшкил итә. Гербта ул яшел, көмеш һәм алтын төсләр белән бирелә. Яшел төс — табигать, сәламәтлек, үсеш, яңарыш; алтын — уңыш, байлык, тотрыклылык, хөрмәт; көмеш — пакьлек, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), Г.Русанова (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Kaybitsy area

Symbols explanation: The emblem depicts the principle wealth of Kaybitsy area — its nature. Kaybitsy area is famous for its oak forests since old times. The oak tree is a traditional symbol of long life, firmness, nobility, courage and persistence. The symbol of the oak has several meanings in the emblem. According to the legend a man called Khaybutch (a powerful oak tree in the emblem) lived in the place of the modern Malye Kaybitsy village. He had three sons (three branches in the emblem) and gave them his own name and called them the elder (bolshoy), the second and the junior (malyi). After they grew up the elder brother came to live in Bolshye Kaybitsy and the junior stayed with his father. This is why Malye Kaybitsy has this name. The oak tree with three branches and united leaves speaks for the multinational content of the local population: Russian, Chuvash and Tatar people live in peace and work fruitfully on Kaibitsy land. Besides, the leaves of the oak tree in their profile remind of the area map and give a special hint to the composition. The basis of the economy of the area is agricultural production. In the emblem this is depicted by the range of colours: green, gold and silver. Green colour is a symbol of nature, health, life growth, revival. Gold means harvest, wealth, stability, respect. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), G.Rusanova (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Камско-Устьинский муниципальный район

Кама Тамагы муниципаль районы

Kamskoye Ustye municipal area

Камско-Устьинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на западе Республики Татарстан.
Центр — пгт Камское Устье.
Площадь — 1198,8 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 15427 чел. (по переписи 2002 г., татар — 53,6%, русских — 43,2%).
В состав района входят 52 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 21 июня 2006 г.

Кама Тамагы районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көнбатышында урнашкан.
Үзәге — шәһәр тибындагы Кама Тамагы посёлогы.
Мәйданы — 1198,8 км^2.
Халкы 2017 елда — 15427 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 53,6%, руслар — 43,2%).
Район 52 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 21 июнендә раслана.

Kamskoye Ustye area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the west of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Kamskoye Ustye settlement.
Area — 1198,8 km^2.
Population in 2017 — 15427 people (according to the record of 2002 Tatar — 53,6%, Russian — 43,2%).
The area comprises 52 settlements.
Emblem and standard are adopted on June 21th 2006.

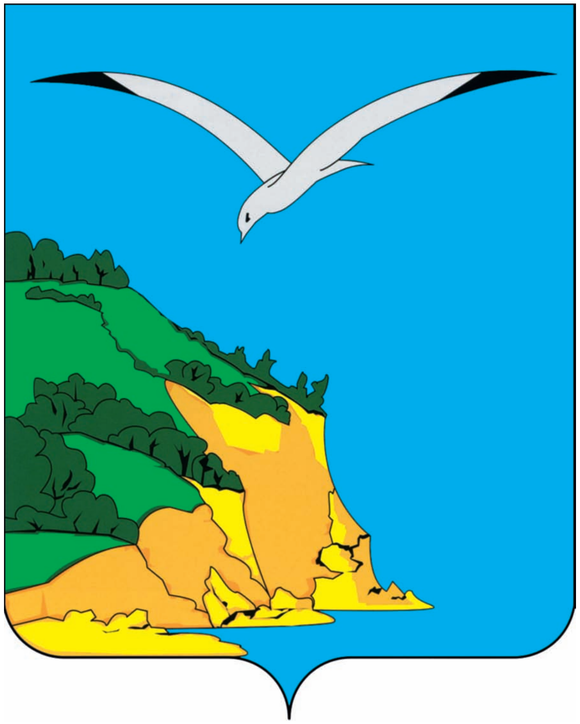

Герб Камско-Устьинского района

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле над возникающим справа зелёным берегом с золотыми откосами — серебряная, с чёрными концами крыльев, летящая вправо с воздетыми и распростёртыми крыльями чайка».

Кама Тамагы районы гербы

Герб тасвирламасы: «Уңда чыгып торган сөзәк алтын читле яшел яр өстендәге сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә — күтәрелгән канатларын җәеп уңга таба очучы, канат очлары кара көмеш акчарлак».

Emblem of Kamskoye Ustye area

Emblem description: 'In the blue field above the green river bank with golden slopes on the left there is a silver gull with black tips of the wings flying to the right with the wings up and outspread.'

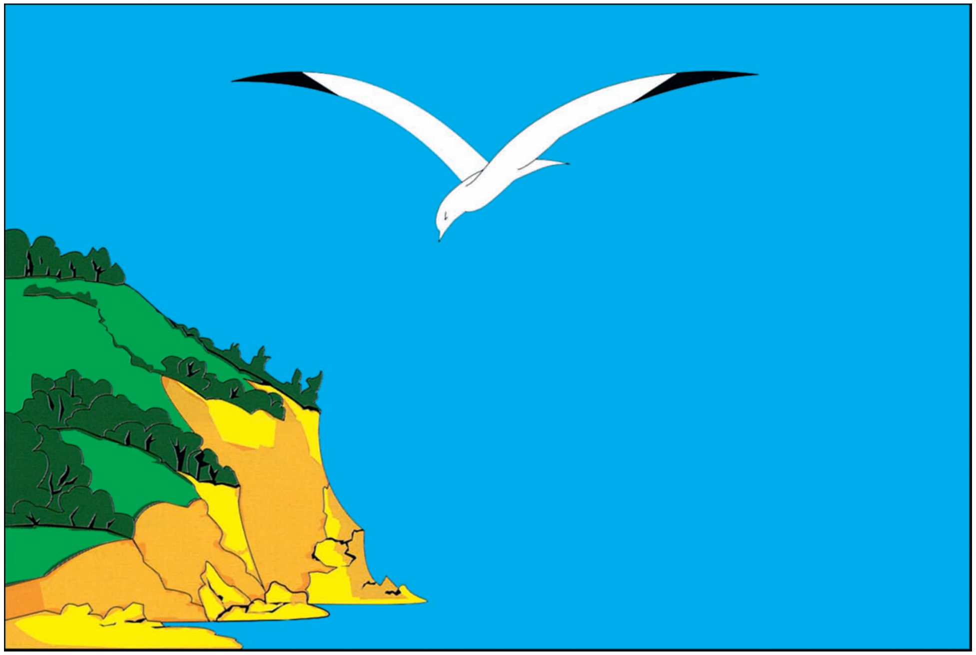

Флаг Камско-Устьинского района

Описание флага: «Прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее выше середины полотнища изображение чайки, а у древка — изображение обрывистого берега; все изображения выполнены в белом, чёрном, зелёном, жёлтом и оранжевом цветах».

Кама Тамагы районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, уртасыннан өстәрәк — акчарлак, флаг сабы ягында текә яр сурәтләнгән туры почмаклы күк тукыма; барлык сурәтләр ак, кара, яшел, сары һәм кызгылт-сары төсләр белән башкарылган».

Standard of Kamskoye Ustye area

Standard descriptiona: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length with an image of a gull put higher then the middle of the panel and an image of an abrupt river bank. All images are made in white, black, green, yellow and orange colours.'

Камско-Устьинский район

Обоснование символики: Камско-Устьинский муниципальный район расположен в месте слияния двух крупнейших рек Восточной Европы — Волги и Камы. Голубое поле герба олицетворяет красоту и величие речных просторов. Серебряная чайка символизирует важное народно-хозяйственное и природно-географическое значение региона, расположенного на берегу Куйбышевского водохранилища. Территория района является частью Волго-Свияжского междуречья и имеет характер высокого массива Приволжской возвышенности, круто обрывающегося к Свияге и Волге. Свияжский и Волжские склоны значительно превосходят по высотным отметкам окружающую местность, здесь же находится самая высокая точка побережья — гора Лобач (Обач), расположенная невдалеке от районного центра и отражённая в гербе. Таким образом, герб языком символов отражает природные и хозяйственные особенности района. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания. Золото — богатство, стабильность, уважение и интеллект. Голубой цвет символизирует честь, благородство, духовность; зелёный — природу, жизненный рост, здоровье, плодородие; чёрный — скромность, мудрость, вечность бытия.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково), Ф.Валиахметов (Камское Устье).

Кама Тамагы районы

Символика нигезләмәсе: Кама Тамагы муниципаль районы Көнчыгыш Европаның ике иң зур елгасы — Идел һәм Кама елгалары кушылган урында урнашкан. Гербтагы зәңгәр җирлек елга киңлекләренең гүзәллеген һәм бөеклеген гәүдәләндерә. Көмеш акчарлак Куйбышев сусаклагычы ярында урнашкан төбәкнең халык-хуҗалык һәм табигыйгеографик үзенчәлеген символлаштыра. Район территориясе Идел һәм Зөя елгалары арасындагы бер өлешне биләп тора һәм Зөя һәм Иделгә кискен төшүче Идел буе калкулыкларын тәшкил итә. Зөя һәм Иделнең яр сөзәклекләре биеклек билгеләре буенча тирә-як җир өслегеннән шактый күтәренке булулары белән аерылып тора. Шунда ук район үзәгеннән ерак булмаган һәм гербта чагылыш тапкан яр буеның иң югары ноктасы — Лобач (Обач) тавы да урнашкан. Шул рәвешчә герб символлар телендә районның табигый һәм хуҗалык үзенчәлекләрен чагылдыра. Көмеш төс — пакьлек, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; алтын — байлык, тотрыклылык, хөрмәт һәм акыл; зәңгәр — намус, зыялылык, рухилык; яшел — табигать, үсеш, сәламәтлек, мул уңыш; кара — тыйнаклык, зирәклек, мәңгелек яшәеш символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково), Ф.Вәлиәхмәтов (Кама Тамагы).

Kamskoye Ustye area

Symbols explanation: Kamskoye Ustye municipal area is situated in the place of confluence of the two biggest rivers of the Eastern Europe — Volga and Kama. The blue field of the emblem impersonates beauty and grandeur of the river space. The silver gull symbolizes huge economic and geographic importance of the area that is situated on the bank of Kuybyshev water reserve.

The territory is a part of the interstream area between Volga and Svyaga rivers and is situated in Privolzhsky upland massive that ends up with a cliff to the Volga and Svyaga rivers. These slopes are substantially higher than the rest of the territory here, the highest point of the beach is Lobach hill (Obach) that is situated not far from the administrative centre of the area and is depicted in the emblem. In such a way the emblem embodies natural and economic peculiarities of the area. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding. Gold is a symbol of wealth, stability, respect and work of mind. Blue colour symbolizes honour, nobility, spirituality. Green colour means nature, life growth, health and fertility. Black one — modesty, wisdom, eternal existence.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo), F.Valiakhmetov (Kamskoye Ustye).

Кукморский муниципальный район

Кукмара муниципаль районы

Kukmor municipal area

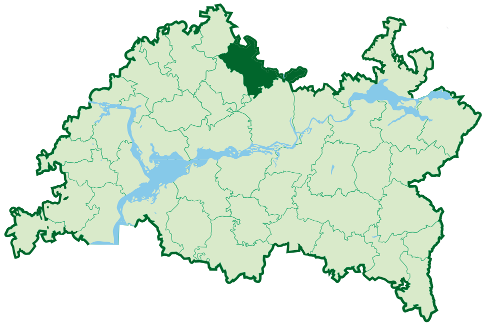

Кукморский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на севере Республики Татарстан, граничит с Кировской областью и Удмуртской Республикой.
Центр — г.Кукмор.
Площадь — 1492,1 $км^2$.
Численность населения на 2017 г. — 51114 чел. (по переписи 2002 г., татар — 78,2%, удмуртов — 14,2%, русских — 5,5%, марийцев — 1,6%).
В состав района входят 124 населённых пункта.
Герб утверждён 3 ноября 2006 г., флаг — 26 января 2007 г.

Кукмара районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньягында урнашкан. Киров өлкәсе һәм Удмурт Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Кукмара шәһәре.
Мәйданы — 1492,1 $км^2$.
Халкы 2017 елда — 51114 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 78,2%, удмуртлар — 14,2%, руслар — 5,5%, марилар — 1,6%).
Район 124 торак пунктны берләштерә.
Гербы — 2006 елның 3 ноябрендә, флагы 2007 елның 26 гыйнварында раслана.

Kukmor area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north of the Republic of Tatarstan next to Kirov region and Udmurt Republic.
Administrative center — town of Kukmor.
Area — 1492,1 km^2.
Population in 2017 — 51114 people (according to the record of 2002 Tatar — 78,2%, Udmurt — 14,2%, Russian — 5,5%, Mari — 1,6%).
The area comprises 124 settlements.
Emblem is adopted on November 3^{d} 2006, standard — January 26th 2007.

Герб Кукморского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле под лазоревой (синей, голубой) главой, обременённой зелёной, окаймлённой золотом, о трёх вершинах горой — две вписанные золотые ветви ели, расходящиеся веерообразно; пространство между половинами ветви зелёное, соединённое с горой; образованная при этом зелёная фигура обременена серебряной парой валенок носками врозь».

Кукмара районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) өске өлештә алтын белән каймаланган өч түбәле яшел тау урнашкан җете кызыл (кызыл) җирлектә — җилпәзә сыман җәелгән ике алтын чыршы ботагы; икегә аерылган чыршы ботагы уртасында өсте тау белән тәгәлләнүче яшел җирлек; барлыкка килгән яшел фигура эченә баш-башлары ян-якка караган бер пар көмеш киез итек куелган».

Emblem of Kukmor area

Emblem description: 'In the red field under the blue top there is a green hill of three brows, fringed with gold. And two inscribed golden fir tree branches dispart in the form of a fan. The space between the halves of the branch is green and is connected with the hill, inside the green figure formed in such a way there is a pair of valenkis (felt boots) looking outside in the opposite direction.'

Флаг Кукморского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль верхнего края голубую полосу в 5/18 ширины полотнища; посередине полотнища — композиция из герба в виде валенок в фигурной рамке, образуемой вверху контурами холмов, снизу — колосьями; композиция воспроизведена в зелёном, сером, белом и жёлтом цветах с чёрными контурами и внизу достигает края полотнища».

Кукмара районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, өске чиге буйлап тукыма киңлегенең 5/18 өлеше киңлегендәге күк буйга тоташкан туры почмаклы кызыл тукыма; тукыма уртасында — өстә калкулыкларның контурлары, аста башаклар белән хасил ителгән фигуралы кысада киез итекләр рәвешендә гербтан күчерелгән композиция; композиция кара контурлы яшел, соры, ак һәм сары төсләрдә башкарылган һәм аста тукыма читенә тоташа».

Standard of Kukmor area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length with a blue stripe of 5/18 panel width along the upper edge; in the middle of the panel there is a composition from the emblem depicting a pair of valenkis in a fancy frame that is constituted by the outline of hills in the upper part and by wheat ears in the bottom part. The composition coloured green, grey, white and yellow with black outlines reaches the bottom line of the panel.'

Кукморский район

Обоснование символики: Зелёное трёхгорье, окаймлённое золотом, аллегорически символизирует природу и сельскохозяйственную направленность района: рельеф района представляет собой возвышенную равнину, расчленённую долинами средних и малых рек. Золотые ветви, вырастающие из склонов острия (горы), символизируют ландшафтный памятник природы «Кукморская гора». Этот рукотворный лесной массив был заложен в 1966 году. Сейчас здесь произрастают такие редкие растения, как ракитник Цингера, дремлик широколистный, чина сероватая и многие другие. Изображение золотых ветвей, напоминающее струи расплавленного металла, аллегорически указывает на металлургическое производство — Кукморский завод металлопосуды; изображение валенок, украшенных цветными узорами, — на исторически сложившийся в районе валяльно-обувной промысел, который со временем сменился фабричным производством. В настоящее время изделия искусных кукморских мастеров известны далеко за пределами района и даже республики. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения; зелёный цвет — природы, здоровья, жизненного роста; серебро олицетворяет совершенство, благополучие, чистоту, мир и взаимопонимание; красный цвет — символ мужества, силы, трудолюбия, красоты и праздника; синий символизирует честь, благородство, духовность, небесные просторы и водные потоки.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково), Ч.Юсупова (Набережные Челны).

Кукмара районы

Символика нигезләмәсе: Алтын белән каймалап алынган яшел өчтүбәле тау аллегорик рәвештә районның табигатен һәм авыл хуҗалыгы юнәлешен символлаштыра: район рельефын уртача һәм кечерәк елга үзәннәре белән бүлгәләнгән калкулыклы тигезлек тәшкил итә. Тау битеннән күтәрелүче алтын ботаклар «Кукмара тавы» ландшафтлы табигать истәлеген символлаштыра. Утыртып үстерелгән бу урман массивына 1966 елда нигез салына. Хәзер анда Цингер талы, киң яфраклы йод үләне (дремлик), соргылт балта борчак (чина) һәм башка сирәк очрый торган үсемлекләр үсә. Эретелгән металл агымын хәтерләтүче алтын тармаклар сурәте аллегорик рәвештә металлургияне — Кукмара металл савыт-сабалар заводын, төрле төстәге бизәкләр белән чигелгән итекләр сурәте районда элек-электән эшләп килгән һәм вакытлар узу белән фабрикага әверелгән киез-итек–аяк киеме кәсепчелеген гәүдәләндерә. Хәзерге вакытта Кукмара осталары эшләнмәләре районнан һәм хәтта республикадан читтә дә киң танылу казанды. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, хөрмәт; яшел — табигать, сәламәтлек, үсеш; көмеш — камиллек, иминлек, пакьлек, татулык һәм үзара аңлашу; кызыл — кыюлык, көч, хезмәт сөючәнлек, матурлык һәм бәйрәм; зәңгәр — намус, зыялылык, рухилык, күк киңлекләре һәм су ташкыннары символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково), Ч.Юсупова (Чаллы).

Kukmor area

Symbols explanation: Three brows of the hill fringed with gold symbolize nature and agricultural trend of the area: the area topography is presented by the upland partitioned by rivers and streams. Golden branches coming out of the slopes of the hill top symbolize 'Kukmor Hill' landscape nature reserve. This hand-made forest massive was established in 1966. Now rare plants are grown here such as Chamaecytisus zingeri, Epipactis helleboreine, Lathyrus pallescens and many others. Golden branches that remind of melted metal streams allegorically depict metal industry in the area — Kukmor metal dishware factory. Valenkis with coloured patterns depict footwear production in the area that used to be a historical craft trend here before. At present the items made by skilled Kukmor masters are popular far beyond the area and the republic.

Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect; green colour means nature, health, life growth; silver symbolizes perfection, wellbeing, purity, peace and mutual understanding; red color is a symbol of courage, strength, painstaking work, beauty and celebration, the blue one symbolizes honour, nobility, spirituality, sky space and water flows.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo), Ch.Yousupova (Naberezhniye Chelny).

Лаишевский муниципальный район

Лаеш муниципаль районы

Laishevo municipal area

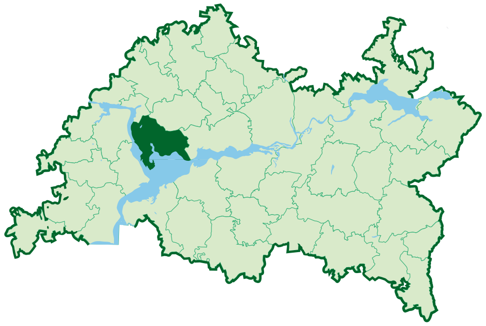

Лаишевский район

Образован 14 февраля 1927 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан.
Центр — г. Лаишево.
Площадь — 2169,5 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 41308 чел. (по переписи 2002 г., русских — 56,4%, татар — 40,9%, чувашей — 1,2%).
В состав района входят 69 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 8 декабря 2005 г.

Лаеш районы

1927 елның 14 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — Лаеш шәһәре.
Мәйданы — 2169,5 км^2.
Халкы 2017 елда — 41308 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 56,4%, татарлар — 40,9%, чуашлар — 1,2%).
Район 69 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 8 декабрендә раслана.

Laishevo area

Established on 14th 1927.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — town of Laishevo.
Area — 2169,5 km^2.
Population in 2017 — 41308 people (according to the record of 2002 Russian— 56,4%, Tatar — 40,9%, Chuvash — 1,2%).
The area comprises 69 settlements.
Emblem and standard adopted on December 8th 2005.

Герб Лаишевского района

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле на серебряных волнах, образующих оконечность, — золотой нагруженный крытый струг с вымпелом на мачте, без вёсел и паруса, сопровождаемый внизу двумя сообращёнными червлёными (красными) рыбами».

Лаеш районы гербы

Герб тасвирламасы: «Очлык хасил итүче көмеш дулкыннар өстендә сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә — ишкәксез һәм җилкәнсез, мачтасы вымпеллы, ябулы төялгән алтын каек, аның астында бер-берсенә караган ике җете кызыл (кызыл) балык».

Emblem of Laishevo area

Emblem description: 'In the blue field on silver waves that form the lower edge there is a golden loaded covered boat with a pendant on a mast without paddles and sails that is accompanied by two red fish facing each other.'

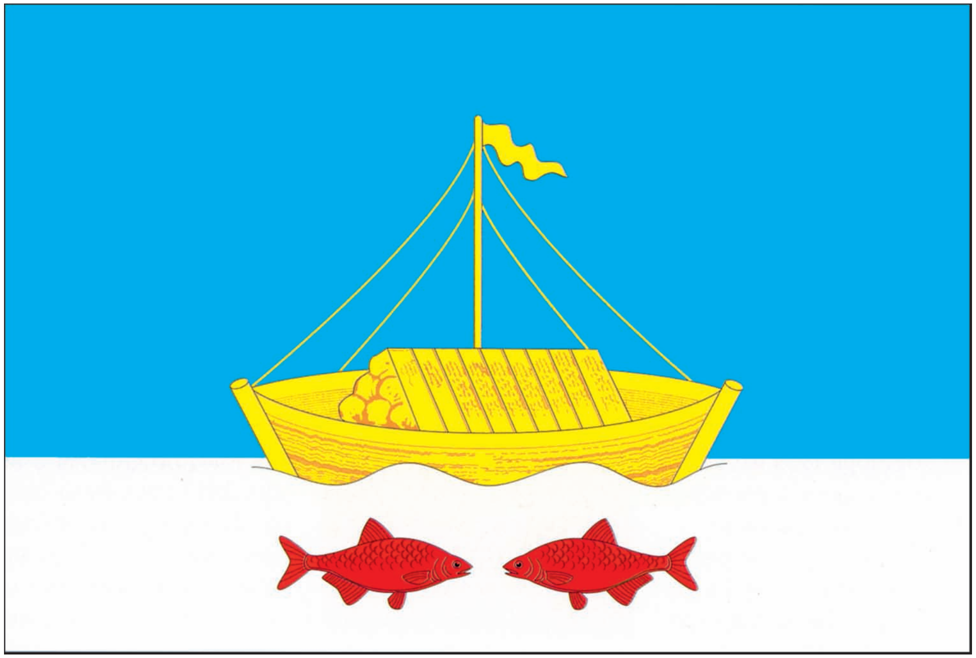

Флаг Лаишевского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две неравные полосы — синюю (в 7/10 ширины полотнища) и белую; посередине плывущий жёлтый струг, под ним — две обращённые одна к другой рыбы красного цвета».

Лаеш районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тигез булмаган ике — зәңгәр (тукыма киңлегенең 7/10 өлеше) һәм ак буйларга бүленгән туры почмаклы тукыма; уртада — йөзеп баручы сары каек, аның астында — берсе икенчесенә караган кызыл төстәге ике балык».

Standard of Laishevo area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided horizontally into two unequal stripes — the blue one of 7/10 of the panel width and the white one. In the middle of the field there is a yellow moving boat with two red fish facing each other.'

Лаишевский район

Обоснование символики: Герб Лаишевского района разработан на основе исторического герба уездного г. Лаишев Казанской губернии, Высочайше утверждённого 18 октября 1781 г. (по старому стилю). Подлинное описание исторического герба гласит: «В верхней части щита герб Казанский. В нижней — готовое к отправлению в путь большое судно, называемое струг, в голубом поле; ибо в сем городе находится наиглавнейшая пристань». Обширная часть районной границы сейчас проходит по берегу Куйбышевского водохранилища, здесь же протекают р. Мёша и Брысса. Рыба — традиционный символ мудрости и изобилия, изображение двух рыб позволяет отличить герб района от герба города. Две рыбы в оконечности герба символизируют издавна сложившийся в районе рыбный промысел. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения интеллекта; серебро — чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; лазурь (синий, голубой) олицетворяет честь, благородство, духовные устремления; в гербе района также символизирует водные просторы Куйбышевского водохранилища; червлёный (красный) цвет — символ труда, мужества, силы, любви и красоты.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Лаеш районы

Символика нигезләмәсе: Лаеш районы гербы Казан губернасы Лаеш өяз шәһәренең тарихи гербы нигезендә эшләнгән. Югарыда 1781 елның 18 октябрендә (иске стиль белән) расланган тарихи гербның тасвирламасында болай диелә: «Калканның югары өлешендә Казан гербы. Түбәнге өлешендә, зәңгәр җирлектә, струг дип аталучы кузгалырга әзерләнгән зур каек сурәте, чөнки бу шәһәрдә иң мөһим пристань урнашкан». Район чикләренең күпчелек өлеше хәзерге вакытта Куйбышев сусаклагычы ярлары буенча уза, биредә Мишә һәм Бырыс елгалары да ага. Балык — традицион рәвештә зирәклек һәм муллык билгесе, ике балык сурәте район гербын шәһәр гербыннан аерырга мөмкинлек бирә. Очлыктагы ике балык — районда элек-электән үсеш алган балыкчылыкны белдерә. Алтын төс — уңыш, муллык тотрыклылык, абруй һәм акыл; көмеш — сафлык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; җете кызыл — хезмәт, кыюлык, көч, мәхәббәт һәм матурлык; сыек зәңгәр — намус, зыялылык, рухи омтылышлар символы. Гербтагы зәңгәр төс шулай ук Куйбышев сусаклагычының су киңлекләрен аңлата.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Laishevo area

Symbols explanation: The emblem of Laishevo area is worked out on the basis of the historical emblem of Laishev town of Kazan province that was highly adopted on October 18th 1781 (old style). The original description of the historical emblem says:' In the upper part of the shield there is the emblem of Kazan. In the lower part there is a huge boat ready to start its way in the blue field. In this town the principle landing stage is situated.' A vast part of the border of the area is positioned along the bank of Kuybyshev water reserve. This is the place where rivers Myosha and Bryssa are situated too. Fish is a traditional symbol of wisdom and wealth, two fish allow to tell the town emblem from the area emblem. Two fish in the lower part of the emblem symbolize ancient fish catching tradition in the area. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect and work of mind; silver symbolizes purity, perfection, peace and mutual understanding; blue color is a sign of honour, nobility, spiritual intentions, in the emblem area it symbolizes vast Kuybyshev water reserve. Red colour is for labour, courage, strength, love and beauty.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Лениногорский муниципальный район

Лениногорск муниципаль районы

Leninogorsk municipal area

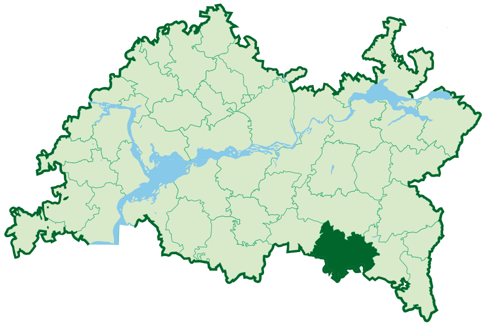

Лениногорский район

Образован 10 февраля 1935 г.
Находится на юго-востоке Республики Татарстан, граничит с Самарской областью.
Центр — г. Лениногорск.
Площадь — 1811,4 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 83718 чел. (по переписи 2002 г., татар — 74,8%, русских — 12,9%, мордвы — 5,4%, чувашей — 5,0%).
В состав района входят 67 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 4 июля 2005 г.

Лениногорск районы

1935 елның 10 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгышында урнашкан. Самара өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Лениногорск шәһәре.
Мәйданы — 1811,4 км^2.
Халкы 2017 елда — 83718 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 74,8%, руслар — 12,9%, мордвалар — 5,4%, чуашлар — 5,0%).
Район 67 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 4 июлендә раслана.

Leninogorsk area

Established on February 10th 1935.
The area is situated to the south-east of the Republic of Tatarstan next to Samara region.
Administrative center is a city of Leninogorsk.
Area — 1811,4 km^2.
Population in 2017 — 83718 people (according to the record of 2002 Tatar — 74,8%, Russian — 12,9%, Mordva — 5,4%, Chuvash — 5,0%).
The area comprises 67 settlements.
Emblem and standard adopted on July 4th 2005.

Герб Лениногорского района

Описание герба: «В зелёном поле вогнутое и сужающееся к острию опрокинутое чёрное стропило, тонко окаймлённое серебром, заполненное червленью и в червлени сопровождённое зелёным, окаймлённым золотом, цветком тюльпана, а в зелени — двумя отклонёнными в стороны, с сообращёнными цветами, золотыми тюльпанами (на стеблях и с листья - ми)».

Лениногорск районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел җирлектә эчкә бөгелгән һәм очына таба тарайган, нечкә итеп көмеш белән каймаланган, җете кызыл җирлектә алтын белән каймаланган яшел лалә чәчәге урнашкан ян-якка авыш атлама, ә яшел җирлектә чәчәкләре бер-берсенә каратылган ян-якка авыш алтын лаләләр (сабакларда һәм яфраклары белән)».

Emblem of Leninogorsk area

Emblem description: 'In the green field there is a black bent-in and tapering-off to the end roof timber turned upside down that is thinly fringed with silver and filled with red colour that contains a green, gold fringed tulip flower, and in the green field there are two golden tulips with stems and flowers that are bended in opposite directions and with flowers facing each other.'

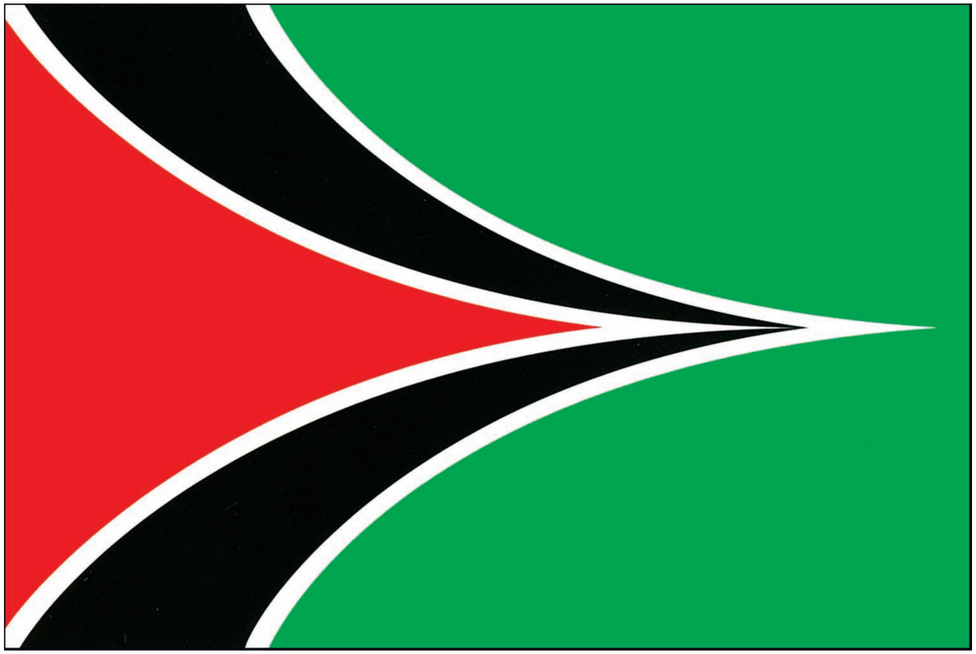

Флаг Лениногорского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, основанием к древку изображён красный треугольник с вогнутыми сторонами и чёрным окаймлением, сужающимся к острию; чёрное окаймление отделено от красного и зелёного участков полотнища белым контуром. Треугольник не достигает вершиной свободного края на 1/27 длины полотнища, максимальная ширина окаймления (без контуров) — 2/9 длины полотнища, контуров — 1/45 длины».

Лениногорск районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге туры почмаклы яшел тукыма, нигезе белән флаг сабы ягында яклары эчкә бөгелгән һәм очына таба тарайган кара каймалы өчпочмак сурәтләнгән; кара кайма тукыманың кызыл һәм яшел өлешләреннән ак контур белән бүленгән. Өчпочмакның очы буш читкә тукыма озынлыгының 1/27 өлеше кадәр барып җитми, кайманың максималь киңлеге (контурлардан башка) — тукыма озынлыгының 2/9 өлеше, контурларныкы — 1/45 өлеше».

Standard of Leninogorsk area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length, there is a red triangle positioned with its base turned to the pole, the sides thereof bent-in and fringed black up to the end; the black fringe is separated from the red and green parts of the panel by a white profile. The vertex of the triangle does not reach the free edge for 1/27 of the panel length, maximum width of the fridge without profiles — 2/9 of the panel length, of the profiles — 1/45 of the length.'

Лениногорский район

Обоснование символики: Современная история юго-восточной части Татарстана и в первую очередь Лениногорского района связана с началом разработки в 1940-х годах богатейшего Ромашкинского месторождения нефти. Геральдическая фигура чёрного стропила имеет символические значения: её очертания напоминают бьющие вверх струи нефти — основное природное богатство района; а также развилку плавно расходящихся дорог — в районе развита транспортная сеть, здесь проходит ряд железнодорожных линий и автомобильных трасс республиканского и областного значения. Образованные очертаниями стропила 2 зелёных холма отражают своеобразный ландшафт района — опоясывающие склоны плато реки имеют высокие и крутые берега. Стилизованное изображение цветка и листьев тюльпана показывает глубокие национальные традиции, которые бережно сохраняются и в настоящее время; цветок тюльпана и зелёный цвет поля символизируют богатство и разнообразие местной флоры и фауны. Золото в геральдике — олицетворение богатства, стабильности, уважения, интеллекта; серебро — совершенства, благородства, чистоты, мира и взаимопонимания; червлёный (красный) цвет — символ мужества, радости, оптимизма, труда и красоты; зелёный — природы, здоровья, жизненного роста; чёрный — олицетворяет вечность, мудрость, свободу.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Лениногорск районы

Символика нигезләмәсе: Татарстанның көньяк-көнчыгыш өлеше һәм беренче чиратта Лениногорск районының хәзерге чор тарихы 1940 елларда гаҗәеп бай Ромашкино нефть ятмалары үзәштерелә башлау белән бәйле. Геральдик кара атламаның символик мәгънәсе бар: аның сурәте югарыга ыргылган нефтьне — районның иң зур байлыгын; шулай ук юл аерчасын белдерә — районда транспорт челтәре зур үсеш алган, район буенча республика дәрәҗәсендәге һәм федераль әһәмияткә ия тимер юллар һәм автомобиль трассалары уза. Атлама сызыклары белән ясалган ике яшел калкулык районның үзенчәлекле ландшафтын — елга үзәне платосы белән каймаланган биек текә ярларны чагылдыра. Лалә чәчәге һәм яфраклары тирәнгә киткән, хәзерге вакытта да кадерләп сакланучы милли традицияләрне; лалә чәчәге һәм яшел төс шулай ук байлык, җирле үсемлекләр һәм хайваннар дөньясының күптөрлелеген аңлата. Геральдикада алтын төс — муллык, тотрыклылык, абруй һәм акыл; жете кызыл — кыюлык, шатлык, оптимизм, хезмәт һәм матурлык; яшел — табигать, сәламәтлек, үсеш; кара — мәңгелек, зирәклек, ирек символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Leninogorsk area

Symbols explanation: The contemporary history of south-eastern part of Tatarstan, especially of Leninogorsk area is related to the beginning of development of rich Romashkinsky oilfield in the 1940ies. A heraldic figure of a black roof timber has a symbolic meaning: its profile reminds of oil fountain streams — the main natural resource of the area. It also reminds of a road junction — road infrastructure is developed in the area, here a number of railways and auto roads is situated having republican and regional importance. Two green hills that are formed by the profile of a roof timber depict special topography of the area — the slopes of the river bank are high and abrupt. An abstract image of a tulip flower and leaves show deep national roots of the traditions that are carefully kept at present too; a tulip flower and a green field symbolize wealth and variety of the local flora and fauna. Gold in heraldic embodies wealth, stability, respect, stability, work of mind. Silver is a symbol of perfection, nobility, purity, peace and mutual understanding; red colour symbolizes courage, joy, optimism, labour and beauty, green colour means nature, health, life growth, black colour — eternity, wisdom and freedom.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Мамадышский муниципальный район

Мамадыш муниципаль районы

Mamadysh municipal area

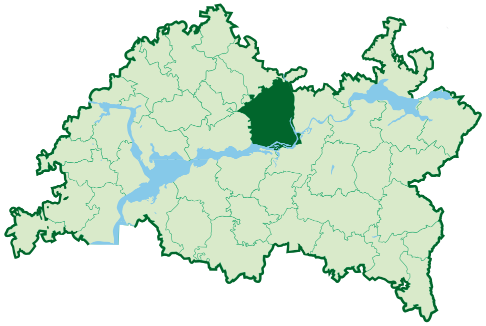

Мамадышский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на севере Республики Татарстан.
Центр — г. Мамадыш.
Площадь — 2599,7 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 43025 чел. (по переписи 2002 г., татар — 75,4%, русских — 20,9%, марийцев — 1,4%, удмуртов — 1,4%).
В состав района входят 129 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 2 ноября 2006 г.

Мамадыш районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньягында урнашкан.
Үзәге — Мамадыш шәһәре.
Мәйданы — 2599,7 км^2.
Халкы 2017 елда — 43025 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 75,4%, руслар — 20,9%, марилар — 1,4%, удмуртлар — 1,4%).
Район 129 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 2 ноябрендә раслана.

Mamadysh area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — town of Mamadysh.
Area — 2599,7 km^2.
Population in 2017 — 43025 people (according to the record of 2002 Tatar — 75,4%, Russian — 20,9%, Mari — 1,4%, Udmurt — 1,4%).
The area comprises 129 settlements.
Emblem and standard are adopted on November 2nd 2006.

Герб Мамадышского района

Описание герба: «В зелёном поле над волнистой оконечностью, волнисто пересечённой серебром и лазурью (синим, голубым) — золотой, перевязанный червлёной (красной) лентой, хлебный сноп между двух сообращённых серебряных серпов».

Мамадыш районы гербы

Герб тасвирламасы: «Дулкынсыман аркылы көмеш һәм сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) белән киселгән дулкынлы очлык өстендәге яшел җирлектә бер-берсенә каратылган ике көмеш урак арасында җете кызыл (кызыл) тасма белән бәйләнгән алтын икмәк көлтәсе».

Emblem of Mamadysh area

Emblem description: 'In the green field over the curved lower edge that is crossed by waves of silver and blue there is a golden gerbe laced by a red ribbon between two silver hooks facing each other.'

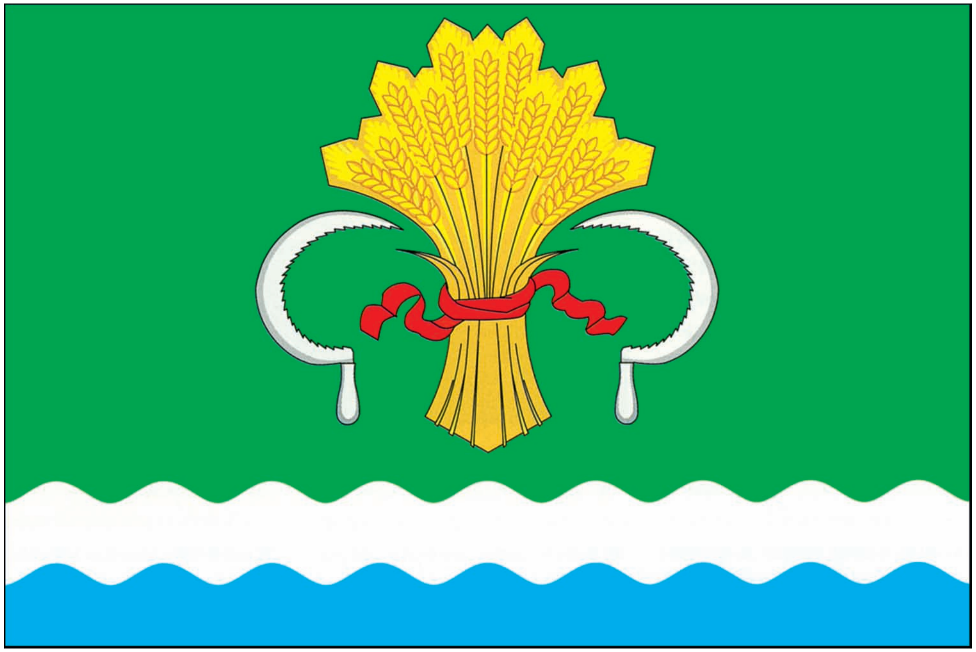

Флаг Мамадышского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, состоящее из трёх горизонтальных полос: зелёной (габаритной шириной в 7/9 ширины полотнища), волнистой белой — в 1/10 ширины и голубой; посередине зелёной полосы изображены фигуры герба района: жёлтый сноп, перевязанный красной лентой, и 2 белых серпа по сторонам, остриями к снопу».

Мамадыш районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге өч — яшел (габарит киңлеге — тукыманың 7/9 өлеше), дулкынлы ак — киңлекнең 1/10 өлеше һәм күк горизонталь буйлардан торучы туры почмаклы тукыма; яшел буй уртасында район гербы фигуралары сурәтләнгән: кызыл тасма белән бәйләнгән сары көлтә һәм ян-якта очлары көлтәгә каратылган ике ак урак».

Standard of Mamadysh area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that consists of three horizontal stripes; a green one (width of 7/9 of the panel width, curved white one of 1/10 of the width and a blue one; in the middle of the green stripe there are figures of the area emblem: a yellow gerbe laced by a red ribbon and two white hooks at sides with their sharp ends facing the gerbe.'

Мамадышский район

Обоснование символики: Герб Мамадышского района разработан на основе исторического герба уездного г. Мамадыш Казанской губернии, Высочайше утверждённого 18 октября 1781 г., подлинное описание которого гласит: «В верхней части щита герб Казанский, в нижней — два серебряные серпа и в средине оных золотой сноп пшеницы в зелёном поле, в знак изобилия сей страны всякого рода житом». Зелёный цвет поля символизирует природу, надежду, весну и здоровье. Золотой сноп — традиционный символ единства сил и духовных устремлений, плодородия и богатства. Сноп, перевязанный красной лентой, аллегорически указывает на неразрывную связь городского и сельских поселений, входящих в состав района. Золото — символ богатства, прочности, великодушия, стабильности. Красный цвет — символ силы, мужества, труда, красоты и праздника. Серебряные серпы подчёркивают сельскохозяйственную направленность Мамадышского района и трудолюбие его населения.

В жизни района огромную роль играют водные ресурсы, что отражено голубой оконечностью и серебряным волнистым поясом. Голубая оконечность символизирует р. Каму и другие малые реки. Голубой цвет — символ чести, благородства, духовности. Серебряный пояс аллегорически указывает на р. Вятку: одно из названий Вятки — Нократ — в переводе с татарского языка означает «серебряная река». Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково), П.Смирнов и Р.Миниханов (Мамадыш).

Мамадыш районы

Символика нигезләмәсе: Мамадыш районы гербы Казан губернасы Мамадыш өяз шәһәренең тарихи гербы нигезендә эшләнгән. Югарыда 1781 елның 18 октябрендә (иске стиль белән) расланган тарихи гербның тасвирламасында болай диелә: «Калканның өске өлешендә — Казан гербы, аста — ике көмеш урак, алар уртасында яшел җирлектә бодай көлтәсе — бу илнең ашлык муллыгы». Яшел төс — табигать, өмет, яз һәм сәламәтлек билгесе; алтын көлтә — традицион көч һәм рухи омтылыш, уңыш һәм байлык символы. Кызыл төс — көч, батырлык, хезмәт, матурлык һәм бәйрәм символы. Көмеш урак Мамадыш районының авыл хуҗалыгы юнәлешендә эшләвен, халкының тырышлыгын күрсәтә.

Район тормышында су ресурслары зур әһәмияткә ия. Зәңгәр очлык һәм көмеш дулкынлы пута шуны күрсәтә. Зәңгәр очлык — намуслылык, зыялылык, затлылык билгесе. Көмеш пута аллегорик рәвештә Вятка–Нократ елгасына күрсәтә, «Нократ» татарча «көмеш елга» дигән мәгънәне аңлата. Көмеш — чисталык, камиллек, тынычлык һәм үзара аңлашу символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково), П.Смирнов һәм Р.Миңнеханов (Мамадыш).

Mamadysh area

Symbols explanation: The emblem of Mamadysh area is worked out on the basis of the historical emblem of the town of Mamadysh of Kazan province adopted on October 18th 1781. The original description says: 'In the upper part of the shield there is Kazan emblem , in the lower one — two silver hooks and a golden gerbe in the green field between them to embody the wealth of this country in all kinds of crops.' Green field symbolizes nature, hope, spring and health. A golden gerbe is a traditional symbol of unity of strength and spiritual intentions, fertility and wealth. A gerbe laced by a red ribbon allegorically indicates inseparable relationship of the town and rural settlements of the area.

Gold is a symbol of wealth, strength, generosity, stability. Red colour symbolizes strength, courage, labour, beauty and celebration. Silver hooks underline agricultural trend in the economy of Mamadysh area and painstaking work of its population.

Water resources play important role in the area life and this is depicted by the blue lower edge and silver curved band. The blue stripe symbolizes Kama river and other streams. Blue colour is a symbol of honour, nobility and spirituality. The silver band allegorically indicates Vyatka river: the other name of this river is Nokrat that means 'silver river' in Tatar. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo), P.Smirnov and R.Minikhanov (Mamadysh).

Менделеевский муниципальный район

Менделеевск муниципаль районы

Mendeleyevsk municipal area

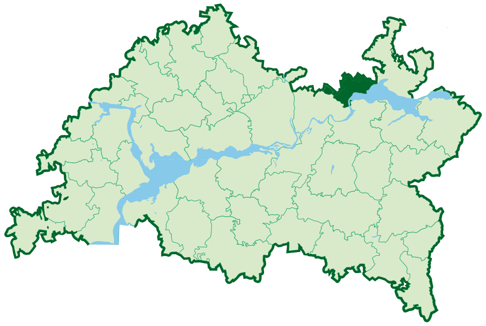

Менделеевский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на северо-востоке Республики Татарстан, граничит с Удмуртской Республикой.
Центр — г. Менделеевск.
Площадь — 744,9 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 30284 чел. (по переписи 2002 г., татар — 57,6%, русских — 31,4%, удмуртов — 3,9%, марийцев — 3,7%).
В состав района входят 36 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 5 марта 2007 г.

Менделеевск районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында урнашкан. Удмурт Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Менделеевск шәһәре.
Мәйданы — 744,9 км^2.
Халкы 2017 елда — 30284 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 57,6%, руслар — 31,4%, удмуртлар — 3,9%, марилар — 3,7%).
Район 36 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2007 елның 5 мартында раслана.

Mendeleyevsk area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the nort-east of the Republic of Tatarstan next to Udmurt Republic.
Administrative center — city of Mendeleevsk.
Area — 744,9 km^2.
Population in 2017 — 30284 people (according to the record of 2002 Tatar — 57,6%, Russian — 31,4%, Udmurt — 3,9%, Mari — 3,7%).
The area comprises 36 settlements.
Emblem and standard are adopted on March 5th 2007.

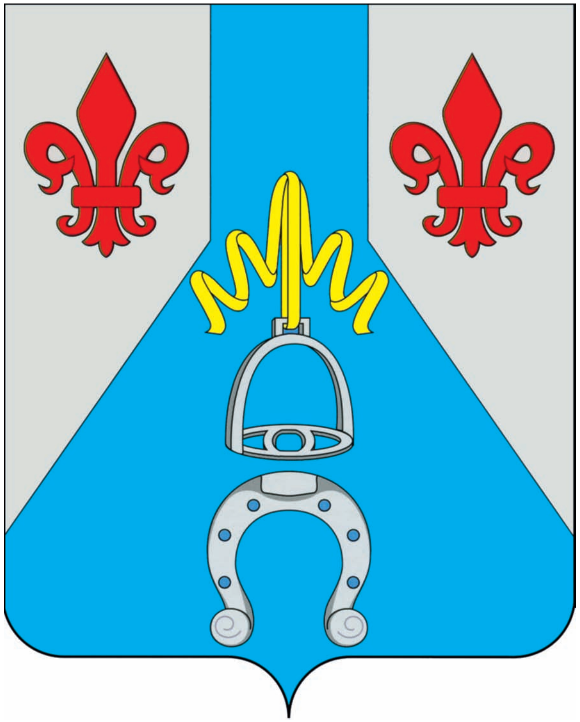

Герб Менделеевского района

Описание герба: «В серебряном поле лазоревая фигура, составленная из острия и столба, обременённая подвешенным на золотом ремешке серебряным стременем и под ним серебряной подковой двумя шипами вниз; по сторонам фигура сопровождена червлёными лилиями».

Менделеевск районы гербы

Герб тасвирламасы: «Көмеш җирлектә — очтан һәм баганадан төзелгән, эченә алтын каешка эленгән көмеш өзәңге һәм аның астына чыгынтылары түбәнгә каратылган дага куелган сыек зәңгәр фигура; фигураның ян-якларында җете кызыл лилияләр урнаштырылган».

Emblem of Mendeleyevsk area

Emblem description: 'In the silver field there is a blue figure formed by a sharp end and a pole with a silver stirrup pended on a golden band and under it a silver horseshoe facing the bottom line of the emblem. The figure is accompanied by red lilies at sides.'

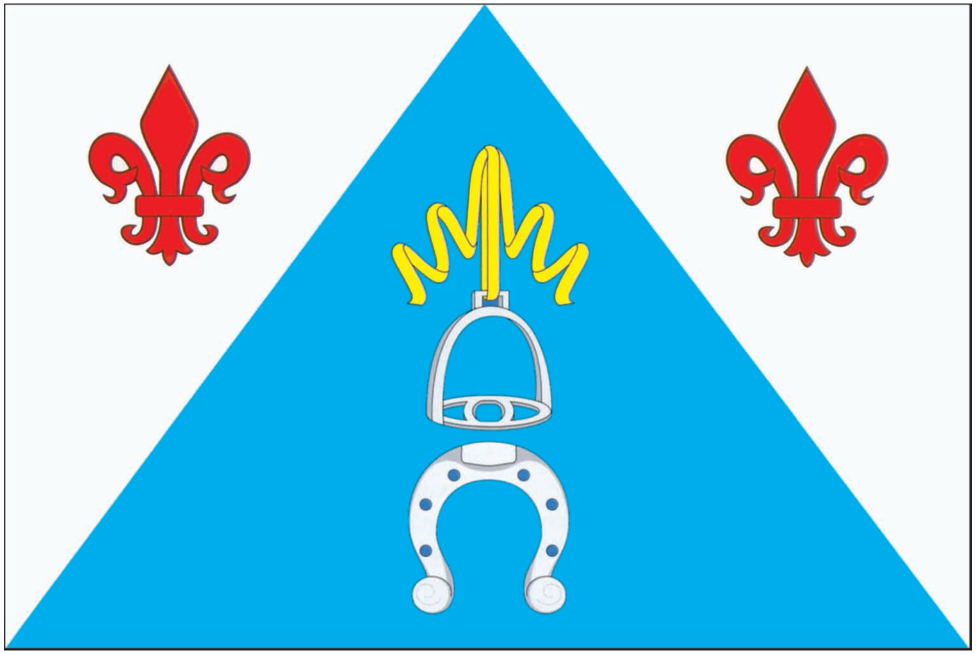

Флаг Менделеевского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое на две равные части — белую в виде двух расположенных в верхних углах полотнища и соприкасающихся углами одинаковых треугольников; и голубою в виде равнобедренного треугольника, основание которого совпадает с нижним краем полотнища. Каждый из белых участков полотнища несёт изображение красной лилии, голубой участок несёт белое с жёлтым изображение стремени на ремешке и подковы».

Менделеевск районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, тигез ике — тукыманың өске почмакларында урнашкан һәм почмаклары белән бер-берсенә орынган өчпочмаклар рәвешендәге ак һәм нигезе тукыманың аскы чите белән тәңгәл, тигез янлы өчпочмак рәвешендәге күк өлешләргә бүленгән туры почмаклы тукыма. Ак өлешләрнең һәрберсендә кызыл лилия, күк өлештә ак белән сары төстә каешка тагылган өзәңге һәм дага сурәтләре урнашкан».

Standard of Mendeleyevsk area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that is divided into two equal parts — a white one in the form of two equal triangles positioned in the upper corners of the panel and having their corners close to each other, and a blue one presented by a triangle with two equal sides and having its base side on the bottom line of the panel. Each of white parts of the panel has an image of a red lily, the blue part has a white-and-yellow image of a stirrup on a band and a horseshoe.'

Менделеевский район

Обоснование символики: Герб языком символов и аллегорий отражает природные, экономические и исторические особенности Менделеевского района. Геральдическая фигура — остриё, соединённое со столбом, — очертаниями схожа с химическим сосудом (колбой). Это символизирует ведущую отрасль экономики района — химическую промышленность. Кроме этого, лазоревый цвет фигуры аллегорически указывает на большие водные просторы, играющие важную роль в жизни района, расположенного на берегах Камского водохранилища. Цветок лилии символизирует природные богатства района, красоту здешних мест. Стремя и подкова заимствованы из фамильного герба рода Менделеевых. Этими элементами подчёркивается уважение к историческому прошлому района, в частности к наследию великого учёного — Дмитрия Ивановича Менделеева, работавшего здесь и чьим именем назван г. Менделеевск. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта; серебро — ясности, открытости, примирения, невинности; красный цвет олицетворяет мужество, силу и красоту, праздник; лазурь — символ возвышенных устремлений, чести, славы, преданности, бессмертия.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов и В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Москва).

Менделеевск районы

Символика нигезләмәсе: Герб символлар һәм аллегорияләр телендә Менделеевск районының табигый, икътисади һәм тарихи үзенчәлеген чагылдыра. Геральдик фигура — баганага тоташкан очлык химик пыяла савытны (колбаны) хәтерләтә. Бу районның алдынгы икътисади тармагы — химия сәнәгате символы. Сыек зәңгәр төстәге фигура аллегорик рәвештә район тормышында зур әһәмияткә ия булган Кама сусаклагычы ярларындагы су киңлекләрен символлаштыра. Лилия чәчәге районның табигый байлыкларын, бу урыннарның матурлыгын күрсәтә. Өзәңге һәм дага Менделеевларның нәсел гербыннан алынган. Әлеге элементлар — районның тарихи үткәненә, аерым алганда, монда эшләгән һәм шәһәргә аның исеме бирелгән бөек галим Дмитрий Иванович Менделеев мирасына хөрмәт билгесе. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, хөрмәт һәм зыялылык; көмеш — ачыклык, килешү һәм сафлык; кызыл — батырлык, көч һәм матурлык, бәйрәм; сыек зәңгәр — якты омтылышлар, намус, дан, тугрылык, үлемсезлек символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов һәм В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү).

Mendeleyevsk area

Symbols explanation: The emblem depicts natural, economic and historical cha - racteristics of Mendeleyevsk by the language of symbols and allegories. The heraldic figure — sharp end connected to the pole — reminds of a retort. This symbolizes the leading branch of industry of the area — chemical industry. Besides, the blue figure allegorically depicts grand water reserves that play important role in the economy of the area situated on the banks of Kamsky water reserve. A lily flower symbolizes natural resources of the area and beauty of the place. A stirrup and a horseshoe are taken from the family emblem of the Mendeleyevs. These elements stress respect to the historical past of the area and to the heritage of the great scientist Dmitry Mendeleyev who used to work here and whose name is given to the city of Mendeleyevsk. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect and work of mind; silver is a symbol of clearness, openness, reconciliation, innocence. Red colour embodies courage, strength and beauty, celebration. Blue colour is a symbol of great intentions, honour, fame, devotion and immortality.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov and Mishin (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow).

Мензелинский муниципальный район

Минзәлә муниципаль районы

Menzelinsk municipal area

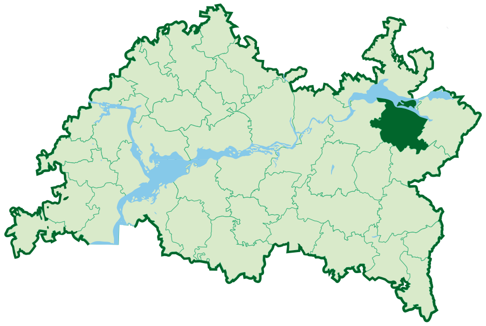

Мензелинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на северо-востоке Республики Татарстан.
Центр — г. Мензелинск.
Площадь — 1919,7 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 28703 чел. (по переписи 2002 г., татар — 62,1%, русских — 33,6%, марийцев — 2,7%).
В состав района входят 70 населённых пунктов.
Герб утверждён 24 ноября 2006 г., флаг — 22 декабря 2006 г.

Минзәлә районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында урнашкан.
Үзәге — Минзәлә шәһәре.
Мәйданы — 1919,7 км^2.
Халкы 2017 елда — 28703 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 62,1%, руслар — 33,6%, марилар — 2,7%).
Район 70 торак пунктны берләштерә.
Гербы — 2006 елның 24 ноябрендә, флагы 2006 елның 22 декабрендә раслана.

Menzelinsk area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north-east of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — town of Menzelinsk.
Area — 1919,7 km^2.
Population in 2017 — 28703 people (according to the record of 2002 Tatar — 62,1%, Russian — 33,6%, Mari — 2,7%).
The area comprises 70 settlements.
Emblem is adopted on November 24th 2006, standard — on December 22nd 2006.

Герб Мензелинского района

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле под червлёной (красной) главой золотой кречет, летящий вправо с воздетыми крыльями и с подобранными лапами».

Минзәлә районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл (кызыл) өске өлеш астындагы сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә — канатлары күтәрелгән һәм тәпиләре җыелган килеш уңга очучы алтын шоңкар».

Emblem of Menzelinsk area

Emblem description: 'In the blue field under the red upper part there is a golden gyrfalcon flying to the right with his wings lifted up and claws drawn up.'

Флаг Мензелинского района

Описание флага: «Прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль верхнего края красную полосу в 1/4 полотнища, посередине голубой части изображение жёлтого летящего кречета из герба района».

Минзәлә районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, өске чиге буйлап тукыманың 1/4 өлеше киңлегендәге кызыл буйга тоташкан туры почмаклы күк тукыма, күк өлеш уртасында район гербындагы очучы сары шоңкар сурәте».

Standard of Menzelinsk area

Standard description: 'A rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length that has a red stripe along the upper edge of 1/4 panel width, in the middle of the blue part there is an image of a flying yellow gyrfalcon from the area emblem.'

Мензелинский район

Обоснование символики: Герб Мензелинского района основан на историческом гербе уездного г. Мензелинск, Высочайше утверждённого 3 июля 1782 года (по старому стилю), описание которого гласило: «В верхней части щита герб Уфимский. В нижней — летящий золотой кречет, в знак изобилия таковаго рода птиц, в голубом поле». Герб современного района свидетельствует о преемственности поколений и сохранении исторических традиций. Почётная фигура герба — красная глава — символизирует лучшие качества местных жителей — трудолюбие, силу, мужество. Она подчёркивает, что всё, чего добились жители района, сделано их руками с особой любовью и уважением. Лазурь (синий цвет) — символ чести, благородства, духовности, ясного неба, золото — олицетворение изобилия, стабильности, уважения и интеллекта.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), Р.Маланичев и О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково).

Минзәлә районы

Символика нигезләмәсе: Минзәлә районы гербы Минзәлә өяз шәһәренең тарихи гербы нигезендә эшләнгән. Югарыда 1782 елның 3 июлендә (иске стиль белән) расланган тарихи гербның тасвирламасында болай диелә: «Калканның югары өлешендә Уфа гербы. Түбәнге өлешендә — зәңгәр җирлектә, шул төр кошларның күплеге билгесе буларак, очып баручы алтын шоңкар». Хәзерге районның гербы буыннар дәвамлылыгы һәм тарихи традицияләр саклану турында сөйли. Гербның дәрәҗәле фигурасы — кызыл түстәге өске өлеш — җирле халыкның иң күркәм сыйфатларын: хезмәт сөючәнлек, көч, кыюлыкны белдерә. Ул район халкының уңышларга үз көчләренә таянып, аерым ярату һәм хөрмәт белән ирешүләрен ассызыклый. Сыек зәңгәр төс — намус, зыялылык, рухият, аяз күк; алтын — житеш тормыш, тотрыклылык, абруй һәм акыл символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), Р.Маланичев һәм О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково).

Menzelinsk area

Symbols explanation: The emblem of Menzelinsk area is based on the historical emblem of the town of Menzelinsk that was highly adopted on June 3d 1782 (old style), description thereof says: 'In the upper part of the shield there is Ufa emblem. In the bottom there is a flying golden gyrfalcon in the blue field that marks a great number of such birds in this place.' The emblem of the contemporary area speaks for the succession of generations and preservation of historical traditions. The figure of honour of the emblem is a red upper part, it symbolizes the best traits of the local people — painstaking work, strength, courage. It stresses that all the achievements of the population of the area is made by their own hands with special love and respect. Blue colour is a symbol of honour, nobility, spirituality, clear sky, gold embodies wealth, stability, respect and work of mind.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), R.Malanitchev and O.Afanasyeva (Moscow), K.Perekhodenko (Konakovo).

Муслюмовский муниципальный район

Мөслим муниципаль районы

Muslyumovo municipal area

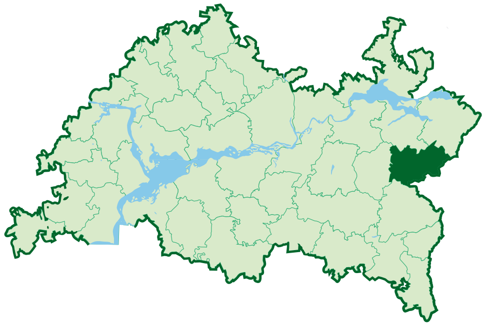

Муслюмовский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на востоке Республики Татарстан, граничит с Республикой Башкортостан.
Центр — с. Муслюмово.
Площадь — 1464,3 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 20228 чел. (по переписи 2002 г., татар — 89,8%, русских — 6,7%, марийцев — 2,7%).
В состав района входит 71 населённый пункт.
Герб и флаг утверждены 22 ноября 2006 г.

Мөслим районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көнчыгышында урнашкан. Башкортстан Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — Мөслим авылы.
Мәйданы — 1464,3 км^2.
Халкы 2017 елда — 20228 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 89,8%, руслар — 6,7%, марилар — 2,7%).
Район 71 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 22 ноябрендә раслана.

Muslyumovo area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the east of the Republic of Tatarstan next to the Republic of Bashkortostan.
Administrative center — Muslyumovo settlement.
Area — 1464,3 km^2.
Population in 2017 — 20228 people (according to the record of 2002 Tatar — 89,8%, Russian — 6,7%, Mari — 2,7%).
The area comprises 71 settlements.
Emblem and standard are adopted on November 22nd 2006.

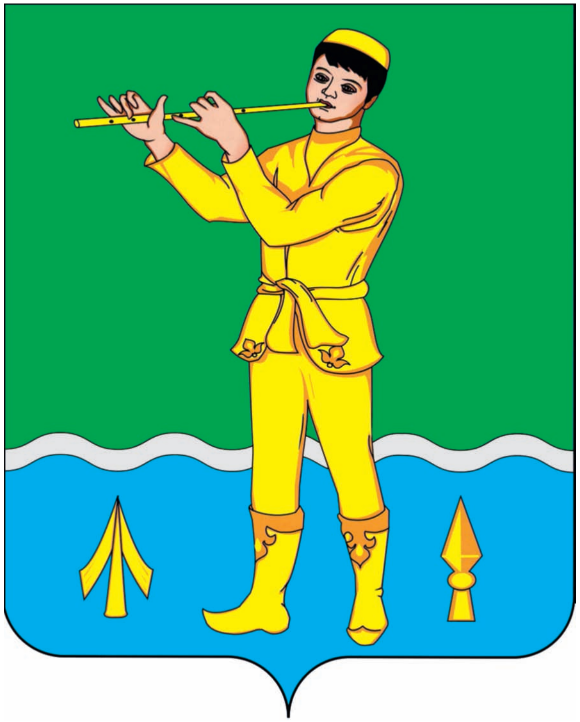

Герб Муслюмовского района

Описание герба: «В зелёном поле с лазоревой (синей, голубой) волнистой оконечностью, тонко завершённой серебром, поверх всего — черноволосый мальчик-пастух в золотой шапочке (каляпуше) и в таковом же татарском платье–рубахе, короткой препоясанной куртке (камзоле), штанах и узорных сапожках (ичигах), играющий на обращённом вправо курае (дудке) и сопровождённый по сторонам в оконечности справа старинным золотым наконечником стрелы, слева копейным наконечником того же металла, обращёнными вверх».

Мөслим районы гербы

Герб тасвирламасы: «Нәзек итеп көмеш белән төгәлләнгән дулкынлы сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) очлыклы яшел җирлектә, барысы өстендә — алтын кәләпүшле һәм шундый ук татар күлмәге, билбау буылган камзул, чалбар һәм бизәкле читекләр кигән, кураен уңга борып уйнаучы кара чәчле көтүче малай, очлыкның ян-якларында, өскә каратылган — алтын ук очы, сулда шундый ук металл сөңге очы».

Emblem of Muslyumovo area

Emblem description: 'In the green field with a blue curved bottom stripe thinly fringed with silver there is a black-haired cowboy above it all wearing a golden cap (kalyapush) and a golden Tatar gown, a short waist-coat with a belt, trousers and patterned high boots (ichigs) who plays a pipe (kuray) turned to the right. On his sides he has an ancient golden arrowhead in the right part and a golden spear head that are turned up.'

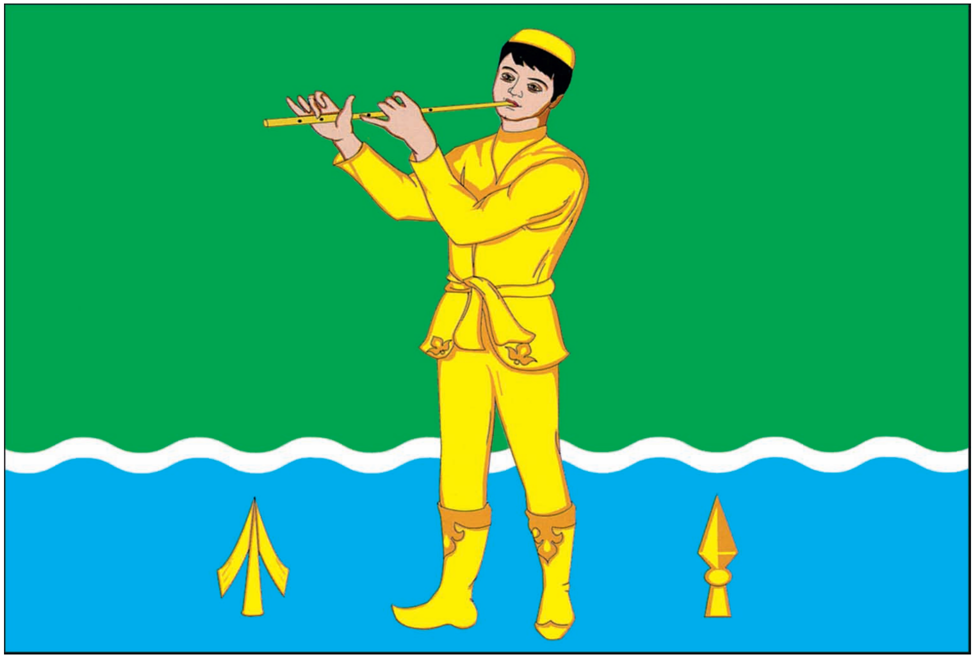

Флаг Муслюмовского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края голубую полосу габаритной шириной в 3/10 ширины полотнища, отделённую от основной части узкой волнистой белой полосой. Посередине полотнища — пересекающая границу полосы жёлтая с чёрными, телесного цвета и оранжевыми деталями фигура мальчика-пастуха, играющего на курае; по сторонам от этой фигуры — жёлтые с оранжевыми деталями стилизованные наконечники стрелы и копья».

Мөслим районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап төп өлештән дулкынлы тар ак буй белән бүленгән, габарит киңлеге тукыма киңлегенең 3/10 өлеше киңлегендәге күк буйга тоташкан туры почмаклы яшел тукыма. Тукыма уртасында — буйларның чигенә аркылы баскан, кара, тән төсендәге һәм кызгылт-сары детальләрдән торган, курайда уйнаучы көтүче малай сыны; сынның ян-якларында — кызгылт-сары детальләре булган стильләштерелгән ук һәм сөңге очлары».

Standard of Muslyumovo area

Standard description: 'A rectangular green panel with proportions of 2:3 of the width to the length that has a blue stripe along the lower edge of the width of 3/10 of the panel width that is separated from the main part by a narrow curved white stripe. In the middle of the panel and crossing the border of the stripe there is a yellow figure with black, neutral and orange details of a cowboy playing a kuray, by the sides of the figure there is a yellow abstract arrowhead and a spearhead with orange details.'

Муслюмовский район

Обоснование символики: Главная фигура — юноша — символизирует юность, расцвет, стремление к совершенству, движение вперёд. Этим указывается на большой потенциал развития района. Стилизованные татарские одежды и народный музыкальный инструмент (курай) подчёркивают историко-культурные особенности района, население которого в подавляющем большинстве татары. Наконечники копий — символ способности народа постоять за себя. Также они указывают на богатое историко-культурное наследие и природные особенности района. Недра района богаты полезными ископаемыми, среди которых добываемая издавна медь. Из меди изготавливали наконечники стрел, копий, другое оружие и предметы быта, которые до сих пор являются предметом археологических находок и достоянием истории района.

Синяя волнистая оконечность, окаймлённая серебром, отражает природные ресурсы района — это берущая начало в Оренбургской области живописная р. Ик, которая проходит через Бавлинский, Азнакаевский районы Татарстана и делит на 2 части Муслюмовский район. Она питает землю жизненной силой. Зелёный цвет — символ сельского хозяйства, плодородия, природы, жизни; синий (лазурь) — олицетворение чести, благородства, духовности; жёлтый (золото) символизирует урожай, богатство, солнечную энергию и тепло, уважение и интеллект.

Авторский коллектив: Р.Хантимеров, Р.Хабипов и А.Салихов (Муслюмово), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Мөслим районы

Символика нигезләмәсе: Төп фигура — яшь егет — яшьлек, чәчәк ату, камиллеккә омтылу, алга таба хәрәкәтне белдерә. Моның белән район үсешендәге зур мөмкинлекләр күрсәтелә. Милли киемнәр һәм халык музыка коралы (курай) күпчелекне татарлар тәшкил итүче районның тарихи-мәдәни үзенчәлекләрен ассызыклый. Ук һәм сөңге очлыклары халыкның үз-үзен якларга сәләтле булуын күрсәтә. Алар шулай ук төбәкнең бай тарихи-мәдәни мирасы һәм табигый үзенчәлекләре турында сөйли. Район табигый казылмаларга, бигрәк тә элек-электән чыгарылган бакырга бай. Бакырдан әле дә археологик табылдыклар арасында очрап, төбәк тарихы ядкарьләрен ишәйтеп торучы ук очлыклары, сөңгеләр, башка төр кораллар һәм йорт кирәк-яраклары ясаганнар.

Дулкынлы көмеш кайма белән бүленгән зәңгәр очлык районның табигый ресурсларын — Оренбург өлкәсендә башланып, Татарстанның Баулы, Азнакай районнары аша уза, Мөслим районын икегә бүлеп ага торган Ык елгасын тасвирлый. Ык төбәккә яшәү көче бирә. Яшел төс — авыл хуҗалыгы, уңдырышлылык, табигать, тормыш; сыек зәңгәр — намус, зыялылык, рухият; сары (алтын) — уңыш, муллык, кояш энергиясе һәм җылылык, абруй һәм акыл символы.

Авторлар коллективы: Р.Хантимеров, Р.Хәбипов һәм А.Салихов (Мөслим), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Muslyumovo area

Symbols explanation: The principal figure of a boy symbolizes youth, blossom, striving to perfection and moving forward. This indicates a huge potential of the area development. Stylised Tatar clothes and a national musical instrument (kuray) stress historical and cultural characteristics of the area that has a major part of the Tatar population. Spearheads symbolize that the people are ready to defend themselves. They also indicate rich historical and cultural heritage and natural peculiarities of the area. The area is rich in natural resources among which there is copper that has been extracted here since the ancient times. Copper was used for arrowheads, spearheads, other armament and household utensils that still present archeological findings and the area historical heritage.

The blue curved bottom part fringed with silver embodies natural resources of the area — picturesque Ik river that starts in Orenburg region and crosses Bavly and Aznakaevo areas of Tatarstan and devides Muslyumovo area into two parts. The river gives life strength to the soil. Green colour is a symbol of agriculture, fertility, nature and life; blue colour embodies honour, nobility, spirituality; gold symbolizes harvest, wealth, energy of the sun and warmth, respect and work of mind.

Authors: R.Khantimerov, R.Khabipov and A.Salikhov (Muslyumovo), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Нижнекамский муниципальный район

Түбән Кама муниципаль районы

Nizhnekamsk municipal area

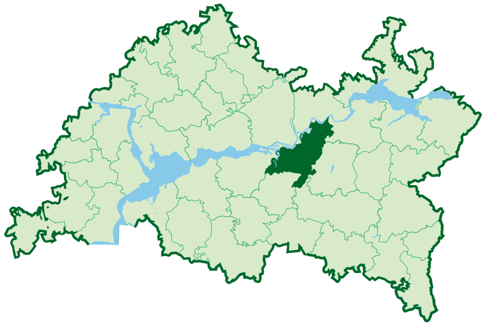

Нижнекамский район

Образован 12 января 1965 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан.
Центр — г.Нижнекамск.
Площадь — 1672,4 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 274746 чел. (по переписи 2002 г., татар — 48,1%, русских — 44,8%, чувашей — 3,4%).
В состав района входят 65 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 9 июня 2006 г.

Түбән Кама районы

1965 елның 12 гыйнварында оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — Түбән Кама шәһәре.
Мәйданы — 1672,4 км^2.
Халкы 2017 елда — 274746 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 48,1%, руслар — 44,8%, чуашлар — 3,4%).
Район 65 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 9 июнендә раслана.

Nizhnekamsk area

Established on January 12th 1965.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — city of Nizhnekamsk.
Area — 1672,4 km^2.
Population in 2017 — 274746 people (according to the record of 2002 Tatar — 48,1%, Russian — 44,8%, Chuvash — 3,4%).
The area comprises 65 settlements.
Emblem and standard are adopted on June 9th 2006.

Герб Нижнекамского района

Описание герба: «В рассечённом лазоревом и зелёном поле, поверх всего — золотой столб, обременённый зелёным шаром, окружённым обращёнными к нему таковыми же малыми отвлечёнными остриями («тень солнца») и поверх шара — выходящей в оконечности сосной переменных цветов; столб сопровождён справа внизу тремя сближенными чешуевидно изогнутыми серебряными нитями в пояс, а слева вверху тремя (две и одна) летящими прямо серебряными чайками».

Түбән Кама районы гербы

Герб тасвирламасы: «Бүленгән сыек зәңгәр һәм яшел җирлектә, барысы өстендә — бүленгән һәм аңа каршы юнәлтелгән яшел очлыклар белән уратылган шундый ук төстәге шар («кояш күләгәсе») һәм шар өстенә очлыкка чыгучы, төсләр чиратлашкан нарат урнашкан яшел багана; багананың уң ягында аста бер-берсенә якын, тәңкә сыман бөгелгән өч көмеш җеп пута хасил итә, сул якта өстә турыга очучы өч (ике һәм бер) көмеш акчарлак».

Emblem of Nizhnekamsk area

Emblem description: 'In a split blue and green field there is above all a golden pole with a green sphere surrounded by smaller abstract spikes ("sun shadow") facing the sphere and above the sphere there is a pine-tree of changing colours; the pole is accompanied by three curved silver threads positioned closely to each other and forming a band in the bottom right part; and by three (one and two) silver gulls flying forward in the left upper part.'

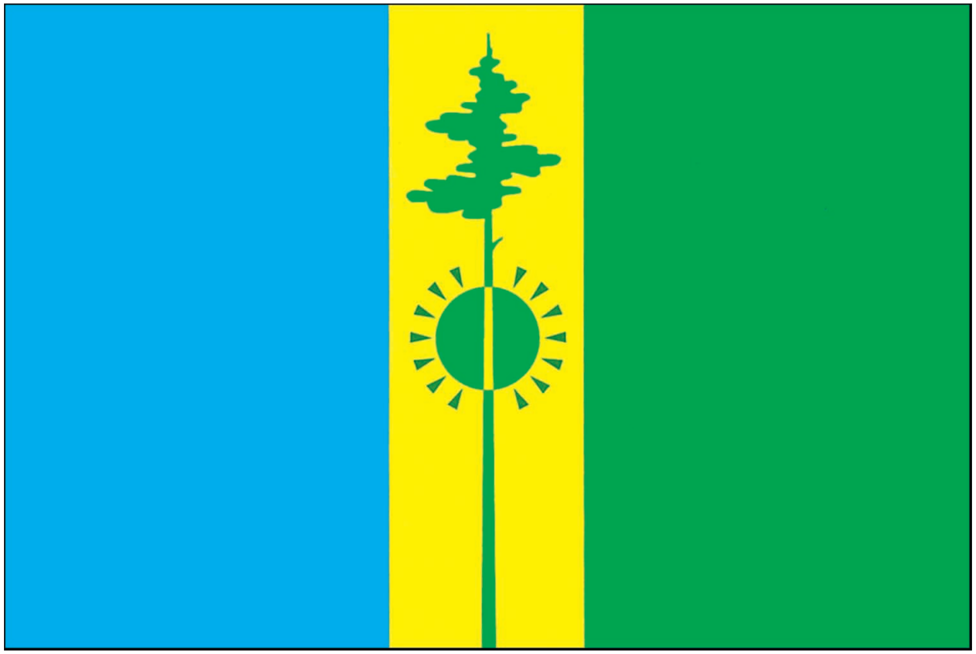

Флаг Нижнекамского района

Описание флага: «Флаг Нижнекамского муниципального района представляет собой прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по вертикали на три полосы: синего, жёлтого и зелёного цветов. Жёлтая полоса составляет 1/5 длины флага и расположена между равными по длине полосами синего и зелёного цветов. На жёлтой полосе расположена зелёная графическая композиция, образованная стилизованными изображениями сосны и солнца».

Түбән Кама районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, вертикаль буенча өч буйга: күк, сары һәм яшел төсләргә бүленгән туры почмаклы тукыма. Сары буй флаг озынлыгының 1/5 өлешен тәшкил итә һәм озынлыклары буенча тигез зәңгәр һәм яшел төсләрдәге буйлар арасында урнашкан. Сары буйда — стильләштерелгән нарат һәм кояш сурәтләреннән хасил график яшел композиция».

Standard of Nizhnekamsk area

Standard description: 'The standard of Nizhnekamsk municipal area presents a rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that is divided vertically into three stripes: blue, yellow and green. The yellow stripe is of 1/5 of the standard length and is situated between blue and green stripes of the same length. There is a green graphic composition on a yellow stripe that is formed by a stylized pine-tree and sun.'

Нижнекамский район

Обоснование символики: Герб Нижнекамского района языком символов и аллегорий отражает исторические, географические и культурные особенности края. В гербе Нижнекамска аллегорически показана река Кама, давшая название городу. Кама — самый крупный приток Волги, по течению которой сооружены 3 водохранилища. Самое большое из них — Нижнекамское, образованное плотиной одноимённой ГЭС. Река отражена серебряными волнами и переменой цвета синий-жёлтый-зелёный. Силуэт сосны и солнце символизируют благоприятные природные условия для жизни в данном регионе. Летящие птицы также символизируют духовный подъём, энергию и созидание. Серебро — олицетворение родниковой воды, совершенства, благородства, взаимопонимания; золото — урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта; лазоревый (голубой, синий) цвет символизирует честь, славу, преданность, истину; зелёный — природу, здоровье и жизненный рост.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва); при участии Г.Уткина (Нижнекамск).

Түбән Кама районы

Символика нигезләмәсе: Түбән Кама районы гербы символлар һәм аллегорияләр теле белән төбәкнең тарихи, географик һәм мәдәни үзенчәлеген чагылдыра. Түбән Кама гербында аллегория ярдәмендә шәһәргә исем биргән елга — Идел елгасының зур кушылдыгы Кама һәм аның агымында төзелгән 3 сусаклагыч күрсәтелгән. Аларның иң зуры — ГЭС плотинасы белән бүленгән Түбән Кама сусаклагычы. Елга көмеш дулкыннар һәм зәңгәр-сары-яшел төсләрнең аралаштырылып бирелүе белән сурәтләнә. Нарат һәм кояш силуэтлары бу төбәктә яшәү өчен уңайлы шартлар булуын күрсәтә. Очучы кошлар — рухи күтәрелеш, энергия һәм иҗат билгесе. Көмеш төс — чишмә суы, камиллек, зыялылык, үзара аңлашу; алтын — хөрмәт һәм зыялылык; сыек зәңгәр — намус, дан, тугрылык, хаклык; яшел — табигать, сәламәтлек һәм үсеш символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү); Г.Уткин катнашында (Түбән Кама).

Nizhnekamsk area

Symbols explanation: The emblem of Nizhnekams area depicts historical, geographic and cultural characteristics of the area by the language of symbols and allegories. In the emblem of Nizhnekamsk city river Kama that has given its name to the city is shown in an allegoric way. Kama is the biggest confluent of the Volga having three water reserves. The biggest is Nizhnekamskoye water reserve that is formed by a dam of the water power plant of the same name. The river is depicted by silver-waves and change of colours blue — yellow — green. A profile of a pine-tree and sun symbolize comfortable natural conditions for life in this region. Flying birds also symbolize spiritual elevation, energy and creation. Silver is an embodiment of spring water, perfection, nobility and mutual understanding; gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect and work of mind. Blue colour symbolizes honour, fame, devotion, truth, green colour — nature, health and life growth.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow) with participation of G.Utkin (Nizhnekamsk).

Новошешминский муниципальный район

Яңа Чишмә муниципаль районы

Novosheshminsk municipal area

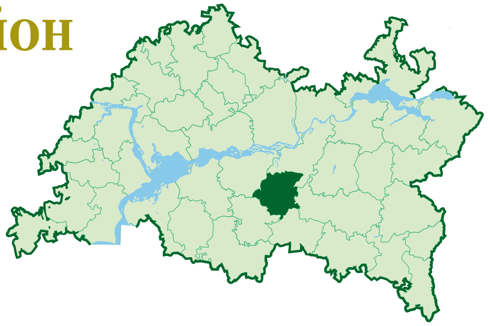

Новошешминский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан.
Центр — с.Новошешминск.
Площадь — 1317,5 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 13386 чел. (по переписи 2002 г., русских — 49,5%, татар — 44,2%).
В состав района входят 30 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 18 февраля 2006 г.

Яңа Чишмә районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — Яңа Чишмә авылы.
Мәйданы — 1317,5 км^2.
Халкы 2017 елда — 13386 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 49,5% татарлар — 44,2%,).
Район 30 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 18 февралендә раслана.

Novosheshminsk area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Novosheshminsk settlement.
Area — 1317,5 km^2.
Population in 2017 — 13386 people (according to the record of 2002 Russian — 49,5%, Tatar — 44,2%).
The area comprises 30 settlements.
Emblem and standard are adopted on February 18th 2006.

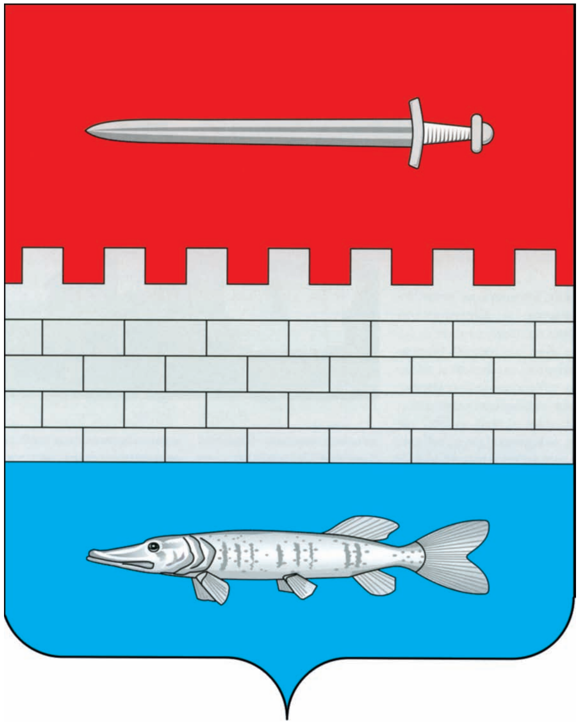

Герб Новошешминского района

Описание герба: «В поле, пересечённом червленью (красным) и лазурью (синим, голубым), мурованный и стенозубчатый вверху пояс, сопровождённый вверху мечом, а внизу щукой; все фигуры серебряные».

Яңа Чишмә районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл (кызыл) һәм сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) белән аркылы бүленгән җирлек өсте тешле диварлы пута белән тоташтырылган, аның өстендә кылыч, ә астында чуртан; барлык фигуралар көмеш».

Emblem of Novosheshminsk area

Emblem description: ‘In the field crossed by red and blue colours there is a denticulate band of stones accompanied by a sword above and a luce-fish in the bottom, all figures are silver.’

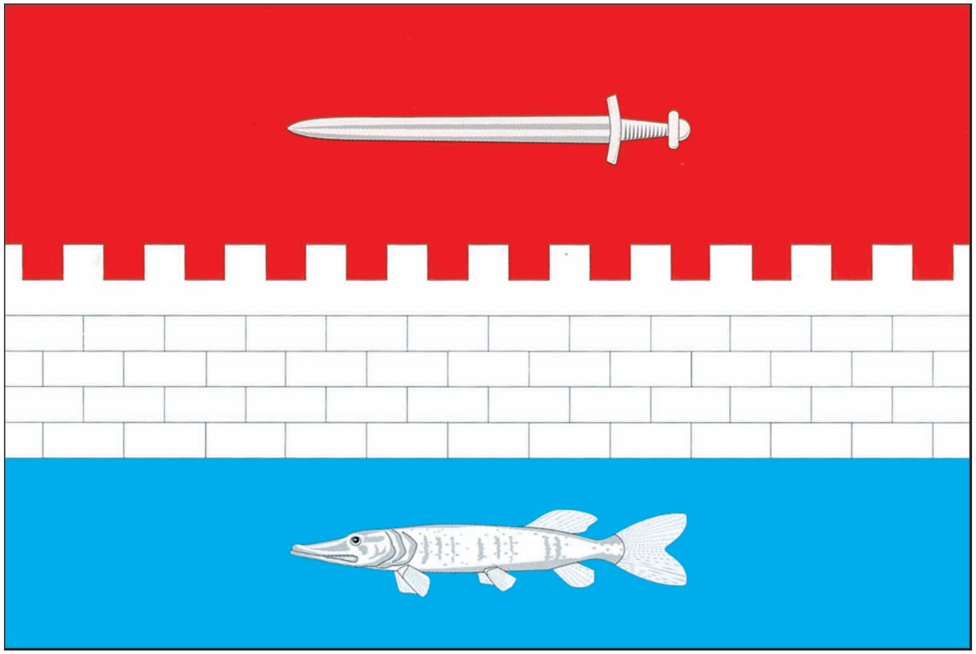

Флаг Новошешминского района

Описание флага: «Флаг Новошешминского района представляет собой прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на три полосы: красную с белым горизонтальным изображением меча, белую в виде зубчатой стены с кладкой и голубую — с белым изображением щуки. Соотношения ширины красной полосы (без выступов), участка с зубчатыми выступами, белой полосы (без выступов) и голубой полосы — 33:5:25:27».

Яңа Чишмә районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча өч: горизонталь сурәтләнгән ак кылычлы кызыл, тешле дивар рәвешендәге ак һәм ак чуртан сурәтле күк буйларга бүленгән туры почмаклы тукымадан гыйбарәт. Кызыл буйның (чыгынтысыз), тешле чыгынтылы өлешнең, ак буйның (чыгынтысыз), тешле чыгынтылы өлешнең, ак буйның (чыгынтысыз) һәм күк буйның нисбәте — 33:5:25:27».

Standard of Novosheshminsk area

Standard description: ‘The standard of Novosheshminsk area presents a rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that is divided horizontally into three stripes: a red one with white horizontal image of a sword, a white one presented by a denticulate wall made of stones and a blue one with a white lucefish. Proportions of the red stripe width (without corbelling), denticulate part, white stripe (without corbelling) and blue stripe makes 33:5:25:27.’

Новошешминский район

Обоснование символики: Первое поселение в Новошешминске появилось в 1610 году. Здесь же для защиты Закамья от кочевых народов в 1652 году была построена военная крепость, вокруг которой со временем появлялись слободы (Петропавловская, Екатерининская, Архангельская и др.). Население этих слобод составляли служилые люди, не только обрабатывавшие землю, но и стоявшие на охране государственной границы. В последствии они составили особое сословие «пахотных солдат». Этот период в истории Новошешминского района отражён в гербе крепостной стеной и мечом. Дополняет воинскую символику района изображение щуки — символа осторожности, бдительности и охраны. Также щука напоминает о богатстве реки Шешмы и озёр (голубое поле), располагающихся на территории района, позволяющих жителям активно заниматься рыбным промыслом. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; красный цвет олицетворяет мужество, силу, труд, красоту; синий, голубой — честь, благородство, духовность.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Яңа Чишмә районы

Символика нигезләмәсе: Яңа Чишмә 1610 елда нигезләнә. Кама аръягын күчмә халыклар һөҗүменнән саклау өчен 1652 елда биредә хәрби кальга төзелә, аның тирәсендә тора-бара бистәләр барлыкка килә (Петропавел, Екатерина, Архангель һ.б.). Әлеге бистәләрдә игенчелек эшен дәүләт чикләрен саклау белән бергә алып баручы йомышлы халык яши. Соңрак алар аерым «игенче солдатлар» катлавын хасил итәләр. Яңа Чишмә тарихының бу чоры гербта кальга дивары һәм кылыч сурәте белән күрсәтелә. Районның хәрби символикасын сак, каравыл, сизгерлек билгесе — чуртан сурәте баета. Чуртан шулай ук төбәк территориясендә урнашкан һәм биредә яшәүчеләргә балык кәсепчелеге белән шөгыльләнү мөмкинлеге биргән Шушма елгасы һәм күлләр (зәңгәр җирлек) билгесе. Көмеш төс — чисталык, камиллек, татулык һәм үзара аңлашу; кызыл — кыюлык, көч, хезмәт, матурлык; зәңгәр, сыек зәңгәр төс — намус, зыялылык, рухият символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Novosheshminsk area

Symbols explanation: The first settlement in Novosheshminsk was established in 1610. A military fortress was built here to protect Zakamye from nomadic people in 1652, later settlements were built around it (Petropavlovsky, Ekaterininsky, Arkhangelsky etc.). The settlements were populated with state people who did agricultural works and protected the borders of the country. Later they constituted a special social category called ‘plowing soldiers.’ This period in the history of Novosheshminsk area is depicted in the emblem by a fortress wall and a sword. The military symbols of the area are supplemented by the image of a luce-fish — a symbol of caution, alertness and protection. The luce also reminds of the rich Sheshma river and lakes (blue field) that are situated on the territory of the area and give the local people a chance for active fishing. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding; red colour embodies courage, strength, labour and beauty; blue color is a symbol of honour, nobility and spirituality.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Нурлатский муниципальный район

Нурлат муниципаль районы

Nurlat municipal area

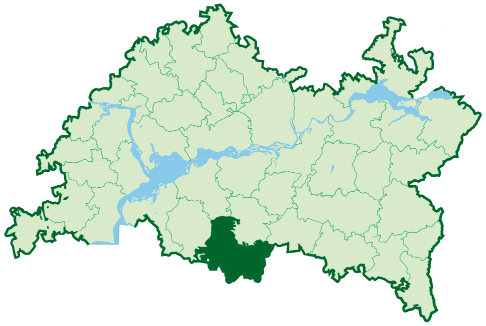

Нурлатский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в южной части Республики Татарстан, граничит с Самарской областью.
Центр — г.Нурлат.
Площадь — 2293,7 $км^2$.
Численность населения на 2017 г. — 57669 чел. (по переписи 2002 г., татар — 44,6%, чувашей — 36%, русских — 18,3%).
В состав района входят 82 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 15 июля 2006 г.

Нурлат районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк өлешендә урнашкан. Самара өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Нурлат шәһәре.
Мәйданы — 2293,7 $км^2$.
Халкы 2017 елда — 57669 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 44,6%, чуашлар — 36%, руслар — 18,3%).
Район 82 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 15 июлендә раслана.

Nurlat area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south of the Republic of Tatarstan next to Samara region.
Administrative center — town of Nurlat.
Area — 2293,7 km^2.
Population in 2017 — 57669 people (according to the record of 2002 Tatar — 44,6%, Chuvash — 36%, Russian — 18,3%).
The area comprises 82 settlements.
Emblem and standard are adopted on July 15th 2006.

Герб Нурлатского района

Описание герба: «В пересечённом зеленью и червленью (красным) поле — золотое сияющее солнце (без изображения лица), диск которого окаймлён вверху зеленью, а внизу червленью, и поверх всего — скачущий серебряный конь, в оконечности две золотые головки колосьев, сложенные стеблями накрест».

Нурлат районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел һәм җете кызыл (кызыл) төс белән аркылы бүленгән җирлектә — дискы өстә яшеллек, аста җете кызыл белән каймаланган яктыртучы алтын кояш (йөзе күрсәтелмичә) һәм барысы өстендә — чабып баручы көмеш ат, очлыкта сабаклары белән чалыштырып куелган ике алтын башак».

Emblem of Nurlat area

Emblem description: 'In the field crossed by green and red colours there is a shining sun without image of face, the disk is fringed with green on top and with red in the bottom, above all there is a running silver horse, in the lower part there are two golden wheat ears put crosswise.'

Флаг Нурлатского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое по горизонтали на две равновеликие полосы: зелёную и красную, несущее посередине полотнища фигуры герба района: жёлтое солнце, на его фоне — скачущий белый конь и под ним две жёлтые головки колосьев, сложенные стеблями накрест».

Нурлат районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, горизонталь буенча тигез ике: яшел һәм кызыл буйларга бүленгән, уртада район гербы фигуралары: сары кояш, аның фонында чабып баручы ак ат һәм аның астында сабаклары белән чалыштырып куелган ике сары башак урнашкан туры почмаклы тукыма».

Standard of Nurlat area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that is divided horizontally into two equal stripes — green and red that have figures of the area emblem in the middle: a yellow sun, on this background a running white horse and under the horse there are two yellow wheat ears positioned crosswise.'

Нурлатский район

Обоснование символики: Герб Нурлатского района отражает исторические, культурные и экономические особенности района. Символика главной фигуры герба — скачущего коня на фоне сияющего солнца многозначна. По одной из версий, название города Нурлат в переводе с татарского языка означает «лучезарный конь». Таким образом, герб райо - на является гласным. Конный спорт и коневодство являются приоритетными направлениями социально-экономического развития района. Нурлатские скакуны и наездники широко известны не только в Татарстане и в России, но и за рубежом. Конезавод является одним из крупнейших предприятий в России по разведению лошадей английской верховой породы. Колосья в красном поле указывают на то, что Нурлатский район в основе своей является сельскохозяйственным районом. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения, интеллекта; серебро — чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; красный цвет олицетворяет труд, силу, мужество, красоту; зелёный — природу, здоровье, жизненный рост.

Авторский коллектив: Ф.Сибагатуллин (Нурлат), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Москва).

Нурлат районы

Символика нигезләмәсе: Нурлат районы гербы районның тарихи, мәдәни һәм икътисади үзенчәлекләрен чагылдыра. Гербның төп фигурасы — балкыган кояш фонында чабып баручы ат күп мәгънәне белдерә. Бер версиягә караганда, Нурлат исеме «нурлы ат» дип аңлатыла. Шулай итеп, район гербы исемле булып чыга. Районның социаль-икътисади үсешендә ат спорты һәм ат үрчетү төп юнәлешләр санала. Нурлат чабышкылары һәм җайдаклары Татарстан яки Россиядә генә түгел, бәлки чит илләрдә дә мәгълүм. Ат заводы Россиядә инглиз юртак атлар токымын үрчетү буенча иң эре предприятиеләрнең берсе. Кызыл кырдагы башаклар Нурлат районының нигездә авыл хуҗалыгы районы икәнлеген күрсәтә. Алтын — уңыш, байлык, тотрыклылык, ихтирам, акыл символы; кызыл төс хезмәт, көч, батырлык, матурлыкны; көмеш — сафлык, камиллек, иминлек һәм үзара аңлашуны; яшел төс — табигать, сәламәтлек, тереклек үсешен сурәтли.

Авторлар коллективы: Ф.Сибәгатуллин (Нурлат), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Мәскәү).

Nurlat area

Symbols explanation: The emblem of Nurlat area depicts historical, cultural and economic peculiarities of the area. The symbol of the principal figure of the emblem — a horse — has several meanings. According to one version the name of Nurlat city means ‘a splendid horse’ in Tatar. In such a way the emblem becomes speaking. Horse racing and horse breading are priority trends of economic development of the area. Nurlat racers and horsemen are widely famous not only in Tatarstan and Russia but also abroad. The horse farm is one of the hugest enterprises in Russia where English roadster breed is grown. The wheat ears in the red field indicate that Nurlat area is mainly an agricultural land. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect, work of mind. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding; red colour embodies labour, courage, strength and beauty; green color is a symbol of nature, health and life growth.

Authors: F.Sybagatullin (Nurlat), R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), G.Rusanova (Moscow).

Пестречинский муниципальный район

Питрәч муниципаль районы

Pestretsy municipal area

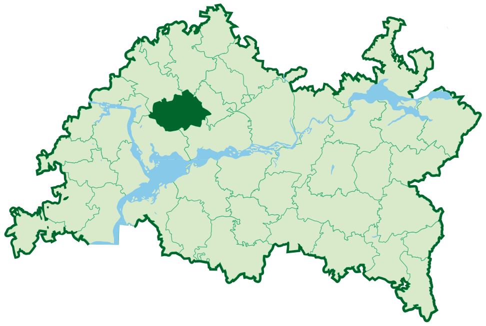

Пестречинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на северо-западе Республики Татарстан.
Центр — с. Пестрецы.
Площадь — 1361 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 34294 чел. (по переписи 2002 г., татар — 57,2%, русских — 40,5%).
В состав района входят 73 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 23 мая 2007 г.

Питрәч районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнбатышында урнашкан.
Үзәге — Питрәч авылы.
Мәйданы — 1361 км^2.
Халкы 2017 елда — 34294 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 57,2%, руслар — 40,5%).
Район 73 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2007 елның 23 маенда раслана.

Pestretsy area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the north-west of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Pestretsy settlement.
Area — 1361 km^2.
Population in 2017 — 34294 people (according to the record of 2002 Tatar — 57,2%, Russian — 40,5%).
The area comprises 73 settlements.
Emblem and standard are adopted on May 23th 2007.

Герб Пестречинского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле с зелёной оконечностью, поверх всего — золотой кувшин, полный такового же зерна, со стоящим на нём золотым петухом, поддерживаемый двумя серебряными сообращённо сидящими и обернувшимися норками с хвостами у лап».

Питрәч районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел очлыклы җете кызыл (кызыл) җирлектә, барысы өстендә — өстенә алтын әтәч кунаклаган шундый ук төстәге бөртекләр белән тулган, бер-берсенә капма-каршы утырган һәм башларын читкә борган, тәпиләре янына койрыкларын салган ике көмеш чәшке тотып торган алтын кувшин».

Emblem of Pestretsy area

Emblem description: ‘In the red field with a green bottom part there is above all a golden jug full of golden corn with a golden cock standing on top of the jug that is supported from both sides by two silver minks opposite each other and having their tails near paws.’

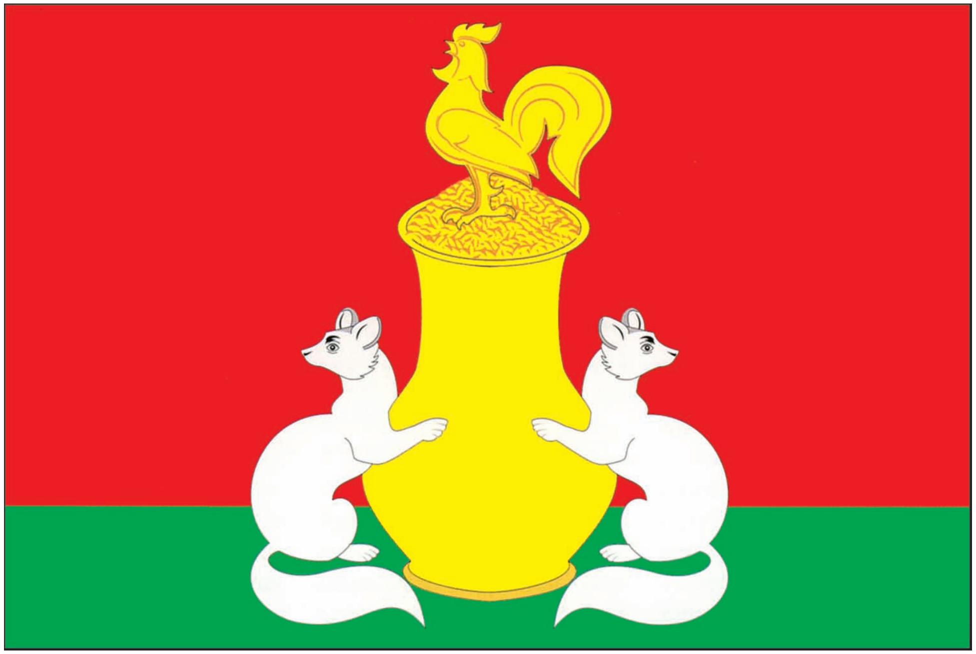

Флаг Пестречинского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края зеленую полосу в 2/9 ширины полотнища и воспроизводящее посередине полотнища фигуры герба района: двух норок, изображённых белым и серым цветами, держащих жёлтый кувшин с зерном и стоящим на нём петухом того же цвета».

Питрәч районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап тукыма киңлегенең 2/9 өлеше киңлегендәге яшел буйга тоташкан һәм уртада район гербы фигуралары: ак һәм соры төсләр белән сурәтләнгән, бөртек белән тутырылган алтын кувшин тотып торучы ике чәшке һәм чүлмәк өстенә шундый ук төстәге әтәч кунаклаган туры почмаклы кызыл тукыма».

Standard of Pestretsy area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length that has a green stripe along the bottom edge of 2/9 width of the panel and with the figures from the area emblem in the middle of the panel: two minks of white and grey color that hold a yellow jug of corn and with a yellow cock standing on top of the jug of the same colour.'

Пестречинский район

Обоснование символики: Главная фигура герба — золотой кувшин, наполненный зерном. Кувшин олицетворяет в целом богатейшую историю края и его ремёсел, является объединяющим символом жизнедеятельности человека, аллегорией материального и духовного наследия района. Зерно в кувшине показывает, что Пестречинский район в основе своей является сельскохозяйственным районом. Петух является символом бдительности и отваги, вестником дня. Кроме того, он символизирует сельскохозяйственную направленность экономики района: здесь на основе новейших технологий активно развивается птицеводство, коневодство, мясомолочное производство, рыбоводство. Норки, поддерживающие кувшин, олицетворяют одно из развитых направлений экономики района — производство пушнины. В целом животные символизируют бережное отношение к богатствам Пестречинского района, охрану его материального и духовного наследия.

Символику фигур герба дополняет его цветовая гамма: красный цвет — символ трудолюбия, мужества, силы, красоты и праздника; зелёный — весны, здоровья, природы, плодородия; золото — олицетворение урожая, богатства, солнечной энергии и тепла, уважения и интеллекта; серебро — ясности, открытости, примирения, невинности.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов, И.Миннуллин и Г.Бушканец (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Москва).

Питрәч районы

Символика нигезләмәсе: Гербның төп фигурасы — ашлык тулы алтын кувшин. Гомумән алганда, кувшин төбәкнең искиткеч бай тарихын һәм һөнәрчелеген гәүдәләндерә, кеше яшәешен берләштерүче символ, районның матди һәм рухи мирасы аллегориясе булып тора. Кувшиндагы ашлык Питрәч районын нигездә авыл хуҗалыгы үзәкләреннән берсе итеп сурәтли. Әтәч уяулык һәм кыюлыкны символлаштыра, көн туу хәбәрчесе буларак күренә. Моннан тыш, ул район икътисадында авыл хуҗалыгы төп роль уйнаганга ишарәли; биредә иң яңа технологияләр нигезендә кошчылык, атчылык, ит һәм сөт җитештерү, балык үрчетү тармаклары актив үсә. Кувшинны тотып торучы чәшкеләр район икътисадының нык үскән тармакларының берсен — затлы мехлар җитештерүне гәүдәләндерә. Гомумән, хайваннар Питрәч районы халкының табигый байлыкларына сакчыл мөнәсәбәтен, аның матди һәм рухи мирасны саклавын символлаштыра.

Герб фигуралары символикасына төсләр гаммасы өстәлә: кызыл төс — эш сөючәнлек, батырлык, көч, матурлык һәм бәйрәм; яшел төс — яз, сәламәтлек, табигать, уңдырышлылык символы; алтын — уңыш, муллык, кояш энергиясе һәм җылылык, ихтирам һәм акылны; көмеш аныклык, ачыклык, татулашуны, саф күңеллелекне гәүдәләндерә.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов, И.Миңнуллин һәм Г.Бушканец (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Г.Русанова (Мәскәү).

Pestretsy area

Symbols explanation: The principle figure of the emblem is a golden jug full of corn. A jug embodies rich history of the area and its industry, it symbolizes life and activity of a human and is an allegory of material and spiritual heritage of the area. Corn in a jug indicates that Pestretsy area is mainly an agricultural land. A cock is a symbol of alertness and bravery, a herald of the day. Besides, it symbolizes agricultural trend of development of the area economy: here poultry farming, horse breeding, dairy and meat production, fish farming are actively developed on the basis of the newest technologies. Minks supporting the jug embody one of the most developed branches of economy of the area — fur production. In general the animals symbolize careful attitude to the wealth of Pestretsy area, protection of its material and spiritual heritage.

The symbols of the emblem are supplemented by its range of colours: red colour is a symbol of painstaking work, courage, strength, beauty and celebration; green colour symbolizes spring, health, nature, fertility; gold is an embodiment of harvest, wealth, sun energy and warmth; silver is a symbol of clearness, openness, reconciliation and innocence.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov, I.Minnullin and G.Bushkanets (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), G.Rusanova (Moscow).

Рыбно-Слободский муниципальный район

Балык Бистәсе муниципаль районы

Rybnaya Sloboda municipal area

Рыбно-Слободский район

Образован 14 февраля 1927 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан.
Центр — пгт Рыбная Слобода.
Площадь — 2052,1 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 25774 чел. (по переписи 2002 г., татар — 78,6%, русских — 20,6%).
В состав района входят 78 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 13 октября 2006 г.

Балык Бистәсе районы

1927 елның 14 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — шәһәр тибындагы Балык Бистәсе посёлогы.
Мәйданы — 2052,1 км^2.
Халкы 2017 елда — 25774 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 78,6%, руслар — 20,6%).
Район 78 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 13 октябрендә раслана.

Rybnaya Sloboda area

Established on February 14th 1927.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Rybnaya Sloboda settlement.
Area — 2052,1 km^2.
Population in 2017 — 25774 people (according to the record of 2002 Tatar — 78,6%, Russian — 20,6%).
The area comprises 78 settlements.
Emblem and standard are adopted on October 13th 2006.

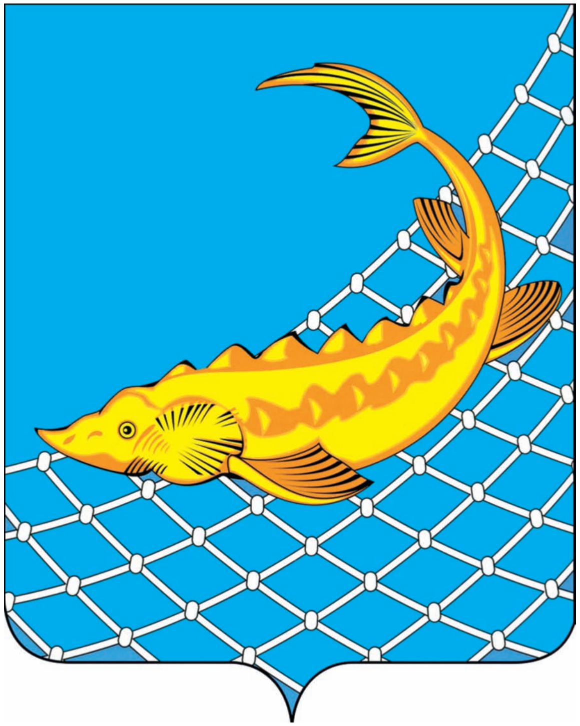

Герб Рыбно-Слободского района

Описание герба: «В лазоревом поле серебряная рыболовная сеть, спускающаяся пологом слева и оставляющая свободной правую верхнюю часть щита, и поверх всего — золотая белуга в пояс, бьющая хвостом».

Балык Бистәсе районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр җирлектә сулдан төшеп торган һәм калканның уң яктагы өске өлешен буш калдырган көмеш ятьмә, барысы өстендә — койрыгы белән бәргәләнүче кырпы балыгы».

Emblem of Rybnaya Sloboda area

Emblem description: ‘In the blue field there is a silver fishing-net that is descending from the left and leaving free the upright part of the shield and above this all there is a great sturgeon lashing its tail.’

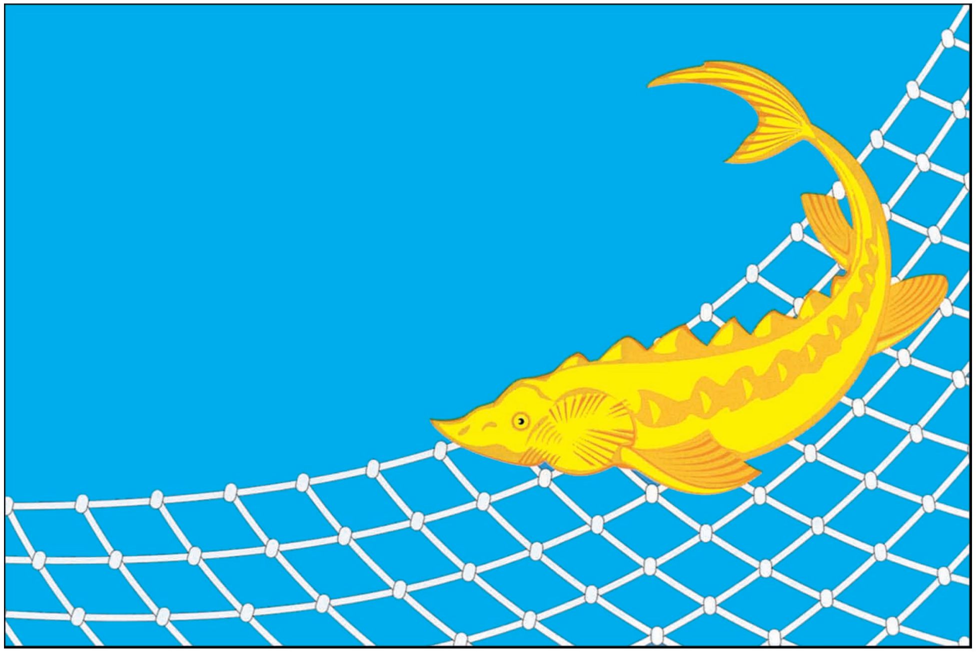

Флаг Рыбно-Слободского района

Описание флага: «Прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее изображения гербовых фигур района — белой рыболовной сети и жёлтой белуги на её фоне».

Балык Бистәсе районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, районның герб фигуралары — ак ятьмә һәм аның фонында сары кырпы балыгы сурәтләнгән туры почмаклы күк тукыма».

Standard of Rybnaya Sloboda area

Standard description: ‘A rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length that has figures from the area emblem — a white fishing-net and on its background a yellow great sturgeon.’

Рыбно-Слободский район

Обоснование символики: Центр муниципального образования — село Рыбная Слобода — образовано в конце XVI столетия по указу Бориса Годунова. Слободу построили около острога, созданного для укрепления внешних рубежей Российского государства, на правом берегу реки Камы. Свое название — «Рыбная» — слобода получила от широко распространённого здесь рыбного промысла, что было исторически и природно-географически обусловлено. Рыболовством занимались также и жители многих прикамских селений, входящих ныне в муниципальный район. Голубое поле щита подчёркивает особую важность для района водных ресурсов: природной границей района является река Кама (Куйбышевское водохранилище), а три реки — Бетька, Ошняк и Шумбут, протекающие по территории района, объявлены памятниками природы. Синий (голубой) цвет также является символом чести, благородства, духовности. Ажурное плетение сети аллегорически показывает традиционные для района кружевное и ювелирное ремесла. Рыбно-Слободские кружева отличались четким рисунком с преобладанием геометрических узоров. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания.

Авторский коллектив: В.Пузырьков (Рыбная Слобода), Р.Хайрутдинов, Р.Салихов, И.Миннуллин и Г.Бушканец (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва); при участии М.Медведева (Санкт-Петербург).

Балык Бистәсе районы

Символика нигезләмәсе: Муниципаль берәмлекнең үзәге булган Балык Бистәсе авылы XVI йөз ахырында Борис Годунов фәрманы буенча оештырыла. Бистә Россия дәүләтенең чикләрен саклау өчен Кама елгасының уң ягында төзелгән кальга (острог) янында салына. Борын заманнардан бирле бу төбәктә балыкчылык киң таралган булганлыктан, аның исеме Балык Бистәсе дип куела. Хәзерге вакытта муниципаль районга кергән күп кенә авылларның халкы да балык тоту кәсебе белән шөгыльләнә. Калканның зәңгәр җирлеге район өчен су ресурслары бик мөһим булуын күрсәтә: районның табигый чиге — Кама елгасы (Куйбышев сусаклагычы), аның территориясеннән аккан Бәтке, Әшнәк һәм Шомбыт елгалары исә табигать истәлекләре дип игълан ителгән. Күк һәм зәңгәр төсләр шулай ук намус, затлылык, рухият символлары буларак билгеле. Челтәрле ятьмә аллегорик рәвештә район өчен традицион саналган челтәр бәйләү һәм зәркән һөнәрләрен күрсәтә. Балык Бистәсе челтәрләре анык сурәтле булуы, геометрик бизәкләр өстенлек итүе белән аерылып тора. Алтын — уңыш, муллык, тотрыклылык, ихтирам һәм акыл; көмеш — сафлык, камиллек, тынычлык һәм үзара аңлашып яшәү символы.

Авторлар коллективы: В.Пузырьков (Балык Бистәсе), Р.Хәйретдинов, Р.Салихов, И.Миңнуллин һәм Г.Бушканец (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү); М.Медведев (Санкт-Петербург).

Rybnaya Sloboda area

Symbols explanation: Municipal center of the area is a settlement of Rybnaya Sloboda , it was established by the end of the 16th century by the decree of Boris Godunov. The settlement was built on the right bank of Kama river near the dungeon erected for strengthening outer borders of the Russian state. The name ‘Rybnaya’ was taken by the settlement after fishing industry that was very popular here and has its historical and geographic grounds. Fishing was the main profession of people who lived in many settlements on Kama river that are now a part of the municipal area. The blue field of the shield underlines special importance of water resources for the area: a natural border of the area is formed by Kama river (Kuybyshev water reserve). Three rivers — Betka, Oshnyak and Shumbut that flow along the territory of the area are declared nature reserves. Blue colour is also a symbol of honour, nobility, spirituality. Lacelike fishing-net allegorically indicates the traditional handicrafts of the area — lace-making and jewellery. Laces from Rybnaya Sloboda were characterized by a definite patterns with geometrical figures. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect and work of mind. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding.

Authors: V.Puzyrkov (Rybnaya Sloboda), R.Khairutdinov, R.Salikhov, I.Minnullin and G.Bushkanets (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow) with participation of M.Medvedev (Saint-Petersburg).

Сабинский муниципальный район

Саба муниципаль районы

Sabinsky municipal area

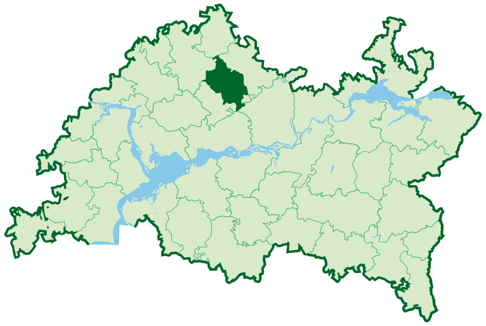

Сабинский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в северной части Республики Татарстан.
Центр — пгт Богатые Сабы.
Площадь — 1097,7 км².
Численность населения на 2017 г. — 31275 чел. (по переписи 2002 г., татар — 95,3%, русских — 3,3%).
В состав района входят 67 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 14 ноября 2005 г.

Саба районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньягында урнашкан.
Үзәге — шәһәр тибындагы Байлар Сабасы посёлогы.
Мәйданы — 1097,7 км².
Халкы 2017 елда — 31275 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 95,3%, руслар — 3,3%).
Район 67 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 14 ноябрендә раслана.

Sabinsky area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the north part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Bogatye Saby settlement.
Area — 1097,7 km².
Population in 2017 — 31275 people (according to the record of 2002 Tatar — 95,3%, Russian — 3,3%).
The area comprises 67 settlements.
Emblem and standard are adopted on November 14th 2005.

Герб Сабинского района

Описание герба: «В золотом поле на зелёной оконечности — таковая же ель; от ели в оконечности отходят две струи в виде вписанного дважды просечённого серебряно-лазурево-серебряного стропила, кверху сужающегося и сходящего на нет».

Саба районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел очлык өстендәге алтын җирлектә — яшел чыршы; очлыкта чыршы төбеннән ике тапкыр бүленгән көмеш-сыек зәңгәр-көмеш атлама рәвешендәге, өскә таба тараеп юкка чыгучы ике агынты сузылган».

Emblem of Sabinsky area

Emblem description: 'In the golden field above the green bottom part there is a green fir tree with two streams at sides in the form of a roof timber of silver-blue-silver colour that is tapering off to the top.'

Флаг Сабинского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, воспроизводящее фигуры герба: вдоль нижнего края зелёную полосу в 1/4 ширины полотнища, а посередине жёлтой части вплотную к полосе — зелёную ель, от основания которой к нижним углам полотнища расходятся расширяющиеся волнистые голубые полосы с белыми каймами».

Саба районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, туры почмаклы тукымада герб фигуралары сурәтләнгән: аскы чиге буйлап тукыма киңлегенең 1/4 өлеше киңлегендә яшел буй тоташкан, сары өлешнең уртасында буй өстенә терәлеп яшел чыршы урнашкан, аның төбеннән тукыма почмакларына таба киңәеп киткән ак каймалы дулкынлы күк буйлар сузылган».

Standard of Sabinsky area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises figures from the area emblem: along the bottom part there is a green stripe of 1/4 of the panel width, in the middle of the yellow part close to the stripe there is a green fir tree that has at its base curved blue stripes with white fringe that are directed to the lower corners of the panel and getting wider to the end.'

Сабинский район

Обоснование символики: Герб языком символов и аллегорий отражает исторические и природные особенности района. На территории Сабинского района более шести столетий назад уже существовали поселения. Центр района — с. Богатые Сабы — одно из самых древних, первые упоминания о нём относятся к XIV в. Самые ранние поселения размещались, как правило, по берегам рек и окружали их непроходимые, дремучие леса. И сейчас значительную территорию района занимают хвойные леса. Сабинский лесхоз — самое крупное предприятие района, которое объединяет в себе 6 лесничеств. Важная роль лесного хозяйства в жизни местного населения отражена в гербе елью — традиционным символом долголетия, стойкости, источника силы. Зелёный цвет — символ природы, здоровья, жизненного роста, золото — урожая и богатства — указывают на основное, сельскохозяйственное направление экономики района. Геральдическая фигура — волнистое расширяющееся стропило аллегорически символизирует родники, которые составляют основную часть водных ресурсов района. Сливаясь, ручьи образуют маленькие речки: Мешу, Сабинку и Кала-Тау, которые питают своими водами крупные реки: Волгу и Вятку. Серебро — символ чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; лазурь (синий, голубой) — чести, благородства, возвышенных устремлений.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва); при участии Ч.Юсуповой (Набережные Челны).

Саба районы

Символика нигезләмәсе: Герб символлар һәм аллегорияләр теле аша районның табигый һәм тарихи үзенчәлекләрен чагылдыра. Саба районы 1930 елда оештырылган булса да, аның территориясендә алты гасыр элек үк инде торулыклар булган. Район үзәге Байлар Сабасы бу авылларның иң борынгыларыннан берсе, аның турындагы беренче мәгълүматлар XIV гасырга карый. Иң әүвәлге авыллар, кагыйдә буларак, елга буйларында урнашып, куе урманнар-чытырманнар белән уратылган булган. Бүгенге көндә дә район җирләренең шактый урынында ылыслы урманнар үсә. Райондагы иң зур предприятие булган Саба урман хуҗалыгы 6 урманчылыкны берләштерә. Гербтагы чыршы — озын гомерлелек, ныклык, көч-куәт чыганагы символы буларак, нәкъ менә җирле халык тормышындагы урман хуҗалыгы роленең әһәмиятен чыгылдыра. Яшел төс — табигатьне, сәламәтлекне, тереклек үсешен, алтын исә уңышны һәм байлыкны символлаштырып, бу ике төс район икътисадының төп юнәлеше — авыл хуҗалыгына ишарәли. Киңәеп килүче дулкынлы атлама геральдик фигурасы райондагы су ресурсларының төп өлешен тәшкил итүче чишмәләрне символлаштыра. Инешләр, бер агымга җыелып, Мишә, Саба һәм Калатау кебек кечерәк елгаларны хасил итә, алары исә олы сулар — Идел һәм Нократка коя. Көмеш — сафлык, камиллек, тынычлык һәм үзара аңлашу; күк белән зәңгәр төсләр — намус, затлылык, югары омтылышлар символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү); Ч.Юсупова (Чаллы).

Sabinsky area

Symbols explanation: The emblem depicts historical and natural characteristic of the area. Settlements on the territory of Sabinsky area existed earlier than six centuries ago. Administrative center of the area — a settlement of Bogatye Saby is one of the oldest ones and dates back to the 14th century. As a rule the earliest settlements were situated along river banks surrounded by impassable wild forests. Even now the major territory of the area is occupied by conifer forest. Sabinsky forestry establishment is the biggest enterprise of the area that unites 6 forest farms. The important role of forest for the local people is depicted in the emblem by a fir tree that is a traditional symbol of long life, resistance and source of power. Green colour is a symbol of nature, health and life growth, gold means harvest and wealth and indicates the principal agricultural trend of the area economy. A heraldic figure of a curved roof timber symbolizes water springs that constitute a major part of the area water resources. The springs make smaller streams: rivers Myosha, Sabinka, Kala-Tau that supply the bigger rivers with their water: the Volga and Vyatka river. Silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding; blue colour symbolizes honour, nobility and kind intentions.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow) with participation of Ch.Yousupova (Naberezhnye Chelny).

Сармановский муниципальный район

Сарман муниципаль районы

Sarmanovo municipal area

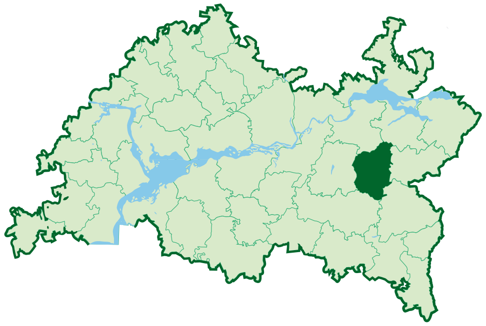

Сармановский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в восточной части Республики Татарстан.
Центр — с. Сарманово.
Площадь — 1385,6 км².
Численность населения на 2017 г. — 35324 чел. (по переписи 2002 г., татар — 90,7%, русских — 7,6%).
В состав района входят 72 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 2 марта 2006 г.

Сарман районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көнчыгышында урнашкан.
Үзәге — Сарман авылы.
Мәйданы — 1385,6 км².
Халкы 2017 елда — 35324 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 90,7%, руслар — 7,6%).
Район 72 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 2 мартында раслана.

Sarmanovo area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the eastern part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Sarmanovo settlement.
Area — 1385,6 km².
Population in 2017 — 35324 people (according to the record of 2002 Tatar — 90,7%, Russian — 7,6%).
The area comprises 72 settlements.
Emblem and standard are adopted on March 2nd 2006.

Герб Сармановского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле золотой поющий соловей; в оконечности оба угла щита выпукло выделены зеленью и ограничены выходящими снизу и вписанными фигурами: справа — золотой головкой колоса, слева — чёрным потоком».

Сарман районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл (кызыл) җирлектә сайраучы алтын сандугач; очлыкта калканның ике почмагы кабарынкы рәвештә астан чыккан фигуралар: уңда алтын башак, сулда кара агынты белән бүленгән яшеллек белән тутырылган».

Emblem of Sarmanovo area

Emblem description: 'In the red field there is a golden singing nightingale; in the bottom part both corners of the shield are standing out with green and end up with figures in the bottom: a golden wheat ear on the right and a black stream on the left.'

Флаг Сармановского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, с красным клином от древка до свободного края, несущим изображение жёлтого соловья; высота фигуры составляет 2/3 ширины полотнища».

Сарман районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, флаг сабы ягында уртасында сары сандугач урнашкан кызыл чөйле туры почмаклы яшел тукыма; фигураның биеклеге тукыма киңлегенең 2/3 өлешен тәшкил итә».

Standard of Sarmanovo area

Standard description: 'A rectangular green panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises a red triangle from the pole to the free edge with a yellow nightingale; the height of the figure is 2/3 of the panel width.'

Сармановский район

Обоснование символики: Птицы всегда вызывали у людей особые чувства, благодаря способности взлетать над землёй, им приписывались многочисленные и разнообразные свойства, прежде всего связанные с духовным развитием, творчеством. Птица как символ всегда воспринималась многогранно. Герб языком символов и аллегорий отражает культурные, природные и экономические особенности района. В гербе Сармановского района соловей является символом возвышенности, творчества и устремлённости вперёд. Поющий соловей олицетворяет успехи местных жителей в области культуры и искусства. Красный цвет дополняет символику соловья, а также указывает на красоту Сармановской природы и лучшие качества местных жителей: трудолюбие, мужество, оптимизм. Экономическое развитие района, его хозяйственный фундамент основывается на сельском хозяйстве, отражённом в гербе золотой головкой колоса и зелёным цветом — символом природы, здоровья, плодородия и жизненного роста. Золото — символ богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Чёрные струи указывают на вторую составляющую экономики района — нефтяную отрасль. Чёрный цвет — символ скромности, мудрости, вечности бытия.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва); при участии Р.Ямашева (Джалиль), Э.Аскаровой (Сарманово).

Сарман районы

Символика нигезләмәсе: Кошлар кеше күңелендә һәрзаман аерым хисләр тудырган. Һавага күтәрелеп очып йөргәнлектән, аларга рухи үсеш, иҗат белән бәйле күптөрле үзлекләр нисбәт ителгән. Кош, символ буларак, күпкырлы объект сыйфатында күзаллана. Герб символлар һәм аллегория теле аркылы районның мәдәни, табигый һәм икътисади үзенчәлекләрен чагылдыра. Сарман районы гербында сандугач рухи күтәренкелек, иҗат һәм алга омтылыш символы булып тора. Сайраучы сандугач җирле халыкның мәдәният һәм сәнгать өлкәсендәге казанышларын гәүдәләндерә. Сандугач символикасын кызыл төс тулыландырып, Сарман табигате матурлыгына һәм район халкының эшсөярлек, батырлык, күңел күтәренкелеге кебек сыйфатларына ишарәли. Гербтагы башакның алтын очы һәм яшел төс табигать, сәламәтлек, уңдырышлылык, тереклек үсешен символлаштыра, шул рәвешле районның авыл хуҗалыгына нигезләнгән икътисади алгарышын чагылдыра. Алтын байлык-муллык, тотрыклылык, ихтирам һәм акыл символы булып тора. Кара агынтылар район икътисадын тәшкил итүче икенче юнәлеш — нефть тармагын күрсәтү алымы буларак күзаллана. Кара төс — тыйнаклык, зирәклек, яшәешнең бакыйлыгы символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү); Р.Ямашев (Җәлил), Э.Әскәрова (Сарман) катнашында.

Sarmanovo area

Symbols explanation: Birds arise special feelings in humans because of their ability to fly, people used to give a variety of special characteristic to them and first of all those related to spiritual development and creativity. A bird as a symbol has always been a complicated thing. The emblem depicts cultural, natural and economic characteristics of the area. A nightingale in the emblem of Sarmanovo area is a symbol of exaltation, creation and striving ahead. A singing nightingale embodies the achievements of local people in culture and art. Red colour adds to the symbol and indicates beauty of Sarmanovo nature and the best traits of the local people: readiness to work hard, courage and optimism. Economic development of the area, its basis is agriculture that is depicted by a golden wheat ear and by green colour — a symbol of nature, health, fertility and life growth.

Gold is a symbol of wealth, stability, respect and work of mind. Black streams indicate the second element of the area economy — oil industry. Black colour is a symbol of modesty, wisdom and eternal existence.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow) with participation of R.Yamashev (Djalil) and E.Askarova (Sarmanovo).

Спасский муниципальный район

Спас муниципаль районы

Spassky municipal area

Спасский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в юго-западной части Республики Татарстан.
Центр — г. Болгар.
Площадь — 2022,1 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 19566 чел. (по переписи 2002 г., русских — 66,5%, татар — 30%).
В состав района входят 46 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 20 августа 2005 г.

Спас районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнбатышында урнашкан.
Үзәге — Болгар шәһәре.
Мәйданы — 2022,1 км^2.
Халкы 2017 елда — 19566 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 66,5%, татарлар — 30%).
Район 46 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 20 августында раслана.

Spassky area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south-west of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — city of Bolgar.
Area — 2022,1 km^2.
Population in 2017 — 19566 peope (according to the record of 2002 Russian — 66,5%, Tatar — 30%).
The area comprises 46 settlements.
Emblem and standard are adopted on August 20th 2005.

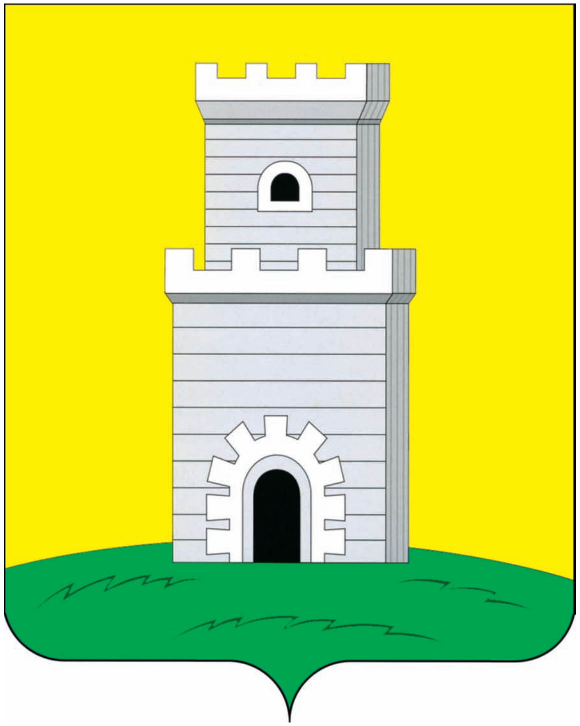

Герб Спасского района

Описание герба: «В золотом поле на зелёной земле серебряная башня о двух зубчатых ярусах с чёрной аркой ворот и таким же окном в верхнем ярусе».

Спас районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел җир өстендәге алтын җирлектә ике катлы, тешле, кара капка а́ркалы һәм югары катында шундый ук тәрәзәле көмеш манара».

Emblem of Spassky area

Emblem description: 'In the golden field on the green land there is a silver tower of two embattled levels with a black gate arch and a window of the same colour in the upper level.'

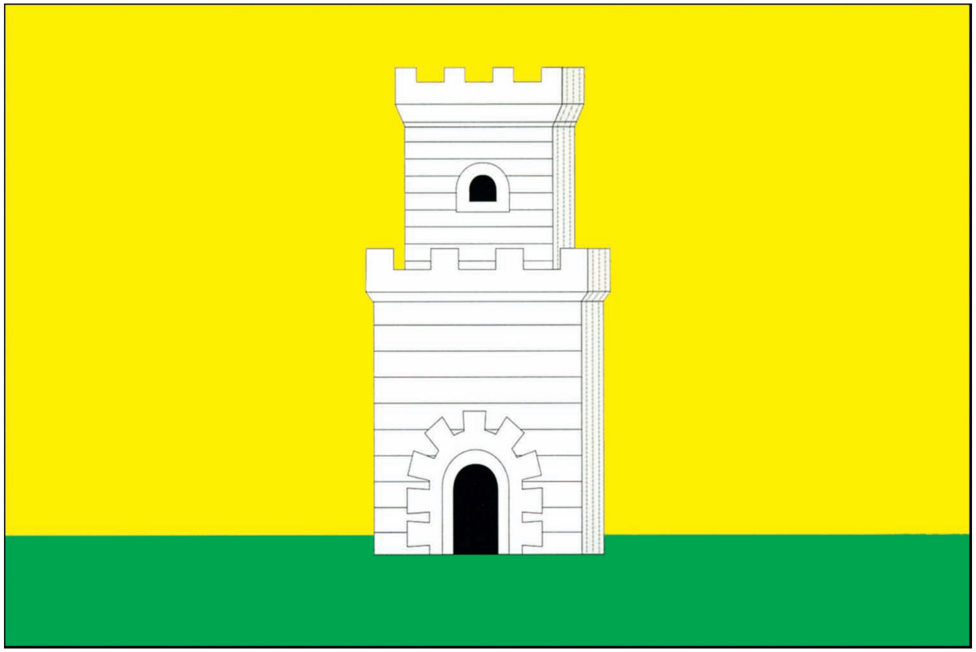

Флаг Спасского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, воспроизводящее композицию герба: вдоль нижнего края зелёная полоса в 1/6 ширины полотнища и посередине белая двухъярусная башня с чёрными аркой ворот и окном в верхнем ярусе».

Спас районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, туры почмаклы тукымада герб фигуралары сурәтләнгән: аскы чиге буйлап тукыма киңлегенең 1/6 өлеше киңлегендә яшел буй тоташкан һәм уртада кара капка а́ркалы һәм югары катында тәрәзәле ике катлы ак манара».

Standard of Spassky area

Standard description: ‘A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises the emblem composition: along the bottom edge there is a green stripe of 1/6 of the panel width and in the middle there is a white tower of two levels with a black gate arch and a window in the upper level.’

Спасский район

Обоснование символики: Герб Спасского района создан на основе исторического герба г. Спасск Казанской губернии, Высочайше утверждённого 18 октября 1781 г. (по старому стилю), подлинное описание которого гласит: «В верхней части щита герб Казанский. В нижней, древняя башня, в золотом поле, в знак того, что подле сего новаго города, в близости находился древний Татарский город Болгары, в котором и по сие время таковыя башни не разрушены». Композиция герба указывает на богатую историю Спасской земли: на территории современного района находилась древняя столица Волжской Болгарии (X–XIII вв.). Башня в геральдике — символ опоры, надёжности, крепости духа. Золото символизирует уважение, богатство, стабильность, интеллект; серебро — чистоту, совершенство, непорочность, мир и взаимопонимание. Зелёный цвет олицетворяет здоровье, природу, жизненный рост; чёрный — вечность, мудрость, скромность.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и Г.Бушканец (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва), К.Нугаев и Р.Махмутов (Болгар).

Спас районы

Символика нигезләмәсе: Спас районы гербы Казан губернасының Спас тарихи гербы нигезендә булдырыла. Бу герб 1781 елның 18 октябрендә (иске стиль буенча) Иң югарыда раслана, анда болай диелә: «Калканның югары өлешендә Казан гербы. Түбәнендә алтын кырда борынгы манара, ул бу яңа шәһәр янында борынгыда татар шәһәре Болгар булганлыгы билгесе. Андагы манаралар хәзерге вакытта да җимерелмәгән килеш торадыр». Герб композициясе Спас җиренең бай тарихын чагылдыра: хәзерге район территориясендә Идел буе Болгар дәүләтенең (X–XIII йөзләр) борынгы башкаласы булган. Геральдикада манара терәк, ышанычлылык, рухи көч символы буларак билгеле. Алтын — ихтирамны, байлыкны, тотрыклылыкны, акылны; көмеш — сафлык, камиллек, гыйффәтлелек, тынычлык һәм үзара аңлашуны символлаштыра; яшел төс — сәламәтлек, табигать, тереклек үсешен; кара төс мәңгелек, зирәклек, тыйнаклыкны гәүдәләндерә.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм Г.Бушканец (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Нугаев һәм Р.Мәхмүтов (Болгар).

Spassky area

Symbols explanation: The emblem of Spassky area is based on the historical emblem of Spassk town of Kazan province that was highly adopted on October 18th 1781 (old style). The original description thereof says: ‘In the upper part of the shield there is the emblem of Kazan. In the bottom part there is an ancient tower in the golden field to mark that near this new town ancient Tatar Bolgar city was situated and which towers until now has not been ruined.’ The emblem composition embodies rich history of Spassky land: the ancient capital of the Volga Bulgaria was situated on the territory of the contemporary area in the 10th–13th centuries. A tower in heraldic means basics, reliability and strength of spirit. Gold is a symbol of respect, wealth, stability, work of mind; silver — purity, perfection, innocence, peace and mutual understanding. Green colour embodies health, nature, life growth, black one — eternity, wisdom and modesty.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and G.Bushkanets (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow), K.Nugaev and R.Makhmutov (Bolgar).

Тетюшский муниципальный район

Тәтеш муниципаль районы

Tetyushy municipal area

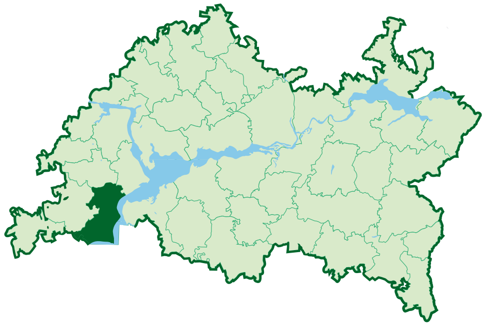

Тетюшский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юго-западе Республики Татарстан, граничит с Ульяновской областью.
Центр — г.Тетюши.
Площадь — 1638,4 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 22828 чел. (по переписи 2002 г., русских — 34,7%, татар — 32,7%, чувашей — 21,7%, мордвы — 9,9%).
В состав района входят 75 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 6 декабря 2005 г.

Тәтеш районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнбатышында урнашкан. Ульяновск өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Тәтеш шәһәре.
Мәйданы — 1638,4 км^2.
Халкы 2017 елда — 22828 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча руслар — 34,7%, татарлар — 32,7%, чуашлар — 21,7%, мордвалар — 9,9%).
Район 75 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 6 декабрендә раслана.

Tetyushy area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the south-western part of the Republic of Tatarstan next to Ulyanovsk region.
Administrative center — town of Tetyushy.
Area — 1638,4 km^2.
Population in 2017 — 22828 people (according to the record of 2002 Russian — 34,7%, Tatar — 32,7%, Chuvash — 21,7%, Mordva — 9,9%).
The area comprises 75 settlements.
Emblem and standard are adopted on December 6th 2005.

Герб Тетюшского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле два турнирных копья накрест между двух тарчей с теневым изображением сияющего солнца на каждом, сопровождаемые во главе узким сдвоенным волнистым поясом; все фигуры серебряные».

Тәтеш районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл (кызыл) җирлектә һәркайсында яктыртучы кояш сурәтләнгән ике калкан арасында аркылы-торкылы куелган ике турнир сөңгесе, өске өлештә ике катлы дулкынлы пута; барлык фигуралар да көмеш».

Emblem of Tetyushy area

Emblem description: 'In the red field there are two tournament spears positioned crosswise between two heater shields with a shadow image of the shining sun on each of them that are accompanied by a narrow double curved band in the upper part. All the figures are painted silver.'

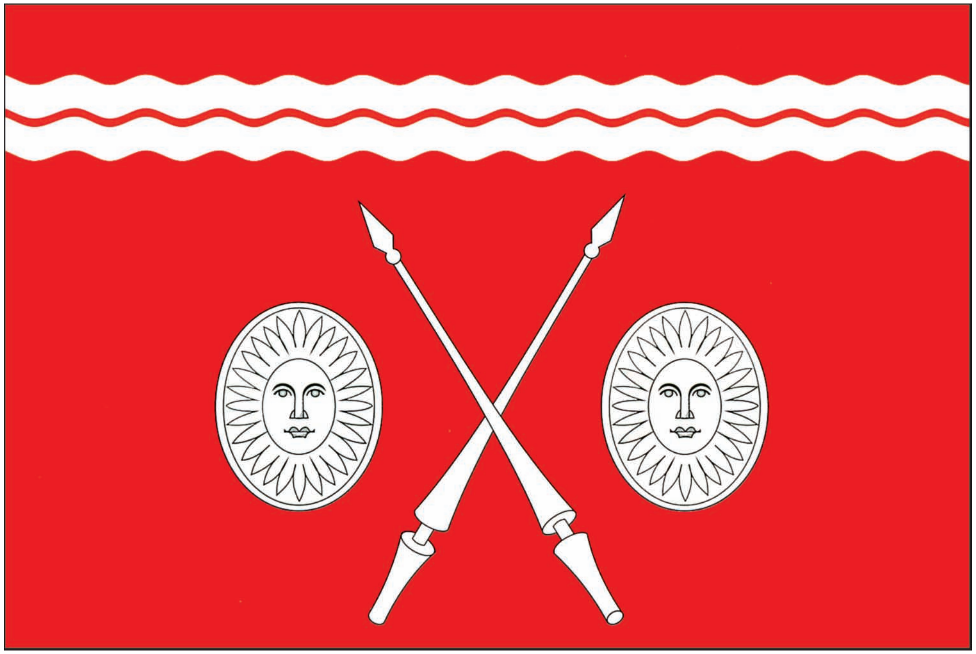

Флаг Тетюшского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, воспроизводящее белым цветом с чёрными контурами и тенями фигуры герба района: два скрещённых турнирных копья между двумя овальными щитами с изображениями стилизованного солнца и вдоль верхнего края — две сближенные волнистые полосы (габаритная ширина каждой полосы — 1/15 от ширины полотнища, их наименьшее расстояние от верхнего края — 1/9 ширины)».

Тәтеш районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге туры почмаклы кызыл тукымада кара контур һәм күләгә белән каймаланган ак төстәге район гербы фигуралары сурәтләнгән: стильләштерелгән кояш рәсемнәре урын алган ике овал калкан арасында чалыштырып куелган ике турнир сөңгесе һәм өске чиге буйлап бер-берсенә якынайган ике дулкынлы буй (һәр буйның габарит киңлеге тукыма киңлегенең 1/15 өлешенә тиң) сузылган, аларның өске читтән иң тар урыны киңлекнең 1/9 өлешен тәшкил итә».

Standard of Tetyushy area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises the area emblem figures in white colour with black profiles and shadows: two knight spears positioned crosswise between two oval-shaped shields with images of a stylized sun and along the upper edge there are two closely positioned curved bands (width of each of them is 1/15 of the panel width, the smallest distance from the upper edge is 1/9 of the width).'

Тетюшский район

Обоснование символики: За основу герба Тетюшского муниципального района взят герб г. Тетюши Казанского наместничества, Высочайше утверждённый 18 октября 1781 г. (по старому стилю). Подлинное описание исторического герба гласит: «В верхней части щита, герб Казанский. В нижней, два серебряныя рыцарския копья и два щита, в красном поле, в знак того, что обыватели сего места суть старых служеб служилые люди, употреблявшие в древности с похвалою оныя орудия». Волнистые серебряные полосы в гербе отражают месторасположение района на берегу Куйбышевского водохранилища. Красный цвет — символ мужества, силы, труда и красоты; серебро — олицетворяет чистоту, совершенство, мир и взаимопонимание.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Р.Маланичев и Г.Русанова (Москва).

Тәтеш районы

Символика нигезләмәсе: Тәтеш муниципаль районы гербы нигезенә Казан наместниклыгы Тәтеш шәһәренең 1781 ел 18 октябрендә (иске стиль белән) Югарыда расланган гербы алынган. Тарихи гербның тулы тасвирламасында болай диелә: «Калканның югары өлешендә — Казан гербы. Түбәндә — ике көмеш рыцарь сөңгесе һәм ике калкан, кызыл җирлектә — бу төбәк халкының борынгы дәвердә әлеге коралларны намус белән йөрткән йомышлы кешеләр булуы билгесе». Гербтагы дулкынлы көмеш буй сызыклар районның Куйбышев сусаклагычы ярында урнашуын күрсәтә. Кызыл төс — батырлык, көч, хезмәт һәм матурлык символы. Көмеш чисталык, камиллек һәм үзара аңлашуны гәүдәләндерә.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), Р.Маланичев һәм Г.Русанова (Мәскәү).

Tetyushy area

Symbols explanation: The basis of the emblem of Tetyushy municipal area is constituted by the emblem of town of Tetyushy of Kazan province highly adopted on October 18th 1781 (old style). The original description of the historical emblem says: ‘In the upper part of the shield there is the emblem of Kazan. In the bottom part there are two silver knight spears and two shields in the red field to mark that state people who used to live here before used this armament with a great success.’ Curved silver stripes in the emblem speak for the position of the area on the bank of Kuybyshev water reserve. Red colour is a symbol of courage, strength, labour and beauty; silver embodies purity, perfection, peace and mutual understanding.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), R.Malanichev and G.Rusanova (Moscow).

Тукаевский муниципальный район

Тукай муниципаль районы

Tukayevsky municipal area

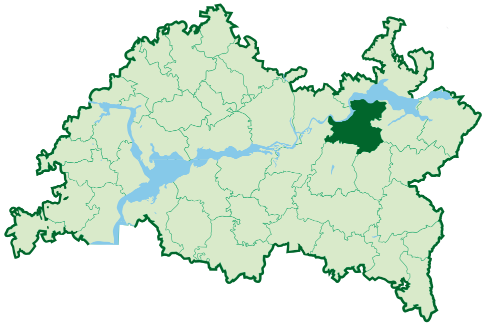

Тукаевский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на северо-востоке Республики Татарстан.
Центр — г.Набережные Челны.
Площадь — 1743,9 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 40522 чел. (по переписи 2002 г., татар — 74,7%, русских — 21,9%).
В состав района входят 88 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 11 ноября 2005 г.

Тукай районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында урнашкан.
Үзәге — Чаллы шәһәре.
Мәйданы — 1743,9 км^2.
Халкы 2017 елда — 40522 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 74,7%, руслар — 21,9%,).
Район 88 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 11 ноябрендә раслана.

Tukayevsky area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the north-eastern part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Naberezhnye Chelny city.
Area — 1743,9 km^2.
Population in 2017 — 40522 people (according to the record of 2002 Tatar — 74,7%, Russian — 21,9%).
The area comprises 88 settlements.
Emblem and standard are adopted on November 11th 2005.

Герб Тукаевского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле на лазоревой (синей, голубой) узкой оконечности золотой леопардовый лев, держащий перед собой правой передней лапой золотое древко, завершённое шаром того же металла, под которым подвязаны семь развевающихся влево серебряных лент».

Тукай районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) тар очлык өстендәге җете кызыл (кызыл) җирлектә алгы уң тәпие белән үз алдында өсте алтын шар белән төгәлләнгән, шар астында сулга җилфердәгән җиде көмеш тасма бәйләнгән алтын сап тоткан шундый ук металл каплансыман арыслан».

Emblem of Tukayevsky area

Emblem description: 'In the red field on a blue narrow bottom part there is a leopard-lion holding a golden pole in his right paw that ends up by a sphere of the same metal with seven silver ribbons under it that flutter to the left.'

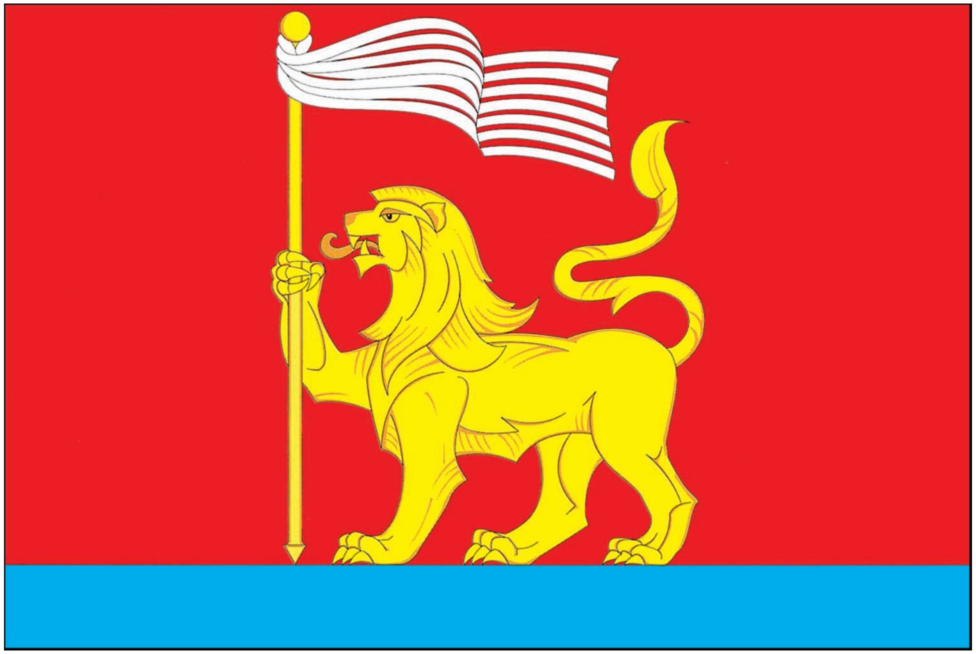

Флаг Тукаевского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее фигуры герба района: вдоль нижнего края голубую полосу в 2/15 ширины полотнища, а в красной части вплотную к полосе идущего жёлтого льва, держащего в правой передней лапе увенчанное шаром древко того же цвета с подвязанными к нему семью развевающимися белыми лентами».

Тукай районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге туры почмаклы кызыл тукымада район гербы фигуралары сурәтләнгән: аскы чиге буйлап тукыма киңлегенең 2/15 өлеше киңлегендә күк буй тоташкан, ә кызыл өлештә буйга терәлеп алгы аягы белән өсте шар белән төгәлләнгән, шар астында җилфердәгән җиде ак тасма бәйләнгән сары сап тоткан шундый ук төстәге атлап баручы арыслан».

Standard of Tukayevsky area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises the area emblem figures: along the bottom edge there is a blue stripe of 2/15 panel width and in the red part close to the stripe there is a yellow walking lion that holds in his right front paw a pole with a ball of the same colour having seven fluttering white ribbons tired to it.'

Тукаевский район

Обоснование символики: Герб языком символов и аллегорий указывает на важное значение региона в социально-экономическом потенциале Татарстана. Здесь сосредоточены значимые отрасли промышленности республики. Тукаевский район — перекрёсток водных и иных транспортных магистралей, крупный сельскохозяйственный центр. Главная фигура герба — золотой Арслан (лев) — царь зверей, олицетворяет силу и мощь, уверенность и отвагу. Древко и 7 серебряных полотенец — символы дружбы многонационального населения района, объединённых традиционным праздником Сабантуй. Голубая оконечность герба говорит о том, что Тукаевский район располагается вдоль берега р. Камы. Золото в геральдике — символ богатства, стабильности, уважения и интеллекта; серебро — чистоты, совершенства, мира и взаимопонимания; червлёный (красный) цвет олицетворяет мужество, силу, труд, красоту; лазоревый (синий, голубой) цвет — честь, духовность, возвышенные устремления.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева и Р.Маланичев (Москва); при участии Ф.Салаховой (Тукаевский район).

Тукай районы

Символика нигезләмәсе: Герб символ һәм аллегорияләр теле белән төбәкнең Татарстанның социаль-икътисади потенциалында мөһим урын тотуын күрсәтә. Биредә республика сәнәгатенең әһәмиятле өлкәләре тупланган. Тукай районы — су һәм башка транспорт магистральләре чаты, эре авыл хуҗалыгы үзәге. Гербтагы төп фигура — алтын Арыслан — җәнлекләр патшасы, көч һәм куәт, ышаныч һәм батырлык гәүдәләнеше. Сап һәм 7 көмеш сөлге — районның күпмилләтле халкының дуслык символы. Гербның зәңгәрсу очлыгы Тукай районының Кама елгасы яры буенда урнашканлыгын күрсәтә. Геральдикадагы алтын төс — байлык, тотрыклылык, ихтирам һәм интеллект; көмеш — чисталык, камиллек, тынычлык һәм үзара аңлашу символы; җете кызыл (кызыл) төс — батырлык, көч, хезмәт, матурлыкны гәүдәләндерә; сыек зәңгәр (зәңгәр) төс — намус, рухи байлык, югары омтылышлар билгесе.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева һәм Р.Маланичев (Мәскәү); Ф.Сәлахова катнашында (Тукай районы).

Tukayevsky area

Symbols explanation: The emblem indicates great importance of the area in social and economic potential of Tatarstan by the language of symbols and allegories. Prominent branches of the republican eco - nomy are concentrated here. Tukayevsky area is a cross of water and other transportation lines, a huge agricultural center. The principle figure of the emblem is a golden Arslan (lion) — king of animals who symbolizes strength and power, confidence and bravery. The pole and seven silver towels make a symbol of friendship of multinational population of the area that are united by traditional Sabantuy celebration. The blue bottom part of the emblem says that Tukayevsky area is situated along the bank of Kama river. Gold in heraldic is a symbol of wealth, stability, respect and work of mind; silver is a symbol of purity, perfection, peace and mutual understanding; red colour embodies courage, strength, labour, beauty; blue colour — honour, spirituality, kind intentions.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva and R.Malanichev (Moscow) with the participation of F.Salakhova (Tukayevsky area).

Тюлячинский муниципальный район

Теләче муниципаль районы

Tyulyachy municipal area

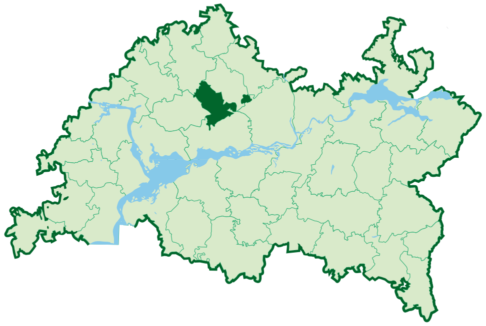

Тюлячинский район

Образован 25 января 1935 г.
Находится в северной части Республики Татарстан.
Центр — с.Тюлячи.
Площадь — 844,1 км².
Численность населения на 2017 г. — 13949 чел. (по переписи 2002 г., татар — 89,4%, русских — 10%).
В состав района входят 53 населённых пункта.
Герб и флаг утверждены 23 декабря 2006 г.

Теләче районы

1935 елның 25 гыйнварында оештырыла.
Татарстан Республикасының төньягында урнашкан.
Үзәге — Теләче авылы.
Мәйданы — 844,1 км².
Халкы 2017 елда — 13949 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 89,4%, руслар — 10%).
Район 53 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2006 елның 23 декабрендә раслана.

Tyulyachy area

Established on January 25th 1935.
The area is situated in the northern part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — Tyulyachy settlement.
Area — 844,1 km².
Population in 2017 — 13949 people (according to the record of 2002 Tatar — 89,4%, Russian — 10%).
The area comprises 53 settlements.
Emblem and standard are adopted on December 23d 2006.

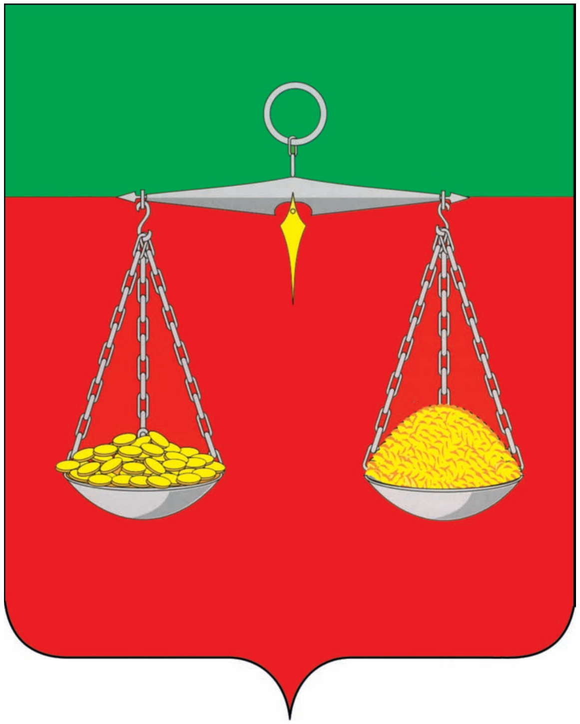

Герб Тюлячинского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле с зелёной главой поверх всего серебряные, с обращённой вниз золотой стрелкой, весы, правая чашка которых полна золотыми монетами, а левая — таковым же зерном; коромысло весов лежит поверх края главы».

Теләче районы гербы

Герб тасвирламасы: «Өсте яшел җете кызыл (кызыл) җирлектә, барысы өстендә уң тәлинкәсе алтын акчалар, сул тәлинкәсе шундый ук бөртекләр белән тулы, алтын угы аска караган көмеш үлчәү; үлчәү көянтәсе өске өлеш чиге өстенә куелган».

Emblem of Tyulyachy area

Emblem description: 'In the red field with green upper part above all there is f silver weighing scale with a golden hand pointing down , the right pan thereof is full of golden coins, the left one — full of golden corn; the balance-beam is positioned on top of the red field.'

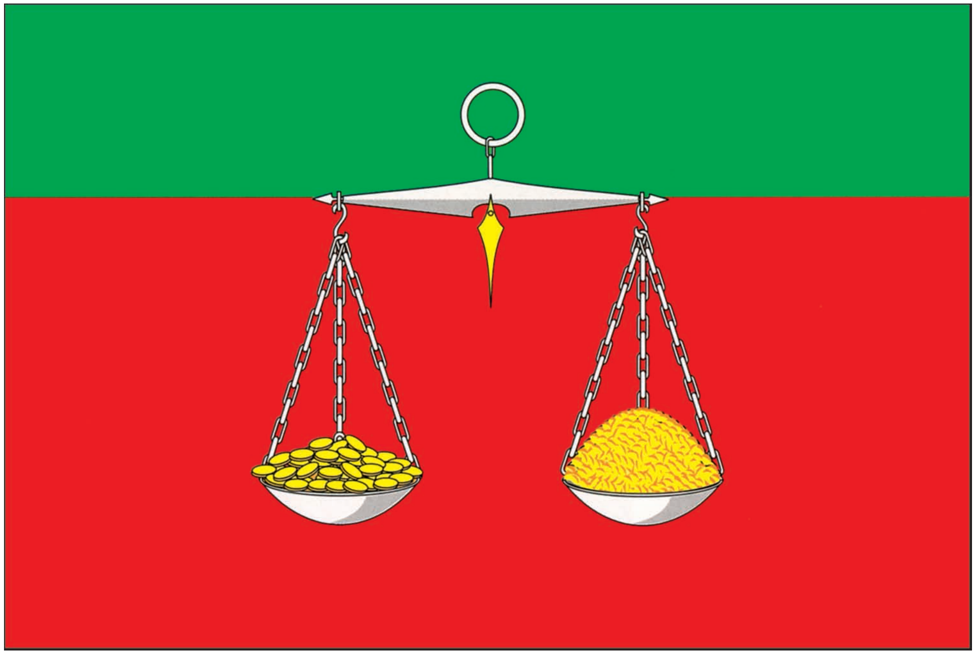

Флаг Тюлячинского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль верхнего края зелёную полосу в 3/10 ширины полотнища, а в середине полотнища изображение весов из герба района, выполненное белыми и жёлтыми цветами, причём коромысло весов лежит поверх границы полос».

Теләче районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге өске чиге буйлап тукыма киңлегенең 3/10 өлеше киңлегендә яшел буй тоташкан, уртада ак һәм сары төсләр белән башкарылган, район гербындагы үлчәү сурәте урнашкан, үлчәү көянтәсе буйлар чиге өстенә куелган туры почмаклы кызыл тукыма».

Standard of Tyulyachy area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises the green part along the upper edge of 3/10 of the panel width and in the middle of the panel there is a weighing scale from the area emblem painted white and yellow, the balance-beam is put on top of the border between the stripes.'

Тюлячинский район

Обоснование символики: Герб Тюлячинского муниципального района языком символов и аллегорий отражает его историко-культурные особенности. Районный центр с.Тюлячи имеет древнюю историю. Его основание относят к эпохе поздней Золотой Орды и раннего Казанского ханства. Село было известно крупной ярмаркой, что отражено в гербе изображением весов, чаши которых наполнены монетами и зерном. Весы с полными чашами символизируют как былое величие земли Тюлячинского района, так и его современный потенциал развития. Кроме того, золотые монеты аллегорически указывают на богатое историко-культурное наследие района, на территории которого расположены уникальные археологические памятники. Зелёная глава указывает на то, что основой экономики Тюлячинского района является сельскохозяйственное производство. Символику герба дополняет его цветовая гамма: золото — символ урожая, богатства, интеллекта и уважения; серебро — ясности, открытости, примирения, невинности; красный цвет олицетворяет мужество, силу, трудолюбие, красоту и праздник; зелёный — символ природы, здоровья, молодости, жизненного роста.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва).

Теләче районы

Символика нигезләмәсе: Теләче муниципаль районы гербы символ һәм аллегорияләр теле белән аның тарихи-мәдәни үзенчәлекләрен чагылдыра. Район үзәге Теләче авылының борынгы тарихы бар. Аның нигезләнүе Алтын Урданың соңгы һәм Казан ханлыгының элгәреге чорына нисбәт ителә. Авыл зур ярминкәсе белән танылa, бу гербта тәлинкәләре акча һәм ашлык белән тулы үлчәү аша күрсәтелә. Тулы савытлы үлчәүләр Теләче районы төбәгенең элеккеге бөеклеген дә һәм аның хәзерге үсеш потенциалын да символлаштыра. Моннан тыш, алтын акчалар аллегорик рәвештә территориясендә уникаль археологик истәлекләр урнашкан районның бай тарихи-мәдәни мирасына да ишарә итә. Яшел өске өлеш Теләче районы икътисадының нигезе авыл хуҗалыгы җитештерүенә корылуын күрсәтә. Герб символикасын аның төсләр гаммасы тулыландыра: алтын — уңыш, байлык, интеллект һәм ихтирам; көмеш — яктылык, ачыклык, килешүчәнлек, гөнаһсызлык символы; кызыл төс батырлык, көч, хезмәт сөючәнлек, матурлык һәм бәйрәмне гәүдәләндерә; яшел — табигать, сәламәтлек, яшьлек, тормышчанлык билгесе.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү).

Tyulyachy area

Symbols explanation: The emblem of Tyulyachy municipal area expresses its historical and cultural characteristics by the language of symbols and allegories. Tyulyachy settlement has ancient history. Its name dates back to the period of the Golden Horde and early Kazan khanate. The settlement was famous for its huge fare that is depicted in the emblem by a weighing scale with its pans full of coins and corn. The full pans of the weighing scale symbolize the former grandeur of Tyulyachy area and modern potential of its development. Besides, golden coins indicate in an allegoric way rich historical and cultural heritage of the area that comprises unique archaeological monuments. The green part shows that the basis of the economy of Tyulyachy area is its agricultural production.

Symbols of the emblem are supplemented by its range of colours: gold is a symbol of harvest, wealth, respect and work of mind; silver is a symbol of purity, openness, reconciliation and innocence; red colour embodies courage, strength, labour, beauty and celebration; green colour is a symbol of nature, health, youth and life growth.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow).

Черемшанский муниципальный район

Чирмешән муниципаль районы

Cheremshan municipal area

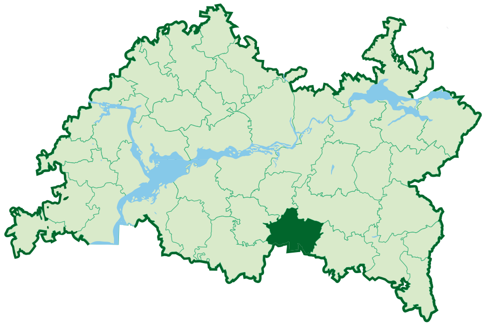

Черемшанский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится на юге Республики Татарстан, граничит с Самарской областью.
Центр — с.Черемшан.
Площадь — 1364,3 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 19370 чел. (по переписи 2002 г., татар — 54%, чувашей — 21,6%, русских — 18,5%, мордвы — 5%).
В состав района входят 48 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 22 марта 2005 г.

Чирмешән районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының көньягында урнашкан. Самара өлкәсе белән чиктәш.
Үзәге — Чирмешән авылы.
Мәйданы — 1364,3 км^2.
Халкы 2017 елда — 19370 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 54%, чуашлар — 21,6%, руслар — 18,5%, мордвалар — 5%).
Район 48 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 22 мартында раслана.

Cheremshan area

Established on August 10th 1930.
The area is situated to the south of the Republic of Tatarstan next to Samara region.
Administrative center — Cheremshan settlement.
Area — 1364,3 km^2.
Population in 2017 — 19370 people (according to the record of 2002 Tatar — 54%, Chuvash — 21,6%, Russian — 18,5%, Mordva — 5%).
The area comprises 48 settlements.
Emblem and standard are adopted on March 22nd 2005.

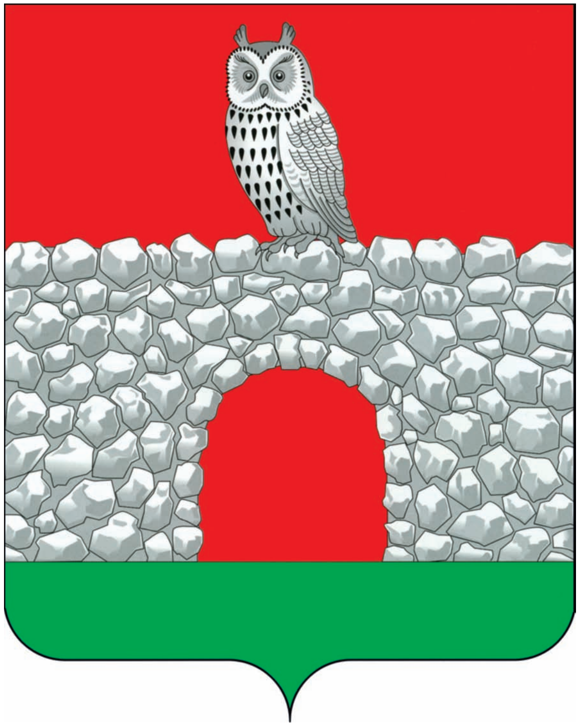

Герб Черемшанского района

Описание герба: «В червлёном (красном) поле стоящая на зелёной узкой оконечности серебряная стена, выложенная из камней неправильной формы, с аркой в цвет поля; на стене сова того же металла».

Чирмешән районы гербы

Герб тасвирламасы: «Җете кызыл (кызыл) җирлектә тар яшел очлыкка баскан, төрле формалы ташлардан салынган, җирлек төсендәге áркалы көмеш дивар; дивар өстендә шундый ук металл ябалак».

Emblem of Cheremshan area

Emblem description: ‘In the red field there is a silver wall standing on a narrow green bottom part that is made of stones of irregular shape and has an arch of the colour of the field; there is a silver owl on the wall.’

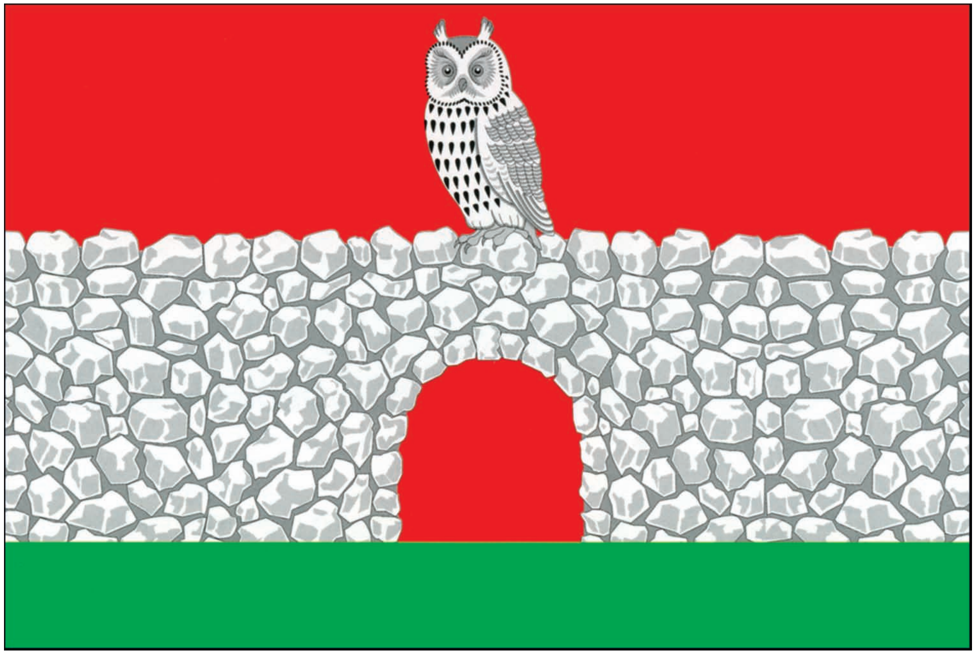

Флаг Черемшанского района

Описание флага: «Прямоугольное красное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, несущее вдоль нижнего края зелёную полосу в 1/6 полотнища, и над ней фигуры герба: стену с аркой (воспроизведённую вплотную к зелёной полосе) и сидящую на ней сову, изображённые белым и серым цветами».

Чирмешән районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге буйлап тукыма киңлегенең 1/6 өлеше киңлегендә яшел буй тоташкан, аның өстендә ак һәм соры төсләр белән башкарылган герб фигуралары: а́ркалы дивар (яшел буйга терәлеп урнашкан) һәм аның өстендә утыручы ябалак сурәтләнгән туры почмаклы кызыл тукыма».

Standard of Cheremshan area

Standard description: 'A rectangular red panel with proportions of 2:3 of the width to the length that comprises the green part along the bottom edge of 1/6 of the panel and figures from the emblem: the wall with the arch that is situated close to the green stripe and the owl sitting on the wall painted white and grey.'

Черемшанский район

Обоснование символики: Герб района отражает исторические и географические особенности местности. В XVIII в. здесь находился южный рубеж государства. Через территорию современного Черемшанского района проходила вторая Закамская «Черемшанская» пограничная линия. В 1732–1736 гг. были построены Черемшанская и Шешминская крепости, на что в гербе указывает изображение стены, которая является символом надёжности, прочности и самостоятельности района. Сова, олицетворяющая бдительность, проницательность и мудрость, дополняет пограничную символику герба. Изображение открытых ворот (арки) говорит о гостеприимстве и доброте местных жителей. Серебро в геральдике — символ благородства, чистоты, великодушия; красный цвет символизирует мужество, труд, праздник, красоту; зелёный — символ сельского хозяйства, плодородия, природы, жизни.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Фефелова (Балашиха), О.Афанасьева (Москва).

Чирмешән районы

Символика нигезләмәсе: Район гербы җирлекнең тарихи һәм географик үзенчәлекләрен чагылдыра. XVIII йөздә биредә дәүләтнең көньяк чиге уза. Хәзерге Чирмешән районы территориясе аша икенче Кама аръягы «Чирмешән» чик сызыгы уза. 1732–1736 елларда Чирмешән һәм Чишмә кальгалары төзелә, гербта сурәтләнгән дивар шуны күрсәтә, дивар — районның таяныч, ныклык һәм мөстәкыйльлек символы да. Сизгерлек, зирәклек һәм акыллылыкны гәүдәләндерүче ябалак гербның чик символикасын тулыландыра. Ачык капкалар (áрка) — җирле халыкның кунакчыллыгына һәм яхшылыгына ишарә. Геральдикада көмеш — намуслылык, чисталык, киң күңеллелек символы; кызыл төс батырлык, хезмәт, бәйрәм, матурлыкны гәүдәләндерә; яшел — авыл хуҗалыгы, уңдырышлылык, табигать, тормыш билгесе.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Фефелова (Балашиха), О.Афанасьева (Мәскәү).

Cheremshan area

Symbols explanation: The emblem of the area depicts historical and geographic peculiarities of the land. In the 18th century the southern border of the state was situated here. The territory of the contemporary Cheremshan area was crossed by the second Zakamsky 'Cheremshansky' border line. In 1732–1736 Cheremshansky and Sheshminsky fortresses were built and this is depicted in the emblem by the image of the wall that symbolizes reliability, solidness and self-dependence of the area. The owl that embodies vigilance, insight and wisdom adds to the border symbols of the emblem. The image of an open gate (arch) speaks for hospitality and kindness of the local people. In heraldic silver symbolizes nobility, purity and generosity; red colour symbolizes courage, labour, celebration and beauty; green colour symbolizes agriculture, fertility, nature and life.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Fefyolova (Balashikha), O.Afanasyeva (Moscow).

Чистопольский муниципальный район

Чистай муниципаль районы

Chistopol municipal area

Чистопольский район

Образован 10 августа 1930 г.
Находится в центральной части Республики Татарстан.
Центр — г. Чистополь.
Площадь — 1799 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 78082 чел. (по переписи 2002 г., татар — 61%, русских — 33,4%, чувашей — 4,5%).
В состав района входят 60 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 24 января 2007 г.

Чистай районы

1930 елның 10 августында оештырыла.
Татарстан Республикасының үзәк өлешендә урнашкан.
Үзәге — Чистай шәһәре.
Мәйданы — 1799 км^2.
Халкы 2017 елда — 78082 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 61%, руслар — 33,4%, чуашлар — 4,5%).
Район 60 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2007 елның 24 гыйнварында раслана.

Chistopol area

Established on August 10th 1930.
The area is situated in the central part of the Republic of Tatarstan.
Administrative center — city of Chistopol.
Area — 1799 km^2.
Population in 2017 — 78082 people (according to the record of 2002 Tatar — 61%, Russian — 33,4%, Chuvash — 4,5%).
The area comprises 60 settlements.
Emblem and standard are adopted on January 24th 2007.

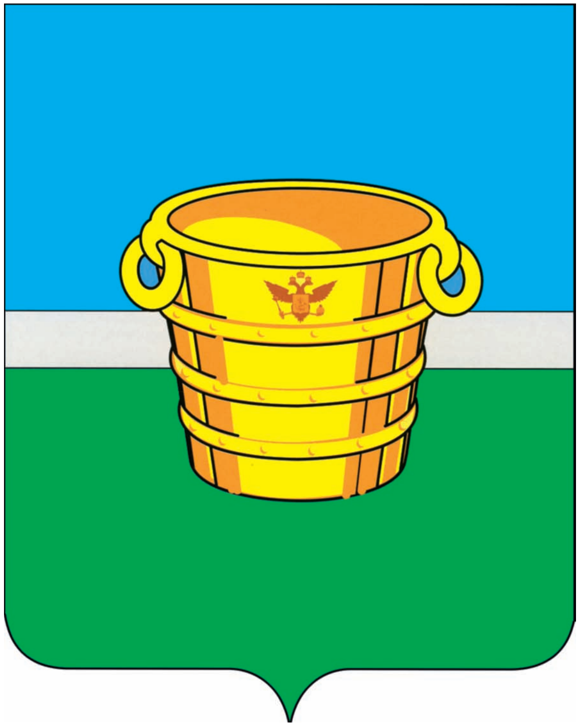

Герб Чистопольского района

Описание герба: «В поле, пересечённом лазурью и зеленью, — узкий серебряный пояс; поверх всего золотая, хлебная мера-четверик (подобная кадке с тремя обручами и с двумя ушками в виде колец), между верхним обручем и краем обременённая малым российским государственным орлом (времён Екатерины II) в теневом цвете».

Чистай районы гербы

Герб тасвирламасы: «Сыек зәңгәргә һәм яшелгә бүленгән җирлектә — тар көмеш пута; барысы өстендә — өске кыршавы һәм кырые арасында Россиянең күләгә төсендәге кече дәүләт бөркете (Екатерина II заманындагы) урнаштырылган алтын, икмәк үлчәве — дүрт бүлемле савыт (өч кыршаулы һәм божралы ике элмәкле кисмәк рәвешендә)».

Emblem of Chistopol area

Emblem description: 'In the field crossed by blue and green colours there is a narrow silver band; above all there is a golden corn measuring pot (in the form of a tub with three collars and two ring-like eyelets), between the upper collar and the edge there is minor Russian state eagle (of Katherine the Great period) painted in shadow colour.'

Флаг Чистопольского района

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением ширины к длине 2:3, разделённое на три неравные горизонтальные полосы — голубую, белую и зелёную (в соотношении 9:2:9) и несущее в центре жёлтое изображение хлебной меры четверика».

Чистай районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге тигез булмаган горизонталь өч — күк, ак һәм яшел буйларга бүленгән (9:2:9 нисбәттә) һәм үзәгендә икмәк үлчәве — дүрт бүлемле савыт урнашкан туры почмаклы тукыма».

Standard of Chistopol area

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 of the width to the length divided into three unequal stripes — blue, white and green (in proportion of 9:2:9) with a yellow corn measuring pot.'

Чистопольский район

Обоснование символики: За основу герба Чистопольского муниципального района взят исторический герб уездного г. Чистополь Казанской губернии, утверждённый 18 октября 1781 г., описание которого гласит: «В верхней части щита герб Казанский. В нижней — золотой, клеймёный четверик в зелёном поле, в знак того, что в сем новом городе производится великий торг всяким хлебом». Центральная фигура герба района (хлебная мера для продажи зерна) символически отражает его историческое наследие, которое связано с общегосударственным значением Чистополя в хлебной торговле. Клеймо в виде двуглавого орла символизировало государственную важность поставок зерна, честность и неподкупность. Золото — символ урожая, богатства, стабильности, уважения и интеллекта. Цветовая гамма герба отражает уникальные природные богатства района, на территории которого расположен Государственный природный комплексный заказник «Чистые луга». Зелёная (свободная от фигур, «чистая») часть герба символизирует название района — Чистопольский. Зелёный цвет — олицетворение весны, здоровья, природы, плодородия. Мелкие реки изображены серебряным поясом, этот цвет в геральдике символизирует ясность, открытость, примирение, невинность. Одно из главных природных достояний района — р. Кама — отображена в гербе лазоревым цветом, который является символом возвышенных устремлений, чести, славы, преданности, бессмертия.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов, Р.Салихов и И.Миннуллин (Казань), К.Мочёнов и В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Москва).

Чистай районы

Символика нигезләмәсе: Чистай муниципаль районы гербына нигез итеп Казан губернасы өяз шәһәре Чистайның 1781 елның 18 октябрендә расланган тарихи гербы алына, аның тасвирламасында болай диелә: «Калканның югары өлешендә Казан гербы. Түбәнге өлешендә бу яңа шәһәрдә һәртөрле ашлык белән зур сәүдә алып барылуын белдерүче, яшел җирлеккә куелган, дүрткә бүленгән, тамгаланган алтын савыт». Район гербының үзәк фигурасы (ашлык сату өчен икмәк үлчәме) символик рәвештә Чистайның икмәк сәүдәсе өлкәсендә дәүләткүләм әһәмияткә ия тарихи мирасын чагылдыра. Ике башлы бөркет рәвешендәге тамга ашлык белән тәэмин итүнең дәүләт дәрәҗәсендә мөһим булуын, намуслылыкны һәм гаделлекне белдерә. Алтын төс — уңыш, муллык, тотрыклылык, абруй һәм акыл символы. Гербның төсләр гаммасы үз территориясендә «Чиста болыннар» дәүләт табигый комплекслы заказнигы урнашкан районның уникаль табигый байлыкларын тасвирлый. Гербның чиста (фигураларсыз өлеше) районның исеменә («чиста кыр») ишарә. Яшел төс — яз, сәламәтлек, табигать, уңдырышлылык символы. Кече елгалар көмеш билбау белән сурәтләнгән, бу төс — геральдикада ачыклык, килешү, саф күңеллелек билгесе. Районның иң төп табигый байлыкларының берсе — Кама елгасы — гербта югары омтылышлар, намус, дан, тугрылык, үлемсезлек символы булган сыек зәңгәр төс белән күрсәтелгән.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов, Р.Салихов һәм И.Миңнуллин (Казан), К.Мочёнов һәм В.Мишин (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү).

Chistopol area

Symbols explanation: The basis of the emblem of Chistopol municipal area is constituted by the historical emblem of the city of Chistopol of Kazan province that was adopted on October 18th 1781. The original description thereof says: ‘There is the emblem of Kazan in the upper part of the shield. In the bottom part there is a golden stamped measuring pot in the green field to mark that this new city is a place of great trade of any corn.’ The central part of the emblem of the area (corn measuring pot) embodies in a symbolic way its historical heritage that is related to the state importance of Chistopol in corn trade. A stamp in the form of a two-headed eagle symbolized state importance of corn supplies, honesty and incorruptibility. Gold is a symbol of harvest, wealth, stability, respect and work of mind. The range of colours of the emblem depicts unique natural resources of the area where ‘Chistye luga’ state nature complex reserve is situated. The green part of the emblem (with no figures, ‘chisto’) symbolizes the name of the area — Chistopol. Green colour is a symbol of spring, health, nature, fertility. Minor streams are drawn in the form of a band of silver that means clearness, openness, reconciliation and innocence in heraldic. One of the principal natural resources of the area — Kama river — is depicted in the emblem by blue colour that is a symbol of kind intentions, honour, fame, devotion and eternal existence.

Authors: R.Khairutdinov, R.Salikhov and I.Minnullin (Kazan), K.Mochyonov and V.Mishin (Khimki), O.Afanasyeva (Moscow).

Ютазинский муниципальный район

Ютазы муниципаль районы

Yutaza municipal area

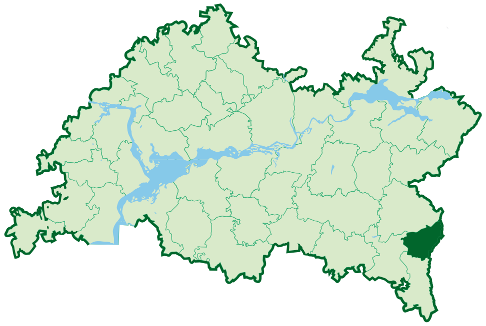

Ютазинский район

Образован 10 февраля 1935 г.
Находится на юго-востоке Республики Татарстан, граничит с Республикой Башкортостан.
Центр — пгт Уруссу.
Площадь — 760,6 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 20735 чел. (по переписи 2002 г., татар — 74,7%, русских — 21,2%).
В состав района входят 38 населённых пунктов.
Герб и флаг утверждены 18 июля 2005 г.

Ютазы районы

1935 елның 10 февралендә оештырыла.
Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгышында урнашкан. Башкортстан Республикасы белән чиктәш.
Үзәге — шәһәр тибындагы Урыссу посёлогы.
Мәйданы — 760,6 км^2.
Халкы 2017 елда — 20735 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 57,6%, руслар — 21,2%).
Район 38 торак пунктны берләштерә.
Гербы һәм флагы 2005 елның 18 июлендә раслана.

Yutaza area

Established on February 10th 1935.
The area is situated to the south-east of the Republic of Tatarstan next to the Republic of Bashkortostan.
Administrative center — Urussu settlement.
Area — 760,6 km^2.
Population in 2017 — 20735 people (according to the record of 2002 Tatar — 74,7%, Russian — 21,2%).
The area comprises 38 settlements.
Emblem and standard are adopted on July 18th 2005.

Герб Ютазинского района

Описание герба: «В зелёном поле серебряный жаворонок с распростёртыми крыльями, сидящий на выходящей фигуре в виде лазоревого узорного купола, окаймлённого серебром и обременённого также выходящим золотым солнцем (без изображения лица)».

Ютазы районы гербы

Герб тасвирламасы: «Яшел җирлектә көмеш белән каймаланган һәм шулай ук күтәрелеп килүче алтын кояш (йөзен күрсәтмичә) куелган, сыек зәңгәр гөмбәз рәвешендәге, калкып торган фигура өстендә утырган, канатларын җәйгән көмеш тургай».

Emblem of Yutaza area

Emblem description: ‘There is a silver skylark in the green field with spread wings, sitting on a blue patterned cupola fringed silver and with a rising golden sun (without face image).’

Флаг Ютазинского района

Описание флага: «Прямоугольное зелёное полотнище с отношением ширины к длине 2:3 и воспроизводящее фигуры герба: примыкающий к нижнему краю узорный голубой купол с белой широкой каймой, на которой изображён сидящий жаворонок, изображённый белым и серым цветами. На фоне голубой части купола вплотную к нижнему краю полотнища жёлтое солнце, видное наполовину».

Ютазы районы флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге туры почмаклы яшел тукымада герб фигуралары сурәтләнгән: ак һәм соры төсләр белән башкарылган тургай утырган, аскы читкә тоташкан киң ак каймалы бизәкле күк гөмбәз. Гөмбәзнең күк өлеше фонында аскы читкә терәлеп урнашкан, яртылаш күренүче сары кояш».

Standard of Yutaza area

Standard description: 'A rectangular green panel with proportions of 2:3 of the width to the length with the figures of the emblem: a blue patterned cupola with a wide white fringe resting on the bottom edge with sitting skylark painted white and grey. On the blue part of the cupola there is a yellow sun resting on the bottom edge of the panel halfway.'

Ютазинский район

Обоснование символики: Герб языком символов и аллегорий отражает географические и экономические особенности Ютазинского района. Главная фигура герба — жаворонок — в геральдике символизирует рассвет, пробуждение, красоту; показывает местоположение района на юго-востоке Республики Татарстан. Жители района первыми встречают восход солнца. Также жаворонок отражает лучшие качества местных жителей — трудолюбие и упорство в достижении поставленной цели, скромность — мелодичное звонкое пение жаворонка слышно на всю округу, а самого не видно в небесной выси. Символика восходящего солнца в гербе района многозначна: золотое солнце — символ жизни, энергии и тепла, оно усиливает символику жаворонка, указывая на местонахождение района на юго-востоке республики. Узорный купол напоминает национальные татарские орнаменты и таким образом подчёркивает любовь и уважение жителей района к своим местным традициям. Золото в геральдике — символ богатства, интеллекта, уважения, постоянства; серебро — совершенства, благородства, взаимопонимания; зелёный цвет — олицетворение надежды, природы, здоровья, жизненного роста; лазурь (синий, голубой) цвет — истины, чести и добродетели.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Москва), Р.Яппаров и З.Садриев (Уруссу), Р.Хакимова (Ютаза).

Ютазы районы

Символика нигезләмәсе: Герб символлар һәм аллегорияләр теле белән Ютазы районының географик һәм икътисади үзенчәлекләрен чагылдыра. Гербның төп фигурасы — тургай — геральдикада көн туу, уяну, матурлык символы; ул районның Татарстан Республикасының көньяк-көнчыгышында урнашуына ишарә. Районда яшәүчеләр кояшны беренче булып каршылыйлар. Тургай шулай ук җирле халыкның иң күркәм сыйфатларын: хезмәт сөючәнлек һәм куелган максатка ирешүдәге ныклык, тыйнаклыкны белдерә — тургайның яңгыравыклы моңлы тавышы бик еракларга тарала, ә үзе күкләр биеклегендә күренми дә. Район гербындагы күтәрелеп килүче кояш сурәте күптөрле мәгънә аңлата: алтын кояш — тормыш, энергия һәм җылылык символы, ул, районның республиканың көньяк-көнчыгышында урнашуын ассызыклап, тургай символын көчәйтә. Бизәкле гөмбәз татар милли орнаментын тасвирлап, район халкының җирле традицияләргә тугрылыгын раслый. Геральдикада алтын төс — байлык, акыл, абруй, даимилек; көмеш — камиллек, зыялылык, үзара аңлашу; яшел — өмет, табигать, сәламәтлек, үсеш; сыек зәңгәр — хакыйкать, намус һәм игелеклелек символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), К.Переходенко (Конаково), О.Афанасьева (Мәскәү), Р.Яппаров һәм З.Садриев (Урыссу), Р.Хәкимова (Ютазы).

Yutaza area

Symbols explanation: The emblem expresses geographic and economic characteristics of Yutaza area by the language of symbols and allegories. The principle figure of the emblem — a skylark — symbolizes sunrise, waking up and beauty in heraldic; it indicates the position of the area in the south-eastern part of the Republic of Tatarstan. Residents of the area are the first in the republic to see the sunrise. The skylark also indicates the best traits of the local people — painstaking work and insistence in achieving their goals, modesty — sweet and bright singing of the bird is heard around all the area thought the skylark is not seen in the sky. A rising sun in the emblem of the area has several meanings: golden sun is a symbol of life, energy and warmth; it strengthens the meaning of a skylark symbol indicating the position of the area in the south-east of the republic. A patterned cupola stresses love and respect of the local people to their traditions.

Gold in heraldic is a symbol of wealth, respect, work of mind and consistency; silver is a symbol of perfection, nobility and mutual understanding; green colour embodies hope, nature, health, life growth; blue colour — truth, honesty and virtue.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo), O.Afanasyeva (Moscow), R.Yapparov and Z.Sadriyev (Urussu), R.Khakimova (Yutaza).

г. Казань

Казан шәһәре

Kazan

г. Казань

Основана на рубеже X–XI вв.
Город в Российской Федерации, столица Республики Татарстан. Расположена на левом берегу р.Волга при впадении в неё р.Казанка, в 797 км к востоку от Москвы.
Площадь — 424,3 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 1231878 чел. (по переписи 2002 г., татар — 47%, русских — 48,8%; всего проживают представители около 80 национальностей).
Герб и флаг утверждены 24 декабря 2004 г.

Казан шәһәре

X–XI гасырлар чигендә нигез салына.
Россия Федерациясе шәһәре, Татарстан Республикасы башкаласы. Мәскәүдән 797 км көнчыгыштарак, Иделнең сул ярында, Казансу елгасының Иделгә койган тамагында урнашкан.
Мәйданы — 424,3 км^2.
Халкы 2017 елда — 1231878 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 47%, руслар — 48,8%; барлыгы 80 гә якын милләт вәкиле яши).
Гербы һәм флагы 2004 елның 24 декабрендә раслана.

Kazan

Established at the turn of 10–11th centuries.
Kazan is a city of the Russian Federation, capital of the Republic of Tatarstan. Kazan is situated on the left bank of Volga river at the confluence of Kazanka river, 797 km to the east of Moscow.
Area — 424,3 km^2.
Population in 2017 — 1231878 people (according to the record of 2002 Tatar — 47%, Russian — 48,8%; representatives of about 80 nationalities live here).
Emblem and standard are adopted on December 24th 2004.

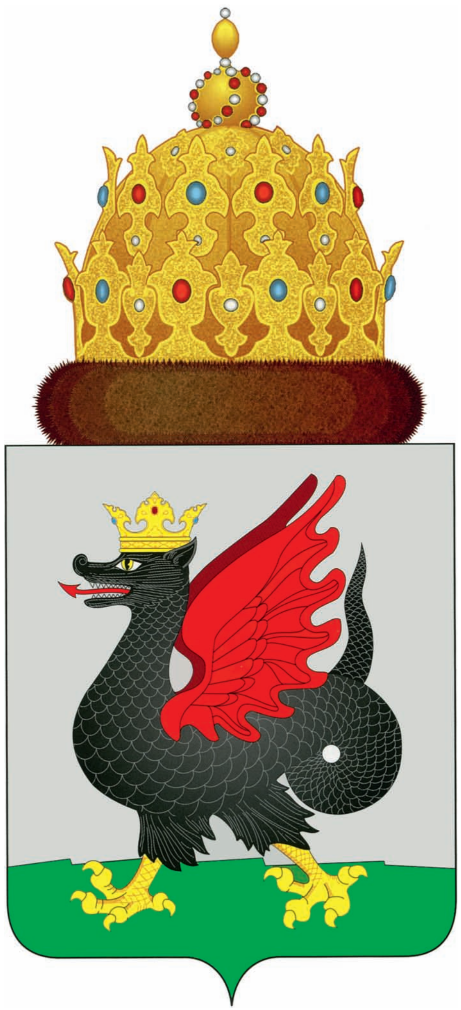

Герб г. Казань

Описание герба: «В серебряном поле на зелёной земле чёрный дракон с червлёными крыльями и языком, с золотыми лапами, когтями и глазами, увенчанный золотой короной. Щит увенчан Казанской шапкой».

Казан шәһәре гербы

Герб тасвирламасы: «Көмеш җирлектә яшел җирдә алтын таҗ кигән, җете кызыл канатлы һәм телле, алтын тәпиле, тырнаклы һәм күзле кара аждаһа. Калканның өске очына Казан бүреге куелган».

Emblem of Kazan

Emblem description: ‘In the silver field on the green land there is a black dragon with red wings and tongue, golden paws, claws and eyes and covered by a golden crown. The shield is crowned with Kazan cap.’

Флаг г. Казань

Описание флага: «Прямоугольное полотнище с отношением сторон 2:3, воспроизводящее в его центре гербовую композицию: на большей белой части полотнища в 4/5 ширины изображён стоящий на зелёной полосе в 1/5 ширины полотнища чёрный дракон с червлёными крыльями и языком, с золотыми лапами, когтями и глазами, увенчанный золотой короной».

Казан шәһәре флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге туры почмаклы тукыма, үзәгендә герб композициясе сурәтләнгән: тукыма киңлегенең 4/5 өлешен биләгән зур ак өлештә тукыма киңлегенең 1/5 өлешенә тиң яшел буйга баскан, таҗ кигән, җете кызыл канатлы һәм телле, алтын тәпиле, тырнаклы һәм күзле кара аждаһа».

Standard of Kazan

Standard description: 'A rectangular panel with proportions of 2:3 with the figures of the emblem: on the larger part of the panel of 4/5 of the panel width there is a black dragon standing on the green stripe of 1/5 of the panel width, the dragon has red wings and tongue, golden paws, claws and eyes and is covered by a golden crown.'

г. Казань

Обоснование символики: За основу герба города Казани взят исторический герб губернского г. Казани Казанского наместничества, Высочайше утверждённый 18 октября 1781 г. Герб Казани представляет собой изображение на четырёхугольном, с закруглёнными нижними углами, заострённом в оконечности геральдическом щите. Дракон обладает космической сверхъестественной силой, которая направлена на созидание и благоприятствует человеку; символ мощи, величия, жизни, света, мудрости, непобедимости, бессмертия и вечного возрождения. Язык в форме стрелы — олицетворение импульса, быстроты и целенаправленности. Земля — хранительница жизни и богатств, символ жизни. Корона — символ достижения высокой ступени развития. Казанская шапка указывает на статус Казани как столицы территорий и их древние традиции. Зелёный цвет — символ весны, радости, надежды, природы, достатка, процветания, стабильности; золото — высшей ценности, богатства, величия, постоянства, прочности, силы, великодушия, интеллекта, интуиции и провидения, солнечного света; серебряный цвет олицетворяет совершенство, благородство, чистоту помыслов, мир; червлёный — храбрость, мужество, неустрашимость, зрелость, энергию, жизнеспособность; чёрный цвет — символ благоразумия, мудрости, честности, смирения и вечности бытия.

Казан шәһәре

Символика нигезләмәсе: Казан гербы өчен нигез итеп Югарыда 1781 елның 18 нче октябрендә расланган Казан наместниклыгы Казан губерна шәһәренең тарихи гербы алына. Казан гербы дүрт почмаклы, аскы почмаклары түгәрәкләнгән, төгәлләнгән өлеше очлы геральдика калканындагы сурәт. Аждаһа муллык булдырырга һәм кешегә ярдәм итәргә юнәлтелгән гадәттән тыш космик көчкә ия; ныклыкны, бөеклекне, тормышны, яктылыкны, зирәклекне, җиңелмәслекне, үлемсезлекне һәм мәңгелек яңарышны гәүдәләндерә. Ук рәвешендәге тел — импульсны, тизлекне һәм максатчанлыкны чагылдыра. Җир — яшәеш һәм байлык сакчысы, тормыш символы. Таҗ — үсешнең югары баскычына ирешү символы. Казан бүреге Казанның территория башкаласы статусын һәм борынгы традицияләрне күрсәтә. Яшел төс — яз, шатлык, өмет, табигать, муллык, чәчәк ату, тотрыклылык символы; алтын — югары кыйммәт, байлык, бөеклек, даимилек, ныклык, көч, киң күңеллелек, интеллект, интуиция һәм алдан күрә белү, кояш төсе; көмеш төс камиллекне, мәрхәмәтлекне, ният сафлыгын, тынычлыкны чагылдыра; куе кызыл — курку белмәү, батырлык, өлгерү, энергия, яшәргә сәләтлелек; кара төс — акыллылык, зирәклек, намуслылык, килешү һәм мәңгелек яшәү символы.

Kazan

Symbols explanation: The basis of the emblem of the city of Kazan is constituted by the historical emblem of the city of Kazan of Kazan governorship that was highly adopted on October 18th 1781. The emblem of Kazan is represented by the image of a heraldic shield of four corners, two bottom corners are rounded and the bottom part is sharp-pointed. A dragon possesses supernatural cosmic power that aims at creation and favours a human; a symbol of power, grandeur, life, light, wisdom, invincibility, immortality and eternal revival. The tongue in the form of an arrow is an embodiment of impulse, speed and purposefulness. The land is a guard of life and wealth, a symbol of life. The crown is a symbol of high level of achievements. Kazan cap indicates the status of Kazan as capital of the territories and their ancient traditions. Green colour is a symbol of spring, joy, hope, nature, wealth, flourishing and stability; gold is a symbol of highest value, wealth, grandeur, consistency, solidness, strength, generosity, work of mind, intuition and providence, sunlight. Silver embodies perfection, nobility, pure intentions, peace; red colour means courage, bravery, fearlessness, matureness, energy, vitality; black colour is a symbol of sense, wisdom, honesty, humility and eternal existence.

г. Набережные Челны

Чаллы шәһәре

Naberezhnye Chelny

г. Набережные Челны

Основан в 1650 г., статус города с 1922 г. Город республиканского значения, образует муниципальное образование. Расположен в северо-восточной части Республики Татарстан.
Площадь — 146 км^2.
Численность населения на 2017 г. — 529797 чел. (по переписи 2002 г., татар — 45,7%, русских — 45,1%, чувашей — 2,1%, украинцев — 1,4%, башкир — 1,4%).
Герб и флаг утверждены 17 марта 2005 г.

Чаллы шәһәре

1650 елда нигез салына, 1922 елдан шәһәр статусына ия була.
Республика карамагындагы шәһәр, муниципаль берәмлек. Татарстан Республикасының төньяк-көнчыгышында урнашкан.
Мәйданы — 146 км^2.
Халкы 2017 елда — 529797 кеше (2002 елгы халык исәбе буенча татарлар — 45,7%, руслар — 45,1%, чуашлар — 2,1%, украиннар — 1,4%, башкортлар — 1,4%).
Гербы һәм флагы 2005 елның 17 мартында раслана.

Naberezhnye Chelny

Established in 1650 г., city status — since 1922.
Naberezhnye Chelny is a municipal formation of the republican importance. The city is situated in the north-eastern part of the Republic of Tatarstan.
Area — 146 km^2.
Population in 2017 — 529797 people (according to the record of 2002 Tatar — 45,7%, Russian — 45,1%, Chuvash — 2,1%, Ukrainian — 1,4%, Bashkir — 1,4%).
Emblem and standard are adopted on March 17th 2005.

Герб г. Набережные Челны

Описание герба: «В лазоревом (синем, голубом) поле на серебряной волнистой оконечности золотой чёлн под парусом и с семью видимыми вёслами, имеющий украшение на носу в виде девичьей головы, обращённой прямо по ходу челна, в платке и с развевающимися лентами; парус пересечён зелёным и червленью (красным); обе части тонко окаймлены золотом; в зелени три безанта того же металла в выгнутый пояс».

Чаллы шәһәре гербы

Герб тасвирламасы: «Дулкынлы көмеш очлык өстендәге сыек зәңгәр (зәңгәр, күк) җирлектә борыны җилфердәгән тасмалы, яулык япкан, алга караган кыз башы белән бизәлгән, җилкәнле һәм күренеп торган җиде ишкәкле алтын каек; җилкән аркылы яшелгә һәм җете кызылга (кызылга) бүленгән; ике өлеш тә тар итеп алтын белән каймаланган; яшел өслектә пута сыман бөгелеп, шул ук металлдан өч безант тезелгән».

Emblem of Naberezhnye Chelny

Emblem description: ‘In the blue field on a curved silver bottom part there is a golden boat under sail and seven paddles in sight; the boat has a figure-head in the form of a girl’s head looking forward, covered by shawl and with fluttering ribbons; the sail is crossed by green and red colours. Both parts are thinly fringed with gold. In the green field there are three golden circles positioned like a curved band.’

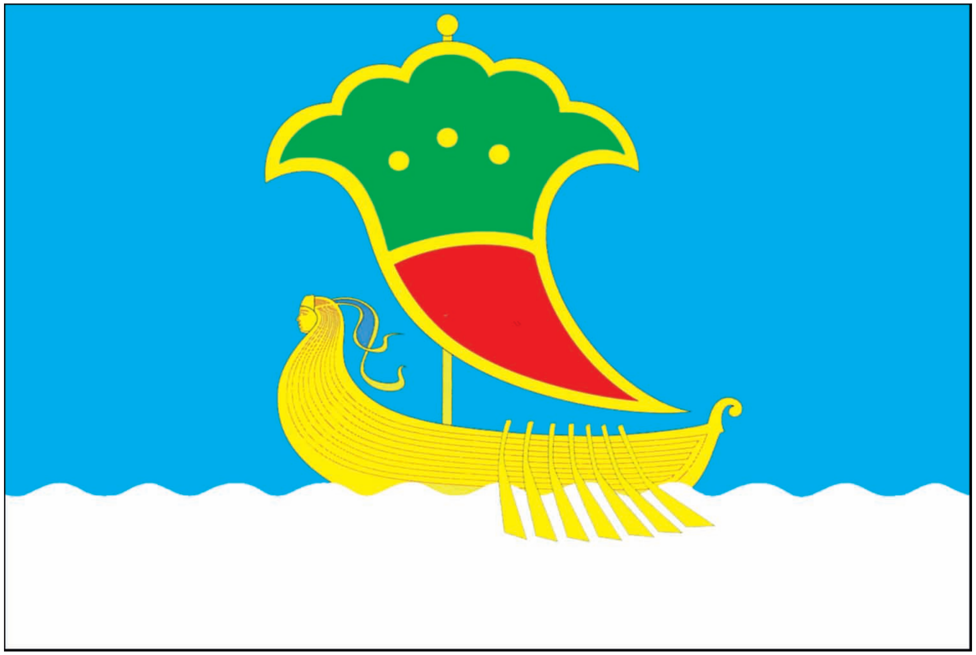

Флаг г. Набережные Челны

Описание флага: «Прямоугольное голубое полотнище с отношением ширины к длине 2:3, с воспроизведением челна под парусом и с вёслами из герба города (в жёлтом, красном и зелёном цветах с оранжевыми контурами) и с волнистой белой полосой вдоль нижнего края, с габаритной шириной, составляющей 1/4 от ширины полотнища; чёлн прилегает к полосе, вёсла заходят на полосу».

Чаллы шәһәре флагы

Флаг тасвирламасы: «Киңлеге озынлыгына 2:3 нисбәттәге, аскы чиге тукыманың 1/4 өлешен биләгән габарит киңлекле дулкынлы ак буйга тоташкан туры почмаклы күк тукыма, уртада шәһәр гербындагы җилкәнле һәм ишкәкләре булган каек (кызгылт-сары контурлы сары, кызыл һәм яшел төсләрдә) сурәтләнгән».

Standard of Naberezhnye Chelny

Standard description: ‘A rectangular blue panel with proportions of 2:3 of the width to the length, with a boat under sail and with paddles from the emblem of the city (in yellow, red and green colours with orange profile), with curved white stripe along the bottom edge of the width of 1/4 of the panel width; the boat is close to the stripe, paddles are painted over the stripe.’

г. Набережные Челны

Обоснование символики: Главная фигура герба — чёлн — указывает на название города, делая герб гласным. Чёлн — символ неустанного движения вперёд, преодоления преград, укрощения стихии и средства достижения цели. Носовое украшение в виде девичьей головы олицетворяет образ женщины как символ домашнего очага. Полный парус говорит о попутном ветре, об удаче и успешности во всех начинаниях. Парус челна по своим очертаниям напоминает стилизованное изображение тюльпана — традиционного символа духовности, подчёркивает и усиливает значение г. Набережные Челны как неповторимой жемчужины Татарстана. Вёсла в воде подчёркивают то, что жители города не довольствуются посланными силами природы (ветер в парусах), а своим трудом на вёслах стремятся ускорить движение вперёд. Серебряные волны символизируют р. Кама и Нижнекамское водохранилище, на берегах которых расположен город. Цвет волн (серебристо-белый) перекликается с одной из версий названия города: Яр Чаллы в переводе с татарского языка — белый камень на берегу. Золото символизирует прочность, величие, богатство, интеллект, стабильность, уважение; серебро — чистоту, совершенство, духовность, взаимопонимание; лазурь (синий, голубой) — символ истины, чести и добродетели; зелёный цвет дополняет содержание герба, являясь символом природы, здоровья, весны, роста и обновления; червлёный (красный) цвет в геральдике — олицетворение труда, мужества, жизненной энергии, красоты, праздника.

Авторский коллектив: Р.Хайрутдинов и Р.Салихов (Казань), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Москва), К.Переходенко (Конаково); при участии Ф.Гайфутдинова и Ч.Юсуповой (Набережные Челны).

Чаллы шәһәре

Символика нигезләмәсе: Гербның төп фигурасы — каек — шәһәрнең атамасына күрсәтеп гербны аңлаешлы итә. Каек — бертуктаусыз алга таба хәрәкәт, киртәләрне үтү, табигать бәла-казаларын җиңү һәм максатка ирешү чарасы символы. Борынын кызлар башы рәвешендә бизәү йорт учагын саклаучы хатын-кыз образын гәүдәләндерә. Киерелгән җилкән җил исү, барлык башлангычларда да уңышлар һәм җиңүләр турында сөйли. Каекның җилкәне үзенең фигурасы белән традицион рух символы булган стильләшкән лалә сурәтен хәтерләтә, Чаллы шәһәре Татарстанның кабатланмас энҗесе булуын ассызыклый һәм көчәйтә. Судагы ишкәкләр шәһәр халкының бары тик табигать җибәргән көчләр (җилкәндәге җил) белән генә канәгатьләнмичә ишкәкләрдә үз көчләре белән алга таба хәрәкәтне тизләтергә омтылуын чагылдыра. Көмеш дулкыннар Кама елгасын һәм Түбән Кама сусаклагычын символлаштыра. Дулкыннар төсе (көмешсу-ак) шәһәр атамаларының берсе белән тәңгәлләшә: «Яр Чаллы» — татар телендә «Ярдагы ак таш» дип тә аңлатыла. Алтын ныклыкны, бөеклекне, байлыкны, интеллектны, даимилекне, ихтирамны символлаштыра; көмеш — чисталыкны, җитешкәнлекне, рухилыкны, үзара аңлашуны; сыек зәңгәр (зәңгәр) хакыйкатьне, намусны һәм изгелекне гәүдәләндерә; яшел төс, табигать, сәламәтлек, яз, үсеш һәм яңару символы буларак, гербның эчтәлеген тулыландыра; геральдикада куе кызыл төс — хезмәт, батырлык, тормыш энергиясе, матурлык, бәйрәм символы.

Авторлар коллективы: Р.Хәйретдинов һәм Р.Салихов (Казан), К.Мочёнов (Химки), О.Афанасьева (Мәскәү), К.Переходенко (Конаково); Ф.Гайфетдинов һәм Ч.Юсупова (Чаллы) катнашында.

Naberezhnye Chelny

Symbols explanation: The principle figure of the emblem is a boat that indicates the name of the city making it speaking. A boat is a symbol of constant movement forward, overcoming obstacles, stilling elements and achieving aims. The figure-head of a girl's head embodies a woman like a symbol of home-fire. The full sail speaks for the fair wind, luck and success in all initiatives. The profile of the boat sail reminds of a stylized tulip — a traditional symbol of spirituality, it underlines and strengthens the importance of the city of Naberezhnye Chelny as a unique pearl of Tatarstan. Paddles in water mean that residents of the city do not only use natural elements (fair wind) but they use paddles to speed up the movement forward. Silver waves symbolize the river Kama and Nizhnekamsk water reserve, the city is situated on their banks. Silver-white colour of waves correlates to one of the versions of the name of the city: the Tatar name of the city Yar Chally means 'white stone on the bank.'

Gold is a symbol of solidness, grandeur, wealth, stability, work of mind and respect; silver is a symbol of purity, perfection, spirituality and mutual understanding. Blue colour adds to the content of the emblem being a symbol of nature, health, spring, growth and renovation. Green colour is a symbol of nature, health, youth and life growth. Red colour in heraldic embodies labour, courage, life energy, beauty and celebration.

Authors: R.Khairutdinov and R.Salikhov (Kazan), K.Mochyonov (Khimki), K.Perekhodenko (Konakovo) with participation of F.Gaifutdinov and Ch.Yusupova (Naberezhnye Chelny).

ИСТОЧНИКИ И ЛИТЕРАТУРА

ЧЫГАНАКЛАР ҺӘМ ӘДӘБИЯТ

SOURCES AND LITERATURE

1. Геральдическое наследие Республики Татарстан = Татарстан Республикасының геральдик мирасы / Геральд. совет при Президенте РФ, Геральд. совет при Президенте РТ, Союз геральдистов России; авт.-сост.: Р.Р. Хайрутдинов и др. – М.; Казань: Регионсервис, 2012. – 327 с.

2. Герб, Флаг, Гимн СССР. Герб и Флаг РСФСР. Герб и Флаг Татарской АССР / сост. Н.К. Габитов. – Казань: Татар. кн. изд-во, 1985. – 156 с.

3. Гербы городов России: в 2 кн. – М.: Профиздат, 2004–2006.

4. Декларация о государственном суверенитете Татарской Советской Социалистической Республики; Конституция Республики Татарстан; Закон Республики Татарстан «О порядке введения в действие Конституции Республики Татарстан»; Договор Российской Федерации и Республики Татарстан «О разграничении предметов ведения и взаимном делегировании полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан». – Казань: Изд. дом «Образование», 1998. – 63 с.

5. Конституция (Основной Закон) Татарской Автономной Советской Социалистической Республики. – Казань: Татгосиздат, 1938. – 24 с.

6. Конституция (Основной Закон) Татарской Автономной Советской Социалистической Республики: с изм. и доп., принятыми на VII, IX, X сессиях Верховного Совета Татарской АССР пятого созыва и на I, II сессиях Верховного Совета Татарской АССР шестого созыва. – Казань: Таткнигоиздат, 1964. – 23 с.

7. Конституция (Основной Закон) Татарской Автономной Советской Социалистической Республики: принята на внеочередной девятой сессии Верховного Совета ТАССР девятого созыва 31 мая 1978 г. – Казань: Тип. изд-ва Тат. ОК КПСС, 1978. – 72 с.

8. Конституция Республики Татарстан: принята на 12-й сессии Верховного Совета РТ 12-го созыва 6 ноября 1992 г. – Казань: Татар. кн. изд-во, 1993. – 47 с.

9. Конституция Татарской Социалистической Советской Республики: проект. – Казань, 1926. – 26 с.

10. Символика России: страна, федеральные округа, республики, края, области, города федерального значения, автономные области, автономные округа / ред. Л. Белова и др. – М.: Профиздат, 2004. – 237 с.

11. Татарстан Республикасының Дәүләт символикасы = Государственная символика Республики Татарстан. – Казан: Татар. кит. нәшр., 1995. – 48 б.

12. Татарстан Республикасы Конституциясе = Конституция Республики Татарстан. – Казан, 2012. – 271 б.

13. Ханзафаров Н.Г. Символы Татарстана (мифы и реальность). – Казань: Фикер, 2001. – 136 с.

14. Харис Р. Татарстан символлары = Символы Татарстана = Symbols of Tatarstan. – Казань: Магариф, 2005. – 63 б.

15. Центральные органы государственной власти и управления Татарстана (1920–2010 гг.): Научно-справочное издание. – Казань: Ин-т Татар. энциклопедии АН РТ; Изд-во МОиН РТ, 2010. – 312 с.

ОГЛАВЛЕНИЕ

Предисловие 6
РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН 7
КОНСТИТУЦИЯ ТАТАРСТАНА, ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ АКТЫ КОНСТИТУЦИОННОГО ЗНАЧЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН 10
КОНСТИТУЦИЯ ТАТАРСТАНА 11
Конституция Татарской Социалистической Советской Республики 1926 г. (проект) 13
Конституция Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1937 г. 15
Конституция Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1978 г. 17
Конституция Республики Татарстан 1992 г. 19
ДЕКРЕТ, ДЕКЛАРАЦИЯ И ДОГОВОРЫ 22
Декрет ВЦИК и Совнаркома РСФСР «Об Автономной Татарской Социалистической Советской Республике» (ТАССР) 23
Декларация о государственном суверенитете Татарской Советской Социалистической Республики 25
Договора «О разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан» 26
ГОСУДАРСТВЕННЫЕ СИМВОЛЫ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН 28
Закон Республики Татарстан «О государственных символах Республики Татарстан» 29

ЭЧТӘЛЕК

Кереш сүз 6
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ 7
ТАТАРСТАН КОНСТИТУЦИЯСЕ, РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕНЕҢ ҺӘМ ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ КОНСТИТУЦИОН ӘҺӘМИЯТКӘ ИЯ ЗАКОН АКТЛАРЫ 10
ТАТАРСТАН КОНСТИТУЦИЯСЕ 11
Татарстан Социалистик Совет Республикасы Конституциясе, 1926 ел (проект) 13
Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Конституциясе, 1937 ел 15
Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Конституциясе, 1978 ел 17
Татарстан Республикасы Конституциясе, 1992 ел 19
ДЕКРЕТ, ДЕКЛАРАЦИЯ ҺӘМ ШАРТНАМӘЛӘР 22
БҮБКның һәм РСФСР Халык Комиссарлары Советының «Автономияле Татарстан Социалистик Совет Республикасы (ТАССР) турында» Декреты 23
Татарстан Совет Социалистик Республикасы дәүләт суверенитеты турында Декларация 25
«Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр алмашу турында» шартнамәләр 26
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ СИМВОЛЛАРЫ 28
«Татарстан Республикасы дәүләт символлары турында» Татарстан Республикасы законы 29

CONTENT

Foreword 6
REPUBLIC OF TATARSTAN 7
CONSTITUTION OF THE TATARSTAN, LEGISLATIVE ACTS OF CONSTITUTIONAL IMPORTANCE OF THE RUSSIAN FEDERATION AND THE REPUBLIC OF TATARSTAN 10
CONSTITUTION OF THE TATARSTAN 11
Constitution of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1926 (project) 13
Constitution of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1937 15
Constitution of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1978 17
Constitution of the Republic of Tatarstan of 1992 19
DECREE, DECLARATION AND TREATIES 22
Decree of All-Russian Central Executive Committee and Sovnarkom of the RSFSR 'On Autonomous Tatar Socialist Soviet Republic (TASSR)' 23
Declaration of state sovereignty of the Tatar Soviet Socialist Republic 25
Treaties 'On division of jurisdiction and delegation of authority between the state power bodies of the Russian Federation and the state power bodies of the Republic of Tatarstan' 26
STATE SYMBOLS OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN 28
The Law of the Republic of Tatarstan 'On state symbols of the Republic of Tatarstan' 29

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГЕРБ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН ...30
Герб Татарской Советской Социалистической Республики 1920 г. ...32
Герб Татарской Социалистической Советской Республики 1926 г. 34
Государственный герб Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1937 г. ...36
Государственный герб Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1978 г. ...38
Государственный герб Республики Татарстан 1992 г. ...40
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФЛАГ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН 42
Флаг Татарской Социалистической Советской Республики 1923 г. 44
Флаг Татарской Социалистической Советской Республики 1926 г. 46
Государственный флаг Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1937 г. ...48
Государственный флаг Татарской Автономной Советской Социалистической Республики 1978 г. ...50
Государственный флаг Республики Татарстан 1992 г. ...52
Штандарт (флаг) Президента Республики ...54
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГИМН РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН 56
СИМВОЛЫ МУНИЦИПАЛЬНЫХ РАЙОНОВ И ГОРОДОВ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН ...63
Административно-территориальное деление Республики Татарстан 63
Источники и литература ...245

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ГЕРБЫ ...30
Татарстан Совет Социалистик Республикасы гербы, 1920 ел ...32
Татарстан Социалистик Совет Республикасы гербы, 1926 ел ...34
Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт гербы, 1937 ел ...36
Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт гербы, 1978 ел ...38
Татарстан Республикасы Дәүләт гербы, 1992 ел ...40
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ФЛАГЫ ...42
Татарстан Социалистик Совет Республикасы флагы, 1923 ел ...44
Татарстан Социалистик Совет Республикасы флагы, 1926 ел ...46
Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт флагы, 1937 ел ...48
Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы Дәүләт флагы, 1978 ел ...50
Татарстан Республикасы Дәүләт флагы, 1992 ел ...52
Татарстан Республикасы Президенты Штандарты (флагы) ...54
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ГИМНЫ ...56
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОННАРЫ ҺӘМ ШӘҺӘРЛӘРЕ СИМВОЛЛАРЫ ...63
Татарстан Республикасының административ-территориаль бүленеше ...63
Чыганаклар һәм әдәбият ...245

STATE EMBLEM OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN ...30
Emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1920 ...32
Emblem of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1926 ...34
State emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1937 ...36
State emblem of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1978 ...38
State emblem of the Republic of Tatarstan of 1992 ...40
STATE STANDARD OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN ...42
Standard of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1923 ...44
Standard of the Tatar Socialist Soviet Republic of 1926 ...46
State standard of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1937 ...48
State standard of the Tatar Autonomous Soviet Socialist Republic of 1978 ...50
State standard of the Republic of Tatarstan of 1992 ...52
Standard of the President of the Republic of Tatarstan ...54
STATE ANTHEM OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN ...56
SYMBOLS OF THE MUNICIPAL AREAS AND CITIES OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN ...63
Administrative division of the territory of the Republic of Tatarstan ...63
Sources and literature ...245

Книга издается с одобрения Геральдического совета
при Президенте Республики Татарстан (пред. Р.Р.Хайрутдинов)

Официальное издание

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ И МУНИЦИПАЛЬНЫЕ СИМВОЛЫ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ДӘҮЛӘТ ҺӘМ МУНИЦИПАЛЬ СИМВОЛЛАРЫ
STATE AND MUNICIPAL SYMBOLS OF THE REPUBLIC OF TATARSTAN

На русском, татарском и английском языках

Редакторы: *Л.Т.Мухаметшина (рус.), И.Х.Халиуллин (татар.), Т.Е.Казаченко (англ.)*
Корректоры: *Л.Т.Нигъмятзянова (рус.), Р.И.Халиуллина (татар.), О.А.Самигуллин (англ.)*
Дизайн: *Ф.А.Ибрагимова*
Обработка иллюстраций: *Г.Р.Давлетьянова*
Компьютерная вёрстка: *Р.Р.Салахиев, Г.Х.Галимуллина, А.Б.Насибуллина*

Перевод на татарский язык: *Ф.Р.Бадрутдинова, Г.И.Каюмова, А.Г.Яруллина*
Перевод на английский язык: *Т.Е.Казаченко*

Подписано в печать: 4.09.2017
Формат 60×100 ⅛. Усл.-печ. л. 34,44. Тираж 2000 экз. Заказ А-2415

ОП «Институт татарской энциклопедии и регионоведения АН РТ»
420015, г.Казань, ул.Пушкина, 56
E-mail: info-ite@mail.ru

ГУП РТ «Татарское книжное издательство»
420066, г. Казань, ул. Декабристов, 2.
E-mail: info@tatkniga.ru

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленного электронного
оригинал-макета в типографии филиала АО «ТАТМЕДИА» «ПИК «Идел-Пресс»
420066, г. Казань, ул. Декабристов, 2. E-mail: idelpress@mail.ru